

KUNSZENTMÁRTON KÁPLÁNJAI

Az egyházmegyei szolgálatra elkötelezett papok felszentelésük után a főpásztortól kapott kinevezésnek megfelelően egy-egy városi, illetve nagyobb vidéki plébániára kerülnek segédlelkészi munkakör betöltésére. A plébános irányítása mellett megismerkednek a papi élet mindennapos gyakorlatával, így a különböző településeken eltöltött évek után tapasztalataikat önálló plébánosként tudják hasznosítani. Szmracsányi Lajos egri érsek befolyásos irodaigazgatójának, Subik Károly kanonoknak volt az a megszívlelendő álláspontja, hogy egyetlen káplánból sem lehet addig plébános az egri egyházmegyében, amíg két-három éven keresztül esőben-sárban, hóban-fagyban, forró nyári szélben, kerékpáron, vagy gyalog nem taposta a nyírségi futóhomokot. Az egyházjog a segédlelkész (káplán) fogalmát és feladatait a következőkben határozza meg. „A káplán a plébános mellé a lelkipásztori gondozás érdekében kinevezett pap, aki a plébánost, mint a plébánia saját pásztorát együttműködő munkatárs (cooperátor) jelleggel segíti tisztsége gyakorlásában...” Ami a káplán hatáskörét illeti, „hacsak a megyéspüspök kifejezetten másként nem adja a kinevezést (például csak a hitoktatásra), akkor hivatalánál fogva köteles a plébánost az egész plébánia szolgálatában segíteni, helyettesíteni. Ilyenkor helyettesi jelleggel bizonyos plébánosi jogokat is gyakorol. A káplán helybenlakási kötelezettsége és szabadsága hasonló a plébánoséhoz. A helyi ordináriusnak (főpásztornak) kell gondoskodnia arról, hogy – lehetőség szerint – a plébános és a káplánok között a plébánián közös életmód alakuljon ki. A káplánt a megyéspüspök vagy az egyházmegyei kormányzó bármely megfelelő okból elmozdíthatja.”¹

A segédlelkészek munkakörét az egyházmegyei zsinatok részletesen és pontosan behatárolják. Kunszentmárton esetében a 20. század első felének évtizedeire vonatkozóan az egri főegyházmegye 1931., illetve 1942. évi zsinatainak törvényei voltak az irányadók. A 68/1931. számú fejezet kimondja: „Amely plébániákon a hívek nagy száma s a végzendő ügyek sokasága miatt a plébános a lelkipásztori teendők ellátására egymagában elégtelen, a főpásztor káplánt rendel melléje s a lelkészt annyi káplán tartására kötelezheti, ahány szükséges ahhoz, hogy a lelkipásztori teendők ellátása fennakadást ne szenvedjen... A lelkipásztorkodás helyes menetéért a plébános lévén felelős, az irányítás az ő joga, s a káplán ehhez alkalmazkodni köteles. A plébános azonban ne tévessze szem elől, hogy káplánja felszentelt pap, s azért vele, bár alárendeltje is, jóakarólag, atyai szeretettel kell bánnia s oda kell törekednie, hogy káplánjából az egyházmegye részére érdemes, tanult, kötelességtudó, buzgó lelkipásztort neveljen. Erre való tekintettel fokozatosan avassa be a lelkek vezetésébe, a hivatalos ügykezelésbe, az irodai teendőkbe, személyes felügyelete mellett gyakorlatilag tanítsa meg az anyakönyvek helyes vezetésére, a levéltár kezelésére, a hivatalos iratok, számadások szerkesztésére. Hitoktatásait, prédikációit időnként hallgassa meg s az esetleges hibákra testvéri szeretettel figyelmeztesse.

Legyen gondja rá, hogy a felszentelt papot megillető tiszteletet a káplánnak úgy a hívek, mint a plébániai háznép is megadják. A káplánt a plébános részéről teljes ellátás illeti meg. Ez alatt értendő a plébánián megfelelő egészséges lakás, takarítás, fűtés, mosás, világítás, kiszolgálás, reggeli s a plébánossal közös asztalnál ebéd és vacsora. A káplán kötelessége általában az, aminek végrehajtásával őt a plébános megbízza, aki iránt tisztelettel és engedelmisséggel tartozik.

A helybenlakási törvény a káplánt is kötelezi. Állomáshelyéről három napra csak plébánosának, ennél hosszabb időre pedig az egyházmegyei hatóságnak írásbeli engedélyével távozhatik...”²

Az 1942. évi zsinat határozatai tovább árnyalják a káplánok kötelességeinek megfogalmazását: „76. §. A káplán a lekipásztorkodásban a plébánosnak legkövetlenebb munkatársa. Eredményes működésüknek az előfeltétele, hogy a káplán plébánosában ne csak előljáróját, de paptestvérét és atyai jóakaróját is lássa, aki iránt az illő tisztelet mellett bizalommal is viseltessék, figyelmeztetéseit szívesen fogadja és tanácsait készséggel kövesse. A lekipásztorkodást érintő minden ügyben a plébánost lelkiismeretesen tájékoztassa, és célravezető elgondolásait s javaslatait kellő tapintattal és minden erőszakoskodás nélkül terjessze eléje. Plébánosát mások előtt ne bírálja és tekintélyét védelmezze... A káplán köteles az összes lekipásztori teendőkben résztvenni és mindazt lelkiismeretesen elvégezni, amit a plébános rábíz. Vasárnapokon és ünnepeken az olvasott és énekes szentmisét s a prédikációkat a plébánossal felváltva végzi. Ha a plébános beteg, vagy távol van, minden plébánosi teendőt a káplán köteles ellátni. A plébániai ügykezelésben is segítségére lenni tartozik a plébánosnak...”³

Példaértékű szabályozások olvashatók más egyházmegyék zsinati törvénykönyveiben is. Ezek alkalmazása kunszentmártoni káplánjaink mindennapjaiban éppen úgy megvalósult, mint az ország más különböző részein. Az esztergomi főegyházmegyei zsinat 1941-ben rendelkezett a papok egységes öltözködéséről, hajviseletéről.⁴ A szombathelyi zsinat 1927-ben kihangsúlyozza, hogy a segédlelkész (vicarius cooperator) a plébános segítőtársa a plébániai teendők végzésében. egymásközi viszonyuk alapelvei: „A felszentelésben egyenlő méltóságot és hatalmat kaptak, azért oltártestvérek. A plébános tekintse a káplánt fiatalabb testvérenek és tisztelje benne a papi méltóságot. A káplán tekintse a plébánosban idősebb testvérét és fokozott mértékben tisztelje benne előljáróját, mint aki korra, tapasztalatra és érdemekre nézve felette áll... A plébános irányítsa káplánját elsősorban jó példával, hogy a káplán őt mintaképnek tekinthesse és lelki életét az ő példáján ápolhassa. E tekintetben annál nagyobb a plébános felelőssége, mert sokszor az ő példájától függ, milyen irányt vesz a fiatal pap életútja. Ne rontsa, inkább szilárdítsa fiatalos idealizmusát. Ne kívánjon tőle olyant, ami a szemináriumban elsajátított elvekkel, az egyházas érzülettel, vagy tételes intézkedésekkel ellenkezik... Ha több káplán van, azok egymásközt egyenlő jogúak. A rangsort a felszentelés ideje, egyenlő korúaknál pedig a helybeli szolgálat elsőbbsége szabja meg.”⁵

A Szatmár-Nagyvárad összevont egyházmegye 1938-as zsinata kimondja, hogy a segédlelkész megbízása ideiglenes, a főpásztor bármikor áthelyezheti. Kíváncsnak tartja, hogy minden fiatal pap több helyen – lehetőleg falun is, városban is – szerezzen lekipásztori tapasztalatokat. A kinevezésnél, illetve az áthelyezéseknél a főpásztor intézkedésében Isten szent akaratát kell felismernie, ezért a megjelölt időben állomáshelyét el kell foglalnia. A káplán az előírt módon épületesen végezze a rábízott istentiszteleteket és szent cselekményeket. Naponként a plébánossal megbeszélte időben készségesen álljon a gyónatárszékben a gyónók rendelkezésére, szívesen látogassa és erősítse szentségekkel a betegeket. A plébánostól kiosztott alkalmakkor prédikál, a kijelölt iskolákban odaadóan végezze

a hitoktatást. Segítsen az irodai munkákban és az egyesületek vezetésében. Ahol több segédlelkész van, a plébános – tekintetbe véve korukat és egyéni képességeiket – testvériesen és egyenletesen ossza meg közöttük a munkát. A zsinati határozat előírja, hogy a segédlelkész Krisztus szolgájához illően rendezze be szobáját. „Legyen benne feszület, a Szent Szív képe, szenteltvíztartó, térdeplő, a Szentatya képe. Kerüljön minden világias puhaságot, feltűnni vágyást és fényűzést.” A zsinat határozottan elvárja a plébánostól, hogy atyai szeretettel és súlyos felelősségének tudatában nagy gonddal ügyeljen segédlelkészére: „A papnevelő intézetből kikerülő fiatal pap az ő iskolájában alakul és forr ki véglegesen, többnyire az első plébánostól függ, hogy lelkes, Istent szerető és boldog, vagy szárnyatörött, elkedvetlenedett pappá fog-e kialakulni. E fiatal levita továbbfejlődéséért a plébános szigorú számot fog adni az örök Főpásztornak.”⁶

Az önálló hitoktatók kötelességei hasonlítanak a káplánokéhoz. A szatmárnagyvárad zsinat meghatározása szerint: „Ahol az iskolák száma és a lelkipásztori munka miatt a hitoktatást a plébános és a segédlelkészek nem tudják ellátni, ott külön hitoktatók, illetőleg hittanárok végzik ezt a szent munkát. A hitoktatók a plébános segítőitársai a tanulóifjúság vallás-erkölcsi nevelésében és oktatásában. Elsősorban a gondjaikra bízott növendékek lelkipásztorai, de elfoglaltságuk mértékéhez képest egyéb lelkipásztori teendőikben is tartoznak résztvenni.”⁷ A szombathelyi zsinat követelménye: „A hitoktató legyen a gyermekek isteni barátjának követője. Felelőssége és hivatása tudatában úgy vezesse a gondjaira bízott gyermekek lelkét, hogy a hitigazságokat elsajátítsák és életre váltsák. Ne feledkezzen meg a papi hivatás csírájának ápolásáról. Vigyázzon arra, hogy meg ne botránkoztassa a gyermekeket. Tanítsa őket szeretettel és türelemmel, tartózkodjék a durvaságtól és testi fenytéstől. A hittanórára oly lelkiismeretes gondossággal készüljön, mint a prédikációra, hogy a fogalmakat kellően tudja közölni. Tantárgyában állandóan képezze magát.”⁸

Kunszentmártonban sajátos körülmények tették szükségessé a kápláni állás létrehozatalát. Az 1719-ben újratelepített község egyre növekvő katolikus lakosságának lelki irányítását a plébános nem tudta egyedül ellátni, ezért a máriaradnai búcsújárások során kialakult kapcsolatoknak köszönhetően az aradi minorita atyák vállaltak állandó kisegítést plébániánkon. A mai körzeti orvosi rendelőtől északra, az egykori temető szomszédságában állott az a nyolc cellára osztott ház, ahol a minoriták tartózkodtak, s egyúttal ez volt az aradi rendház alamizsnagyűjtő központja is. Ifj. Dósa József kutatásai alapján ismert az a tény, hogy más szerzetesrendek is bekapcsolódtak a kunszentmártoni pasztoráció munkájába, így többek között a szolnoki ferencesek, szórványos esetekben pedig piarista (1730), jezsuita (1739), trinitárius (1743), servita (1769) szerzetesek és egy ex Paulinus (pálos 1804) is. 1721 és 1762 között 67 szerzetes időzött Kunszentmárton területén, némelyik 3-5 évig is egyfolytában, a legtöbb csupán néhány napig, 1762-től 1813-ig már csak összesen 37. Legtöbb kisegítő Nagy Pál plébános idején tartózkodott községünkben: 1756 és 1775 között 31, olykor a káplán mellett két szerzetes is 4-6 évig folyamatosan.

Az egri püspökség 1762-ben rendszeresítette a kápláni állást Kunszentmártonban, így a minoriták segédkezésére már nem volt szükség, ezért a minoriták háza – mely alighanem a rend tulajdona volt – az 1772. év folyamán eladásra került.

A második kápláni állás megszervezése pedig 1812-ben, báró Bémer László plébános működése idején történt.⁹ A káplánok részére lakást és ellátást a plébános biztosított a parochia épületében, az egyéb pénz- és természetbeni juttatás pedig a község képviselő-testülete, mint egyházfenntartó kegyuraság feladatköréhez tartozott.

A *Kunszentmárton története* című kötet 1936-ig, a könyv megjelenéséig 125 káplán nevét tünteti fel, természetesen ezután még növekedett a segédlelkészek száma, annak ellenére, hogy 1964-től kezdve a plébánia már csak egy káplánt kapott. A legelső káplán, akit 1762-ben küldött gróf Eszterházy Károly püspök Kunszentmártonba, Balogh István volt, a legutolsó pedig dr. Barsi János, ő 1985-ben távozott. Ez időtől kezdve a kápláni állás a nagyfokú paphiány miatt egyelőre betöltetlen. Az 1762 és 1985 között eltelt 223 év alatt 173 káplán teljesített szolgálatot Kunszentmárton római katolikus egyházközségében. A teljes névsor díszes keretbe foglalva látható és olvasható a plébánia folyosóján. A lista azonban üres felsorolás csupán, amíg nem töltődik fel tartalommal. Ebben a kötetben történik kísérlet arra, hogy az itt működő segédlelkészek életrajza, munkássága és életműve nyilvánosság elé kerüljön. Természetesen kunszentmártoni működésük kap hangsúlyt elsősorban, de az sem közömbös, honnan jöttek, milyen indítatást hoztak magukkal, szándékuk, elkötelezettségük értékeiből mit tudtak megvalósítani a rájuk bízott kunszentmártoni hívek, fiatalok és idősek, de főként az iskolás gyermekek körében. Ma már lehetetlen felmérni azt a hatást, amit a helybeliek lelki fejlődésére gyakoroltak, nem beszélve széles körű ismereteik átadásáról. Írók, költők, tudósok, polihisztorok és művészek is voltak közöttük, mindezek az értékek az életrajzok részletes tanulmányozásakor csillannak fel az olvasók előtt. Persze az sem érdektelen, távozásuk után, a későbbiekben hogyan alakult a sorsuk, pályafutásuk, miként teljesedett ki bennük annak a keresztény eszmerendszernek a megvalósulása, amelyre a papi élet vállalásával elkötelezték magukat. A cél tehát az, hogy lehetőség szerint teljes életrajz kerüljön bemutatásra. Mindez hosszú évekig tartó kutatómunka eredménye. A schematismusok (papi névtárak), az Egri Egyházmegyei Közlöny évfolyamainak, az érseki körlevelek sokaságának áttekintése, valamint a szakirodalom tanulmányozása mellett nem feledkezhetünk el azoknak a közreműködéséről, akik tanácsaikkal, tevékenységükkel járultak a kitűzött cél megvalósításához. Első helyen kell említeni Istenben boldogult dr. Antalóczi Lajos egri főegyházmegyei könyvtárigazgató, egykori kunszentmártoni káplán, majd Kiss Péter egri főegyházmegyei levéltáros, Takács József debreceni egyházmegyei levéltár- és könyvtárigazgató, valamint munkatársa: Gyarmati Barnáné Papp Gyöngyike, továbbá Kósa Károly (Szolnok), dr. Győri Gyula, Molnárné Szikszai Klára (Jászapáti), dr. Suba Györgyné (Jászberény), ifj. Benke Tibor és Jenőffy Zsuzsanna felbecsülhetetlen értékű segítségét. Hozzájárultak ahhoz, hogy a 173 káplán közül 154-nek sikerült a teljes, legalábbis a lényeges pontokat tartalmazó életrajzát összeállítani. 19 káplán esetében eddig még nem kerültek felszínre érdemleges adatok.

A kutatás eredményeként állt össze az a statisztikai jellegű felmérés, amely néhány szempont vizsgálatára adott lehetőséget. Elsőként a dispoziációs mozgások sajátossága figyelhető meg. Az elmúlt századok folyamán öt olyan eset fordult elő, amikor közvetlenül a pappászentelés után, tehát újmisésként

kerültek a káplánok Kunszentmártonba, mint első állomáshelyükre. Ősi származási helyükről, Jászapátiról 11 ifjú papot helyeztek hozzánk, tőlünk hetet pedig Jászapátira. A Jászság egyéb településeiről (Jászberény, Jászárokszlás stb.) 15 káplán jött, Kunszentmártonból a Jászságba 12 nyert áthelyezést. Egerbe négyen kaptak dispoziókat kunszentmártoni működésük végeztével. Az átlagos 2-3 éves kápláni szolgálatot jócskán meghaladva, Hegyfoky Kabos 8 évet töltött Kunszentmártonban, legrövidebb időt pedig (1 napot!) dr. Körtvélyessy László. Más szolgálati helyeken élete végéig örök káplán maradt Káplár Ágoston és Eperjessi László, mert egyikük sem vállalta a plébánosi szolgálattal járó terheket. A szerzetes káplánok közül 5 ferences, 3 minorita, 1 jezsuita és 1 kármelita. Tudós, író, költő, újságszerkesztő (a *Kunszentmártoni Katolikus Tudósító* szerkesztője és munkatársa): 24, közülük kiemelkedik Hegyfoky Kabos, Leskó József, dr. Nagy Sándor, Lázár Péter, Pintér Pál, Demeter István, dr. Csépany László, dr. Antalóczi Lajos. A 173-ból heten rendelkeztek doktori fokozattal. Volt káplánjaink sorából később heten pályázták meg a kunszentmártoni plébánosi állást. Közülük hárman: Trangoss József, Tóth Sándor és Timon Zsigmond nyerte el a kegyuraság bizalmát, és kinevezésük révén kunszentmártoni plébánosok lettek.

Egy régebbi egri érsek főpásztori jelmondatául a következő szöveget választotta: „A munka gyümölcse a kitüntetés.” A kunszentmártoni káplánok népes táborából idők múltával tevékenységük elismeréseként többen kaptak kitüntető címeket, illetve magasabb egyházkormányzati beosztást. Erre vonatkozó szám adatok: főesperes 5, kerületi esperes 20. Címzetes esperes lett: 10, érseki tanácsos: 7, címzetes apát: 8, címzetes prépost: 3, tiszteletbeli, illetve címzetes kanonok: 14, székesegyházi (stallumos) kanonok: 3. Legmagasabb méltósággal a fiatalon elhunyt dr. Antalóczi Lajos rendelkezett, aki az egri érsek felterjesztése alapján Rómából elnyerte a pápai prelátusi tisztséget.

Természetesen a lelkipásztori szolgálat vállalásánál nem elsődleges szempont a kitüntető címek és az ezekkel járó díszítmények megszerzésére való törekvés, annál is inkább, mert a papi élet nagyon sok lemondással, áldozattal, esetenként megaláztatással jár. Markáns példákat hoz erre Gróf Lajos két kötete, valamint Czákó István kanonok rendkívül olvasmányos könyve, amelyek több mint száz egri egyházmegyes pap pályafutását ismertetik, s közöttük tíz egykori kunszentmártoni káplán életútját is felvázolják. Különösen a 20. század papjainak jutott ki a megpróbáltatásokból, akik egy korszakváltás határán éltek. Többségük még a második világháború előtt, vagy alatt szentelődött. Ismerték a régi, „történelmi” egyházat, ifjúkoruk mégis az egyházüldözés, az államosítás, a szétszórás időszakára esett. Többen megjárták közülük Rákosi börtöneit, vagy a félelmetes munkatáborokat. Fiatal emberként élték meg a papi „békemozgalom” szervezését, lettek üldözöttjei, esetleg erőszakkal rájuk kényszerített tisztségviselői a végső soron az egyház felszámolását célzó intézménynek. Különösen az ötvenes évek kispapjainak volt nehéz a helyzete. Micsoda hit, elszántság kellett már ahhoz is, hogy megismerve az istentagadó, ateista rendszert, látva sok-sok pap elhurcolását, úgy döntsenek: engedelmeskednek az Úr hívó szavának. Még aki nem került börtönbe, az is megtapasztalta a „vasököl” csapásait.¹⁰

A 173 egykori kunszentmártoni káplán élete és működése néma tanúságtételenként öröklődik át a hívő emberek emlékezetében. A rájuk bízott feladatok teljesítése révén gazdagították városunk lakosságának hitbeli ismereteit, lelki fejlődését, vallási kultúráját, általános műveltségét. Egyet lehet érteni Czakó kanonok úr gazdag élettapasztalatából leszűrt következtetést megfogalmazó intelmével: „Ne felejtjük el, hogy ezek az emberek hűségesen helytálltak Isten országának építésében.”¹¹

1 Magyar Katolikus Lexikon VI. 2001. 147.

2 Az 1931. évi egri egyházmegyei zsinat. Eger, 1931. 23-24.

3 Az 1942. évi egri egyházmegyei zsinat. Eger, 1942. 27-28.

4 Az esztergomi főegyházmegyei zsinat 1941. Budapest, 1942. 10-11.

5 A szombathelyi egyházmegyei zsinat 1927. Szombathely, 1927. 36-37., 39-40.

6 A Szatmár-nagyvárad egyházmegye zsinata, 1938. 78-79., 80-83.

7 Uo. 1938. 85.

8 A szombathelyi egyházmegyei zsinat 1927. Szombathely, 1927. 41.

9 Dósa-Szabó 1936. 151.

10 Gróf 2002. 5.

11 Czakó 2008. 5.

A KÁPLÁNOK NÉVSORA, MŰKÖDÉSÜK IDŐRENDJÉBEN

1. P. BALOGH ISTVÁN (1762–1765)

Gróf Eszterházy Károly egri püspök nevezte ki az újonnan szervezett kápláni állásra. Nagy Pál kunszentmártoni kanonok-plébános mellett látta el a megnövekedett lelkipásztori szolgálatot.

2. EPERJESSI PÁL (1765–1767)

3. P. CSETE PÁL (1767–1769)

4. P. TUMLIERE IGNÁC (1769–1771)

5. BEDNAROVICS JÁNOS (1771–?)

6. P. BOCSI JÁNOS¹ (1773–1776)

1749. június 11-én született nemesi család sarjaként a Heves megyei Besenyőn. Nagyszombatban is tanult. 1769-ben felvette a kisebb rendeket, 1772-ben pappá szentelték. 1773-ban helyezte főpásztora Kunszentmártonba: „Primo Dispositus est anno 1773 pro caplano Kunszent-Márton...” 1776-tól 1778-ig Jászberény, Sály, 1778-ban Domaháza község káplánja, 1783-tól 1822-ig csernelyi plébános, ahol 40 éves működése alatt Szent Lőrinc vértanú tiszteletére templomot és szilárd anyagból új plébániát is építtetett, amely 1794-ben készült el. Az 1823. évi schematismusban már nem szerepel.²

¹ A Magyar Katolikus Lexikonban: Botsy.

² Biographia Cleri Dioc. Agr. 1804. EFL. – Magyar Katolikus Lexikon II. 1994. 424. – Suba 2015. 169.

7. P. NAGY ISTVÁN (1774–1776)

1744-ben született. Kiváltságos kun családból származott. 1766. december 20-án szentelték pappá. Káplán Maklár, Tállya, majd adminisztrátor Béltek községben. ¹

¹ Biogr. Cleri Dioc. Agr. EFL.

8. P. KŐSZEGHY JÓZSEF (1775–1778)

Balajthy Máté kanonok három évig tartó működése idején teljes közmegelegedésre végezte kápláni munkáját Kunszentmártonban. Ezt jelzi az a megbecsülés, amelynek eredményeként Balajthy távozása után a Tanács, mint egyházfenntartó kegyuraság Horváth Ferenc és Bednárovics János mellett a harmadik helyen „Helységünkbeli Páter káplán Kőszegi Józseff Tisztelendő Urat” jelölte a plébánosi állásra.¹ 1778-79: Jászberényben káplán, 1786: Sáta községben plébános.²

¹ Dósa-Szabó 1936. 130.

² Suba 2015. 169.

9. P. TISZÓ JÁNOS (1778–1779)

10. HORVÁTH MÁRTON (1780)

11. DÁNYI FERENC (1782)

1774-től 1775-ig Jászberényi káplán. 1786 és 1804 között a Nógrád megyei Tar község plébánosa.¹

¹ Magyar Katolikus Lexikon XIII. 2008. 664. – Suba 2015. 168.

12. WATTAI (VATTAY) PÁL (1783–1790)

Borsodi nemesi család gyermekeként született 1757-ben. Sárospataki tanulmányai végeztével 1778-ban kérte felvételét a szemináriumba. 1781-ben szentelték pappá. Tar községben kezdte szolgálatát, majd Kunszentmártonban működött káplánként hét éven keresztül Horváth Ferenc esperes-plébános mellett, így figyelemmel kísérhette mai templomunk építésének mozzanatait is. Az 1817-es schematismusban kőteleki plébánosként szerepel, de később már nincs nyoma.¹

¹ Biographia Cleri Dioc. Agr. 1804. EFL.

13. ROTSÁK JÓZSEF (1786–1790)

Négy évig tartó kápláni működés után Kunszentmártonból Túrkevére került plébánosnak, ahol 1790-től 1798-ig irányította a katolikusok hitéletét. 1805-től 1814-ig Nagyfűged, majd 1818-tól 1821-ig a Borsod vármegyei Bogács község lelkipásztora volt.¹ Itt érte a halál 1824. decemberében, vagy 1825. januárjában.²

Közkedveltségét bizonyítja, hogy Horváth Ferenc plébános távozása után 1794-ben, majd Udvardy Ignác halála után 1797-ben és Majzik János halálát követően 1812-ben is jelölte a Tanács kunszentmártoni plébánosnak.³

1 Magyar Katolikus Lexikon XIV. 2009. 383. – IX. 2004. – I. 1993.

2 Personalia. EFL.

3 Dósa-Szabó 1936. 132-133., 138.

14. VICZMÁNDI LAJOS (1790–1791)

1764-ben született, 1790-ben szentelték pappá. Újmisésként került első állomáshelyére, Kunszentmártonba. A hiányos adatokból az tűnik ki, hogy 1812-ben már topissai préposti címmel rendelkezett.¹ 1840-1843 között halt meg.

1 Egri Schematismus 1838. 57.

15. HORTI IMRE (1790–1792)

Csupán annyi írásos adat maradt fenn róla, hogy Litkei Máté plébános idejében Jászapátin teljesített kápláni szolgálatot 1778 és 1780 között.¹ Tizenegy évvel később került Kunszentmártonba.

1 Molnárné 2007. 18.

16. SZANISZLÓ IMRE (1791–1795)

Kunszentmártonból történt távozása után nyolc évvel Besenyőtelek (1803-1804), majd Erdőtelek (1804-1811) és Abasár (1811-1825) plébánosa.¹ 1827-1831 között halt meg.

1 Magyar Katolikus Lexikon I. 1993. 7.

17. KATONA JÓZSEF (1792)

Az erdélyi Gyalu helységben született 1742. június 13-án. Kassán 1763. október 12-én belépett a jezsuita rendbe. 1764-65-ben töltötte noviciátusi évét Trencsénben. A rend gimnáziumaiban tanított Nagybányán, majd 1767-ben Komáromban, végül 1767-68-ban Székelyudvarhelyen. Teológiai tanulmányait 1770-1773 között végezte Kassán. Valószínűleg itt érte a jezsuita rend feloszlata.¹ Az egri egyházmegyébe kérte felvételét, és segédlelkészként szolgált különböző egyházközségekben. 1776-ban jászberényi káplán. 1786-ban az ungvári királyi katolikus gimnáziumban a grammatika professzora. 1792-ben került káplánnak Kunszentmártonba a templomépfő Horváth Ferenc esperes-plébános működése idején. Az 1793. év folyamán halt meg Ungváron, 51 éves korában.²

1 A felvilágosodás korának egyház- és pápaellenessége odavezetett, hogy a francia, spanyol, portugál és a nápolyi királyi udvarok nyomására XIV. Kelemen pápa 1773-ban feloszlatta a jezsuita rendet. A kolostoraikból elűzött szerzetesek kénytelenek voltak egyházmegyei szolgálatot vállalni. VII. Pius pápa „Sollicitudo omnium Ecclesiarum” kezdetű brevével 1814-ben visszaállította Jézus Társasága (Societas Jesu) rendjét. – Magyar Katolikus Lexikon V. 2000. 825-826.

2 Lukács László: Catalogus Generalis II. Róma, 1988. 689. –Suba 2015. 168.

18. KORMOND ÁDÁM (1792–1796)

A nobilis (nemesi származású) ifjú a Gömör megyei Runya községben született 1764-ben. Teológiai tanulmányait Pesten, a Központi Szemináriumban végezte. 1789-ben szentelték áldozópappá. Kápláni működésének idejét önéletrajzában egészen pontosan megjelölte. Első szolgálati helye 1790. februárjától Tard község. Innen 2 év és 3 hónap múlva Kunszentmártonba került, ahol 4 évet és 3 hónapot töltött Horváth Ferenc esperes, majd Udvardy Ignác plébános idejében. 1796-tól jászberényi káplán (1 év, 1 hónap), ezt követte (Tisza)bábolna (3 év, 4 hó: 1797-1801). Később hajdúszoboszlói plébános (1801-1806), illetve ábrány-alsói adminisztrátor a mezőkövesdi kerületben. 1809 után már nem található adatok róla.¹

1 Biographia Cleri Dioc. Agr. EFL.

19. P. BALIGAY KÁZMÉR (1796–1797)

20. MOSÓTZKY JÓZSEF (1797–1798)

21. HARTZY JÓZSEF (1798–1799)

22. POLERECZKY JÁNOS (1799–1800)

1776-ban született, 1799-ben szentelték pappá, tehát újmisésként került Kunszentmártonba. 1807-től 1813-ig Tibolddaróc, 1817-ig Sajónémeti plébánosa volt. ¹ Az 1827. év során Kál községben kápláni beosztásban működött. ² 1841. augusztus 17-én halt meg 65 éves korában. ³

1 Magyar Katolikus Lexikon XI. 2006. 808. – XIII. 2008. 949.

2 Egri Schematismus 1827. 71.

3 Personalia. EFL.

23. CSONTOS JÓZSEF (1801–1803)

Egerben született (Civis Agriensis) 1778-ban. 1795 és 1801 között készült fel a papi hivatásra. Felszentelését követően indult első kápláni útjára: „primum dispositus pro Capellano ad Nagy-Kun-Szent-Márton.” Innen 1803-ban Mezőkövesdre került. ¹ Plébános: Domaháza (1805-1806), Kál (1813-tól), Ónod (1833-tól), Ózd-Sajóvárkony (1836-tól). ² Várkonyi plébánosként halt meg 1849. augusztus 18-án, 71 éves korában.

1 Biogr. Cleri Dioc. Agr. 1804. EFL.

2 Magyar Katolikus Lexikon X. 2005. 285.

24. FERENCZY JÓZSEF (1803–1804)

„Ferenczy Cal. József született 1780. június 23-án Besztercebányán, Zólyom vármegyében.” ¹ Közvetlenül felszentelése után, 1803-ban került Szuhányi János plébános szolgálatára Kunszentmártonba. Később a hírneves egri tudós és író papok sorába lépett, teológiai tanári kinevezést kapott. Ilyen minőségben szerepelt a megnagyobbított jászapáti templom főalapkövének 1825. május 16-án, a Redemptio 80. évfordulóján történt elhelyezésekor. A jeles eseményt megörökítő emlékirat latinból magyarra fordított szövege a következő sorokkal zárul: „Ezt az örömdetes ünnepet szentbeszédével ékesítette Ferentzi József teológus egri dogmatikatanár nagy tömeg és Uraságok jelenlétében.” ² Érdemei elismeréseként 1838-ban tiszteletbeli kanonok, 1842-ben székesegyházi olvasókanonok lett. 1862-ben halt meg 82 éves korában, mint a 14 tagú egri főkaptalan egyik legidősebb tagja. A főszékesegyház sírboltjában nyugszik.

Munkái:

– *Áldott emlékezete Isten és emberek előtt kedves néhai Nagy-Szalatnyay Báró Fischer István úrnak...* Eger, 1821.

– *Tabellae juxta benignum systema...*

1 Családi neve Koncz könyvében Ferenczy, az Egri Főegyházmegyei Levéltár hivatalos irataiban Ferentzi alakban fordul elő. A „Cal” megjelölés arra utal, hogy keresztelesekor a piarista rend alapítójának: Calazanti Szent Józsefnek a nevét kapta. – Koncz 1892. 83.

2 Molnárné 2007. 35.

3 Koncz 1892. 83.

25. PETRACSEK ANTAL¹ (1804–1808)

1780-ban született, 1804-ben szentelték pappá. Újmisésként került Kunszentmártonba. 1807-ben összeütközésbe került főnökével, Szuhányi János plébánossal. Fuchs Xavér Ferenc egri érsek április 15-én Vavrek János siroki plébánost, Majzik János tiszabői alesperes-plébánost és Zbiskó Imre érseki ceremonáriust küldte ki a dolgok megvizsgálására.² A békítés sikerrel járt, mert a káplán még további egy évet töltött Kunszentmártonban. (Ekkor, tehát 1807. júliusától már Majzik János volt a helybeli plébános.) Petracsek 1808-tól 1811-ig dévaványai plébános,³ majd újra segédlelkézi szolgálatot teljesített Bátor (1819), Balla (Mátraballa 1823), Bodony (1828) és Recsk községben (1835).⁴ Nyugdíjas éveit az elaggott papok egri otthonában töltötte. 1848. aug. 10-én, 68 éves korában bekövetkezett halálának hírért az intézmény vezetője az alábbiakban közölte Lévay Sándor főkáptalani helynökkel:

„Feő Tisztelendő Nagy Prépost és Feő Káptalani Helyettes Úr!

Petrasek Antal Áldozó Pap, az öregségnek súlya és több évek óta lábai dagadozásából eredett nyavalyák következtében, miután a folytonos orvosi Segély sem használhatott többé, a haldoklók Szent-segeivel ellátva, e mai napon csendesén az Úrban elnyugodott, semmi értékes vagyont nem hagyván maga után. Mellyet, midőn ezen-nel hivatalosan jelenteném, kegyeibe zártt, mélyly tisztelettel vagyok a Feő Tisztelendő Úrnak Egerben Augustus hó 10-kén 1848. alázatos tisztelője” (olvashatatlan aláírás).⁵

1 Más helyeken Petrácsek és Petrasek alakban is szerepel.

2 Dósa-Szabó 1936. 135.

3 Magyar Katolikus Lexikon II. 1994. 595.

4 Egri Schematismus 1819. 70. – 1823. 75. – 1828. 79. – 1835. 148.

5 Personalia. EFL. Benke Tibor kigyűjtése.

26. VÁGNER JÓZSEF (1809–1813)

1785-ben született, 1808-ban szentelték pappá. Következő évben került Kunszentmártonba, ahol Majzik János plébános halála után 1812. január 31-től szeptemberig adminisztrátori kinevezést kapott.¹ 1813-tól 1845. október 29-én 60 éves korában történt elhunytáig a Borsod megyei Emőd község plébánosa volt.²

¹ Dósa-Szabó 1936. 137.

² Magyar Katolikus Lexikon III. 1997. 97. – Egri Schematismus 1846.

27. JENESS AMBRUS (1813–1815)

1788-ban született, 1812-ben szentelték pappá. Első kápláni állomáshelye Nagykálló. Báró Bémer László kunszentmártoni plébános káplánjaként került városunkba. 1816–1817: Harsány, 1817–1818: Jászalsószentgyörgy, 1818–1820: Jászberény helységekben káplán. Az 1820-ban újjászervezett kunhegyesi plébánia lelkipásztora volt élete végéig. 69 éves korában halt meg 1857. december 9-én.¹

¹ Egri Schematismus 1824. 80. – Magyar Katolikus Lexikon VII. 2002. 543. – Suba 2015. 177.

28. THURY JÁNOS (1813–1816)

Báró Bémer László második számú káplánja 1789-ben született, 1812-ben szentelték pappá, 1813. augusztus 7-én érkezett meg kunszentmártoni állomáshelyére.¹ Három évi értékes lelkipásztori munka után a városi tanács 1816-ban a jászapáti káplánnak kinevezett Thury János részére az útra kocsit biztosított.² Jászapáti 1816-tól 1822-ig volt káplán.³ 1823 és 1844 között – valószínűleg haláláig – Túrkeve plébánosaként működött.⁴

¹ Dósa-Szabó 1936. 140.

² Dósa-Szabó 1936. 176.

³ Molnárné 2007. 19.

⁴ Magyar Katolikus Lexikon XIV. 2009. 383.

29. FEKETE IGNÁC (1815–1818)

1790-ben született, 1813-ban szentelték pappá. Báró Bémer László, majd Smilánszky János káplánjaként teljesített szolgálatot Kunszentmártonban három éven keresztül. Amikor 1818-ban Koródy Pállal együtt váratlanul egyszerre helyezték el, a várostól mindketten dicsőítő bizonyítványt és a költözködéshez

előfogatot kaptak.¹ 1827-ben Dédes, 1838-ban Csernely plébánosa lett.² 1850. június 16-án halt meg Csernelyen, 60 éves korában.

1 Dósa-Szabó 1936. 176.

2 Egri Schematismus 1827. 52. – 1838. 117. – 1851.

30. KORÓDY PÁL (1816–1818)

1788-ban született, 1812-ben szentelték pappá. Első állomáshelye 1812-től 1816-ig Jászapáti, onnan került Kunszentmártonba, ahol két évet töltött.¹ 1827-ben Mály község, 1838-tól Bakta plébánosa.² 1842 áprilisában halt meg. 54 évet élt.³

1 Molnárné 2007. 19. – Dósa-Szabó 1936. 176.

2 Egri Schematismus 1838. 122.

3 Personalia. EFL.

31. BELLA JÓZSEF (1818)

Csak annyi adat található róla a névtárakban, hogy 1817-ben Pásztón, Kunszentmárton után pedig 1820-ban Jákóhalmán teljesített kápláni szolgálatot.

32. BOÉR JÁNOS (1818)

1817-ben egerszalóki káplán. Betegsége miatt 1818-ban Kunszentmártonból visszatért hazájába, Erdélybe. Költözködéséhez a tanács Nagyváradig forspontot (előfogatot, tehát két ló által vontatott szállító szekeret) biztosított részére.¹

1. Dósa-Szabó 1936. 176.

33. SZÖKŐ MIHÁLY (1818–1819)

1786. november 4-én született Egerben. Ugyanitt végezte tanulmányait, 1804-ben kispap lett. 1809. november 5-én szentelték áldozópappá. Patán, Pétervásárán, Füzesabonyban, Mezőtárcánban, Jászberényben (1812-1814), Mezőkövesden, Kistályán, Kunszentmártonban, Egerben eltöltött káplánkodás után 1825-től 1827-ig domaházi, 1837-1838 között borsodivánkai, majd zalkodi plébánosként működött, ahol 1860-ban meghalt. 74 évet élt.¹ Amikor 1819-ben Egerbe disponálták, Kunszentmárton városától szállító fogatot kapott a költözködéshez.²

Művei: Egyházi beszéd, melyet nagyméltóságú Pyrker László pátriárcha-érsek törvényes egyházi látogatása alkalmával a zalkodi anyaegyházban 1828. pünköszt hava 27-ikén hazai nyelven mondott. Sárospatak, 1828. Nyomt. Nádaskay András.

1. Koncz, 1892. 228. – Magyar Katolikus Lexikon II. 1994. 664. – Suba 2015. 175.

2. Dósa-Szabó 1936. 176.

34. HEGEDŰS ISTVÁN (1818–1820)

1794-ben született, 1817-ben szentelték pappá. 1826-tól 1840-ig a Heves megyei Detk község plébánosa volt.¹

1. Egri Schematismus 1838. 162. – Magyar Katolikus Lexikon II. 1994. 592.

35. BÁTOR JÓZSEF (1819–1820)

1789-ben született, 1812-ben szentelték pappá. Káplán 1814: Fényeslitke, 1816: Jászfákóhalma, 1818: Gyöngyöshalász, 1819-1820: Kunszentmárton, 1820-1822: Jászberény. 1822-től 1851-ig Jászfelsőszentgyörgy plébánosa¹. 62 évesen halt meg 1851. április 13-án.²

1. Egri Schematismus 1827. 86. – Magyar Katolikus Lexikon V. 2000. 689.

2. Suba 2015. 178.

36. SZUROMY GYÖRGY (1820–1824)

1789-ben született, 1815-ben szentelték pappá. A Heves megyei Visonta plébánosa lett.¹ Ebben a minőségében halt meg 1849. május 25-én.² 60 évet élt.

1. Dósa-Szabó 1936. 152.

2. Egri Schematismus 1851.

37. LUDÁNYI ANDRÁS (1821–1823)

1789-ben született, 1812-ben szentelték pappá. Kilenc évvel később került Kunszentmártonba, ahol két esztendő telt el. Az 1823-ban ibrányi plébánossá kinevezett Ludányi káplán is „precedensekre hivatkozva forspontot” kért. A nyári dologidő miatt a város előfogatot nem tudott a rendelkezésére bocsátani, ezért

szepetember 22-i határozatával tíz forint támogatást adott a költözéshez¹. 1824-1832-ig Ibrány (Szabolcs megye) plébánosa. Itt halt meg 1832. októberében. Mindössze 43 évet élt².

1. Dósa-Szabó 1936. 176.

2. Magyar Katolikus Lexikon V. 2000. 163. – Personalia EFL.

38. ASZTALOS JÓZSEF (1823–1824)

1797-ben született, 1820-ban szentelték pappá. Kunszentmártoni szolgálata után 1827-ben káplán Mezőkövesden¹, 1830-tól 1844-ig plébános Tibolddarócon, 1844-től 1886-ig Nagyfűgeden. Ott halt meg 72 éves korában 1869. augusztus 12-én².

1. Egri Schematismus 1827. 33.

2. Magyar Katolikus Lexikon XIII. 2008. 949. IX. 2004. 492. – Egri Schematismus 1870. 211.

39. MOHATSEK FERENC (1824–1825)

1796-ban született, 1820-ban szentelték pappá. Káplán 1819-1822: Erdőkövesd, 1822-1824: Verpelét, 1824-1825: Kunszentmárton, 1825-1827: Csernely¹, 1827-1829: Sirok, 1829-1831: Jászberény. 1832-1836: Felsőnánán adminisztrátor. 1836. augusztus 8-án, 40 éves korában halt meg. Hagyatékáról 1829-ben készült könyvjegyzék. Ebből megállapítható, hogy 17 könyvvel rendelkezett, elsősorban latin nyelvűek, de megtalálható benne több német nyelvű is, pl. A Gramatica Germanica.²

1. Egri Schematismus 1827. 55.

2. Suba 2015. 182.

40. VIRÁGH GYÖRGY (1825)

1798-ban született, 1822-ben szentelték pappá. Az 1825. évben Egerbe rendelt, filozófiai doktorátussal rendelkező Virágh György káplán nemcsak „városi kocsi” kapott a költözködéshez, hanem 3 és fél hónapi ittartózkodásáról kedvező bizonyítványt is¹. 1837-ben Kecskemétre került². Halálhíre az 1867. november 11-i, XVI/1867. sz. érseki körlevélben jelent meg. 69 éves volt.

1. Dósa-Szabó 1936. 176. – Egri Schematismus 1827. 20.

2. Egri Schematismus 1838. 207.

41. VELENTZEY JÁNOS (1825)

1796-ban született, 1821-ben szentelték pappá. 1823-ban erdőkövesdi káplán¹. Rövid kunszentmártoni működés után mezőkövesdi kápláni kinevezést kapott, talán éppen a tanács dicsérő bizonyítványa alapján². 1830-31-ben Polgáron töltötte segédlelkészi éveit. Történelmi tanulmányokat is írt. Az 1823-ban elindított Tudományos Gyűjtemény IX. kötetének 21. lapján olvasható: „Némelly észrevételek Zápolya János Magyar Királyról. Velentzey János által.”³ Mint az egri székeskáptalan tiszteletbeli kanonokja halt meg 1836. január 17-én, 40 éves korában.

1. Egri Schematismus 1823. 75. („D. Joannes Velenczey” erdőkövesdi káplán)

2. Dósa-Szabó 1936. 176.

3. www.polgariplebania.hu 2011. február

42. STAND JÁNOS (1825–1828)

1802-ben született, 1825-ben szentelték pappá. Első kápláni állomáshelye Kunszentmárton. 1831-ben már az egri szeminárium viceprefektusa báró Bémer László prefektus, az egykori kunszentmártoni plébános mellett.

43. BATHÓ JÁNOS (1825–1829)

D. Joannes Bathó 1799-ben született, 1822-ben szentelték pappá. Négyéves kunszentmártoni működés után Jászapátin folytatta kápláni szolgálatát 1829-1830-ig.¹ 1832-től 1840-ig karcagi, 1841-től 1858-ig jászládányi plébános.² 59 éves korában halt meg 1858. március 3-án.

1. Egri Schematismus 1826. 81. – Molnárné 2007. 19.

2. Magyar Katolikus Lexikon VI. 2001. 200. – V. 2000. 693.

44. MIHÁLYI JÁNOS (1828–1830)

1797-ben született, 1820-ban szentelték pappá. 1825-től 1827-ig törökszentmiklósi káplán, onnan helyezték Kunszentmártonba.¹ 1832 és 1847 között zalkodi plébános.² Később Hevesvezekényre került, ahol „az új temetőt Pálffy János hevesi plébános áldotta meg. Mihályi János plébános alatt a temetőt kiterjesztették, melyet 1865. június 5-én Mihályi plébános megáldott.”³ 1865. október 17-én halt meg 68 éves korában.

1. Egri Schematismus 1825. 81.

2. Magyar Katolikus Lexikon XV. 2010. 488.

3. www.hevesvezekeny.hu 2011. február.

45. NAGY BALÁZS (1829–1830)

Született 1804-ben, pappá szentelték 1826-ban. Kunszentmártonból került Jász-apátira, ahol 1830-tól 1831-ig volt káplán.¹ 1837-től 1843-ig Tiszapalkonya, 1843-tól 1852-ig a Szabolcs megyei Polgár plébánosa.² Itt halt meg 48 éves korában 1852. július 24-én.

1. Molnárné 2007. 19.

2. Egri Schematismus 1838. 100. Magyar Katolikus Lexikon XIII. 2008. 996. XI. 2006. 110.

46. MEDGY FERENC (1830–1831)

Született 1803-ban, pappá szentelték 1826-ban. Káplán volt 1827-től Kistályán, 1830-tól Kunszentmártonban.¹ 1838 és 1842 között Ujfehértó plébánosa.² Tiszabői adminisztrátorként halt meg 1846. szeptember 6-án, 43 éves korában.

1. Egri Schematismus 1827. 59.

2. Egri Schematismus 1838. 180.

47. HARSÁNYI JÓZSEF (1830–1835)

Életrajzát és méltatását Koncz Ákos nagyszerű könyvéből érdemes szószerint idézni: „1803. február 18-án született Jászberényben. 1822-ben az egri papnevelő intézetbe lépett, s elvégezvén a hittani szaktanfolyamot, 1827-ben pappá szenteltetett föl. Mint segédlelkész több helyen működött (Sirok, Erdőkövesd, Kunszentmárton, Pásztó, Gyöngyös), míg végre pélyi, 1846-ban erki plébános és alesperes lett. 1852-ben megpályázta a jászberényi plébánosi állást. A város, mint kegyuraság a harmadik helyen jelölte. Erken halt meg 63 éves korában, 1866. július 27-én. Lelkipásztori működése mellett figyelemmel kísérte a nemzeti irodalmat, miről szép könyvtára tanúskodott, sőt mint a körülmények kívánták, egyháza s meggyőződése mellett sajtó útján maga is síkra szállott.

Munkái:

1. *Észrevételek a borsodi levélre, vallást és hierarchiát illetőleg.* Eger, 1842.

2. *A keresztény katolikus anyaszentegyház szertartásainak s jelesebb ünnepeinek rövid magyarázata.* Eger, 1866.¹

Példamutató hivatástudatának köszönhetően – Szendrői Kovács Ferenc prépost és Steinhäuser Antal apát plébánossága idején – Harsányi József öt évet töltött káplánként Kunszentmártonban.

1 Koncz 1892. 105. – Suba 2015. 472.

48. GYENES JÓZSEF (1831–1832)

A Heves vármegyei Kompolt községben született 1804. június 18-án. Iskoláit Egerben végezte, s mint tanulmányait befejező joghallgatót vette fel Nováky József káptalani helynök 1826-ban az egyházmegye papnövendékei közé. 1830. augusztus 30-án szentelte pappá Pyrker János László egri érsek. Segédlelkészi állomáshelyei: Tar, Heves-Bátor, Kunszentmárton, Jákóhalma, Jászberény, Eger. 1840: jászmihálytelki plébános. 22 évi eredményes működés után kerülete esperesnek választotta, 1866-ban címzetes kanonokságot kapott az uralkodótól. Betegsége miatt 1876-ban nyugalomba vonult és Gyöngyösre költözött. Ott hunyt el 1881 decemberének utolsó napjaiban. 77 évet élt. Negyvenezer forint értékű vagyonát az egri egyházmegyére hagyta. Ebből az egri főgimnáziumnak 2000 frt, a gyöngyösi gimnáziumnak pedig 1000 frt jutott.

Irodalmi dolgozatai:

Egyházi beszéd Nepomuki Szent János tiszteletére. 1836. – Egyházi beszéd, melyet Tóth János alattányi plébános aranymiséje alkalmával mondott. 1860. (Érseki Liceum nyomdája.)¹

¹ Koncz 1892. 97. – Suba 2015. 186-187.

49. TRANGOSS JÓZSEF (1832–1836)

1807-ben született, 1830-ban szentelték pappá. Steinhauser Antal plébános káplánja volt Kunszentmártonban négy éven keresztül. 1842-ben erdőkövesdi plébános.¹ Kunszentmárton képviselő-testülete a város plébánosává választotta 1844-ben. 1858-ban, mint c. apát halt meg, 51 éves korában. A kunszentmártoni felső temetőben nyugszik.

¹ Egri Schematismus 1842. 159.

50. KRAKOVSZKI JÁNOS (1835–1842)

1805-ben született, 1833-ban szentelték pappá. Hét éven keresztül szolgált hűségesen a kunszentmártoni híveket Steinhauser Antal apát-plébános idejében. 1857. május 13-án, 51 éves korában bekövetkezett haláláig Túrkeve plébánosa volt.¹

¹ Egri Schematismus 1854. 69. – 1858. – Magyar Katolikus Lexikon XIV. 2009. 383.

51. HOLTZER JÓZSEF (1836–1838)

Gyöngyösön született 1809. március 9-én. Gimnáziumi tanulóként 1826-ban iratkozott be az egri szeminárium növendékei közé. 1832. szeptember 17-én szentelték pappá.¹ Első állomáshelye Mezőkövesd, 1836. februárjában helyezték Kunszentmártonba. Innen Borsodivánkára került plébánosnak, ahol 1838-tól 1844-ig viselte gondját híveinek.² 1848-ban Erdőkövesd lelkipásztora. Híveinek szeretetét bizonyítja Váraszó község előljáróinak 1860. március 7-én kelt levele, melyben igazolja, hogy Holecz János erdőkövesdi lakos vádaskodásainak nincs alapja, miszerint a filiákban nem végzi a munkáját: „...közzé tesszük, hogy a Nagyontisztelendő Holczer József Plébános Úr alatt mindennemű papi szolgálatok a legpontosabban tellyesíttettek és tellyesíttetnek...”³ 1866 körül halt meg 57 éves korában.

1. Personalia. EFL.

2. Magyar Katolikus Lexikon I. 1993. 947.

3. Egri Schematismus 1848. 151. – Personalia. EFL.

52. MÁRTON VENDEL (1838–1841)

1813-ban született, 1837-ben szentelték pappá. Már a következő évben Kunszentmártonba került. 1842-től 1848-ig Apátfalván folytatta kápláni szolgálatát, utána 1851-ig vicerektor az egri szemináriumban.¹ 1851-től 1861-ig ónodi plébános volt.² Ott halt meg 48 éves korában, 1861, július 6-án.³

1. Egri Schematismus 1842. 135. – 1851. 213.

2. Magyar Katolikus Lexikon X. 2005. 110.

3. Egri Schematismus 1862. 143.

53. FÁBRY JÁNOS (1841–1842)

1809-ben született, 1832-ben szentelték pappá. 1838-ban törökszentmiklósi, 1840-től 1841-ig jászapáti káplán volt, onnan került Kunszentmártonba.¹ 1845 és 1848 között Polgáron végezte segédlelkési munkáját. 1847-ben Zalkod, 1859-től Kunhegyes plébánosa.² 1868-ban nyugdíjba vonult, Erdőbényére költözött. 1869. július 11-én halt meg 60 éves korában.³

1. Egri Schematismus 1838. 154. – Molnárné 2007. 19.

2. Magyar Katolikus Lexikon XV. 2010. 488. – VII. 2002. 543.

3. Egri Schematismus 1870.

54. IVÁNY SÁNDOR (1842–1844)

1806-ban született, 1840-ben szentelték pappá. Kunszentmártoni működése után 1845-ben Mezőkövesden, 1846-tól Verpeléten folytatta kápláni szolgálatát.

55. MAKRÁNYI KÁROLY (1843–1849)

1813-ban született Tiszakeszin. 1836. szeptember 14-én szentelték pappá. Kápláni helyei: 1837: Bátony, 1837-1841: Pétervására. Fancsali helység káplánja volt 1842-ben, onnan kapott áthelyezést Kunszentmártonba, ahol 6 éven át -1843. március 11-től 1849. október 29-ig- teljesített hűséges lelkipásztori szolgálatot Steinhauser Antal apát, majd Trangoss József plébános mellett. 1849-től 1851-ig Jászapátin, 1851-től 1853-ig Jászberényben folytatta kápláni tevékenységét.¹ 1854 és 1886 között a tiszapalkonyai plébániát vezette. 1886. szeptember 26-án halt meg 73 éves korában, áldozópapságának 50. évében.²

1. Egri Schematismus 1842. 190. – Molnárné 2007. 19. – Suba 2015. 191-192.

2. Magyar Katolikus Lexikon XIII. 2008. 916. Egri Schematismus 1887. 192.

56. TÓTH SÁNDOR (1845–1851)

1816-ban született Jászfákóhalmán. 1839-ben szentelték pappá. 1842-ben sarudi, 1843-ban tiszapüspöki káplán.¹ 1845-től hat éven át volt lelkiismeretes munkatársa Trangoss József kunszentmártoni plébánosnak. Bánhorváti községben teljesített plébánosi szolgálatot, amikor a kegyuraság választását megerősítve, Bartakovics Béla egri érsek 1859-ben Tóth Sándort nevezte ki Kunszentmárton város plébánosává. 1888-ban halt meg. 72 évet élt.

1. Egri Schematismus 1842. 148., 1843. 163.

57. FOLMANN KÁROLY (1849–1851)

1819-ben született, 1845-ben szentelték pappá. Kunszentmártoni működését követően szentszéki bíróként teljesített szolgálatot Egerben.¹ 1884. november 22-én halt meg 65 éves korában.²

1. Egri Schematismus 1882. 153.

2. Egri Schematismus 1885. 187.

58. SZALONNAY ENDRE (1851–1853)

1817-ben született. Pappá 1840-ben szentelték. 1851-től 1853-ig kunszentmártoni káplán, 1864-től 1884-ig sajónémeti, 1886-tól élete végéig nagyfügedi plébános. 1892. július 27-én, 75 évesen érte a halál Losoncon.¹

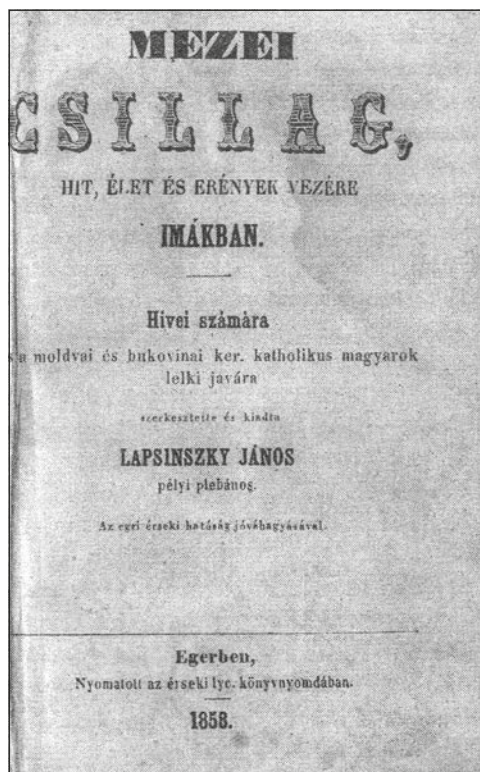
1. Egri Schematismus 1867. 43. – 1892. 133., 173. – Magyar Katolikus Lexikon XI. 2006. 808. – IX. 2004. 492.

59. LAPSINSZKY JÁNOS (1851–1854)

A Zemplén vármegyei Tállya községben született 1817. november 17-én. Tanulmányait Kassán, Eperjesen és Vácon végezte, 1838-ban az egri szemináriumba nyert felvételt. 1843. július 23-án szentelték pappá. Kistályán kezdett, majd Pásztóra került káplánnak, ahol 1848. májusában a helyi nemzetőrségbe is jelentkezett. Papi működését Mezőkövesden és Jászsalsószentgyörgyön folytatta. A szabadságharc idején, 1849-ben tapintatos fellépésével megmentette Jászsalsószentgyörgy helységét az oroszok pusztításaitól. Ezért haditörvényszék elé állították, de felmentették. Utolsó kápláni állomáshelye – Trangoss József plébános idején – Kun-

szentmárton volt, ahonnan főpásztora Pély községbe küldte plébánosnak 1854-ben. 1867-től novaji plébánosként működött 1891. december 31-én bekövetkezett haláláig. 74 évet élt.

Iskolai oktatással, neveléssel és politikával foglalkozó cikkei országos lapokban jelentek meg. Már káplán korában a Nemzeti Újság, majd a Religio munkatársa volt. Önálló kötete: *Az anyátlanok életharcai* (történelmi regény IV. Béla idejéből. Eger, 1862.) Saját gyűjtésű népdalait a Magyar Népköltési Gyűjtemény 1847-ben megjelent második kötete is leközölte: *Egervölgyi dalok, a nép szájából vette Lapsinszky János*. Figyelemre méltó a *Mezei csillag – hit, élet és erények vezére imákban* című imakönyve, melyet saját hívei, valamint a moldvai és bukovinai székely magyarok lelki vigasztalására és erősítésére adott ki 1858-ban. „Szerző szándéka egy imakönyvben, mely leginkább forog a nép kezén – korunk bűnei ellen erkölcsi

oktatásokkal fellépni, lefestvén a bűnök kárait és az erény hasznait, polgári és lelki élet tekintetében. Célja nem nyereszkedés, mert közel és távoli szegényebb véreinknek számos ingyen példányt ad bekötve, sőt hasonló áldozatra más lelkipásztorokat is felszólít.”¹ Későbbi keletkezésű a *Nagy rózsáskert* című, 1880-ban Budapesten megjelent ima- és énekeskönyve. A novaji egyház történetét feldolgozó, egyéni vonatkozásokkal átszőtt kézírata már nem került kiadásra. Papi buzgósága és jótékonyága széles körben ismertté vált. Történelmi regényének tiszta jövedelmét a 48-as honvédek özvegyeinek és árváinak segélyezésére ajánlotta fel. Az egri egyházmegyei papi nyugdíjintézet javára, kórházi betegek ápolására és egyéb nemes célokra tízezer forintot hagyományozott. Érdemei elismeréseként megkapta a koronás arany érdemkeresztet.²

Lapsinszky János kunszentmártoni működése során, 1852-ben a 100 váltóforint helyett 190 pengőforint kápláni fizetést kért a várostól. A tanács november 25-én elutasította a kérelmet, és 100 váltóforint helyett 40 pengőforint juttatást állapított meg. A főkapitány ugyan nem adott helyt Lapsinszky kérelmének, de megsemmisítette a tanácsi végzést is: „Ez egy testület méltóságához nem illő, de önhatalmából nem is teheti.” A tanács 1853. november 18-án (387. sz.a.) a kápláni fizetéseket 60 pengőforintról 100 pengőforintra emelte. 1855. január 20-án erre megérkezett a főkapitányi jóváhagyás is.³

A pélyi plébánosnak kinevezett káplán szép emlékekkel távozott Kunszentmártonból. Ezt bizonyítja az a tény, hogy Trangoss József apát halála után, 1859-ben Pélyről Lapsinszky is megpályázta (5. sorszám alatt) a kunszentmártoni plébánosi tisztséget.⁴

1 Vasárnapi Ujság, 1858. november 7. 537.

2 Koncz 1892. 152-153. – Magyar Katolikus Lexikon IX. 2004. 844.

3 Dósa-Szabó 1936. 176.

4 Dósa-Szabó 1936. 148.

60. PÖSTÉNYI ISTVÁN (1853–1857)

1822-ben született, 1848-ban szentelték pappá. 1851-től Szendrőn, 1853-tól négy évig Kunszentmártonban szolgált segédlelkészként. Kérésére a tanács 1854-ben a kápláni fizetést 60 pengőforintról 100 P Frt-ra emelte.¹ 1858-ban rövid ideig túrkervei adminisztrátor volt, ugyanabban az évben Novajra került, ahol 1867-ig működött. 1859-ben, Trangoss József halála után Pöstényi István novaji lelkész is pályázott (6. helyen) a kunszentmártoni plébánosi állásra.² Egykori szentmártoni káplántársával, Lapsinszky Jánossal 1867-ben plébániát cserélt, így került Pöstényi István Pélybe, ahol 1897-ig teljesítette lelkipásztori kötelezettségét.³ 1897. május 22-én halt meg 75 éves korában.

1. Egri Schematismus 1851. 110. – Dósa-Szabó 1936. 176.

2. Dósa-Szabó 1936. 148.

3. Koncz 1892. 261. – Magyar Katolikus Lexikon IX. 2004. 844.

61. KISZELY FERENC (1854–1858)

1824-ben született. 1848-ban szentelték pappá. Már kunszentmártoni működése kezdetén, 1854-ben kelt folyamodására a városi tanács a kápláni fizetést 60 P frt-ról 100 P frt-ra emelte.¹ 1859 és 1865 között Túrkeve plébánosa volt. Ezt a szolgálatot az 1892 és 1906 közötti években Jászfelsőszentgyörgyön folytatta.² Trangoss József apát-plébános halála után, 1859-ben Kiszely Ferenc is pályázott (a 7. helyen) a kunszentmártoni plébánosi állásra.³ 1907. április 20-án halt meg életének 83., áldozópapságának 59. évében.

1 Dósa-Szabó 1936. 176.

2 Egri Schematismus 1865. 162. – 1892. 97., 169.

3 Dósa-Szabó 1936. 148.

62. NYILAS MIHÁLY (1857–1859)

A Heves megyei Solymos községben született 1828. szeptember 8-án. Egerben képezte magát a papságra, amikor az 1848-i forradalmi események felvillanyozták az ifjúságot. Otthagytva a szemináriumot, társaival vitézül harcolt a 26. honvédszászlóalj soraiban. A szabadságharc leverése után folytatta tanulmányait. 1854-ben szentelték pappá.¹ Káplán: 1854-1855: Sirok, 1855-1857: Heves, 1857. szeptember 15-től 1859. március 4-ig: Kunszentmárton. Trangoss József apát halála után 1858-ban, még kunszentmártoni segédlelkész korában pályázott a plébánosi tisztségre. (A nyolcadik helyet kapta.)² 1859-től 1870-ig Jászberényben teljesített szolgálatot.³ 16 évi káplánkodás után 1870-ben kenderesi plébános lett. Itt végezte be életútját 1889. október 27-én, 61 éves korában. Egyetlen irodalmi műve: *Oktató ima- és énekkönyv a ker. kath. nép ájtatos használatára*. Pest, 1863.⁴

1 Koncz 1892. 185.

2 Dósa-Szabó 1936. 148.

3 Egri Schematismus 1867. 86. – Suba 2015. 198.

4 Koncz 1892. 185.

63. GUGYELA JÁNOS (1858–1859)

1827-ben született, 1851-ben szentelték pappá. 1856-tól 1858-ig jászapáti káplán, onnan került Kunszentmártonba. 1867: káplán Erdőkövesden.¹ 1873-tól 1875-ig Sály, 1881-től 1892-ig Nagyiván község plébánosa.² 65 éves korában halt meg 1892. július 29-én.

1 Molnárné 2007. 19. – Egri Schematismus 1867. 53.

2 Magyar Katolikus Lexikon XI. 2006. 831., IX. 2004. 497.

64. GYURKA JÓZSEF (1859–1861)

1826-ban született a történelmi Magyarország felvidéki részén található Sarluská (Nyitra vármegye) néhány száz lelkes kisközségben. A papi hivatást választva Egerben tanult, ott szentelte pappá Bartakovics Béla érsek 1854. szeptember 29-én. Szolgálatát Detken kezdte, 1856. dec. 23-tól erdőtelki, 1857. jún. 24-től püspökladányi, 1859. március 15-től kunszentmártoni és 1861. nov. 9-től jászberényi káplán. Utóbbi helyén élenjárt a jótekonyságban is. Amikor tudomására jutott a jászberényi rabbi nehéz anyagi helyzete, megsegítésére 5 forintot juttatott azzal, hogy „szívesen nélkülözöm ezen adományt csekély fizetéséből, hogy tisztelt rabbi úrnak, mint családos apának szánnandó helyzetén némileg enyhítsek.” Példája nyomán a rabbi anyagi helyzetének javítására számosan adakoztak. 1872-ben az egyházzvédnökséget gyakorló jászberényi közgyűlés a város plébánosának választotta. Beiktatása alkalmával hangsúlyozta, hogy hivatása teljesítése során „a legszentebb elszántsággal kész leendő bármikor az igazság, vallás, egyház érdekében síkra szállani.” Tagja volt a város képviselő-testületének, a Jászkun Kerületek közgyűlésének, megválasztották tiszteletbeli táblabírónak. Jászberényt második szülőhelyének tekintette. Érdekelte a város múltja, a jászok története. Nagy terve volt Jászberény monográfiájának megírása, amelyre a sors nem adott neki lehetőséget. Két résztanulmány készült el: *A jászberényi plébániai templom története* és *A jászberényi kápolnák, szent szobrok, keresztek, temetők* című munkák, melyeket folytatásokban jelentetett meg a korabeli Egri Egyházmegyei Közlöny. Gyurka József élete utolsó éveit súlyos betegségben töltötte. Tizenegy évi működés után 1883. június 8-án halt meg 57 éves korában. A jászberényi Fehértói temetőben nyugszik.¹

1 Koncz 1892. 101. – Sugárné 2003. 96-97.

65. BERZEVICZY ANTAL (1859–1861)

1832-ben született, 1855-ben szentelték pappá. Kétéves kunszentmártoni működését követően több helyen teljesített lelkipásztori szolgálatot. Kőteleki plébánosként halt meg 67 éves korában, 1899. június 27-én.¹

¹ Egri Schematismus 1892. 75., 166. – 1900. 186.

66. KERESZTESY JÓZSEF (1861–1863)

1826-ban született, 1853-ban szentelték pappá. Kétéves helybeli működésének kedves epizódját örökíti meg az olvasós társulat jegyzőkönyve. Az Élő Rózsafüzér kunszentmártoni társulata a templom részére 1861-ben 14 stációs képet készített. A festővel megalkudni Keresztesy József segédlelkéssel együtt Pestre utazott a társulat három vezetője: Kiss Gergely, Alsó Józsa István és Józsa Bertalan.¹ A hiányos életrajzi adatokból csak annyi követhető nyomon, hogy Keresztesy József 1867-ben már az egri főszékesegyház káplánja, 1882-től pedig plébános Sajógalgócon. Itt érte a halál 1887. május 10-én, 61 éves korában, papságának 34. évében.²

¹ Barna 1998. 36.

² Egri Schematismus 1867. 19., 1882. 42., 1887.

67. TÖRŐCSIK MIHÁLY (1861–1868)

Született 1834-ben, pappá szentelve: 1856. 1858-tól 1860-ig jászapáti káplán.¹ Hét évig tartó hűséges kunszentmártoni szolgálat után Hajdúböszörménybe kapott plébánosi kinevezést (1868-1882).² Ezt követően 1882-től 1883-ig Jászsalsószentgyörgy lelkipásztora.³ Itt halt meg 1883. szeptember 29-én 49 éves korában, papságának 27. évében.⁴

¹ Molnárné 2007. 19.

² Magyar Katolikus Lexikon IV. 1998. 482.

³ Magyar Katolikus Lexikon V. 2000. 683.

⁴ Egri Schematismus 1884. 190.

68. KIRCHNOPF MÁRTON (1863–1865)

1836-ban született, 1859-ben szentelték pappá. Jászapáti káplán volt 1862-től 1863-ig.¹ Onnan helyezték Kunszentmártonba. Megrendült egészségi állapota miatt később a kiérdemesült plébánosok és szolgálatképtelen presbiterek

nyugdíjintézetének ellátásában részesült. Jászberényben lakott, ahol a kórházi lel-
kész szolgálatát végezte.² 1907. április 20-án halt meg 71 éves korában.

1 Molnárné 2007. 19.

2 Egri Schematismus 1892. 133. – 1903. 127.

69. FARKAS IMRE (1865–1869)

1829-ben született, 1854-ben szentelték pappá. 1860-1861 között jászapáti káplán.¹ Tóth József jászapáti tanító (Tóth Sándor kunszentmártoni apát-plébános öccse), aki mozgalmas életének eseményeit írásban rögzítette, 1865. október 13-án a kö-
vetkezőket írta naplójába: „Mise és iskola fél 11-ig (már mint Jászapáti – J.L.),
azután általmentem a községházához, a Plébános úr azt újságolta, hogy Farkas
Imre, a ki itt volt káplán, Kunszentmártonba lett disponálva. A rovott embereket
Sándor bácsihoz szokták adni azért, hogy ha már ő vele ki nem jön a káplán,
akkor senkivel sem, és ő inkább maga szenved, mint valakinek ártson.”² Tóth
Sándor plébános jó természetének köszönhetően Farkas Imre négy évig szolgált
káplánként Kunszentmártonban.

Nagy előrelépésnek számított, amikor 1869 szeptemberében Bartakovics Béla
egri érsek Gávát önálló plébániává nyilvánította, a község első plébánosává Far-
kas Imrét nevezte ki. 1880-ig töltötte be tisztségét. Utána Bakta plébánosa lett.³ Itt érte a halál 1896. december 27-én, 67 éves korában, pappá szentelésének 42.
esztendejében.

1 Molnárné 2007. 19.

2 Tóth József jákóhalmi tanító naplója 1865-ből. – Jákóhalmi füzetek 6. Szerk. Fodor István Ferenc.
2008. 23.

3 Egri Schematismus 1892. 53.

70. ZUPKÓ ÁGOSTON (1868–1870)

1838-ban született, 1861-ben szentelték pappá. 1861-1862:
Aldebrőn, 1862-1864: Apátfalván káplán, 1864-1865: Jász-
dózsán adminisztrátor, 1865-1868: Jászfényszaru káplán,
onnan került Kunszentmártonba. 1871-1873: Jászberény-
ben, 1874-1876: Jászdózsán, 1876-1877: Gyöngyösön káp-
lán. 1866-ban jelent meg egyetlen műve: *Jász-Dósa község
történeti leírása*, szerkesztette: Kandra Kabos. 1877-től már
Jászdózsza lelképásztora.¹ Mint jászdózsai plébános halt
meg 1889. február 18-án, 51 éves korában.²

Tóth Sándor kunszentmártoni plébános káplánjaként Zupkó Ágoston szemta-
núja volt az alsó temetői kápolna építésének és 1869-ben történt felszentelésének.
Az Egri Egyházmegyei Közlöny részére küldött tudósításában lelkesült hangon

ír a kápolna, a Kálvária és a stációsor kivitelezéséről, művészi értékeiről, nem mellőzve a kritikai megállapításokat sem. A megnagyobbított temető központi területe kiválóan megfelelt az új létesítmény elhelyezésére: „E téren áll most napkeletnek fordulva a kápolna a Kálváriával együtt, melynek közel két öl magas, kékre festett stációi a róna földön, két hosszú sorban, gyönyörű kilátást nyújtanak a szemnek kaleidoskop változatú tarka képeikkel, mely – véleményünk szerint – még nagyobb szerű leendett azok köralakban való felállítása által, s hozzá a nagy számmal összegyűlő nép nagyobb tért nyerendett az ájtatoskodásra, minek a Kálvária fölemeltetésénél fő czélnek kell vala lennie.” A kápolnába lépő látogatót az építészeti arányok kellemes összhatása fogadja: „Az egész belső egy compact egész képez, elannyira, hogy jólesik a léleknek e kedves helyen kissé elidőzni...” A szemléletes írásmű azzal az értékeléssel fejeződik be, hogy a kápolna és a keresztút „létrehozásának legfőbb érdeme a köztisztelőben álló s buzgó vallásosságáról általánosan ismert öreg Dósa György közbirtokos³ és Ökrös József urakat illeti, kiknek határt nem ismerő fáradhatatlansága s áldozatkészsége nélkül az úgy aligha át nem adatik egy későbbi kor ivadékának.”⁴

1 Magyar Katolikus Lexikon V. 2000. 688. – Suba 2015. 202.

2 EEK 1889. március 1. 40.

3 Dósa György: Dósa József plébános édesapja. Ökrös József: az Élő Rózsafűzér Társulat alapítója.

4 Levél Kun-Szent-Mártonból. Egri Egyházmegyei Közlöny, 1870. 172-173.

71. LIKÉR ÁGOSTON (1869–1872)

1836-ban született, 1858-ban szentelték pappá. 1858-1864: Visznen, 1867: Erdőtelken, 1867-1869: Jászájkóhalmán káplán, onnan került Kunszentmártonba.¹ 1872-ben helyezték Jászberénybe, ahol 1874. július 3-án tűzvész ütött ki, és három ház leégett. Az oltásnál Likér Ágoston káplán bátor helytállásával tüntette ki magát.² 1875-től 1877-ig Nyílugoson, 1877-től 1889-ig Erdőtelken plébános.³ Egerben halt meg 53 éves korában, 1889. július 26-án.⁴

1 Egri Schematismus 1867. 60. – Suba 2015. 203.

2 Jászkun Polgár – Jászberény –, 1874. július 9. 4.

3 Magyar Katolikus Lexikon III. 1997. 222.

4 Vasárnapi Ujság, 1889. augusztus 4. 36. évf. 31. sz. 506.

72. ANGYAL JÁNOS (1870–1873)

1838-ban született, 1861-ben szentelték pappá.¹ 1861-1865: Egyeken, 1865-1867: Jászdózsán, majd 1867-től 1871-ig a Szabolcs megyei Polgár községben teljesített kápláni szolgálatot. Onnan került Kunszentmártonba. 1873-1876: Jászberényben káplán. 1882-ben Nyírbakta (ma: Baktalórántháza), 1884 és 1909 között Sajónémeti

plébánosa.² 1913-1914: nyugdíjasként élt Miskolcon.³ Sajónémetin halt meg 1924. november 29-én 86 éves korában, papságának 63. évében.

1 Egri Schematismus 1867. 84.

2 Egri Schematismus 1882. 108. – Magyar Katolikus Lexikon XI. 2006. 808.

3 Egri Schematismus 1914. 127.

73. SPÓRER IGNÁC (1872–1878)

1840-ben született. 1863-ban szentelték pappá. 1864-1865 között abasári segédlelkész volt. 1872-től 1878-ig hat kápláni évet töltött Tóth Sándor kanonok, kunszentmártoni apát-plébános mellett. 1875. szeptember 11-én Spórer Ignác szobájából a városi tanács a rossz kemencét kidobatta és vaskályhát szerzett be helyette.¹ Később plébános volt Szentjakab községben (1882-1883), Gyöngyösorosziban 1883-tól 1892-ig,² majd Bogácson, ahol 1905. március 21-én 65 éves korában meghalt.³

1 Dósa-Szabó 1936. 176.

2 Magyar Katolikus Lexikon IV. 1998. 336.

3 Egri Schematismus 1905. 22.

74. KONCZ MENYHÉRT (1873–1875)

A Borsod vármegyei Emőd községben született 1842. április 9-én. Tanulmányait Miskolcon kezdte, Egerben folytatta. 1865. július 25-én szentelte pappá Bartakovics Béla érsek. Kápláni állomáshelyei: Erdőkövesd, Gyöngyöshalász, Kerecsend, Mezőkövesd, Kunszentmárton (ahol két évet töltött), Jászberény, Gyöngyös. 1880: lelkész Szuhoghy helységben. 1883: Jászberény plébánosa, Gyurka József utóda. 1890: a Boldogságos Szűzről nevezett Budavár előtti c. prépost, 1893: kerületi esperes, 1905: patai főesperes, 1907: egri kanonok, 1915: székesegyházi főesperes.

Huszonöt éves jászberényi működése idején maradandó értékű tevékenységet fejtett ki. Megvalósította a nagytemplom külső-belső felújítását, új orgonát szerzett be, 1886. október 3-án áldotta meg Szoldatics Ferenc festőművész alkotását, a Szűz Mária mennybevitelét megjelenítő új főoltárképet. A plébánia épületét emeletesre bővítette. Nagy figyelmet fordított az iskolákban folyó munkára, elszántan védelmezte azok katolikus jellegét. Kiváló szónoki tehetséggel rendelkezett. Nemes célokra – többek között az új jászberényi Kálvária-szoborra – bőkezűen adakozott. Kanonoki beiktatásán, 1908. január 4-én részt vett Jászberény város küldöttsége, a polgármester még a Lehel-kürtöt is elvitte Egerbe. Koncz Menyhért 1915-ben mint Jászberény díszpolgára ünnepelte aranymisés jubileumát. Élete

utolsó éveiben türelemmel viselte kínzó betegségét. 1921. április 23-án halt meg Egerben, 79 éves korában. Földi maradványait az egri főszékesegyház altámplo-mában helyezték örök nyugalomra.¹

1 Sugárné 2003. 141-142.

75. SZTANKÓCZY HUGÓ (1875–1877)

1844-ben született, 1867-ben szentelték pappá Egerben. Kétéves kunszentmártoni szolgálat után 1877-től 1879-ig Jászapátin működött segédlelkészként, majd Pásztón találjuk.¹ A Borsod megyei Ároktó község plébánosa volt 1887-től, ahol 1892. május 23-án 48 éves korában elhunyt.² Mindvégig az E.M.K.E. = „Erdélyrész” Magyar Közművelődési Egyesület pártoló tagja.³

1 Molnárné 2007. 20. – Egri Schematismus 1882. 86.

2 Egri Schematismus 1892. 19., 173. – Magyar Katolikus Lexikon I. 1993. 412.

3 Az E.M.K.E. tagjai. 1887. 64.

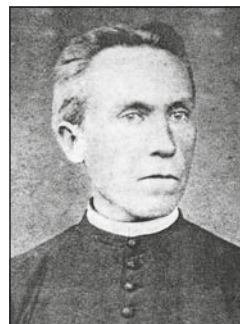
76. NYÁRÁDY LAJOS (1877–1883)

1841-ben született, 1866-ban szentelték pappá. Első állomáshelye Kőtelek. Káplánként hat évet töltött Kunszentmártonban. 1885-től 1892-ig az Abaúj-Torna vármegyei Szentjakab, 1903-tól a Borsod megyei Mályi község lelkipásztora.¹ 1919. április 15-én mint nyugalmazott mályi lelkész halt meg 78 éves korában.

1 Egri Schematismus 1892. 43., 171. – 1903. 26. – 1921. 61.

77. HEGYFOKY KABOS¹ (1878–1886)

Szepes vármegyében, a Magas-Tátra lábánál elterülő Újleszna községben született 1847. július 8-án. A gimnázium négy alsó osztályát Lőcsén, a felsőbb osztályokat és a hittudományi főiskolát Egerben végezte. 1871-ben szentelték pappá. Fegyverneken (1872-1875), Jákóhalmán (1875-1877), Tiszaörsön, Visontán és nyolc éven keresztül (1878-1886) Kunszentmártonban káplán. 1886-ban tardosi, 1889-ben bánhorváti, 1891-től 1919. július 8-án 72 éves korában bekövetkezett haláláig túrkevei plébános.² Hívei körében nagy tisztelet övezte, hirtelen halála megdöbbentett mindenkit. A református lelkész is sírva búcsúzott tőle. A rendszerváltozás

A Tatra gyönyörű vidéke, Heggyfok Kabos szülőhelye, Újleszna közelében

idején a régi temetőből áthelyezték hamvait, s most a túrkevei templom mellett nyugszik.³

Heggyfok Kabos pontosan és kifogástalanul teljesítette papi kötelezettségeit Kunszentmártonban, ugyanakkor lelkipásztori munkája mellett itt kezdett behatóan foglalkozni a meteorológiai jelenségek megfigyelésével és tudományos elemzésével. Ehhez kitűnő háttérrel biztosított a jákóhalmi születésű Tóth Sándor apát-plébános azzal, hogy a parochiai épület arborétumnak is beillő kertjét munkatársának rendelkezésére bocsátotta, annak a tudós káplánnak, aki szolgálatait kunszentmártoni működése idején ajánlotta fel a Meteorológiai Intézetnek. 1882. január 28-án kelt levelében írta: „Minthogy kedvem van hozzá és fél esztendő óta Calderoni-féle 18 forintos angol barométerrel (légnyomásmérővel), csak egész fokokkal bíró Celsius-hőmérővel, a magam készítette esőmérővel és szélzászlóval magánhasználatra szánt észleléseket teszek, igen szívesen hajlandó lennék pontos műszerekkel a meteorológiai intézet utasításai szerint a tudomány érdekében adatokat gyűjteni.” A kapcsolat létrejött, megkapta a szükséges műszereket, s boldogan szállította le azokat Kunszentmártonba.⁴ A virágágak között elhelyezett eszközök rögzítették a hőmérséklet, a csapadék és a szélirány változásait. Az adatok feldolgozásával, a levont következtetések vizsgálatával a rendkívül hiányos magyar szakirodalmat a tudományos és tájékoztató értekezések sokaságával gazdagította. Cikkei jobbára a *Természettudományi Közönyben*, *Az időjárás* című folyóiratban és német szaklapokban jelentek meg. Munkásságának középpontjában a hazai éghajlat, különösen az Alföld időjárásának jelenségei álltak. De feldolgozta a magyarországi szél és csapadék idő- és térbeli eloszlásának, a szél irányváltozásának adatait, foglalkozott egyes növények fejlődési szakaszainak tanulmányozásával, bizonyos madárfajták megjelenésének és elköltözésének klimatikus összefüggéseivel is. Tisztázta a májusi fagyok okait, elemezte azoknak

az élő szervezetre gyakorolt hatását. Kunszentmártonban írott legjelentősebb értekezései: A tavaszi hőcsökkenésekről, A hófok süllyedése a tavaszi reggeleken – komoly szakmai tekintélyt szereztek számára. Nekünk, helybelieknek mégis „Az élet hossza Kunszentmártonban” című egyedülálló elemzése a legkiemelkedőbb. Ebben vizsgálja az időjárás-változás és a halálozás kölcsönhatásait, megállapításait az orvostudomány is hasznosítani tudja. – Művei közül néhány cím: A májushavi meteorológiai viszonyok Magyarországon. Bp. 1886. – A környezet hatása a hőmérőkre. Bp. 1888. – A zivatarokról. Uo., 1888. – A szél iránya a magyar szentkorona országaiban. Uo., 1894. – Folyóink vízállása és a csapadék. Uo., 1897. – Az eső évi periódusai Magyarországon. Uo., 1909.

Hegyfokyt Kabos természettudományos munkásságát a Magyar Meteorológiai Társaság azzal ismerte el, hogy 1936-ban Hegyfokyt Kabos Emlékérmét alapított, mellyel a szakterület legjelesebb képviselőit tüntetik ki azóta is.⁵ Kunszentmártoni káplánként népkönyvtárat létesített, Veress János tanítóval együtt tizenöt év viszonylatában kigyűjtötte az anyakönyvekből a tankötelesek névsorát, hogy a gyermekek iskoláztatása ellenőrizhető legyen.⁶ 1888-ban, Tóth Sándor apát-plébános halála után Hegyfokyt Kabos pályázott a városról, mint egyházfenntartó kegyuraságnál a megüresedett plébánosi állásra.⁷

Az időjárási jelenségek európai tudósának nevét – Jászfákóhalma és Túrkeve mellett – 1990 óta utcanév örökíti meg Kunszentmártonban. Ezenkívül jövőbeni kötelességünk a plébánia épületének falán aranybetűkkel márványba vésni annak emlékét, hogy Hegyfokyt Kabos, a magyar meteorológiai kutatás elindítója egykor nyolc éven át végezte városunkban kimagasló lelkipásztori munkáját és híven teljesítette tudományos küldetését.

1 Eredeti neve: Spitzkopf Jakab. A Hegyfokyt: tükörfordítás. Kabos: a Jakab keresztnév magyarított változata, amely azonban nem honosodott meg nyelvünkben.

2 Magyar Katolikus Lexikon IV. 1998. 726. – Egri Schematismus 1875. 104.

3 A túrkevei római katolikus templom mellett lévő sírhelyét a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság 2006-ban a Nemzeti Sírkert részévé nyilvánította. (Magyar Közlöny 2006/12 és HÉ 2009/9.)

4 Surányi Dezső: Hegyfokyt Kabos – a nagy meteorológus. Vigília, 1981. február hó. 131-132.

5 A Magyar Meteorológiai Társaság a 2010. évvel kezdődően újra adományozza az általa 1936-ban alapított és 1949-ig mintegy 60 alkalommal kiadott Hegyfokyt Kabos emlékérmét.

6 Józsa 1990. 67.

7 Barna-Pusztai szerk. 2008. 272.

78. BAKOTS KÁROLY OFM (1883–1885)

Azon túl, hogy ferences szerzetes volt, semmiféle adat nem található róla. Neve nagyon gyakran szerepel az anyakönyvek lapjain. Minden esetben fel van tüntetve, hogy „ferentz rendi áldozár.”

79. PETHEŐ JÓZSEF (1883–1884)

A Szabolcs vármegyei Jéke községben született 1851. július 23-án. Már gyermekkorában kitűnt elhivatottsága, így miután Egerben leérettségizett, ugyanott végezte a teológiát is. Vizsgáit mindenkor kitűnő eredménnyel tette le. 1875-ben szentelték fel, majd Bükkszenterzsébeten három évig segédlelkészkedett Mindszenty Gedeon plébános, a népszerű költő mellett. Bélapátfalván ugyancsak három évig káplánkodott Zsaskovszky József ismert zeneköltő-plébános oldalán. 1883-tól egy évig Tóth Sándor apát-plébános munkatársaként Kunszentmártonban működött. Ezt követően négy évig hitoktató volt Egerben, 1887. május 11-én főpásztora mándoki plébánosnak nevezte ki. 1916-ban Kisvárdai plébánosa: „Szűk keretben, egyszerű csendben, ahogy az ő szelíd, jámbor lelkéhez illik, ment végbe a jelzett év szeptember 28-án Petheő József kinevezett plébános beiktatása, melyet az egri érsek megbízásából Énekes János nyíregyházi prépost-plébános, szabolcsi főesperes végzett. A szertartás végeztével az új plébános szólt néhány egyszerű, de a szív mélyéig ható szót, immár törvényes formák szerint is igazi híveihez.” Hamarosan kerületi esperes, 1917-ben tiszteletbeli kanonok. 1935. július 23-án Kisvárdán ünnepelték a kanonok-plébános 84. születésnapját, és pappá szentelésének 60. évfordulóját. Gyémántmiséje alkalmából a megtakarított pénzét, 12000 pengőt szétosztotta szülőfalujának és a kisvárdai egyházközségnek. 1936 őszén nyugalomba vonult. Ekkor így jellemezték: „Az örök életet adó igazságnak volt hirdetője a szószéken és gyakorlója a magán- és közéletben. Mit szóljunk jóságáról, egy nemes életnek erről a káprázatos tűzijátékáról, amelyben a jóság és annak gyakorlati alkalmazása, a sokszor gazdagok bőkezűségét megszegyenítő jótékonykodás és karitatív tevékenység egy nemes emberi és papi életnek soha el nem múló emlékei.” A dicsérő szavak nem túloznak, a plébánoshoz mindig fordulhattak azok, akiket a szükség erre kényszerített, de adott ő magától is. 1940. július 23-án a Szent Orsolya-rend kápolnájában tartotta vasmiséjét. Életének 90., áldozópapságának 67. évében, 1941. március 6-án hunyt el. A temetési szertartást Török Dezső főesperes, nyíregyházi plébános végezte.¹

A rudabányai múzeum kiadványa ad tájékoztatást arról, hogy Petheő József már 18 éves diákként, 1869. május 16-án az egri gimnázium VI. osztályos tanulójának csoportjával kirándulást vezetett a Baradla-barlangban.² Ő volt 1874-től 1888-ig az Egri Növendékpapság Magyar Egyházirodalmi Társulatának első elnöke. Az E.M.K.E. = Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület pártoló tagja. Jéke templomának 1888-ban történt felszentelése alkalmával az ünnepi szentbeszédet a helybeli születésű Petheő József mándoki plébános mondta.³ Kisvárdai működésének egyik legjelentősebb eseménye volt 1918-ban az orsolyita nővérek letelepedése. Még abban az évben megnyitották tanítónőképzőjüket, ami 1948-ig,

az egyházi iskolák államosításáig működött.⁴ A kisvárdai Szent László Szakközépiskola kápolnáját Petheő József kanonok szentelte fel Bury Alajos káplán és Faludi István jezsuita atya közreműködésével. 1917-ben, az első világháború egyre súlyosabbá váló időszakában Kisvárdra mindhárom templomból hadi célokra elvitték a harangokat, mindegyikben csak egyet hagytak meg. Petheő József a háború után igyekezett a hiányokat pótolni. Az újonnan felszentelt nagyobb harangot 1925-ben a plébános kívánságának megfelelően: „Elődömből ágyú lett, én meg békét hirdetek” felirattal látták el.⁵

Petheő József élénk irodalmi tevékenységet folytatott. Cikkei az Egri Egyházmegyei Közlöny 1875-76. évi számaiban jelentek meg. Az Egri Népujságnak is munkatársa volt.

Írásai:

1. Kis pásztorjáték az elemi ifjúság számára. Eger, 1880.
2. Eldorádó avagy a boldogság országa. Tanulságos mese a magyar nép számára. Bp. 1889.
3. Költemények. Eger, 1892.
4. A gonosz szomszéd, vagy: Hogyan bünteti Isten a hamis esküt. Budapest, 1892. (Népiratkák, kiadja a Szent István Társulat 60.)
5. A fekete kenyér, vagy: Becsüld meg az Isten áldását. Bp. 1893. (Népiratkák 83.)
6. A talált kincs, vagy: Add vissza az idegen jószágot Bp. 1895. (Népiratkák 105.)
7. A néma gyermek, vagy: Ne kínozd az állatot. Bp. 1897. (Népiratkák 129.)⁶

1 Néző-Pénzes-Poncsák 2000. 47-48. – Magyar Katolikus Lexikon X. 2005. 907.

2 Érc- és ásványbányászati Múzeumi Füzetek. Rudabánya, 2004. 65.

3 Benke Tibor kigyűjtései.

4 A kisvárdai Szent Orsolya-rendi tanítónőképzőben végezte tanulmányait a kunszentmártoni születésű és lakos Vass Margit (Zónai Szabó Lászlóné), Vass Pirooska (Arany Sándorné), Farkas Józsefné Parcsami Györgyi (1915–2011) és Révfy Mihályné Parcsami Edit (1917–2003).

5 Néző István: Mesélő kövek. Kisvárdra régi épületei. In: Nexus 5. évf. 21. sz.

6 Koncz 1892. 197-198.

80. CSERHA JÓZSEF (1884–1886)

1849-ben született. 1874-ben szentelték pappá. Detken, 1882-től Alsószentgyörgyön, majd Gyöngyöshalászon, Sarudon, 1884-1886 között Kunszentmártonban káplánkodott. Cserha József segédlelkész közvetítésével a Lourdes-i Mária-szobrot a kunszentmártoni hívek közadakozásból szereztek be 1886-ban Párizsból, 130 korona költséggel.¹ 1886-1892: pusztamonostori, 1892-1894: szurdokpüspöki, 1894-1896: dédestapolcsányi plébános.² 1906. április 10-én halt meg 57 éves korában.

1 Egri Schematismus 1882. 100. – Dósa-Szabó 1936. 225.

2 Egri Schematismus 1892. 99., 167. Magyar Katolikus Lexikon II. 1994. 552.

81. DOBÓ FERENC (1885–1888)

1852-ben született Szegeden. 1879-ben szentelték pappá. Kápláni állomáshelyei: Püspökladány (1882), Alsószentgyörgy (1883), Törökszentmiklós (1885), Kunszentmárton (1885–1888). Tóth Sándor apát-plébános helyetteseként ő szentelte fel 1886-ban ünnepélyes keretek között a maig közkedvelt Lourdes-i Mária-szobrot.¹ Az egri érseki hatóság 1887-ben adminisztrátornak rendelte a betegeskedő Tóth Sándor apát mellé, akinek halála után pályázott a kunszentmártoni plébánosi állásra. (16 szavazatot kapott.) Mint adminisztrátor nagy buzgalommal fáradozott a misealapítványok ügyének rendezésén.² 1892-ben Nádudvaron, 1900-tól 1910-ig Jászkiséren plébános.³ 1913-ban nyugdíjba vonult.⁴ 1922. február 1-jén halt meg 70 éves korában.

1 Egri Schematismus 1882. 129. – Józsa 2009. 55.

2 Dósa-Szabó 1936. 149., 249.

3 Magyar Katolikus Lexikon V. 2000. 690.

4 Egri Schematismus 1913. 127.

82. KOVÁCS MÁTYÁS (1886–1888)

Jászárokszálláson született 1854-ben. Gimnáziumi tanulmányai után 1871-ben az egri papnevelő intézetbe lépett, és 1877-ben főpásztora pappá szentelte. Káplán volt Szenterzsébet¹ (1882), majd Árokszállás községben (1885). 1886-ban került Kunszentmártonba, ahol két évet töltött. Tóth Sándor apát halála után 1888-ban ő is pályázott a plébánosi állásra. (36 szavazatot kapott.)² Dósa József kunszentmártoni plébánossá történő kinevezését követően 1889-ben elnyerte a Szabolcs vármegyében lévő napkori plébániát. 1897-től 1912-ig batori plébános. 1913-tól nyugdíjasként élt Egerben. 1916. október 17-én halt meg 62 éves korában.

Több cikke között nevezetes az Egri Egyházmegyei Közlöny hasábjain 1877-ben megjelent írása: Az észvallásról.³

1 Egri Schematismus 1882. 63.

2 Dósa-Szabó 1936. 149.

3 Koncz 1892. 143.

83. FÜLÖP ELEK (1887–1888)

1856-ban született, 1879-ben szentelték pappá. Káplán: Nagyfüged (1882), Szenterzsébet (1885), rövid kunszentmártoni szolgálat után Gyöngyös (1889), Fancsal (1890). 1892-ben plébános volt Lád-Besenyő, 1903-ban Tass (Szabolcs vármegye), végül 1904-től 1919-ig Felsőzsolca községben.¹ 1929. március 29-én halt meg 73 éves korában Felsőzsolcán.

1 Egri Schematismus 1882. 95., – 1892. 41., 168. – 1903. 103., Magyar Katolikus Lexikon III. 1997. 591.

84. WÁGNER OTTÓ OFM (1887)

Ferences szerzetesként rövid ideig végezte kápláni szolgálatát Kunszentmártonban.

85. BARCSÁK MIHÁLY (1888–1889)

1860-ban született, pappá szentelési éve 1882.¹A Szabolcs megyei Polgáron teljesített kápláni szolgálatot 1885-től 1888-ig.² Onnan került Kunszentmártonba, ahol egy évet töltött. Itteni működéséről nincsenek írásos adataink. Az 1889. év elején helyezte a főegyházmegyei hatóság a Heves megyei Kápolna községbe, ahol többek között a három kilométerre lévő kompolti filiát is el kellett látnia. Kompolt községben német anyanyelvű lakosok éltek. Itt érte az első kellemetlenség, mivel 1889. április 20-án a nagyszombati szertartást magyarul végezte. Barcsák Mihály előre jelezte, hogy nem tud németül, ezért magyarul fogja mondani a liturgia imáit. A község előjárói tüntetőleg kivonultak a templomból, pedig feladatok adódott volna a szertartás alatt. Olyan is akadt, aki ministráló fiáról letépte a ruhát, mondván: az ő fia ne ministráljon magyar nyelvű misén. A körmeneten egy asszonyosság szándékosan letaposta a káplán ruháját, s többen válogatott szidalmakat vágtak a káplán fejéhez. Barcsák csak úgy tudta elkerülni a komolyabb sérüléseket, hogy mise után a sekrestyeajtón keresztül hagyta el a templomot, s kocsijával elég gyorsan hajtott ahhoz, hogy a feléje dobott kövek ne találják el. A fiatal káplán nem ijedt meg, húsvéthétfőn is ő tartotta a kompolti misét. A hívek közül többen bekiabálásokkal zavarták meg a szertartást. A sértett lelkész kedden feljelentést tett a bíróságon, s a feljelentő levelet Samassa József érseknek is megküldte. Az Eger című folyóirat „A kompolti lázadás” címmel április 30-án a címlapon adott hírt a botrányos esetről. A közvélemény és a média Barcsák Mihálynak adott igazat, az érsekség mégis a káplán áthelyezése mellett döntött. Új állomáshelyéül Jászárokszállást jelölték ki, és utasították, hogy a továbbiakban tartózkodjék a községi ügyekbe való mindennemű beavatkozástól.³

Három évig tartó árokszállási működés után⁴ 1892-től 1901-ig domaházi, 1901-től 1913-ig arlói plébánosként szolgált a híveket. 1908-ban helyettes esperesi megbízatást kapott. 1913-14-ben Gyöngyösön töltötte nyugdíjas éveit.⁵ 1925. március 4-én halt meg 65 éves korában.

1 Egri Schematismus 1892. 96.

2 www.polgariplebania.hu

3 Tarna Menti Híradó, 2010. december 7.

4 Egri Schematismus 1892. 166.

5 Egri Schematismus 1908. 42. – 1914. 14.

86. VÁRADY GYULA (1888–1889)

A Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei Sőregen született 1862. augusztus 24-én. Édesapja uradalmi tisztként gróf Károlyi György gazdaságát irányította. Iskoláit a szülői háznál, a gimnáziumi tanulmányokat Egerben végezte, s a küldetés szavát meghallva, 1878-ban belépett az egri papnevelő intézetbe. 1885-ben szentelték áldozópappá. Első állomáshelye Sarud, 1887-ben helyettes lelkész Tiszapalkonyán, onnan Senterzsébetre, majd Besenyőre, 1888-ban Kunszentmártonba, végül Apátfalvára helyezték át, itt azonban csak néhány hetet töltött, mert 1890-ben az egri tanítóképző intézet tanárává nevezték ki, ahol a matematika, mértan és fizika tantárgyakat adta elő. (Az 1892. évi Schematismus az egri tanítóképző „professzorának” nevezi.) Később Újfehértó plébánosa lett, majd az 1930-as évek folyamán nyugdíjasként Debrecenben élt. Ott is halt meg 1938. augusztus 28-án, 76 éves korában.

A „Sziliczei” előnevet viselő Várady Gyula tartalmas irodalmi tevékenységet fejtett ki. Fiatal káplánként Senterzsébeten megírta a község és az egyház monográfiáját, mely a Kandra-féle Adatok-ban olvasható. Dósa József plébánosi beiktatásáról színes beszámolót jelentetett meg az Egri Egyházmegyei Közlöny 1889. november 1-i számában. 1930-ban adták ki Törökszentmiklóson „A gheztótól – a trónig” című tanulmányát, melyről a szerző előszavában így nyilatkozott: „1920. március 16-án Székelyudvarhelyen gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök Ó Nagyméltósága, Tamás Albert főgymn. igazgató és Rés János, Istenben boldogult paptársam jelenlétében adtam szabad előadásban.”¹ Szépirodalmi dolgozatai, melyek különböző lapokban láttak napvilágot, a tehetség határozott nyomait viselik magukon. Néhány vers, amely az Eger c. lap 1881. évfolyamában jelent meg:

Tavaszkor.

Ha meghalok.

Az én atyám.

Egy bimbó fölött.

Szelíd őszi alkony.

A lélek dala.

Karácsony ünnepén.

„Üdvözlégy Mária” című költeményét Zsasskovszky Károly, az egri főszékes-egyház helyettes karnagya megzenésítette, s az egri növendékpapság 1884. évi Mária ünnepén Boros Pál egri káplán énekelte el.²

1 Benke Tibor gyűjtése.

2 Koncz 1892. 243-244. – Egri Schematismus 1939. 225.

87. CSOLTKÓ PÁL (1888–1889)

1861-ben született, 1883-ban szentelték pappá. Dósa József első kunszentmártoni káplánjai közé tartozott 1888-ban. 1890-91-ben Gyöngyösön folytatta kápláni küldetését. 1892-től bánhorváti lelkész volt, amikor 34 éves korában 1895. május 25-én elhunyt.¹

1 Egri Schematismus 1890. 21. – 1892. 54., 167. – Koncz 1892. 262.

88. BOROS PÁL (1889–1891)

1862-ben született. 1884-ben szentelték pappá. Kunszentmártoni működése után 1892-ben adminisztrátor Tibolddarócon¹, 1893-ban plébános a nógrád megyei Dorogházán.² Nevét a „Jászság” című jászberényi újság említi, amikor a sokak által tisztelt és szeretett Törőcsik József egri kanonok 1894. február 17-én bekövetkezett haláláról tudósít: „A megboldogult igazi pap volt, krisztusi hittel. Nem félt, nem rettegte a halált... Hamvazószerda utáni napon magához kérte Szele Gábor püspököt³, *Boros Pál* volt káplánját és Dankó kanonokot, és hármuk előtt intézkedéseket tett temetése felől nagy lélekerővel, mert mint mondá: Érzem elszakadni életemnek szálait...”⁴

Boros Pál címzetes kanonokként halt meg 39 évesen Gyöngyöstarjánban, 1901. november 13-án.⁵

1 Egri Schematismus 1892. 27., 167.

2 Magyar Katolikus Lexikon II. 1994. 692.

3 Szele Gábor (Jászberény, 1824. január 3. – Eger, 1908. január 9.): püspök. 1847-ben pappá, 1888-ban püspökké szentelték. Egri segédpüspök.

4 Suba 2015. 194.

5 Egri Schematismus 1902. – Magyar Katolikus Lexikon IV. 1998. 341.

89. PFEIFFER JÓZSEF (1889–1892)

1864-ben született. 1887-ben szentelték pappá. Apátfalváról került Kunszentmártonba 1889-ben.¹

1 Egri Schematismus 1892. 81., 172.

90. MEZEY ILLÉS (1890–1892)

1864-ben született. 1887-ben szentelték pappá. Az E.M.K.E. pártoló tagja. 1889-90-ben maklári káplán. Kunszentmártoni évei után 1893-ban kápolnai, 1894-től 1897-ig nyíradonyi, 1897-től 1903-ig siroki lelkész, 1903-tól 1930-ig a Heves megyei Kál község plébánosa. 1931-ben nyugdíjas Kompolton. 1931. június 23-án halt meg.¹ 67 évet élt.

¹ Egri Schematismus 1892. 81., 171. – 1932. 180. – Magyar Katolikus Lexikon IX. 2004. 881., – VI. 2001. 29.

91. HUSZKA ENDRE (1892–1895)

1863-ban született, 1886-ban szentelték pappá. Nyíregyházi káplán 1892-ben, onnan került Kunszentmártonba, ahol három évet töltött.¹ 1899-től 1911-ig plébános Miskolc-Hámoron.² 1911-től ecsédi lelkész volt.³ Ott halt meg 1921-ben. 58 évet élt.

¹ Egri Schematismus 1892. 117.

² Magyar Katolikus Lexikon IX. 2004. 222.

³ Egri Schematismus 1914. 82.

92. KATONA JÓZSEF (1892–1894)

1863-ban született. 1887-ben szentelték pappá. Nagyfűgeden volt káplán 1889-től 1892-ig, onnan helyezték Kunszentmártonba, ahol két évig teljesített papi szolgálatot Dósa József plébános mellett.¹ 1894-1896: Jászberényben, majd 1896-1897-ig Egerben töltött segédlelkészkedés után 1898-ban tiszabóli adminisztrátor.² 1908-tól nyugdíjas Egerben. 1913-ban Hejcére költözött. 1938. február 18-án halt meg 75 éves korában.³

¹ Egri Schematismus 1892. 95., 169.

² Egri Schematismus 1898. 80.

³ Egri Schematismus 1938. 221.

93. MELKÓ GYÖRGY (1894)

1864-ben született. 1887-ben szentelték pappá. 1892-ben káplán Nyíregyházán, 1894-ben Kunszentmártonban, majd 1903-tól Egerben, 1908-ban Alattyánon.¹ 1909-ben nevezték ki markazi plébánossá, ahol 1913. június 17-én bekövetkezett haláláig működött. 49 évet élt.²

„A markazi plébánosok zömében a vagyontalan kisnemesek fi-aiból – esetenként jobbágyszülők gyermekeiből – kerültek ki. Vala-mennyien beszélték a szlovák nyelvet, azaz nagyrészüik felvidéki tót falvakban született (Homonna, Kistapolca stb.).”³

1 Egri Schematismus 1908. 96.

2 Egri Schematismus 1914. 186.

3 Hacsavecz Béla: A Mátra ölen – Markaz. A falu krónikája 1875-ig. 1992. kézirat.

94. KÁLLAY ÁKOS (1895)

Nagykálló községben született 1850. június 27-én. Édesapja: Kállay Ákos földbir-tokos, édesanyja: Benkőczy Johanna. A gyermeket a keresztszülők – Kállay Le-opold és Kállay Amália – még azon a napon keresztség alá tartották, amikor is édesapja után az Ákos, a nap szentjeként ünnepelt magyar lovagkirály tiszteletére a László, kereszta-jára való tekintettel pedig harmadiknak a Leopold nevet kap-ta.¹ Tanulmányai végeztével 1873-ban szentelték pappá. 1875-től 1876-ig Oroson, 1882-től 1883-ig Verpeléten működött, 1891-ben Hajdúszoboszlón, 1893-ban Jász-kiséren plébános, onnan 1895-ben Kunszentmártonba került káplánnak, ahol alig egy évet töltött. 1900-ban ismét jász-kiséri plébános, 1902-1903-ban pedig Tiszapal-konyán teljesített lelkipásztori szolgálatot.² Ezt követően Egerben a főkáptalani sekrestye igazgatója.

Kállay Ákos abból a Szabolcs megyei nemesi családból származott, amely több kiválóság mellett Kállay Miklós személyében miniszterelnököt is adott az orszá-g-nak (1942-1944). „Ákos úrfi” – ahogyan rokonai szólították – fiatal papként vett részt Nyíregyházán azon az ünnepi ebéden, amelyet édesapja, idősb Kállay Ákos adott az 1873. év folyamán bérnakörúton járó Samassa József egri érsek tiszteleté-re. Az esemény részleteiről a család rokona, Jósa András főorvos készített szemlé-letes leírást. Többek között ezeket írta: „A Kállayak utóda (id. Kállay Ákos) nagy ebédet csapott. Nem valami böjti ebéd volt, ami az undorító ráklevessel és a ko-misz kecségével csaknem éhenhalásra kárhoztatja az embert, hanem igazi régi módi magyaros úri ebéd, amilyent szeretnék Ákos öcsém-mel még egyszer végig élvezni, ha pár év múlva egri kanonok lesz...”³

A városunkban meglehetősen rövid ideig működő Kállay Ákos egyéniségének néhány kiemelt jellegzetes vonása és életrajzi adata unokaöccse, Kálnoky Lász-ló (1912-1985) költő: „Eretnek a századfordulón” című, személyes élményekben gazdag elbeszélő költeményéből táru-l az olvasó elé. A túlzásoktól sem mentes prózavers remekül gördülő rímtelen sorai tudósítanak arról, hogy az arisztokrata család egyetlen tagja, aki a lelkipásztori tevékenységet választotta élethivatásul,

már papnövendék korában a teológia tudományának egyik kiválósága volt, olyanira, hogy a szeminaristák többször is vitatkoztak, vajon kiből lesz valaha egri érsek, Kállay Ákosból-e, vagy a másik kiváló teológiai tanuló, Szmrecsányi Lajosból. Végül is a két kiemelkedő tehetségű évfolyamtárs közül Szmrecsányi Lajos később valóban egri érsek lett, Kállay Ákos viszont nem sokra vitte. Talán már kora fiatalságában is kiütközött különleges természete, ami idők múltával még inkább hátráltatta papi karrierjének kialakulását. (Egy bő évszázad távlatából már nem deríthető ki, mennyit érzékeltek ebből kunszentmártoni elődeink.) Alakját anekdoták lengték körül. Az egyik történet szerint Kállay Ákos még tiszapalkonyai plébános korában húsvét előtt látogatást tett egy Tisza-menti falu plébánosánál. A folyó gyors áradása miatt azonban csak egy hét elteltével jutott haza, s az ünnepelés nélkül maradt hívek sópánsodásának lecsillapítására egy heti késedelemmel végezte el a nagyheti és húsvéti szertartásokat. Az illetékes egyházi hatóság kivizsgálta az ügyet, s meglegedett annyival, hogy Kállay plébános szolgálatra berendelte Egerbe és kinevezte az érseki liceumi könyvtár könyvtárosává.⁴ Másik történet arról szól, hogy Kállay Ákos egyik alkalommal hétköznapi reggel a székesegyházban misézett. A mellékoltárnál végzett misét szentségkítéssel előzte meg, s miután elhelyezte a szentségtartót az oltárszekrény tetején, ujjával megfenyegette az Oltáriszentséget e szavak kíséretében: „Aztán le ne essél!” Kállay tisztelendő úr ezt „nem kihívóan vagy tiszteletlenül tette, hanem tréfásan, ajkán hamiskás mosollyal, mint aki oly bizalmas barátságban van a menyeeikkel, hogy efféle ártatlan tréfákozást bízvást megengedhet magának.” Később egyre inkább emberkerülővé vált, rokonságával sem érintkezett, kivéve azt az egyetlen alkalmat, amikor különleges képességének köszönhetően megérezte a távolabb lakó 41 éves, makkegészséges férfitestvére váratlan halálát. Alacsony, kopasz papként ismerték, „arcán a jámbor együgyűek jóindulatú mosolyával”, aki reverendáján az egyszerű beosztottak fekete cingulumát viselte. Hetvenéves korában hajdani szemináriumi társa, Szmrecsányi Lajos egri érsek esperesi címet akart neki adni, hogy lila színű papi övet hordhasson, de nem fogadta el. Élete két utolsó évtizedében az egri kóbor kutyák istápolója lett. Télen liceumi lakásának második emeleten lévő szobájába vitte fel őket éjszakára, hogy meg ne fagyjanak. Forró nyári délutánokon pedig a kocsit közepén hat-nyolc kutya ugrálta körül, s a kis töpörödött, öreg pap latin imák mormolása közben kenyeret osztogatott az éhező ebeknek.⁵ Az 1928. évi schematismus közli halálhírét: „Kállay Acatius director sacristiae Ecclae. Metrop. anno aetatis suae 77., sacerdotii vero 54., die 25. Aug. 1927.” – vagyis Kállay Ákos érseki sekrestye-igazgató életének 77., papságának 54. évében, 1927. augusztus 25-én távozott az örökkévalóságba.⁶

1 A nagykállói római katolikus plébánia anyakönyve 1843-1875. II. kötet, 12. p. A születési adatok felkutatásáért hálás köszönetet mondok Takács József úrnak, a Debrecen-Nyíregyházi Római Katolikus Egyházmegyei Levéltár és Könyvtár igazgatójának, továbbá egykori káplánunknak: Vitai László nagykállói apát-plébános úrnak.

2 Egri Schematismus 1882. 66., Magyar Katolikus Lexikon V. 2000. 690., XIII. 2008. 996.

3 Komiszár 2012. 55.

4 Féltreírás lehet, mert a sematizmusok tanúsítják, hogy az egri főkapitányi sekrestye igazgatója lett. Könyvtárosi állásról nincs szó.

5 Kálnoky László: Összegyűjtött versek. Magvető, 1980. 361-366.

6 Egri Schematismus 1928. 169.

95. PIGAY ISTVÁN (1895–1898)

1868-ban született. Egerben szentelték pappá 1891-ben. Az 1892. év folyamán gyöngyöstarjáni káplán volt, valószínűleg innen került Kunszentmártonba, ahol 1895-től 1898-ig teljesítette segédlelkési szolgálatát.¹ A kiváló adatközlő, a 2010-ben 96 éves korában elhunyt Turcsányi Manya néni édesanyja úgy emlékezett Pigay Istvánra, hogy nagyon kedves, szolgálatkész fiatal pap volt.² 1904-től a Heves megyei Tar községben plébánoshelyettes, majd haláláig ugyanott plébános. 1928-ban a felsőpatai kerület esperesévé nevezték ki. 1937. augusztus 12-én halt meg 69 éves korában.³ Írásai az Egri Egyházmegyei Közlönyben jelentek meg: Az anyaszentegyház hivatásszerű befolyása a művelődésre és a polgárosodásra általában (1892. 165.). A külső istentisztelet szükségessége (1894. 173.). A tari plébánia rövid története (1904. 1-8. r.).

Az elemi népiskolák III. osztálya számára megírta a *Heves vármegye földrajza* című tankönyvet, amely Budapesten jelent meg 1908-ban, harmadik kiadása pedig 1915-ben.⁴

1 Egri Schematismus 1892. 91., 172.

2 Varga Ernőné Turcsányi Mária (1914-2010) közlése: 2008.

3 Egri Schematismus 1938. 221.

4 Magyar Katolikus Lexikon X. 2005. 942.

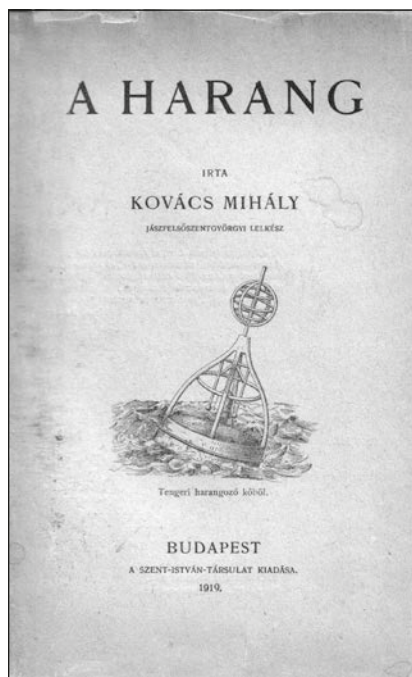
96. KOVÁCS MIHÁLY (1895–1897)

Jászkiséren született 1867. szeptember 29-én. Szülei: Kovács Gáspár és Krasznár Eszter. Egerben tanult, ahol 1884-ben papnövendék lett. 1890. június 27-én szentelték pappá. Első miséjét 1890. június 29-én Jászkiséren mutatta be. 1889-től 1893-ig az Egri Növendékpapság Magyar Egyházirodalmi Társulatának volt az elnöke. Sátai segédlelkészként (1890-1892) művészien restaurálta a templom oltárképét. Jászfényszarun (1892-1894), Verpeléten (1894-1895) és Kunszentmártonban (1895-1897) káplán. 1897-től

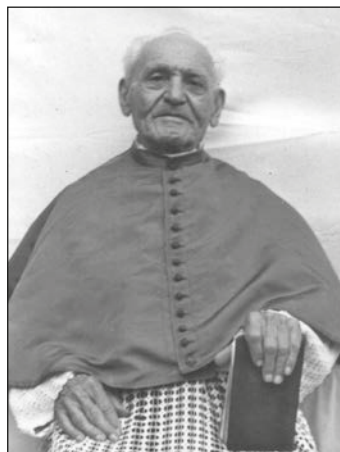
Jászszentandrás plébánosa lett, ahol 1903-ban megépítette a csúcsíves stílusú templomot. (Itt készültek el Aba-Novák Vilmos világhírű freskói 1933-ban.) 1909-ben jászfelsőszentgyörgyi plébános, 1920: helyettes esperes, 1922-1935: kerületi esperes, 1928: tiszteletbeli kanonok. 1936-ban nyugdíjba vonult. 70 éves jubileumi acélmiséjét 1960. július 3-án celebrálta fényes ünnepséggel a jászberényi nagytemplomban. Kanonoki mocétumban készült fényképére tréfából a következő szentírási szöveget írta: „Ego sum. Nolite timere!” – „Én vagyok, ne féljetek!” 1962. február 1-jén 95 éves korában, mint az egri főegyházmegye neszтора és egyben Magyarország akkori legidősebb katolikus papja húnyt el Jászberényben.

Festészeti tanulmányai az Egri Egyházmegyei Közlönyben (1890-91), a női divatot bíráló cikkei a Jászsági Híradóban (1890) jelentek meg. A harangokról szóló szakirodalom megteremtője.¹ Fő műve: *A harang*. Ebből idézünk:

„Szünet nélküli prédikációk a haranghangok, melyeknek hatása alól senki sem vonhatja ki magát. Megragadják azok ezer szálú kötélekkel, sokszor még a földiekben elmerült szívet és lelket is az Istenhez emelik. Ha ünnep nélkül közömbös az élet, úgy harangok nélkül valami hiányzik az ünnep fenségéből.”²

Kétéves kunszentmártoni kápláni szolgálata idején Kovács Mihály hűséges és megbecsült munkatársa volt Dósa József plébánosnak. A technikai újdonságok iránti nyitottságára jellemző, hogy már a 19. század utolsó éveiben saját fényképezőgéppel rendelkezett. A Dósa családdal rokonságban álló egyik kunszentmártoni lakos birtokában lévő fényképalbum értékes darabja az a régi, megsárgult kép, amelyről szelíd arcú, bekötött fejű idős asszony, Dósa József plébános édesanyja, a 87 éves özvegy Dósa Györgyné Balla Anna tekint a szemlélőre. A pontos feljegyzésből tudjuk, hogy a fényképfelvételt 1897. október 17-én Kovács Mihály kunszentmártoni káplán készítette.³

Kovács Mihály tb. kanonok

1 Magyar Katolikus Lexikon VII. 2002. 290. – Ifj. Benke Tibor gyűjtései.

2 Kovács Mihály: A harang. Eger, 1919. 111.

3 Józsa 2005. 102.

97. ZSEMBERY MIKLÓS (1898–1899)

Sembery (Zsebery) Miklós 1868-ban született. 1891-ben szentelték pappá. A Heves megyei Balla község volt első kápláni helye.¹ 1893-tól 1895-ig diósgyőri, 1896-tól árokszállási segédlelkész. 1898-ban került Kunszentmártonba. A következő évben hajdúböszörményi plébános lett (1899-1903).² 1904-ig balatoni (Heves megye) adminisztrátor.³

1 Egri Schematismus 1892. 58., 172.

2 Magyar Katolikus Lexikon IV. 1998. 482.

3 Egri Schematismus 1905. 46.

98. PAPP ENDRE (1898–1905)

1871-ben született. 1894-ben szentelték pappá. 1894-1895: Gyöngyöshalászon, 1896-1898: Kistályán káplán, onnan került hozzánk. Hűségét és lelkiismeretességét bizonyítja, hogy 1898-tól 1905-ig hét évet töltött káplánként Dósa József plébános mellett Kunszentmártonban. Innen Jászberénybe helyezték. 1908-ban a jászberényi plébános-választáson ő is indult: 18 pályázó közül száz szavazattal a harmadik helyre került.¹ 1908-tól Nagykörű, 1919-1931 között Rakamaz, 1931-től haláláig Maklár esperes-plébános.

A két káplán: Timon Zsigmond és Papp Endre

sa.² 1937. szeptember 3-án hunyt el 66 éves korában.³ Az Egri Egyházmegyei Közlöny nekrológja: „Papp Endre hirtelen tűnt el sorainkból. Rövid lépés volt neki az út a két világ között. A tirioliak a hirtelen halált pfarrertod-nak (plébánoshalálnak) hívják. Így ment el közülünk. De készen volt. Első péntek előtti délutánon Egerben járt a ferences atyáknál, s megtisztult lélekkel tért haza. Aznap este jött érte a halál. Az örök hazába is bizonyosan így jutott. Nagy isteni kegyelem az, ha az ember a bűnbánat szentségében megtisztulva léphet az Úr elé.”⁴

Kunszentmártoni működése idején örök szép példáját adta az igazi papi lelkületnek, melyről a rövid újsághír tudósít: „Papp Endre róm. kat. segédlelkész saját költségen

felruházott három szegény gyermeket, akik édesanyjuk temetésén csaknem ruhátlanul haladtak a koporsó mellett.”⁵

Távózasakor a helyi sajtó így búcsúzott tőle: „Papp Endre rk. segédlelkészt ugyanily minőségben Jászberénybe helyezték át. Igaz szívből sajnáljuk ezen igazán derék és áldott lelkületű férfiút, aki mindig igaz barátja volt mindazoknak, akiket egyszer ilyenekké fogadott, hogy eltávozik körünkől. De ha most nyert állása reá nézve kedvezőbb és előnyösebb, mint a mostani, úgy gratulálunk áthelyezéséhez azon édes reményben, hogy nem feledkezik meg rólunk ő sem, és ellátogat hozzánk néha-néha. Egyébként Isten vezérelje utain, és érezze magát ott is oly boldogul, mint körünkben ő és társaságában mi éreztük.”⁶

1 Sugárné 2002. 278.

2 Magyar Katolikus Lexikon XI. 2006. 446.

3 Egri Schematismus 1938. 221.

4 Suba 2015. 228.

5 Kunszentmárton és Vidéke, 1904. augusztus 14.

6 Közérdek, 1905. július 9.

99. TIMON ZSIGMOND (1899–1901)

Schmerhoffi és szedlicsnai Timon Zsigmond József 1873. május 15-én született a Borsod megyei Szilvásvár községben. Édesapja: Schmerhoffi Timon Zsigmond, 1848-as honvédőrnagy, édesanyja: dombóvári és ivánkai Dombay Anna. A morvaországi eredetű családból származott Timon Sámuel (1675-1736) jezsuita történetíró és dr. Timon Ákos (1850-1925), jogász, egyetemi tanár. Timon Zsigmond tanulmányait Egerben, a ciszterci gimnáziumban, majd az érseki teológián végezte. 1896. június 28-án szentelték pap-pá. Segédlelkész volt Makláron, 1899-től 1901-ig Kunszentmártonban, 1901-től 1902-ig Miskolcon, 1902-től 1904-ig Egerben. 1904-ben Felnémet község plébánosává, 1911-ben az egri kerület esperesévé nevezték ki. Népszerűségét kétéves kápláni szolgálata alapozta meg Kunszentmártonban, ennek köszönhető, hogy Dósa József halála után a községi képviselő- testület, mint egyházfenntartó kegyuraság 1913. október 25-én Timon Zsigmond felnémeti esperes-plébánost jelentős szavazattöbbséggel Kunszentmárton plébánosává választotta. Állását 1914. január 6-án foglalta el. 1918-ban ákosmonostori apáti címet kapott.¹

A felnémeti születésű Dávid Bertalan (1897-1976) tb. kanonok, az egri szervita templom nyugalmazott plébánosa Timon Zsigmond kunszentmártoni apát-plébános személyében tisztelte élete legnagyobb jötevőjét. Az idős lelkipásztor nyugdíjas éveit a székesfehérvári papi otthonban töltötte. Ott készített vele riportot 1971-ben az Új Ember részére Keszthelyi Ferenc, a későbbi váci megyéspüspök. A népszerű Dávid Berci bácsi halás szeretettel emlékezett szülőfalujára, Felnémet egykori plébánosára, Timon Zsigmondra, akit az 1930-as évek nyári vakációin több alkalommal meglátogatott Kunszentmártonban. Részlet a beszélgetésből:

– „A papság csírája kisgyermek koromtól bennem volt. A fiúk verekedős játékaik nem érdekelték. Papot játszottam, anyám szoknyája volt a miseing, köténye a miseruha. Sárból templomcskát építettem, játszótársnőim bábuik voltak benne a hívek. Búcsújárást is játszottunk. Én voltam az előénekes és a búcsúvezető.

– Mi lett a kisgyermek játékaiból?

– A felnémeti templomban ministráltam. Pajtásaimmal az erdőre jártunk tüzelőért. Összeszedgettük a lehullott száraz ágakat, kötéllal a hátunkra kötve vittük haza. Volt, amikor az erdőn meghallottam, hogy misére harangoznak. Otthagytam a fát kötéllal együtt. Futottam, nehogy lekéssek a ministrálásról. Otthon kikaptam érte, de nem bántam. Mise közben plébánosom kezét figyeltem, otthon utánoztam tartását. Kezemet sokszor megmostam, hogy tiszta, finom legyen. Édesanyámat kérdezgettem: Nézze meg Édes, olyan-e már a kezem, mint a papoké?

– Berci bácsi szerint melyik volt az első döntő lépés életében a papi hivatás felé?

– Hiába lett volna szívem nagy vágyakozása, belőlem, a felnémeti szegény napszámos parasztember fiából sohasem lett volna pap, ha megboldogult Timon Zsigmond plébánosunk nem segít. Egyszer megszólította édesanyámat. Mindenben támogatna, ha én tanulni akarnék. Édesapám hallani sem akart róla. Három testvérem kiskorában meghalt, az élők között én voltam a legnagyobb, alig várta, hogy hasznomat lássa. Édesanyám szomorúan vitte a választ a főúrnak, – ahogy mifelénk a papot nevezték. Nagyon bántódtam. Már akkor is furfangos gyermeknek ismertek, tehát nem nyugodtam. Összegyűjtöttem apró munkákért kapott krajcáraitam. Édesanyámnak adtam, hogy mondasson misét nagyanyámért. Azt akartam, hogy beszéljen a plébános úrral. Reményem nem csalt. Timon plébános úr, – holtában is áldom – addig könyörgött értem, amíg elengedtek. Maga ajánlott és adott egykori osztálytársának, dr. Kürthy Menyhért osztályfőnök úrnak kezébe az egri Szent Bernát gimnáziumban.

– Ezzel végleg eldőlt papi hivatásának sorsa?

– Sorsdöntő volt, hogy tanulhattam. Az iskola szelleme szinte észrevétlen növelte bennem a hivatás bűvópatakját. Érettségi után felvételt jelentkeztem az egri szemináriumba. Otthon már csak akkor szóltam, amikor kezemben volt a felvételi papír. Ötvenöt esztendeje így érkeztem el boldog papságom kapujához.”²

1. Hortobágyi Jenő szerk.: Keresztény magyar közéleti almanach. II. Bp. 1940–1944. – Egri Schematismus 1903. 16., 165.

2. Keszthelyi Ferenc: Amíg eljutottak az oltárig. Új Ember, 1971. június 27.

100. KÉVICZKY ISTVÁN (1901–1902)

1872-ben született. 1895-ben szentelték pappá. 1896-tól 1897-ig Sajóvamoson adminisztrátor,¹ 1898 és 1901 között kenderesi káplán. Innen került Kunszentmártonba, ahol mindössze egy évet töltött. 1903-tól 1908-ig felsőnyárádi, 1909-től 1926-ig sajónémeti, 1926-tól 1935-ig recski plébános.² Egészsége megrendülése miatt 1936-ban nyugdíjba vonult.³ Miskolcon halt meg 1940-ben, 68 éves korában. Rövid ideig működött Kunszentmártonban, mégis nagy népszerűsége tett szert. A Mátraverebély-Szentkútra zarándokló helybeliek még harminc év elteltével

is tartották vele a kapcsolatot. Halász Imre tanár, a zarándoklat vezetője írja az 1931 nyarán lezajlott ötnapos búcsújárásról szóló beszámolójában: „Július 26-án siettünk Recskre, ahol az egykori kunszentmártoni káplán: Keviczky plébános úr kedves vendégszeretetét élveztük.”⁴

1 Magyar Katolikus Lexikon XI. 2006. 810.

2 Egri Schematismus 1933. 55.

3 Egri Schematismus 1936. 154.

4 Kunszentmártoni Híradó, 1931. augusztus 2.

101. LESKÓ JÓZSEF (1902–1905)

Az egri főegyházmegye egyik legszínesebb egyénisége, legmagasabb életkort megélt tudós papja Ungváron született 1871. február 13-án egyszerű, szegény családban. Apja: Leskó József szíjgyártó mester, római katolikus, anyja: Laszotta Anna evangélikus vallású volt. Gimnáziumi tanulmányait szülővárosában, a teológiát Egerben végezte. Kispapként az egyházirodalmi iskolában munkálkodott. 1894. június 27-én történt pappászentelése után Samassa József érsek Harsányba, majd néhány hónap múlva Sajóvárkonyba helyezte káplánnak. A községben saját költségén iskolai és népkönyvtárat alapított, katolikus olvasókört szervezett, a fiataloknak és a gyári munkásoknak pedig vasárnaponként ismeretterjesztő előadásokat tartott, míg hétköznapiakon az iskolában a hittant oktatta. 1897-ben Jász-árokszallásra került. Ott is hasonló lelkesedéssel működött, megalapította a Katolikus Kört és a Keresztény Fogyasztási Szövetkezetet. 1899-től a vegyes vallású Nyíregyházán dolgozott a katolikus vallás befolyásának erősítéséért. Szolgálatá alatt 1900. szeptember 30-án a vegyes házasságról mondott szentbeszédének protestánsokat sértő kitétele miatt kellemetlensége támadt a helybeliekkel, sőt saját egyházi főhatóságával is. Ennek is része volt abban, hogy főpásztora 1902. október 11-én Kunszentmártonba küldte káplánnak.¹ Engedelmesen ugyan, de némi keserőséggel foglalta el állomáshelyét, ahol a tőle megszokott intenzitással végezte lelkipásztori kötelességét. Mindkét helybeli újságnak munkatársa lett. Fontos szerepet töltött be a kunszentmártoni hitbuzgalmi társulatok, így a Katolikus Kör életében is. Amikor 1904. május 29-én Dósa József plébános felszentelte a Katolikus Kör új zászlaját s az ünnepség végeztével visszavitték az egyesület székházába, Leskó József káplán tartott magas színvonalú köszöntő beszédet. Az esti társas vacsora során pedig a közmegebecsülésnek örvendő Józsa Károly földbirtokos tiszteletére mondott szép pohárköszöntőt.² Egy idő elteltével szeretett volna tovább lépni ötödik kápláni helyéről. A gyakori áthelyezéseknek oka feltehetően az őt élete végéig jellemző, különösen felettesei számára nehezen elviselhető érdes modora, őszinte szókimondása volt. Ezt támasztja alá az 1904. október 8-án Samassa érsekhez intézett sértődött hangú, több oldalas levele is. Emlékeztette főpásztorát, hogy felszentelése óta tizenegy éve káplánkodik. A Kunszentmártonba való helyezés „megvallom, hogy nekem nagyon rosszul esett.” Szóvátette, hogy míg teológustársai közül mások már önálló lelkészek voltak, ő csak káplán maradt. Felhozta azt is a maga mentségéül, hogy Kunszentmártonban sokat tett a

templomban, az iskolában és a katolikus körben „az elvadult kun erkölcsök megszelídítésén fáradozva...” Levele végén azért esedezett főpásztorához, hogy az üresedésben lévő pásztói plébánosi állást elnyerhesse. Kérelmét azzal indokolta, hogy így jobban tud segíteni „szegény sorsú” elaggott szülein. Nem kapta meg a pásztói plébániát, de úgy tűnik, jobb döntés született, amikor 1905. július 5-én érseke Egerbe helyezte főkáptalani karkáplánnak és iskolai hitelemzőnek.³ Távozásakor a Közérdek című helyi lap így búcsúzott tőle: „Leskó József káplánt az egri érsek Egerbe helyezte át, és e hét folyamán hagyja itt Kunszentmártont. Sajnálattal értesültünk Leskó József távozásáról, ki rövid itt időzése alatt minden ember rokonszenvét megnyerte. Különösen sajnálja a Közérdek szerkesztősége, melynek kezdettől fogva hű munkatársa volt. Habár itt is hagyja Kunszentmártont, meg vagyunk arról győződve, hogy Leskó József nem fog rólunk megfedelkedni a távolban, és gyakran fog ránk gondolni, hol annyi jó napot töltött el.”⁴

Leskó József tudományos és publicisztikai munkásságának elismerését jelentette, hogy 1910-ben a főkáptalan országos hiteleshelyi jegyzői feladatokkal bízta meg, Samassa érsek 1913. január 5-én pedig az Eszterházy Károly püspök által alapított líceumi könyvtár alkönyvtárosává nevezte ki. Michalek Manó főkönyvtáros halála után 1916. január 18-án Szmrecsányi Lajos érsek megbízta a könyvtárosi teendők ellátásával, elismerésül 1926-ban Leskónak megengedte a vörös öv (cingulum) viselését.⁵ A kiváló főkönyvtáros „nemcsak őrizte a könyveket, hanem valóságos polihisztorrá is vált közöttük. Helytörténeti munkáit az ország legszínvonalasabb folyóiratai közölték. Ifjúkorában pedig a leghaladóbb lelkipásztorok élén járt. Megtanulta a gyorsírást, hogy erre a tudásra is megtaníthassa növendékeit. És megtanult a süketnémák nyelvén beszélni, ujj és kézmozdulatokkal, hogy a hallás világából kirekesztettek is részesülhessenek Krisztus igéiben. Emellett az egri dohánygyár ifjúmunkásainak is patronálója, lelkivezetője volt.”⁶ A termékeny évtizedek alatt kapcsolatba került Eger hírneves írójával, Gárdonyi Gézával is. Erről szemléletes részlet olvasható Horváth Mária szakdolgozatában: „Tudjuk, hogy Gárdonyi lelkes könyvgyűjtő, ha a városban sétál, mindig betér az antikváriumokba. A líceum könyvtárában is gyakori vendég, szoros barátságot köt a két könyvtárossal, Halászy Cézárral és Leskó Józseffel. Ők szállítják a későbbi történeti regényekhez a forrásanyagot. Gárdonyi éjszakákat tölt a széles bőrkánapén pipázgatva, régi fóliánsokat lapozgatva, miközben a lelke a múltak fölött leng, mint a tó fölött a madár.”⁷ Kellemetlen incidens vetett véget Leskó József könyvtárosi működésének. 1935 őszén egy könyvtárat látogató fölényes modorú katonatisztet sértett meg, aki elégtételt kért az érsekségtől. A főegyházmegyei hatóság a 65. évében járó, idős, de még munkabíró főkönyvtárost azonnali hatállyal nyugdíjazta. Igazat kell adnunk Antalóczi Lajosnak, aki kunszentmártoni káplánként és egri főkönyvtárosként egyaránt késői utóda volt Leskó Józsefnek, amikor 1989-ben a következőket írta: „Noha Leskó nem menthető fel teljességgel, a hatósági lépés mégis meggondolatlan és megalázó volt a könyvtárossal szemben.”⁸ Méltatlan nyugdíjazását követően Leskó József hosszúra nyúlt életének hátralévő évtizedeit főként tudományos kutatómunkával, olvasással és kisegítő lelkészi feladatok ellátásával töltötte. Publicisztikai munkásságát még teológus korában kezdte. Első, figyelemre méltó önálló munkája 1899-ben látott napvilágot: Szaicz Leó, a katolikus újságírás úttörője címmel. Több mint 130 teológiai, irodalmi és

történelmi tanulmánya jelent meg az Egri Egyházmegyei Közlönyben, az Egri Katolikus Tudósítóban és egyéb folyóiratok hasábjain. Kiváltképpen kunszentmártoniakat érdeklő írásai a következők:

- XIII. Leó. *Kunszentmárton és Vidéke*, 1903. július 26.
- A Katolikus Kör tíz esztendeje: 1894-1904. *Kunszentmárton és V.*, 1904. máj.29.
- A Katolikus Kör zászlószentelése Kunszentmártonban. *Kunszentmárton és Vidéke*, 1904. június 4.
- A katolikus nők és férfiak társadalmi feladatai. *Kunszentmárton és Vidéke*, 1904. jún.12-19.
- A száz éves egri érsekség. *Kunszentmárton és Vidéke*, 1904. július 31.
- Tíz év a kunszentmártoni katolikus kör életéből. *Közérdek*, 1905. február 11.
- A feltámadás hatása az emberiségre. *Közérdek*, 1905. április 23.
- Méltató cikket írt ifj. Dósa József-Szabó Elek: *Kunszentmárton története* című, 1936-ban megjelent könyvéről a *Kunszentmártoni Híradó* 1936. április-májusi számaiban és az *Egri Egyházmegyei Közlöny* 1936. évfolyamának 155-156. lapjain.⁹

Leskó József mindvégig megőrizte szellemi éberségét. Dús ősz haja szinte glóriaként övezte átszellemült arcát. Századik születésnapját 1971 februárjában az egész egyházmegye papsága megünnepelte. Brezanóczy Pál egri érsek a ritka évforduló örömeire érseki tanácsossá nevezte ki, és hálaadó szentmisét mutatott be az ünnepelt szobájában. Kiséretében ott volt a két irodaigazgató: Mészáros Lajos és Csontos Barna kanonok, valamint Valuch István titkár. Részt vett a szentmisén Turtsányi Ambrus nagyprépost, aki a jubiláns állandó gondviselője. Az érsekfőpásztor két szín alatt áldoztatta meg agg papját és annak hűséges gondozóját, Manger Mária nővért. A szentmise után hosszasan elbeszélgettek, mivel földiek is, a régi emlékeket idézték. Amikor a főpásztor a jubilánsnak átnyújtotta érseki tanácsosi kinevezését, Leskó József köszönő szavait így fejezte be: „Bár egész életemben gyarló ember voltam, mégis igyekeztem megtenni, amit tehettem. Nem az én érdemem a hosszú élet, Isten kegyelme adta, és a hátralévő időben is a kegyelem segítsége lesz, hogy amit tudok, ezután is megtegyem.” A főpásztor megértve a gondolatot, megerősítette: az imádkozás az, amit mindenki megtehet. Leskó József két hónap elteltével, 1971. április 17-én az egri egyházmegye és az ország papságának nesztoraként halt meg és költözött az örökkévalóságba életének 101., pappászentelésének 77. évében. Április 21-én helyezték nyugalomra a Bazilika altemplomában. Brezanóczy Pál érsek temette, s mondott érte engesztelő szentmisét.¹⁰

1 Magyar Katolikus Lexikon VII. 814. – Szecskó Károly: Leskó József 1871-1971. 279. – Kunszentmárton és Vidéke, 1902. október 26.

2 Közérdek, 1904. június 5.

3 Szecskó, 279.

4 Közérdek, 1905. július 16.

5 Szecskó 280.

6 Possonyi László: Századik évébe lépett az ország legidősebb papja. Új Ember, 1970. március 1.

7 Horváth Mária: Kedvenc író, Gárdonyi Géza (1869-1922) családjának története. 10. Benke Tibor gyűjtése.

8 Szecskó 281.

9 Szecskó 283-284., 288.

10 Új Ember, 1971. február 28., május 2. – Szecskó 282.

102. NÉMETH JÓZSEF (1905–1907)

1873. november 22-én született. 1898-ban szentelték pappá. 1900-ban káplán Gyöngyös-Tarján, 1903-ban Sajónémeti községben, 1904-től Jászsalsószentgyörgyön. A Közérdek című helyi újság írta 1905. július 9-én: „Papp Endre helybéli római katolikus segédlelkész helyébe Németh József jászsalsószentgyörgyi rk. segédlelkész lett Kunszentmártonba áthelyezve.” 1908-tól plébános Bükkszent-erzsébet, 1913-tól Nádudvar, 1931-től Felsőnyárád egyházközségében. 1936-tól nyugdíjasként élt Egerben.¹ 1937. március 8-án hunyt el életének 64., pappá szentelésének 39. évében.²

¹ Egri Schematismus 1903. 44., 169. – 1908. 54. – 1913. 124. – 1931. 37. – 1936. 155.

² Érseki körlevél 1938. 218.

103. SCHELIGA MIHÁLY (1905–1906)

1872-ben született, 1895-ben szentelték pappá. Első kápláni állomáshelye Diósgyőr (1895-96). Tardról helyezték Jászapátira, ahol 1901-től 1905-ig teljesítette a legnagyobb közmegelégedésre papi szolgálatát. XIII. Leó pápa halálakor, 1903. júliusában – a plébános távollétében – ő hívta meg a pápa lelki üdvéért tartott gyászmisére Jászapáti hatóságát. A gyászmisét is Scheliga káplán celebrálta. Nevével gyakran lehet találkozni a Jászapáti és Vidéke című helyi újságban. Templombúcsún mondott szentbeszédet, vagy éppen névünnepeét tartotta, „mely alkalommal barátai és ismerősei nagy számmal üdvözölték a közszeretben álló rokonszenves fiatal lelkipásztort.”¹ 1905-ben helyezték Kunszentmártonba, ahol csupán egy évet töltött. Jászsalsószentgyörgyi káplánkodás után 1908-tól 1927-ig Miskolc-Görömböly, 1927-től 1931-ig Hejőbába, 1931-től 1933-ig Sajóvamos plébánosa.² A Jász Ujság számolt be arról a megdöbbentő hírről, hogy Scheliga Mihály sajóvamosi plébános 1933. január 25-én, 62 éves korában rablógyilkossági áldozata lett.³

¹ Jászapáti és Vidéke, 1903. szeptember 3. – Molnárné 2007. 20., 66-67.

² Magyar Katolikus Lexikon XI. 2006. 810.

³ Molnárné 2007. 67.

104. VÉBER JÁNOS (1906–1909)

1874-ben született. 1897-ben szentelték pappá. Besenyőtelekről került Jászapátira 1903-ban. Távozásakor így írt a Jászapáti és Vidéke című lap 1903. július 11-én: „Véber János róm. kath. segédlelkész, ki csak alig pár hónapot töltött községünkben, felsőbb rendelkezés folytán folyó hó 7-én a Heves megyei Pásztó községbe helyeztetett át. Fájó szívvel veszünk búcsút e helyen tőle, mert nem csak kiváló

embert, hanem kitűnő papot is veszítettünk el benne. A legérzékenyebb csapás távozásával az iskolát s a népet érte, mert mindkettőt szeretettel és nemes buzgalommal szolgálta...”¹ Pásztóról 1906-ban Szentistvánra, onnan még ugyanaz évben Kunszentmártonba helyezték, ahol három éven át teljesítette hivatását. 1909-ben Gyöngyösre került, hittanárként ott ünnepelte ezüstmiséjét. 1916. január 1-től 1918. november 1-ig Gyöngyösön szerkesztette a havonként megjelenő Gyöngyösi Kath(olikus) Egyházi Tudósító című folyóiratot. 1926-tól 1936-ig tiszafüredi plébános.² Gyengülő egészsége miatt 1936-tól 1939-ig Sarud lelkipásztori irányítását látta el. 1939-ben halt meg 65 éves korában. Egerben temették. Főpásztora még korábban szentszéki tanácsossá nevezte ki. Népszerű és kiváló ifjúsági szónok volt. Az Egri Egyházmegyei Közlöny 1936. március 15-i száma közölte „Emlékezés Pájer Antal (1814-1881) költőre” című tanulmányát.³

Kunszentmártoni működésére Harangozó Péter emlékezett a szemtanú hitelességével. Elmondta, hogy Véber János káplán második osztályos elemistaként választotta ki őt minisztránsnak több társával együtt, s részükre a sekrestyében minden héten oktatást tartott. Kaptak egy imakönyvet a minisztráció leírásával. Csak akkor ölthették magukra a minisztránsruhát, amikor a teendőket már tökéletesen elsajátították. Péter bácsi szavai szerint Véber János „végtelen karakán, kemény ember volt.”⁴ A helyi sajtó elismerően szólt arról, hogy már ide érkezésének első évében, 1906 karácsonyán Véber János segédlelkész nagyszabású pasztorjátékot rendezett, sok-sok szereplővel.⁵ A Közérdek c. lap adta hírül 1908-ban: „Véber János, közszeretben álló segéd-káplánunk december hó 27-én a Polgári Olvasókör helyiségében tartja *Tövises a kunszentmártoni katolikus hitélet mezejéről* című népszerű felolvasását.”⁶ Ugyanaz az újság írta 1909-ben: Véber János első káplán, kérésére a gyöngyösi iskolához nyert áthelyezést. Búcsúvacsoráján büszkén említette, hogy a szokásos névtelen feljelentések ellenére három évet tudott itt kihúzni, hat vizsgálatot állott ki, s négy káplánt fúrtak ki mellőle.⁷ Ennek ellenére, Dósa József plébános 1913. július 18-án bekövetkezett halála után Véber János, mint gyöngyösi hitoktató is pályázott a kunszentmártoni plébánosi állásra.⁸

1 Molnárné 2007. 20., 67.

2 Magyar Katolikus Lexikon XIII. 2008. 990.

3 EEK. 1936. március 15. 40.

4 Harangozó Péter (1900-1999) visszaemlékezése. – Józsa 2010. 345.

5 Közérdek, 1906. december 2.

6 Közérdek, 1908. december 20.

7 Közérdek, 1909. 29. sz.

8 Dósa-Szabó 1936. 150.

105. BENCZE LAJOS (1907–1908)

1875-ben született, 1899-ben szentelték pappá. 1900-ban káplán Apátfalván, 1903-ban helyettes plébános Újszentmargitán, ugyanaz évtől 1906-ig ismét segédlelkész Polgáron.¹ Onnan került Kunszentmártonba, ahol 1907-től 1908-ig működött. 1909-ben káplán volt Jászládányban, 1913-tól Kunhegyesen, illetve helyi

káplán Pusztagyendán. Mint nyugalmazott lelkész halt meg 1914. május 20-án Kolozsváron, 39 éves korában.²

1 Egri Schematismus 1903. 27., 157.

2 Egri Schematismus 1913. 74. – 1914. 127. – 1916. 187.

106. KISS BALÁZS (1908–1909)

Jászdózsán született 1875. november 16-án. Szülei: Kiss Balázs és Bozóky Erzsébet. A gimnáziumot Jászberényben, Lőcsén és Egerben végezte. A teológiát is Egerben hallgatta, ott szentelték pappá 1899-ben. Tiszapolgárra került káplánnak, 1903-ban helyettes plébános Újszentmargitán, majd ismét káplán Polgáron, közben Pásztón is. 1906-tól hitoktató Jászladányban, 1908-1909-ig Kunszentmártonban, Poroszlón, 1910-1912 között Horton adminisztrátor, 1912-ben jászberényi hitoktató. 1914-től 1927-ig plébános Jászszentandrásen, itt tartotta ezüstmiséjét. 1927-től 1948-ban bekövetkezett haláláig szülőhelye: Jászdózsa plébánosa. Ebben a minőségében a Katholikus Kör, a Katholikus munkáskör, a Hangya szövetkezet, a Vöröskereszt egyesület, a Dalegylet, az Iskolaszék elnöke, a Levente egyesület és az Úri Kaszinó díszelnöke, vármegyei törvényhatósági bizottsági tag, a Jászsági helyiérdekű vasút igazgatósági tagja.¹ A Jászberényben megjelenő Jász Hírlap 1927. március 6-i száma tudósít arról, hogy a megüresedett jászdózsai plébánosi állásba a pályázók közül Kiss Balázs jászszentandrási plébánost választották meg: „A városunkban igen sokan vannak, kik Kiss Balázst még jászberényi káplán korából megtanulták tisztelni és szeretni, ezért megválasztásához mi jászberényiek is őszintén gratulálunk.”

A jászszentandrási templom felszentelési ünnepén, 1933-ban dr. Kele István jászberényi apát-plébános mutatta be a szentmisét, a szentbeszédet Kiss Balázs jászdózsai plébános mondta.²

Kunszentmártoni működése idején a Közérdek c. helyi újság két alkalommal foglalkozott a személyét érintő kérdésekkel. 1909. áprilisában olvasható az a tudósítás, mely szerint névtelen levélíró mocskolódásának hatására helyezték el a népszerű Kiss Balázs káplánt. A lap kifogásolja, hogy az egyházmegyei főhatóság hitelt ad a névtelen rágalmaknak.³ A következő hír pedig arról szól, hogy a távozó Kiss Balázs volt kunszentmártoni káplán tiszteletére jóbarátai a nyár folyamán a felső-erdőben búcsúvacsorát rendeztek.⁴

1 Scheftsik 1935. Adattár: 23. – Szepessy András: Jászdózsa története az 1920-as évektől 1959-ig. (kézirat)

2 Suba 2015. 230.

3 Közérdek, 1909. április 18.

4 Közérdek, 1909. július 25.

107. LENGYEL LÁSZLÓ (1909)

1875-ben született. 1899-ben szentelték pappá. 1903-tól 1904-ig maklári, 1904-től 1907-ig jászapáti káplán. Népszerű és kedvelt szónoknak ismerték a környéken. A jászakiséri búcsún, 1905. május 3-án csaknem hétezer résztvevővel együtt ünnepelt a katolikus és a református lakosság. A szentbeszédet Lengyel László káplán mondta. Ugyancsak 1905-ben, június 1-jén emlékeztek a jászapátiak az 1739-i pusztító pestisjárványra. Körmenetben vonultak a temetőben emelt fogadalmi kápolnához. Itt is Lengyel László prédikált a népsokaság előtt. 1906-ban egészsége megromlott. Abbáziába utazott két hónapig tartó gyógykezelésre. Visszatérve ideiglenes nyugdíjaztatását kérte. 1909. januárjában az érsek ismét Jászapátira disponálta, ahol a hívek jól ismerték és szerették. Az előző káplán visszatérése után Lengyel László Hevesre került. Innen hamarosan Kunszentmártonba helyezték, ahol szintén rövid időt töltött.¹ 1913-ban Jákóhalmán, 1914-ben Felsőzsolcán teljesítette kápláni szolgálatát. 1931 és 1947 között nyugdíjas éveit Hevesen töltötte.² Ott halt meg 1947. december 25-én szentségekkel megerősítve, 72 éves korában.³

1 Molnárné 2007. 20., 68., 82.

2 Egri Schematismus 1939. 161.

3 Érseki körlevél I/1948. 197.

108. SZLOVACSIK JÁNOS (1909–1913)

1875-ben született. 1900-ban szentelték pappá. Négyéves kunszentmártoni működésén kívül a következő helyeken teljesített segédlelkészi szolgálatot: 1903-ban Arló, 1904–1905: BükkSZenterzsébet, 1906: Jászárokszállás, 1908: Polgár¹, 1913–1916: plébános Aldebrő, 1916–1924: Domaháza, 1924–1926: Csernely községben.²

1 Egri Schematismus 1903. 42., 165. – 1905. 34. – 1906. 92. – 1908. 28.

2 Benke Tibor kigyűjtései. – Magyar Katolikus Lexikon II. 1994. 424.

109. CSETKOVICS MIKLÓS (1909–1914)

1876-ban született. 1901-ben szentelték pappá Egerben. Káplán volt Szendrőn, majd Hevesen, onnan helyezték 1909-ben Kunszentmártonba, ahol öt évig végezte segédlelkészi munkáját. 1914-től 1915-ig Jászberényi káplán, 1915-től 1924-ig a Heves megyei Balaton község lelkipásztora.¹ Tarnamérai plébánosként vonult nyugadalomba 1936-ban. 1939. február 19-én halt meg. 63 évet élt.²

Kunszentmártoni működése idején, 1909-1910-ben oroszánrészt vállalt a templomszentelés ünnepének előkészítésén. „Püspökvárás” címmel hangulatos írása jelent meg a *Közérdek* lapjain. Ebből érdemes néhány bekezdést felidézni:

„A közömbös idegen sem haladhat át e szép kunvároson anélkül, hogy fel ne hívná figyelmét az a munka, mely több mint egy fél éve vette kezdetét. Értem a templom és a központi iskola kibővítési s átalakítási munkálatait, no meg az egész új iskolai épületek létesítését a város négy különböző helyén. Már-már az utolsó kalapácsütések is elhangzanak, a festők is leteszik az ecsetet. Néhány nap múlva kész a templom és megnyílnak az iskolák. Mielőtt azonban az istenházát és a jövő nemzedék nevelő otthonát magasztos rendeltetésüknek átadnánk, e nagy katolikus fészeknek népe fényes ünnepségre készül. Az apostolok utódját várja, ki az imádság hajlékát fölszenteli s a hívők seregének, főképp az ifjú nemzedéknek, a hitben való megerősítés szentségét kiszolgáltatja. Hetek óta ünnepi ruházatba öltözött gyermekek, ifjak és felnőttek lepik el a temetői kápolnák, plébánia s iskolaépület tájékát, hogy iratkozzanak a bérmlásra s előkészüljenek hozzá kellő tanítás, a bűnbánat szentsége és szent áldozás által. Ezen előkészület úgy a bérmlándókra, mint a helyi lelkészekre jelen körülmények között nem kis fáradsággal jár... Ilyen zűrzavarban is öröm és lelkesedés közt folyik az előkészület, hisz fényes szép ünnep lesz a befejezése: az apostolok utódja által történő templomszentelés és bérmlás ünnepsége.”³

Dósa József plébános 1913. július 18-án bekövetkezett halála után az egyházi főhatóság Csetkovics Miklóst bízta meg a plébánia vezetésével, annak betöltéséig. Feladatát jól teljesítette, s érdemeit jegyzőkönyvileg örököltette meg az előjáróság.⁴

1 Magyar Katolikus Lexikon I. 1993. 547.

2 Egri Schematismus 1939. 225.

3 A „Közérdek” eredeti tárcája, 1910. szeptember 25.

4 Dósa-Szabó 1936. 150.

110. KOCSIS SÁNDOR (1913–1917)

Gyöngyösön született 1882. március 18-án. Egerben szentelték pappá 1905. június 29-én. Segédlelkész: 1905. Nagyfűged, 1907. Egyek, 1908. Füzesabony, Diósgyőr, 1912-ben hitoktató Diósgyőr-Vasgyár, 1913-ban négy éven keresztül Kunszentmárton, 1917. Jászberény, 1918. ismét segédlelkész Törökszentmiklós, plébániai adminisztrátor Felsőzsolca, 1920. káplán Gyöngyöspata, 1921. lelkész ugyanott, 1923. plébános Kunhegyes, 1939. Tarnaszentmiklós. 1949-ben nyugalomba vonult.¹ 1965. január 4-én halt meg 83 éves korában.

1 Egri Schematismus 1963. 52.

111. FEKETE MIKLÓS (1914–1915)

1883-ban született, 1906-ban szentelték pappá. 1908: segédlelkész Egerszalók, 1913: Kőtelek, 1914: adminisztrátor Jászszentandrás községben. 1914-től 1915-ig káplán Kunszentmártonban. 1931-től haláláig bánhorváti plébános.¹ 1940-ben húnyt el, 57 éves korában.

¹ Egri Schematismus 1908. 49., 159. – 1931. 46. – 1939. 56.

112. GULYÁS ISTVÁN (1915–1916)

1875-ben született. 1898-ban szentelték pappá. 1903-ban káplán Kápolna községben. 1904 és 1913 között adminisztrátor, illetve plébános Aldebrőn.¹ 1915–1916: kunszentmártoni káplán Timon Zsigmond apát-plébános mellett. További állomáshelyei: 1917. Jászdózsa, 1918. Gyöngyöspata, 1919. Gyöngyöshalász, 1921–22. Bánhorváti.

1924. január 12-én halt meg 49 éves korában.²

¹ Egri Schematismus 1903. 61., 159. – 1913. 59.

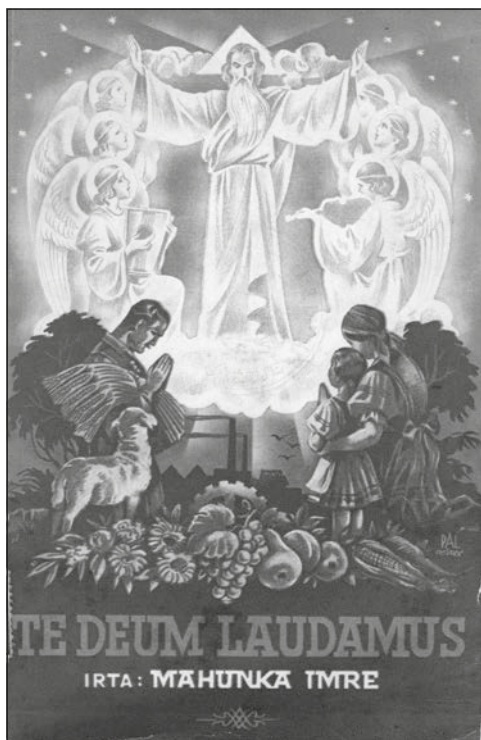
² Benke Tibor kigyűjtései.

113. MAHUNKA IMRE (1916)

Hevesen született 1887. november 28-án. 1910. július 1-jén szentelték egri főegyházmegye pappá. Ezt követően Kistályán, 1913-ban Sarudon, 1915-ben Jászdózsán, 1916-ban Kunszentmártonban káplán, 1916–1918 között tábori lelkész, 1918-ban Mezőkövesden hitoktató, 1925-ben Szihalom egyházközség adminisztrátora, 1927-ben Hort községben adminisztrátor, 1940-től plébános ugyanott. 1943: kerületi esperes, 1949: Kömlő, 1951: Tiszabábolna lelkipásztora.¹ Tábori lelkészi szolgálataért lett a „Károly-csapatkereszt” tulajdonosa.² Tiszabábolnán halt meg 1965. július 14-én, 78 éves korában.

A második világháború vége felé, 1944. november 16-án a németek Horton felrobbantották a templomot. Mahunka Imre plébános fáradozott azon, hogy a községnek új temploma legyen. 1947-ben kezdődött az építkezés. Az alapkövet ünnepélyes keretek közt helyezte el.³

A Kunszentmártonban rövid ideig működő, de mégis közszeretnek örvendő fiatal káplán értékes szellemi terméke a *Te Deum laudamus* című, 1936-ban Horton megjelent könyve, amely minden részletre kiterjedő tájékoztatást ad az aratási, termésbetakarítási hálaájtatosság eszméiről és rendszeréről, zsoltárok, alkalmi egyházi énekek és költemények gyűjteményével. Az ízléses külsejű kiadvány (melynek egy példánya a kunszentmártoni plébánia könyvtárába is eljutott)

szükségességéről a szerző magasztos lelkülettel és veretesen szép szavakkal győzi meg az olvasót:

„Az aratási, terménybeta-karítási hálaadó ájtatosságnak Horton 1933-ban olyan újszerű módját kezdeményeztük, amelyet eddig mindazok helyeseltek, akik azt megismerték. Ünneplési módunkat különösen két újítás tette rokonszenvenné. Egyik az, hogy mi az Isten jóságát, adományait, a búzaszentelési körmenethez s más egyházi nyilvános ájtatossághoz hasonlóan, egyházhatósági engedéllyel tartott, pap által vezetett, harangszóval kísért körmenet keretében, egyházi énekeket zengedezve köszöntük meg. A másik pedig az, hogy az Isten által adott és megőrzött új termésből nemcsak mint jelképet

vittünk egy keveset a templomba megáldásra, hanem igyekeztünk mennél többet összegyűjteni annak zsengéiből, hogy ezeket Istennek s az Ő nevében a szűkölködőknek felajánlva, részint elismerjük felettük Isten tulajdonjogát, részint kifejezésre juttassuk azon meggyőződésünket, hogy a sáfarkodásunkra bízott javakat szűkölködő embertestvéreinkkel is meg kell osztani... Bárcsak mennél több követője lenne a horti hívek jó példájának, mennél több helyen fejeznék ki a hívek hálájukat a sok áldásért Isten dicsőítésével és a felebaráti szeretet gyakorlásával, terjesztve ezáltal Jézus Szíve országát s előmozdítva édes magyar hazánk szomorú sorsának jobbrafordulását. Hort, 1936. Nagyboldogasszony ünnepén. Mahunka Imre.”⁴

1 Magyar Katolikus Lexikon VIII. 2003. 517.

2 Egri Schematismus 1931. 80.

3 wikipedia.hu 2011. február (Benke Tibor gyűjtése)

4 Mahunka 1936. 7-10.

114. LÉMAN KÁLMÁN (1917–1922)

Léman Kálmán hitoktató az 1919-20. tanévben végzett polgári iskolai tanulók csoportképén

Az öt évig Kunszentmártonban káplánkodó, kitűnő szervezőkészséggel megáldott Léman Kálmán 1887. január 3-án született a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Mérk községben. 1911. június 28-án szentelték pappá. Segédlelkész Mezőtárányban, 1917-től 1922-ig Kunszentmártonban, 1922-ben hitoktató Ózdon. 1927-ben Kisújszállás plébánosa, ahol egyfolytában 27 évet töltött. 1933-ban nevét Doroszlai-ra magyarosította. Szmrecsányi Lajos, egri érsekségének 25 éves jubileuma alkalmával a volt kunszentmártoni káplánok közül Doroszlai (Léman) Kálmán kisújszállási és Lázár Péter tiszafüredi plébánosokat szorgalmas lelkipásztori munkájuk elismeréséül 1937-ben érseki tanácsosoknak nevezte ki.¹ 1940-ben helyettes esperes. 1954-ben nyugalomba vonult.² 1973. január 28-án halt meg 86 éves korában.

Kunszentmártoni működésének maradandó és kiemelkedő ténykedése volt – Timon Zsigmond apát-plébános és a felejtetetlen emlékeztű Erparti Mária tanítónő közreműködésével – a helybeli római katolikus lányok Mária Kongregációjának megalapítása 1920-ban. A kitűnően működő hitbuzgalmi közösség első prézeze is Léman Kálmán volt. Figyelmét munkaterületének egyetlen részlete sem kerülte el. Hitoktatói feladatait magas színvonalon teljesítette a polgári iskolában. Rendszeresen foglalkozott a minisztránsokkal, akiktől összeszedettséget és fegyelmet követelt.³ Többször rendezett karácsonyi pásztorjátékot.⁴ A 9 évet betöltött iskolásokat hírlapi felhívásban emlékeztette és szólította fel a húsvéti gyónás elvégzésére.⁵ A kunszentmártoni Szabadoktatási Egyesület 1921. február 2-án felolvasó estet rendezett, melynek fénypontja volt Léman Kálmán káplán

Baráti összejövetel 1920 körül dr. Gulyás János szőlejében

„Isten nyomai a természetben” című nagyhatású felolvasása.⁶ Húsz évvel később, 1942-ben, Timon Zsigmond apát-plébános halála után Doroszlai (Léman) Kálmán kisújszállási plébános is megpályázta a kunszentmártoni lelkipásztori állást.⁷

Távozása után két évvel, 1924-ben Léman Kálmán látogatást tett Kunszentmártonban. Benyomásait hitelesen tükrözi a Kunszentmártoni Híradónak küldött írása, amely a szerző lelki finomságának felvillantása mellett dokumentum értékű jelzést ad a nagymúltú egyházközség katolikus kultúréletéről is:

„Nem hagyhatom szó nélkül azt a kedves meglepetést, mely ért, amikor az újévi vakációm idején Kunszentmártonban voltam. A diákmisét végeztem, amikor a kóruson fölhangzott a leány-kongregációnak a férfikkal kapcsolatos fölemelő éneke. Elgondoltam: az emberi léleknek két szárnya van. Egyik az imádság, másik az ének. Mindkettőnek fenségesen szép és magasztos hivatása van: Istenhez, a Szépség és Jóság kimeríthetetlen Ősforrásához emelni a lelkeket. Tud-e közelebb vinni valami Isten trónusához, mint az ének fenséges szárnyalása? Valóban Isten gyönyörű ajándéka ez, mely egyúttal megindítja a szíveket is! Országh Pál⁸, a kiváló karnagy, igazán nemes missziót végez, melyért hálás dicsérettel és a legnagyobb elismeréssel gondolhatunk működésére. Női karra írt három szólamú kar – ez szokottabb, de három szólam vegyes karra, mint aminőt Kunszentmártonban most hallottam – ez igazán ritkaság. Országh nagy zenei tudással harmonizálja a három hangot – pompás baszszust finoman beleszöve –, s így szinte művészi élvezet hallgatni az előadott énekeket. Milyen szép, hogy a férfiakat is – dacára nagyobb

elfoglaltságuknak – ambicionálja a nemes cél. Elismeréssel adózunk Schóber Alajos iskola-igazgatónak is, aki a legnagyobb ügybuzgósággal támogatja az énekkart az iskolában, és elősegíti annak fejlődését. Isten áldását kérjük a kongreganisták szorgalmára! Biztosra vesszük, hogy a kongregációnak a férfikkal kapcsolatos fölemelő éneke nevelőleg fog hatni a hitéletre, és a híveket önkéntelenül is vonzani fogja Isten házába, a templomba. Léman Kálmán.”⁹

1 Körös-Tiszavidék, 1937. augusztus 29.

2 Egri Schematismus 1963. 42.

3 Tígyi Károly (1910-2002) visszaemlékezése. Józsa 2010. 345.

4 Varga Ernőné Turcsányi Mária (1914-2010) közlése.

5 Kunszentmártoni Híradó, 1921. február 20.

6 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1921. február 16. 32.

7 Józsa 2008. 273.

8 Országh Pál karnagy, a nagyiskola hírneves tanítója.

9 Kunszentmártoni Híradó, 1924. január 13.

115. RÁKÓCZY ISTVÁN (1917–1920)

1887. augusztus 13-án született a Hajdú megyei Felsőjózsa községben. 1910. július 1-jén szentelték pappá. Káplánként teljesített lelkipásztori szolgálatot Detken, 1911-től Kálon, 1912-től Csányban (Heves megye), 1914-től Törökszentmiklóson, 1915-től Karcagon, 1917-ben Kisvárdán és Füzesabonyban, 1917-től 1920-ig Kunszentmártonban, 1920-tól Szihalmon, 1921-től ismét Csányban. 1925-ben plébános lett Ónodon, 1926-ban Aldebrőn, még ugyanaz év folyamán Tiszatardoson, 1937-től pedig 1951-ben bekövetkezett haláláig Tarnaméran. 64 évet élt.

Cikkei az Egri Egyházmegyei Tudósítóban (1915: Szent Cirill, az ősegyházi katechéta, 1942: Szent Ágoston a tévelyek ellen. Az egyház és a papság a háború alatt). Keresztény szociális évkönyv 1939. (A munkásság boldogulása keresztény erkölcs alapján Prohászka szellemében.)¹

Timon Zsigmond apát-plébános káplánjai
1918-ban: Rákóczy István és Léman Kálmán

1 Egri Schematismus 1931. 107. – 1939. 75. – Magyar Katolikus Lexikon XI. 2006. 459.

116. MEDNYÁNSZKY MIHÁLY (1920–1922)

Egerben született 1894. szeptember 24-én. Régi hevesi családból származott. Édesapja Mednyánszky Sándor, Vas vármegye főügyésze volt.¹ Tanulmányai végeztével Mednyánszky Mihályt 1917. február 2-án, Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén szentelték pappá. Segédlelkészi állomáshelyei: Mezőberény, 1918. Tarnaszentmiklós, 1919. Felsőörszolca, ismét Mezőtárkány, 1920. Kisköre, 1920-tól 1922-ig Kunszentmárton, 1922. Gyöngyös. Plébános: 1926. Tiszadada, 1931. Aldebrő, 1949. helyettes esperes, 1953. Mezőtárkány. 1965-től nyugdíjasként élt Gyöngyösön.² 1978. január 24-én halt meg 84 éves korában.³

Mednyánszky Mihály értékes helybeli működésének legkiemelkedőbb eseménye volt, amikor Timon Zsigmond apát-plébános és Szabó Róza óvónő közreműködésével megalapította a kunszentmártoni Katolikus Nőegyletet. Erről ő maga így emlékezett jegyzői jelentésében az egyesület 1922. április 6-án megtartott közgyűlésén:

„Az 1920-ik év őszén egy szerény kis egyesület bontogatta szárnyát Kunszentmárton városában. Ez az egyesület a Kunszentmártoni Katholikus Nőegylet volt! Lassan, óvatosan, tapogatózva fejlődött és haladt előre, mint ahogyan a kis csermely csörgedez elő a kéklő hegyoldalból és útjában meg-megbotlik egy-egy nagyobb kődarabra bukkanva. Néhány jólelkű, irgalmas szívű asszony volt csupán, aki teljes szeretettel és odaadással karolta fel a Katholikus Nőegylet eszméjét, és ismerősei körében iparkodott az Egyesület számára tagokat szerezni. Igazán nagy türelemre, bátorságra és kitartásra volt ennek a néhány nőnek szüksége, hogy a terjesztésről le ne mondjanak. Bizonyára megerősítette őket az a tudat, hogy ha fáradságukkal, rábeszélésükkel egy-két szegény könnyeit is sikerül letörölni, akkor már munkájuk nem volt eredménytelen, és jutalomra tarthatnak számot annál az Úr Jézusnál, aki megígérte, hogy még egy pohár vizet sem hagy jutalmazatlanul, amit az ő szent nevében nyújtunk. A jó Isten tudja és látja, hogy kik voltak ezek a jólelkű nők, jutalmazza meg őket jóságukért bőkezűen áldásával. Bizony sok kérésre, agitálásra, felvilágosításra volt szükség, amíg az ügy odáig cihelődött, hogy megtarthattuk 1920. november 7-én az első közgyűlésünket. Akik jelen voltak az Egyesület bölcsőjénél, akik termékeny részt vettek annak megalakításában, azok nagyon jól tudják, hogy mennyi nehézséggel, akadállyal kellett megküzdeni, amíg az eszme testet ölthetett... A kezdet nehézségein túlesve, megerősödve, megizmosodva halad a Nőegylet a maga útján. Munkálkodását a jövőben még inkább kiterjeszti, kibővíti, a szegények felkeresésében és támogatásában még nagyobb buzgóságot fog kifejteni. Munkálkodásában számít jólelkű tagjainak támogatására, bízik továbbá abban, hogy azok is, akik egyesületünkön kívül állanak, nemes törekvéseit kellő megértéssel és méltánylással fogják kísérni. A jó Isten segítsége legyen munkálkodásunkon továbbra is!”⁴

-
- 1 Ladányi Mihály szerk. Heves vármegyei Ismertető és Adattár. Budapest, 1936. 564.
2 Egri Schematismus 1975. 116.
3 Egri Schematismus 1987. 155.
4 A kunszentmártoni Kath. Nőegylet jegyzőkönyve (1922. ápr. 6.) Kéziratok füzet, 30-36.

117. GIBÁS JÓZSEF (1922–1923)

1891-ben született. 1916-ban szentelték pappá. 1918-19-ben káplán Szentistván, 1921-ben Mezőcsát községekben. 1922-ben került a mi plébániánkra. Varga Ernőné Manya néni emlékei szerint élénk, mozgékony, társasági ember volt. Szeretből és nem csúfolási szándékkal becézték „Hibás” (olykor „Libás”) Józsefnek.¹ Sokat foglalkozott a minisztránsok oktatásával. Az iskolai hittanórán kérdezte ki a minisztráció latin szövegét a jelöltektől.² Szintén érdekes adalék, hogy az 1920-as évek folyamán Gibás József és Császár Ferencné tanítónő javaslatára, szolnoki példa alapján vezették be Kunszentmártonban a májusi litániát.³ Kunszentmártoni káplánként 500 koronát küldött az egri szeminárium falán elhelyezésre kerülő Petőfi-emléktáblára.⁴ 1924-től káplán és hitoktató Jákóhalma, 1925: Szíhalom, 1926: Mezőkövesd, 1927: Kál helységben. 1928-tól a székesfehérvári egyházmege területén lévő Törökbálinton teljesített szolgálatot.⁵

-
- 1 Varga Ernőné Turcsányi Mária (1914-2010) közlése 2008. július 14-én.
2 Tigyi Károly (1910-2002) és Kiss András (1912-2005) visszaemlékezése. – Józsa 2010. 345-346.
3 Józsa 2010. 345.
4 EEK, 1923. március 16. 48.
5 Egri Schematismus 1928. 120.

118. LÁZÁR PÉTER (1922–1926)

Értékes káplán-párosa volt a kunszentmártoni egyházközségnek az 1920-as évek elején Lázár Péter és Pintér Pál. Viszsaemlékezések és sajtóhíradások bizonyítják a „kis Lázár” sokoldalú tevékenységét, léleképítő munkáját, minden részletre kiterjedő alaposágát. A rendelkezésre álló adatok mentén rajzolódik ki emberi léptékben rövidre szabott pályafutása. 1893-ban született, 1917-ben szentelték pappá. Négyéves kunszentmártoni működése után Miskolcra került hittanárnak, 1930-tól Tiszaölk, 1936-tól 1942-ben bekövetkezett haláláig Tiszafüred esperes-plébánosa. 1930-ban főpásztora érseki tanácsosi címmel tüntette ki. 49 évet élt.¹

Kunszentmártonban a pasztoráció mellett az egyesületi élet irányítása, a hitoktatás és a lelkeségi irodalom művelése volt a fő területe. Az iskolai hittant nagy lelkiismeretességgel tanította. Következtesen foglalkozott a ministránsokkal, akiktől katonás rendet követelt.² Sokat tett az 1925-ben megrendezett *katolikus nap* sikeréért. Erről így írt a Kunszentmártoni Katolikus Tudósító hasábjain: „Mi

Lázár Péter hitoktató a nagyiskola tantestületében, Iványi Károly igazgató mellett, 1924. május 3-án

a katolikus nap? Tanfolyam, mely meg akar tanítani mindenkit arra, hogy a katolikus vallás és a hazaszeretet ebben az országban egyet jelent, ez a két eszme ikertestvér, mely egymással csak karöltve járhat és egymástól el nem választható boldogságunk kára nélkül. A katolikus napnak a célja, hogy táborba szólítson minden keresztényt, küzdeni a gonosz ellen. A keresztény embernek kettős harcot kell vívnia: bensőt a bűnrehajló én: bűnös önmaga ellen és a jó érdekében – és külsőt a gonosz világ ellen, valamint a jó diadaláért a közéletben...”³

A vallásos élet irányítása és fejlesztése érdekében az 1924. év szeptemberétől *Kunszentmártoni Katolikus Tudósító* címen havi folyóirat indult el.⁴ Timon Zsigmond apát-plébános a lap szerkesztésével Lázár Péter káplánt bízta meg, aki cél tudatosan és hűségesen teljesítette feladatát. Értékes írásai ma is figyelmet érdemelnek. Néhány cím ezek közül:

Jézus nevében	(A lap indító cikke)	1924. szeptember
Virágszirmok	(sorozat)	
Külföldi missió		
Könyv – betűk nélkül	(a rózsafüzér)	1924. október
Március idusán	(Elmondotta az Úri Kaszinóban: Lázár Péter)	1925. április
A legnagyobb kincsünk	(az édesanya)	1925. november

„Virágszirmok” című elmélkedés-sorozatából két részletet közlünk. Egyik a vallásos társulatok fontosságát érzékelteti, a másik pedig az 1919-ben felrobbantott vasúti híd hiányának keserveit és tanulságait hozza emberközelbe:

1. „Júniusi mezők ezerszínű virágai között kislányok hajlongnak. Ismerős kis arcok. Tanítványaim. Örömmel fogadom szíves köszönésüket. Mondják és látom is, hogy virágot gyűjtenek. Egyiknél margaretta oly öllel, hogy maga is elvész közöttük. Másiknak búza-virág közül ragyog ki ártatlan kék szeme, mint két szép elevenné vált búzavirág. A harmadik kipirult arcával maga is egy élő csipkerózsa. Melyik a szebb? Melyik a kedvesebb? Nem tudnám megmondani. Nekem mindegyik elragadó és lélekben megölelem sorra mindegyiket hálás szívvel, hogy oly széppé teszik a holnap i hittanvizsgát.

E virággyűjtő kislánykák a vallásos társulatokat juttatják eszembe. Nem elégszenek meg azzal, hogy kötelességüknek eleget tettek a lecke pontos megtanulásával. Az ő lelkük sokkal szebb, előkelőbb, nemesebb. Több telt tőlük s azt meg is teszik. Ilyen az igazi nemes keresztény lélek is. Nem éri be azzal, hogy csak azt tegye, ami parancs és szoros kötelesség. Érti, hogy több telik tőle. Ez az érzés hozza össze a társulatokat. Minden vallásos társulatnak az a célja, hogy csokrot kössön az erények virágaiból, koszorút fonjon az ima és áhitat szálaiból. Mint a mezők ezernyi virágaiból majd ezt, majd azt gyűjtjük, úgy a társulatok közül is egyik a Jézus Szíve, másik az Oltáriszentség örökimádásában buzgólkodik, vagy a Rózsafüzérrel, Szűz Mária, vagy a szentek erényeinek mintázásával igyekszik tagjainak lelkét ékesíteni. Melyik a jobb? Melyik a szebb? Nehéz volna választani. Egyformán értékes és dicséretes valamennyi. Egyformán Isten dicsőségét szolgálja mind, csak szent komolysággal, tiszta szívvel Istent keressük általuk. A választás aztán csupán lelki hangulat dolga.

Gyűjtsünk minél több virágot az örök élet nagy vizsgájára.”

2. Átkelés a Körösön

„A rosszakarat nem foghatja ránk, hogy kellemes utazás esik városunkból. Szomorú képet nyújt a leszakadt vasúti híd, s ami még szomorúbb, hogy már öt év óta áll így. Azóta a vonat csak a hídfőig jön. Az odaváló jutás pedig sok bajjal történik. Hol csónakon, hol kompon, hol – sehoggy. Aszerint, hogy milyen kedvében van a Körös. Csöndes, megáradt, vagy zajlik. Sáros, esős időben igazán keserves. Jól mondja egy kofaasszony: nem Kunszentmárton ez, hanem Kínszentmárton! Elnézem a kompátkelést. Mennyire nem kényelmes. Ünneplőbe öltözött utasok vegyest zajdás néikkel. Csirkés ketrecek, poggyászok közé szorítkozva mindnyájan. Alig tudnak megmozdulni. Nem kellemes, mégis beletörődnek. Mondhatom türelmesen, sőt elég vígan viselik a kényelmetlen elhelyezkedést. Hisz rövid időről van szó. Nem állandó lakás a komp, csak egy rövid átmeneti állapot. Nem cél a komp, csak eszköz egy távolabbi cél elérésére. Zúgolódní hiábavaló, meg nem is érdemes.

Miért nem tudnak hát az emberek az életben is így gondolkozni, türelmesebbek lenni? Hisz a földi élet szerepe is csak az, ami a

komp esetében. Egy átmeneti állapot. Eszköz arra, hogy a nagy cél, a boldogabb állapot kikötőjébe vigyen. Ne tekintsük hát állandó lakásnak és ne benne keressük a boldogságot. Ne itt akarjuk föltalálni a mennyországot. Nevetséges volna, ha valaki a kompon keresne életcélt, ha ott akarna állandó otthonra berendezkedni, mikor másfél perc a rajta töltött idő. Miért felejtjük hát el, hogy az élet is csak oly rövidke és mulékony?

A földi bajok és szenvedések miatt ne essünk hát kétségbe. Tegyük meg azok elhárítására mindent, ami tőlünk telik, mert segits magadon, az Isten is megsegít. De ha aztán mégis elsötétül a föld, az azért van, hogy annál inkább fölragyogjon lelkünkben az Ég!”

/Kunszentmártoni Katolikus Tudósító, 1924. szeptember hó./

A *Kunszentmártoni Híradó* szerkesztősége a lap 1936. jan 3-i emelkedett hangú írásában adta hírül a rendkívüli népszerűségnek örvendő segédlelkész elhelyezését:

„Az egri érsek úr Lázár Péter kunszentmártoni első káplánt hittanári minőségben Miskolcra helyezte át, utódául pedig Lang János pásztói hitoktatót rendelte ki. Lázár Péter áthelyezésével a kunszentmártoni hitéletet érzékeny veszteség éri. Itteni működése a vallási élet átszervezése és megújítása tekintetében eredményekben gazdag, követésre érdemes volt. A kongreganista és szívgárdista alakulatok megszervezésénél, továbbfejlesztésénél, a gyermekvédelmi akciók sikere érdekében mindenkor fáradhatatlan munkásnak bizonyult, aki töretlen utakon bátran haladt. Mint hitoktató, lelkesedéssel szolgálta nemes hivatását. Titkára volt a helybeli Stefánia Egyesületnek és felelős szerkesztője a *Kunszentmártoni Katolikus Tudósító* című hitvédelmi lapnak, amelyben cikkeivel mint egyházi író tűnt fel. Hívei osztatlan szeretete kíséri új állomáshelyére, az előléptetésül áthelyezett hittanárt, aki bizonyára megtalálja Miskolcon is nemes munkásságának terrénumát.”

Lázár Péter a következő sorokkal búcsúzott a kunszentmártoni hívektől és a *Katolikus Tudósító* olvasóitól:

„Miskolcra történt áthelyezésem folytán búcsút kell vennem kedvelt lapunktól, vele együtt kedves olvasóinktól és egész városunk nagyrabecsült közönségétől. A búcsúzás pillanatában nem titkolhatom el, hogy nehezemre esik a válás, hisz oly sok szépet és jót tapasztaltam kedves híveink részéről, ami köztük való nagyedfél éves működésem sok feledhetetlen öröm forrása volt részemre. Búcsúzásul csak azt kérem, támogassák lapunkat továbbra is azzal a megértő áldozatkézséggel, mint eddig tették, hiszen saját javukat munkálják akkor, midőn örök értékű lelkük szépítése és gondozása érdekében alapított újságunk megerősödését elősegítik. Hadd legyen ez minél több családnak lelki, szellemi tápláléka, hadd vigye az Úr Jézus üzenetét mindenkinek, még azoknak is, kik öregségük vagy betegségük

miatt talán a templomtól távol maradni kényszerülnek. Köszönöm a Főszerkesztő úrnak jóakarátú nemes egyetértését, kedves munkatársaimnak pedig baráti kézszorítással fejezem ki hálámat önzetlen, szíves és nagyértékű közreműködésükért. A Legszentebb Szív áldását kéri kedves mindnyájunkra és lapunkra: Lázár Péter szerkesztő.”⁵

1 Egri Schematismus 1931-1942. évfolyamai. – Magyar Katolikus Lexikon XIII. 990.

2 Tigyi Károly (1910-2002) és Varga Ernőné Turcsányi Mária (1914-2010) visszaemlékezése.

3 Kunszentmártoni Katolikus Tudósító. 1925. június hó.

4 Kunszentmártoni Katolikus Tudósító. A hitélet buzdítására és útmutatására 1924-ben alapította Timon Zsigmond apát-plébános, aki mindvégig főszerkesztője is volt. Felelős szerkesztő és kiadó a mindenkori első káplán, 1924-1926: Lázár Péter, 1926-1929: Pintér Pál, 1929-1932: dr. Nagy Sándor. A lap 1924 és 1932 között, július és augusztus kivételével havonta, évi 10 alkalommal jelent meg. Lakatos József könyvnyomdája állította elő. A folyóirat címlapját Kovács Ilona tanítónő tervezte.

5 Kunszentmártoni Katolikus Tudósító. 1926. január hó.

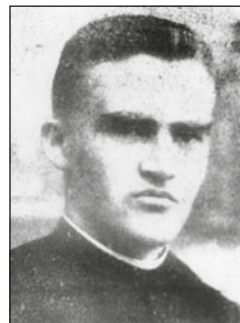
119. PINTÉR PÁL (1923–1929)

A „kis Lázár” mellett működő daliás termetű Pintér Pál volt Kunszentmárton vallási életének másik meghatározó egyénisége. 1895. október 25-én született Jászberényben. A proletárdiktatúra nehéz időszakában szentelték pappá 1919. június 29-én. Újmiséjét szülővárosának nagytemplomában mutatta be július 13-án. Közben Bokányi Dezső népbiztos a város főterén népgyűlést tartott, ahol lövés dördült el. Sokan a templomba menekültek, ahová a vörös katonák is behatoltak s az embereket durván tuszkolták kifelé. Pintér Pál nem riadt meg, rezzenéstelen arccal és áhítatos lélekkel osztotta egyenként az újmisés áldást.¹ Segédlelkésként szolgált Detk, 1920-tól Arló, 1923-tól Bodony, majd Kunszentmárton egyházközségeiben. Utóbbi helyen hat évet töltött, ahol 1928-ban hitoktatói kinevezést kapott. 1929-ben Miskolcra helyezték ugyancsak hitoktatói minőségben. 1931-től Rakamaz, még abban az évben Büdszentmihály, 1940-ben Tibolddaróc, 1941-ben Nádudvar, 1946-ban Jászbol-dogháza, 1960-ban Jászfényszaru plébánosa. 1959-ben helyettes esperes. 1967-től nyugdíjasként élt szülőhelyén.² 1977. augusztus 29-én halt meg 82 éves korában. A jászberényi Szent Imre temetőben nyugszik.

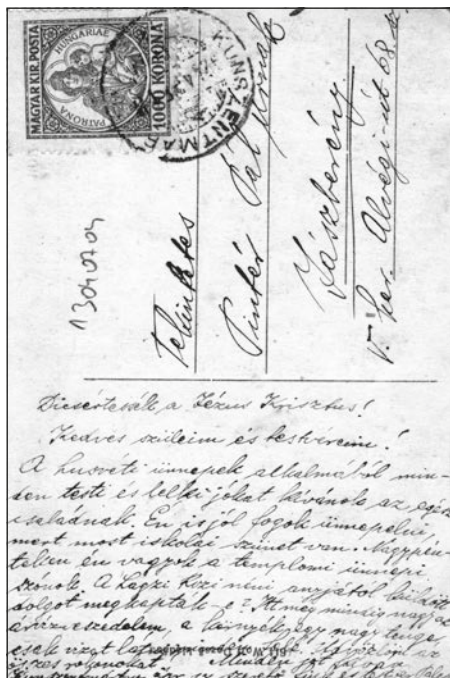
1924 húsvétjára kunszentmártoni képeslapon³ küldte ünnepi jókívánságait szüleinek és testvéreinek.

Tekintetes Pintér Pál úrnak
Jászberény. V.ker. Alvégi út 68.

Dicsértessék a Jézus Krisztus!
Kedves szüleim és testvéreim!

A húsvéti ünnepek alkalmából minden testi és lelki jókat kívánok az egész családnak. Én is jól fogok ünnepelni, mert most iskolai szünet van. Nagypénteken én vagyok a templomi ünnepi szónok. A Lagzi Rozi néni anyjától küldött dolgot megkapták-e? Itt még mindig nagy az árvízveszedelem, a környék egy nagy tenger, csak vizet látni minden felé. Üdvözlöm az összes rokonokat. Minden jót kívánva, szerető fiuk és testvér: Palcsi. Kunszentmárton, (1927.) ápr. 17.

Pintér Pál káplán sorai szüleihez

Kunszentmártoni tevékenysége a hitélet minden rétegére kiterjedt. 1926-ban például a pünkösdi ünnepek alatt a Mária Kongregáció tagjai közül 32-en Pintér Pál prézes⁴ és Hoffmann Mária prefekta vezetésével résztvettek a Budapesten tartott országos kongreganista kongresszuson. Ugyanaz év május 31-én Timon Zsigmond apát-plébános tábori misét celebrált a magyar hősök lelki üdvéért.

A szentbeszédet Pintér Pál káplán mondta. Sokat foglalkozott a ministránsokkal. A ministráció latin szövegét az iskolai hittanórán kérdezte ki az oltárszolgálatra jelentkezőktől.⁵ Hitoktatói munkáján kívül egyesületeket irányított, zárandokutakat szervezett, előadásokat tartott. (Egyik nevezetes előadása a Katolikus Körben: „Séta a földalatti Rómában”.) Lázár Péter távozása után 1926-ban átvette a Kunszentmártoni Katolikus Tudósító szerkesztését. A lapban közölt írásai közül néhány cím: Külföldi missió (1924. szeptember), A pápánál (1925. június), Magyarok Máriacellben (1925. szeptember). Ez utóbbi cikkéből idézünk néhány személyes vonatkozású részletet: „...Ide zárandokolt el Nagyboldogasszony napjára 460 hívó magyar katolikus férfi és nő Budapestről és a csonka ország minden részéből... Hullattuk mi is könnyeinket. Sirattuk saját hibáinkat, de különösen zokogtunk annak láttán, hogy voltak ott velünk magyarok, testvéreink, akiknek sírni sem lehetett. Megszállott területről, Pozsony vidékéről zárandokolt Máriacellbe 240 magyar, hogy a zsarnok uralom nyomasztó hatása alól kissé fölszabadulva, elzokogják szívük panaszát a magyarok Nagyasszonyának. Nem tehették meg. Detektívek kísérték őket egész útkon, nemzetiszínű kokárdás Mária-érmeinket,

mikkel megajándékoztuk őket, el kellett rejteniök, velünk, magyarországi magyarokkal csak félve, rettegve beszélhettek. Ők nem énekelhették velünk a Boldogaszony Anyánkat, az Isten áldd meg a magyart. Mi 460-an énekeltünk helyettük is. Összes elszakított magyar véreinkért szállt énekünk föl a magasságok felé, kérve, könyörgőn: Vigyázz reánk, édes Anyánk, angyaloknak királyné asszonya!”

Országos zarándoklat keretében vett részt Chicagóban az 1926. évi XXVIII. eu-charisztikus világkongresszuson. A későbbi vértanú és 2011. július 3-án boldoggá avatott szatmári püspök, dr. Scheffler János teológiai tanár írta meg 1926-ban amerikai zarándokútjának élményeit. A beszámoló első fejezetében olvashatjuk: „... Pesten kellett átvennem hajójegyet és megvárnom két társamat: majtényi volt plébániám szülöttét és gyermekkori jó társamat, Kerner Pista kalocsai teológiai tanárt, aki közben már nagyságos úrrá avanzsált és rektorát, Wiederkehr József dr. kanonok urat. Pesten még csatlakozott hozzánk Pintér Pál kunszentmártoni káplán, és négyen június 4-én pénteken reggel 7 órakor a keleti pályaudvarról elindultunk és meg sem állottunk Párizsig, ahová másnap délután 6 óra előtt érkezünk meg.”⁶ Káplánunk kötelességén tartotta, hogy elköszönjön a Katolikus Tudósító olvasóitól:

„Kedves Testvérek! A jó Isten kegyelméből, egri Érsek Főpásztorom kegyes engedélyével 1926. június hó 3-án elindultam a nagy utamra Amerikába, hogy a június hó 20-24. napjain Chicagóban tartandó katolikus világkongresszuson részt vehessek. Mire e kis újság olvasóinak kezéhez jut, én már napok óta a nagy tengernek, az Atlanti óceánnak hajzain hajókézom, hogy hat teljes napi tengeri út után Amerika partjain New-York városában ismét partra szállhassak. Ezúton is kérem a kedves híveket, hogy ájtatos imáikban ne feledkezzenek meg rólam, és kérjék velem együtt az Egek Urát, hogy adjon nekem erőt, kitartást a nagy út fáradságainak elviseléséhez és óvjon meg minden testi s lelki veszedelemtől. Kérjük a Szűz Anyát is, hisz Ő a tengeren járók csillaga, hogy ne feledkezzék meg rólam és könyörögjön értem az Ő Szent fiánál. Igérem, hogy szent miséimben és imáimban én sem feledkezem meg kedves katolikus testvéreimről, és ha a jó Isten hazasegít, találok majd módot és alkalmat arra, hogy tapasztalataimról beszámolhassak. A viszontlátásig is szeretettel köszönt mindenkit: Pintér Pál káplán, szerkesztő.”⁷

Pintér Pál hatéves lelkipásztori munkásságát jól jellemzik 1929-ben a Kunszentmártoni Híradó búcsúzó sorai:

„Az egri érsek úr Önagyméltósága Pintér Pál káplánunkat Miskolcra helyezte át. Pintér Pál Kunszentmártonban értékes működésével csak barátokat és tisztelőket szerzett magának. Nagy és fáradhatatlan tevékenységet fejtett ki az ifjúsági alakulatok megszervezése tekintetében, ahol tenni kellett, mindenütt ott volt. A Katolikus Nőegylet jótékonyági mozgalmainak lelkes pártfogója és a

keresztényi áldozatosság követendő nemes példája volt. Résztvett nagyjelentőségű szociális mozgalmakban. A Kunszentmártoni Munkáskörben az általunk megszervezett ismeretterjesztő előadásokon értékes tanulmányaival tűnt ki. Lapunknak kezdettől fogva egyik legszorgalmasabb jeles tollú munkatársa volt. Kunszentmártonban érthető sajnálattal vettek tudomást az áthelyezésről, amelyre nézve csak az szolgálhat vigaszul, hogy áthelyezése egyben jól megérdemelt előléptetést is jelent.”⁸

1 www.selena-iusta.hu

2 Egri Schematismus 1975. 125

3 A képeslap dr. Barna Gábor tulajdona.

4 Prézes: az egyesület pap elnöke. Prefekta: a kongregáció női elöljárója.

5 Kiss András visszaemlékezése. Ritus és ünnep 2010. 346.

6 Scheffler 2011. 9. – Dr. Scheffler János (Kálmánd, Szatmár vm., 1887. okt. 29. – Jilava, 1952. dec. 6.): megyéspüspök, vértanú. 1910-ben pappá, 1942-ben püspökké szentelték. Az egyesített szatmár-váradai egyházmegye püspöke. Embertelen körülmények között börtönben halt meg. 2011. július 3-án boldoggá avatták.

7 Kunszentmártoni Katolikus Tudósító, 1926. június.

8 Kunszentmártoni Híradó, 1929. június 30.

120. LANG JÁNOS (1926–1928)

1893-ban született, 1916-ban szentelték pappá. Több mint kétéves kunszentmártoni szolgálata szép emlékeket hagyott örökül a hívek szívében. Polgári iskolai hitoktatói működésének kedves kis epizódját mesélte el Varga Ernőné Turcsányi Mária. Egyik alkalommal Lengyel Maca (Mária, a későbbi Bencze Lászlóné) elakadt a feleletében, nem jutott eszébe a nagy misszionárius, Xavéri Szent Ferenc

Lang János, a polgári leányiskola hitoktatója

neve. Manya néni keresztbetett ujjával mutatta az X-et, mire Lengyel Maca bátran kivágta: „Ikszavéri Szent Ferenc!” A hitoktató is jót mulatott a válaszon. Lang János volt a népszerű Szív újság kiosztója, kezelője is.¹ Lourdes-i zarándoklatának szemléletes élménybeszámolóját a Kunszentmártoni Katolikus Tudósító tette közzé 1927. szeptemberétől 1928. áprilisáig hét folytatásban. Ebből rövid részlet:

„A természet és az emberi kéz vetekszik abban, hogy a szent Szűz e kiválasztott kegyhelyét minél szebbé, elragadóbbá tegye. Erdők sötétzöldje s távoli hegyek kékje felett fehéren csillognak bizarr összevisszaságban a Pireneusok havas csúcsai s alkotják a természetes és szinte áthághatatlan válaszfalat Francia- és Spanyolország közt. Lent a nagy hegyekből sebesen jövő Gave folyó siet az Atlanti-óceán felé, s zöld hullámai zúgva vernek habot, amikor egy-egy nagy szikla áll útjában a gyors haladásnak. A Gave két partján terül el a hegyektől körülvelt, szinte szakadékszerű kis lourdesi völgy. Világtól eldugott csendes hely lehetett valamikor, olyan, amilyet a remeték kerestek, hogy senkitől nem háborgatva annál buzgóbban szállhasson imájuk az ég felé. Ezt az imádságra oly kedves helyet választotta ki a szent Szűz, hogy ide gyűjtse messze földről azokat, akik őt tisztelik s akik kíváltképpen bíznak az ő hatalmas segítségében...

...A templom és barlangon kívül még egy hely volt rám különösen nagy hatással, s ez a kálvária. A 14 stáció remekművű, teljes ember nagyságú bronzszobrokból van összeállítva, s az egyes csoportok oly élethűen, hogy szinte mozogni látja s beszélni hallja őket az ember. A kálvária egy felül ékalakban végződő természetes barlangnál nyer befejezést, ahová az ércemberek szomorú menete viszi a keresztről levett Úr holttestét. Az egyes állomásokat más-más város vagy nemzet készítette. A 10-ik Magyarországé. Egy ércablára, melyen két angyal a magyar címet tartja, franciául és magyarul fel van írva: „E X. állomást Magyarország katolikusai állították 1911-ben.” Sajátságos gondolatok és érzések járják át itt a magyar szemlélő lelkét. Az állomás azt ábrázolja, hogy az Üdvözítőt megfosztják ruháitól. Vajjon a felállítók sejtették-e azt, hogy néhány évvel később éppen a magyar nemzet lesz az, akit hasonló kegyetlenséggel fosztanak meg s tesznek koldussá?!“²

A *Kunszentmártoni Katolikus Tudósító* írta 1928. szeptemberi számában:

„Lang János hitoktatót a főegyházmegyei hatóság Egerbe rendelte káplánnak. Midőn szeretettel búcsúznak tőle és köszönetet mondanak neki majdnem három évi komoly, lelkiismeretes munkálkodásáért, egyben szeretettel köszöntjük utódját, dr. Nagy Sándor káplánt, ki már eddigi tevékenységével is megnyerte a hívek bizalmát. Mindkettőjük további munkájára a jó Isten bőséges áldását kérjük.“³

Lang János néhány hónap múlva nagybátonyi plébános lett. Tíz év múltán szomorú eseményről adott hírt a *Körös-Tiszavidék* 1938. július 3-i száma:

„Lang János, nagybátonyi lelkész, volt kunszentmártoni káplán, aki községünkben ittműködése alatt sok tisztelőt és barátot szerzett magának, hosszas szenvedés után, 45 éves korában 1938. június 24-én elhunyt. Temetése június 27-én volt Miskolcon.”⁴

1 Varga Ernőné Turcsányi Mária (1910-2010) közlése 2008. júl. 14-én

2 Kunszentmártoni Katolikus Tudósító, 1927. szeptember hó.

3 Kunszentmártoni Katolikus Tudósító, 1927. szeptember hó. 8.

4 *Körös-Tiszavidék*, 1938. július 3. Egri Schematismus 1939. 225.

121. DR. NAGY SÁNDOR (1928–1933)

A tudós kunszentmártoni káplánok élvonalához tartozó lelképásztor Gyöngyösön született 1889. március 4-én. Egyszerű, szegény családból származott. Gimnáziumi tanulmányait szülővárosában végezte, majd az egri szemináriumba jelentkezett. Elöljárói mint tiszta jeles tanulót 1908-ban a római Gergely egyetemre küldték, ahol világhírű jezsuita professzoroktól hallgatta a filozófiát, etikát, politikát, szociológiát. Megszerezte a filozófiai doktorátust. Már római évei alatt megjelentek írásai az Egri Egyházmegyei Közlönyben és a *Religióban*. A sok tanulástól azonban megbetegedett, haza kellett jönnie. Mivel az orvosok nem bíztak felépülésében, a szeminárium kötelékéből elbocsátották. Civilként résztvett az első világháborúban, tiszti végzettséget ért el, majd hadifogságba esett. 1920-ban került haza. Ismét konkurrált Egerben. Hátralévő tanulmányait bejezve, 1921. február 6-án, 32 éves korában pappá szentelték. Tiszafüreden és Kápolnán káplán, 1925: Kisvárdán hitoktató, 1926: Hevesen, 1928-tól 1933-ig Kunszentmártonban káplán, 1933-tól Szajolban adminisztrátor, 1936: tarnazsadányi plébános. 1951-ben halt meg, mindössze 62 évet élt.¹

Kunszentmártonban óriási energiával és lelkesedéssel kezdte munkáját. Timon apát úr megbízásából 1929. szeptember és 1933. június között a Kunszentmártoni Katolikus Tudósító felelős szerkesztője és kiadója. Néhány cím a lapban megjelent több mint 30 írása közül: *Tanévnyitó* (1928. szept.), *A rózsafüzér és az élvezet*, *Mi az imádás?* (1928. okt.), *Tudományos állítás-e a lélek halhatatlansága?* (1928. nov.), *A népek Messiás várása* (1928. dec.), *Az 1929. év*, *A világ keletkezése* (1929. jan.), *Vitatkozásom egy baptistával* (1929. febr.-márc.), *Mi a babona a spiritizmusban?* (1929. ápr.), *Gyilkosság-e a háború?* (1929. máj.), *Mi a katolika akció?* (1929. jún.), *Iskolán kívüli nevelés* (1929. szept.-okt.-nov.-dec.), *Krisztus eljövételének ideje* (1930. jan.), *Krisztus eljövételének jelei* (1930. febr.), *A mi feltámadásunk* (1930. ápr.), *Az utolsó ítélet* (1930. máj.), *A feltámadás után való életünk* (1930. jún.), *Válasz egy amerikai magyar munkásnak* (1930. szept.), *A rádió hú képe a szentmisének* (1930. okt.), *A szentek egyessége és a kenyértelenség* (1930. nov.),

Dr. Nagy Sándor hitoktató a gazdasági iskola növendékei körében (1930)

Az ellenség bizonyágtétele Jézus feltámadása mellett (1931. márc.), A „Rerum Novarum” jubileuma és jelentősége (1931. máj.), Dávid csillaga (1931. jún.), A kamat uzsora (1931. okt.), A járadék nem uzsora (1931. nov.). Legnagyobb jelentőségű alkotása, *A jövő társadalma univerzális demokrácia* című könyve az 1931. év folyamán jelent meg Wolf Dezső kunszentmártoni könyvnyomdájában. A szerző a gyakorlat embere, mert a szociológia bőséges irodalmát 160 oldalra tömörítve össze, nemcsak megérteti a laikusokkal is annak a tudománynak a problémáit, hanem megoldást is talál a társadalmi betegségek biztos, keresztényi és a nagytömegek lelki, valamint fizikai gyógyítására. A könyv 2000 példányban jelent meg, és mind elfogyott. 400 db. tiszteletpéldányt küldtek a kormány tagjainak, a püspököknek, képviselőknek, külföldi államférfiaknak, számos újságnak, folyóiratoknak és az egyetemeknek.²

Tudományos kutatómunkája mellett nagyszerű hétköznapi ember is tudott lenni. Alakját anekdoták lengték körül. Varga Ernőné Manya néni mesélte az egyik jellemző epizódot. Az elemi iskolások tavaszi kirándulásra készülve gyülekeztek az iskola udvarán. Megjelent Nagy Sándor tisztelendő úr is, aki palócos nyelvjárással, az ismert kérlelő ének szavaival, összekulcsolt kézzel és égre emelt tekintettel fejezte ki tréfás jókívánságát: „Ádj álkálmás esőt nekünk!”³

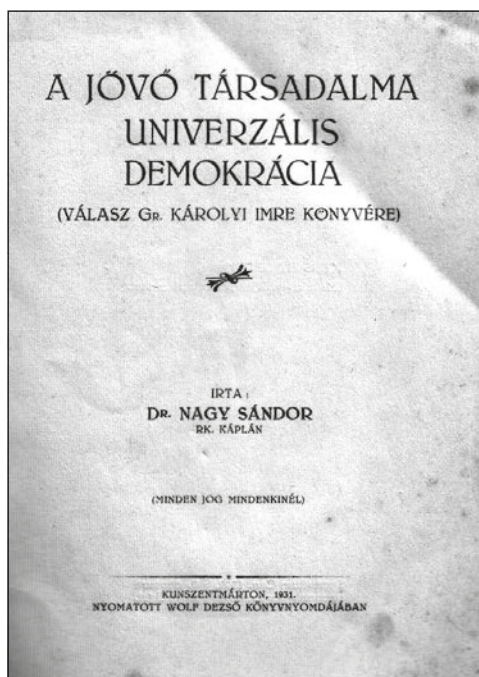
A hírneves lelkipásztor öt éves kunszentmártoni működését távozása alkalmával – 1933-ban – legtárgyilagosabban a helyi sajtó összegzi:

„Dr. Nagy Sándor kunszentmártoni első káplánt érsekfőpásztorunk szajoli adminisztrátorrá nevezte ki. A hír a hét elején pillanatok alatt terjedt el a városban, és egyben mindenütt osztatlan örömet

váltott ki az előmenetelt illetőleg, másrészt viszont lehangoltságot is, hogy a jó lelkiatyát elveszti Kunszentmárton közönsége. Most, az áthelyezés pillanatában valóban észlelhető, hogy dr. Nagy Sándor ügybuzgó lelkipásztorkodása és szeretetreméltósága által mily nagy közbecsülésnek és széles körökben osztatlan szeretetnek örvend. Öt évig tartó itteni káplánkodása komoly és tiszteletreméltó munka volt. Résztvett az összes egyházi egyesületi életben, és úgy a Katolikus Körben, mint a katolikus ifjúsági nevelés terén maradandó eredményeket ért el. Buzgó pásztor volt, aki előtt egyenlő volt szegény és gazdag. Harcos tagja a katolikus papi közösségnek, aki a keresztény hitelvekért küzdeni tud és felkészültségével hivatott is. Mélyen érző ember és tiszta lelkületű pap, aki az író meglátásával tekint a siralomvölgyének emberi, nemzeti és magyar mélységeibe. Tollal, szóval és tettel szolgálta az Egyház és Haza igazságait, azért társadalmi és felekezeti különbség nélkül, csak megbecsültetésben és tiszteletben volt része. Lapunk részére különös veszteség távozás, mert mélyenszántó keresztény szociális elvektől átítatott tanulmányaival többször jelent meg lapunk olvasói előtt, akik mindenkor különös lelkesedéssel és ragaszkodással olvasták cikkeit. Amily nagy és komoly veszteség távozás, oly nagy nyereség Szajol községre nézve, amely község valóban Krisztus szíve szerinti lelkipásztort fog kapni Nagy Sándor dr. személyében. Munkásságát

kísérje Isten áldása, őt pedig szerencse és boldogság. Kunszentmárton város polgársága mindenkor szeretettel gondol vissza dr. Nagy Sándor itteni működésére, ennek fejében mi is hasonlót kérünk az érdemes, távozó lelkipásztortól.”⁴

„...Öt évet töltött közöttünk és e rövid öt év alatt mindnyájunknak megnyerte szeretetét. Egyformán kedves tudott lenni mindenkinek, a kis elemista csöppségtől kezdve a templom utolsó padjában kuporgó reszketős kezű öreg nénikéig. Mindenkinek volt egy kedves szava, tudott örülni, de ha szükség volt rá, vigaszt is nyújtani híveinek... Különös örömkre szolgál, hogy kunszentmártoni tartózkodása alatt adta ki a *Jövő társadalma univerzális demokrácia* című művét. Ebben fejtette ki

A jövő társadalma univerzális demokrácia című könyvének címlapja

Dr. Nagy Sándor káplán kunszentmártoni búcsúsokkal Mátraverebély-Szentkúton 1931. július 25-én

egyöntetűen politikai, filozófiai, etikai és szociológiai álláspontját. Hatalmas bölcséleti tudás sugárzik felénk e könyv soraiból. A pápai Gergely Egyetem jezsuita tanárai jó magot vetettek, a mag kikelt és hatalmas fává fejlődött. E mű írója nem mindennapi ember. Ha figyelemmel elolvassuk könyvét, rájövünk, hogy az „univerzális demokrácia” felépítéséhez és elgondolásához sok és fárasztó agymunka után lehet eljutni. Ismernie kell a ma uralkodó és jelentős szociológiai irányok valamennyiét és úgy a filozófia, mint az etikai-szociológia terén otthon érezni magát. De dr. Nagy Sándor nemcsak az elmélet embere. Igen, ha tette került a sor, ott is megállta helyét. Végigküzdötte a világháborút, és mint hadapród került orosz fogságba. Ott mint munkás dolgozott hosszú időn keresztül. Fáj, hogy itthagya bennünket, de örömmel nyugszunk meg a felsőbb akaratban. Bizonyára új beosztásában is hatalmas munkát fog kifejtetni, és mindig örömmel fogunk gondolni arra, ha újabb filozófiai munkája jelenik meg, hogy az első nagyobb, összefüggő művét közöttünk írta. Azelőtt a karddal, most a toll és szó fegyvereivel küzd eszméiért, helyesebben közös eszméinkért. Isten segítségét kérjük továbbra is áldásos munkájához!”⁵

„Mélységes fájdalom tölti el Kunszentmárton község minden egyes lakójának lelkét, hogy a kiváló tudós pap, dr. Nagy Sándor, aki itt tartózkodása alatt csak jó barátokat és tisztelőket szerzett magának lebilincselően kedves egyénisége folytán, szerdán reggel elutazott körünkől, hogy az egri Érsek úr kinevezésével a szajoli plébánosi tisztséget betöltse. Hétfőn este a kerület országgyűlési képviselője, Kuna Pál András búcsúvacsorát adott a távozó lelkipásztor

A vérző Mária-kegykép másolata, amelyet Dr. Nagy Sándor ajándékozott az 1940-ben létesült kunszentmártoni kármelita rendháznak

tiszteletére. A jelenlevők közül elsősorban a házigazda Kuna Pál András, majd utána Nagy Károly gazdasági szakfelügyelő és dr. Neuberger Rezső tb. főügyész köszöntötték dr. Nagy Sándort, méltatva lelkesi és emberi érdemeit és kiválóságát. Dr. Nagy Sándor könynyekig meghatva köszönte meg az ünneplést, és ígéretet tett, hogy kunszentmártoni híveit és barátait, jó ismerőseit feledni nem fogja.”⁶

Valóban, nem feledkezett meg ígéretéről. 1941-ben, felépítendő templomuk részére a kunszentmártoni kármelita atyáknak ajándékozta az újmiséjére kapott „Vérehulló Mária” kegykép másolatát. Az értékes festmény azóta is a kápolna megbecsült ékessége.⁷

1. A jövő társadalmá univerzális demokrácia c. könyvben dr. Nagy Sándor életrajza 156. – Magyar Katolikus Lexikon IX. 2004. 459.
2. Kunszentmártoni Katolikus Tudósító, 1931.december, 1932. január.
3. Varga Ernőné Turcsányi Mária (1914-2010) közlése.
4. Kunszentmártoni Híradó, 1933.július 16.
5. Körös-Tiszavidék 1933.július 16.
6. Körös-Tiszavidék 1933.augusztus 6.
7. Józsa 1999. 209.

122. GÁLL GYULA (1929–1932)

A fazekas mesterség remekléseiről ismert erdélyi községben, az Udvarhely megyei Korondon született 1901. augusztus 12-én. Mint az egri főegyházmegye teológusát 1924. június 22-én szentelték pappá. Kápláni szolgálatra kapott beosztást Kál, majd Bükszenterzsébet, Püspökladány (1925), Emőd (1926), Egyek (1927), Gyöngyössolymos, Gyöngyöshalász, illetve Jászapáti helységek plébániáin (1928). 1929-től 1932-ig Kunszentmártonban önálló hitoktatóként működött. 1932-ben Egerszalók, 1933-tól Erdőkövesd plébánosa.¹ Rövid jászapáti tevékenysége ellenére általános népszerűségre tett szert. 1929 tavaszán emlékezetes és maradandó hatású lelkigyakorlatot

Gáll Gyula hitoktató a polgári iskolások kirándulásán 1931 júniusában

tartott. Káplántársával együtt az 1928-29. tanévben pontosan és módszeresen végezte a 122 elsőáldozó felkészítését.² Az Apátin megjelenő Jász Ujságtól 1929. július 11-én a következő sorok közlését kérte: „Kegyelmes főpásztorom rendelkezése értelmében Kunszentmártonba távozom, s minthogy a szabadságom sürgős megkezdése gátol abban, hogy ismerős és baráti körömtől személyesen vegyek búcsút, így tőlük ezúton búcsúzó: Gáll Gyula kunszentmártoni hitoktató.”³ Új munkaterületén is kitűnően megállta a helyét. „Értékes volt mint szervező, értékes, mint lelkész, értékes, mint megértő ember és mint barát. Halk, de annál lelkibb tevékenységet fejtett ki a Karitás terén, mint a Nőegylet titkára és a Mária Kongregáció prézese” – olvasható a Kunszentmártoni Híradó 1932. április 3-i számában. Az elemi és polgári iskolában végzett hitoktatói munkája mellett a Katolikus Tudósító vezércikkeiben hallatta szavát és tolmácsolta nemes lelkének fenkölt gondolatait. Írásaiban fontos helyet töltött be az iskoláztatás ügye, valamint a két jelentős Árpád-házi magyar szent: Imre herceg és a jótekonyság példajaként világszerte ismert Szent Erzsébet halálának éppen akkor aktuális 900., illetve 700. évfordulója. Színvonalas újságcikkeinek néhány sora ma is megszívlelendő értékeket közvetít:

Jöjj el Szentlélek Isten!... – Tanévnnyitó gondolatok

„Kinyílottak a tudomány csarnokának kapui, hogy mintegy az Isten kaptáraiba befogadják az Isten kicsi, dolgozó méhecskéit, a tudomány apró katonáit. Még lelkük felszínén a pajkos vakáció ártatlan, gyermeki derűje, de arcuk rózsáin s szemük komoly fényén

a várható kötelességek, törekvések piciny lelkekben fakadt komoly értelme tükröződik. Kicsiny kezeiket, melyeket a vakációban csak a gondos szülők vezettek, most átadják az oktatók kezeibe is, hogy azok vezessék, irányítsák őket... Most tárul fel a szent kötelesség a tanítók s oktatók számára, hogy e derűs picinyek lelkébe zökkenő nélkül hintsék el az istenszeretet, emberszeretet, tudás, helyes erkölcsi érzék s a hazafiúság magvait. Művész kezeket kíván az iskola vezéreitől a nagy Művész az alkotó Isten, ki a lelkeket, mint örök létének apró szikráit, az ő kezük munkája alá bocsájtja, hogy azok kellő megőrzéssel, megértéssel, odaadó szeretettel rajzolgassák tovább a kicsi lelkekbe az Isten képét, törölgessék arról a gyermeki hibák lehető apró foltjait és ültetgessék azokat a palántákat, melyek a gyermekekben, azok lelkén, lelki tulajdonságain, szellemi ismeretein keresztül a későbbi egyház- és állampolgárok jellemének alapjává erősödnek... Szeressük hivatásunkat, s hivatásunkon keresztül a gyermekeket is! Érdekeik legyenek a mi érdekeink is. A fokozatosan nyíló ismerettel ne hagyjuk a gyermek lelkét éhezni, hanem szellemi fejlődésével párhuzamban adjunk tápot lelki kincsei értékesítésének is. Alapvető munka történik az iskolában a hit és a lélek szempontjából. De ugyanaz történik a nemzet szempontjából is. Apró kicsi téglácskák a magyar gyermekek, melyek a nagy magyar épület megépítésére vannak hivatva. Erős, hitben gerinces, szeretetben kipróbált, nemzeti, hazafiúi szeretetben, érzésben átitzott lelkeket kér ma a beteg nemzet, s velem együtt, szeretett Kartársak, a Ti munkátoktól függ az, hogyan lesz megalapozva a jövő új nemzedék erőssége: a magyar ifjúság!"

(Kunszentmártoni Katolikus Tudósító, 1929. szeptember hó)

Veni Sancte Spiritus!

„...Az oktató-nevelést végző tanárok, tanítók, hitoktatók pedig vegyék körül érdeklődő szeretettel a „ma” életének nyomorúságából az iskolába lépő gyermekeket. Számoljanak az oktatók azokkal a tényezőkkel is, amelyek a gyermekre az iskolán kívül befolyást gyakorolnak... Nem végezheti a nevelést az iskola egyedül, mikor a gyermek idejének nagyobb részét otthon tölti, tehát egyidőben hatással van rá az iskola és a család.”

(Kunszentmártoni Katolikus Tudósító, 1931. szeptember hó)

Hálát adunk...

„...Nagy, elfelejtett emlékü vakációi lehetőségek fogadják az apróságokat. Az iskola négy fala újból kitágul. Lesz-e csalódás? Most – kedves szülők – elóttetek a szent kötelesség, hogy piciny gyermekeitek lelkében tovább segítsétek épülni azokat az alapokat, melyeket – talán először – rakott le az iskola építő ereje.

Megismerték gyermekeitek az istenszeretetet, emberszeretetet, tudás, helyes erkölcsi érzék és igazi hazafiúság nevelő érzéseit. A nagy Művész – Isten – megsimogatta a gyermeklelkeket. Belecsókolta a hittan ismeretein keresztül az Ő gondviselő szeretetét az öntudatra vágó gyermek-lelkekbe... Az iskola szilárdra erősítette a magyar jövő felépülésének téglácskáit, a tanulókat. Kedves szülők, adjátok majd újból úgy vissza a gyermekeket az iskolának, hogy érintetlenül éljen lelkükben a szeretet, az ártatlanság és a remény piros-fehérvirágja!

Az 1930-ik év magyar emlékezése királyi magyar gyermeket állított példaképül az iskolák gyermekei elé. Gyermekek, ki ízig-vérig magyar volt s lelke mélyén katolikus! Ifjút, ki a gyermekből férfi lett: a hitnek, a hazának szent és erős bajnoka! Ez volt Szűz Szent Imre herceg, ki zsenge gyermekként tanulta meg szeretni hitét, egyházát és hazáját. Hálát adunk Szent István királyunk apostoli lelkét örök dicsőséggel jutalmazó jóságos Istenünknek, hogy az ő szent életű fiának, Szent Imre első magyar királyi hercegünknek szellemében nevelt ifjúságunkat ez iskolai évben beolthattuk azzal a nemes, katolikus és magyar élni akarással, melyből a nemzet nagy tavaszán újraéled Szent István királyunk Magyarországa!"

(Kunszentmártoni Katolikus Tudósító, 1930. június hó)

Magyar újesztendő

„...Újra kell aranyozni Szent István épületének elhalványult keresztjét! Vissza kell térni a nemzet ősi, létfenntartó erejéhez. Ezt a létfenntartó erőt a magasan ragyogó krisztusi kereszt nemzetet átölelő eleven fényének sugarai adták. Vissza tehát erőért a nemzeti múltba: a katolikus, ősi hitében nemzeti erőt képviselő nemzeti magyar múltba!

Visszatekintő emlékezésünk – óh mily csodálatos! – Szent Imre herceg ifjú alakján nyugszik meg, kinek ez évben halálának 900 éves emlékét üli meg a nemzet. Reményünk, lelkesedésünk, újévünk fénye ma őbenne összpontosul, hisz ő a magyar ifjúság, a jövő nemzeti reménység szem elől soha el nem téveszthető példaképe! Szent Imre magyar Ifjúsága lesz az a hajtás a korhadó nemzet testén, mely virágba fakasztja a magyar jövő gyümölcsöt érlelő reményeit!"

(Kunszentmártoni Katolikus Tudósító, 1930. január hó)

Szent Erzsébet jubileuma

„Magyarországi Szent Erzsébetnek, a jótékonyosság nagy apostolnőjének ez évben ünnepeljük 700 éves halálozási évfordulóját. Benne az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek s általában a felebaráti szeretetnek erős lelkű hősnőjét ünnepeljük. Az a magasztos életcél, mely őelőtte állott: az ő cselekvő életében oly fokban tökéletesedett

valóságga, mely fok ember előtt a legmagasabb. Életszentsége kézzelfogható. Kenyeret ad az éhezőnek, beteget ápol, s míg ő maga szenved, hősi lelke mindig a megbocsátás fényét árasztja a megbánókra. A fejedelmi szent asszony ünnepi éve oly szépen megfelel a mai korszellemnek, a mai életnek, mely annyira rá van szorulva a résztvevő szeretetre és az irgalmasság jótékonyására... Koldus szegények élnek Szűz Mária és Szent Erzsébet országában. Nyúljon az elesett szegénység hóna alá az irgalmas önzetlen szeretet és emelje magához az alamizsnában. Hiszen nem ingyen teszi ezt, mert Istennek adja kamatra a felebaráti szeretet az alamizsna tőkéjét, ki bőven visszafizet érte. Kérjük Szent Erzsébetet, a „Szeretet Nagyasszonyát”, imádkozzon érettünk, hogy így az ő imája szeretetet s irgalmasságrózsákat fakasszon Pannónia letarolt földjén.”

(*Kunszentmártoni Katolikus Tudósító*, 1931. november hó)

A polgári fiúiskola végzett diákjai.

A tantestület (balról jobbra). Riener (Mosoni) György, Turcsányi István, Gaál Lajos igazgató, Gáll Gyula, Jenei József

Kiemelésre méltó események Gáll Gyula tevékenységi köréből: a Mária Kongregáció tagjait 1930-ban a Szent Imre ünnepségekre vitte Budapestre. Halász Imre tanár és Barna Péter is kísérő volt ezen az úton.⁴ Az 1931. év nagybőjtjén a Nőegylet rendezésében március 22-től 26-ig este 6 órai kezdettel ötnapos lelki gyakorlatot, november 19-21-én pedig Szent Erzsébet halálának 700. évfordulója

alkalmából triduumot tartott a templomban. A *Katolikus Tudósító* 1929. novemberi száma közölte a hősök szobrának leleplezéséről szóló szemléletes beszámolóját.

Szmrecsányi Lajos egri érsek Gáll Gyula hitoktatót 1932-ben az egerszalóki plébániára adminisztrátorrá nevezte ki: A helyi újság elismerő szavakkal köszönt el tőle: „Mikor egyrészt a főpásztori kegy eme megnyilvánulásáért vele örvendezünk, hozzá minden jót kívánunk, másrészt elutazását sajnáljuk. Személyében lapunk egyik kiváló és fényes tollú munkatársát veszíti el, akit magasabb és terheesebb feladatok elé állít most a főpásztor bölcs intézkedése. A távozó hitoktatót végtelenül szerették a gyerekek. Ezzel az elismeréssel, a gyermeki szeretet legőszintébb, legtisztább érzésének kíséretében távozni: a legnagyobb elismerés, ami érhet egy papot, egy pedagógust... Virágcsokrokkal és könnyekkel, valóságos búcsújárással váltak el kis növendékei Gáll Gyulától. A hitoktató a lélek virágait ültetgette, ápolgatta a tanítványok lelkében. A hála kertjében pedig kivirított a szív virága: a szeretet. Ha így búcsúzik valaki, akkor könnyűnek kell a távozásnak is lenni, mert bármilyen messzire is van az út vége: a virágok egészen odáig kísérik... Helyébe önagyméltósága Káplár Ágoston volt egerszalóki adminisztrátort nevezte ki: Káplár Ágostont 1915-ben szentelték pappá. Volt Kerecsenden káplán, majd udvari pap, de a lelkipásztorkodást jobban szerette, kikéredzkedett azért Egerszalókra lelkésznek, onnan városunkba helyezték. Buzgó pap, jó szónok. Kívánjuk, hogy rajta és munkáján Isten áldása legyen.”⁵

1 Egri Schematismus 1945. 200-201.

2 Molnárné 2007. 94.

3 Molnárné 2007. 95.

4 Varga Ernőné Turcsányi Mária (1914-2010) közlése 2008. július 14-én.

5 Kunszentmártoni Híradó, 1932. ápr. 3., ápr. 10.

123. KÁPLÁR ÁGOSTON (1932–1936)

Jászkiséren született 1891. november 15-én. Egerben szentelték pappá 1915. június 14-én. Segédlelkész Szihalom és Heves községben. 1918: karkáplán, majd főszékesegyházi hitszónok Egerben, 1920: udvari káplán és érseki jegyző, 1924: érseki titkár. 1921 és 1924 között levéltárosi munkát is végzett az egri Érseki Levéltárban. 1924: plébános Egerszalókon. 1932-től 1936-ig hitoktató Kunszentmártonban, 1936-tól 27 éven át Nyíregyházán szolgált káplánként, mint mindenki „Guszt

bácsi”-ja. Talán egyedüli volt, aki már kápláni beosztása idején engedélyt kapott a lila öv viselésére 1961-ben. 1962: nyugalomba vonult. 1963. február 10-én halt meg. 72 évet élt. A nyíregyházi temető papi parcellájában nyugszik.¹

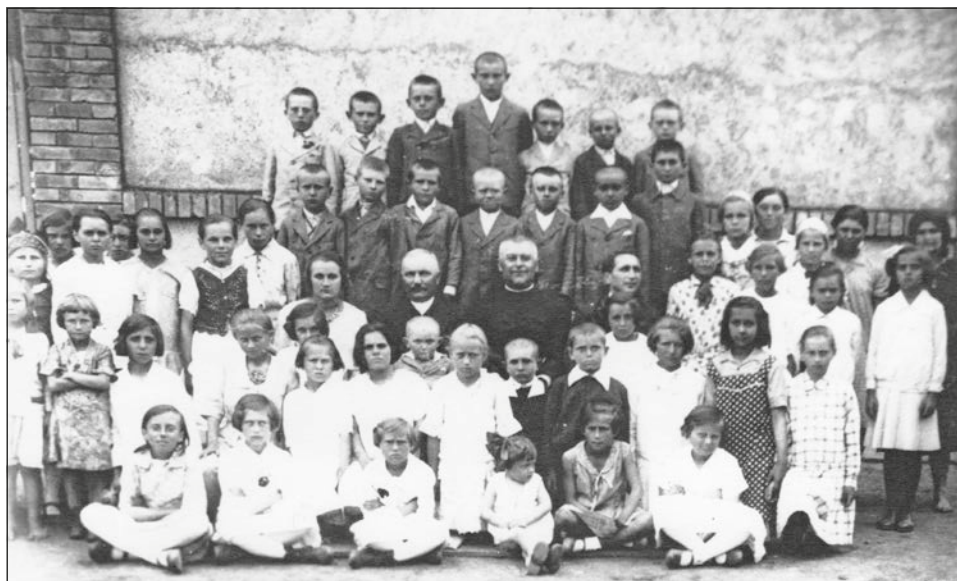
Káplár Ágoston hitoktató a polgári leányiskola IV. osztályával, 1935-36.

Az Országzászló felszentelésén 1935. szeptember 8-án.
Balról jobbra: Káplár Ágoston, Timon Zsigmond apát-plébános, Devánszky Ignác teológus,
Gruber Imre káplán

Négyéves kunszentmártoni működését jól jellemzi a rövid, tömör megállapítás:

„Közszeretetnek örvendő pap és jó szónok volt. Az egyszerű emberek is megértették.”²

Káplár Ágoston hitoktató az ugarai iskolában

A *Kunszentmártoni Katolikus Tudósító* 1932. májusi számának vezércikkében rögzített gondolatai mai életünkre is tökéletesen érvényesek:

„Hatalmas vigasztaló, erősítő és tanító a Szentlélek Isten... Éppen erre van nekünk, bánatos magyaroknak szükségünk. A vigasztalás fájó sebeket enyhítő balzsamát óhajtja szívünk-lelkünk, az igazság égi kezének lágy simogatását nélküli ráncokkal barázdált homlokunk. Igaz, e siralomvölgyben mindenkinek – bármily nemzethez tartozzék is – kijut a könnyekből, az élet keresztjéből a része, mégis napjainkban itt, a Kárpátok koszorúzza ezeréves magyar hazában csordul ki a szemekből a legtöbb könny, fáj a szívünk, sír a lelkünk, búval harmatoznak szomorú mezeink.’ Bármerre tekintünk, mindenütt csak bajt, szenvedést, nyomorúságot látunk. S ki lesz az orvosunk? Ki vigasztal meg bennünket szomorúságunkban, ki változtatja bánatunkat víg örömmé? Nem más, mint a vigasztalásnak, az igazságnak a lelke, a Szentlélek Isten. Bízó reménységgel szálljon tehát minden magyar ajkáról az ég felé az ének: „Jöjj el, árvák gyámola, jöjj el, szívünk orvosa, ... óh kegyes vigasztalónk, testi-lelki táplálónk, érezzük bőségedet! ... Jöjj el, Szentlélek Isten!”¹

1 Egri Schematismus 1963. 50. – nyiregyhaza.plebania.net – Öröm-Hír – a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye lapja – 2007. 3. sz. 15.

2 Varga Ernőné Turcsányi Mária (1914-2010) közlése: 2008. június 14.

3 Káplár Ágoston: Jöjj el, Szentlélek Isten! (*Kunszentmártoni Katolikus Tudósító*, 1932. május hó.)

124. FEKETE BÉLA KÁROLY (1933–1934)

A *Kunszentmártoni Híradó* 1933. július 16-i száma írta:

„A dr. Nagy Sándor áthelyezése folytán megüresedett kápláni állásra érsekfőpásztorunk Fekete Béla besenyőtelki káplánt nevezte ki. Az új káplán eddig Szabó Elek esperes-plébános mellett teljesített szolgálatot. Új állomáshelyét a jövő hét folyamán elfoglalja.”¹

Fekete Béla Jászapáti született 1906. október 15-én. Édesapja: Fekete Miklós, görögkatolikus, édesanyja: Uray Gizella, evangélikus vallású volt. Gimnáziumi tanulmányait szülőhelyén, a teológiát Egerben végezte. Szmrecsányi Lajos érsek szentelte pappá tizenharmad magával 1929. június 23-án. Első szentmiséjét az egri Angolkisasszonyok templomában mutatta be. Kézvezetője a jászapáti plébános, dr. Markovits Pál volt. Szentbeszédet dr. Bóthy Lajos mondott, a papi hivatás magasztosságát állította az újmisése elé, aki megáldotta édesanyját, hozzátartozóit, a Jászapátiról jött híveket, köztük sok apáti gimnazistát. Segédlelkész: 1929: Szentistván, 1931: Polgár (a kunszentmártoni születésű dr. Kiss Péter plébános mellett). Ugyanaz évben: Harsány. 1932: Arló, majd Besenyőtelek. Innen került 1933-ban Kunszentmártonba. 1934-ben Pásztón, 1935-ben Jászberényben folytatta kápláni szolgálatát. 1937: plébános Tiszatardoson, 1941: Pócspetrin, 1947: kiségitő

Felsőzsolcán, 1948: plébános Nagyhalászon, 1952: Gyöngyöshalászon, 1955: Pásztón. 1957: kerületi esperes, 1959: érdemei elismeréseként zámi címzetes apát. 1960: plébános BükkSZenterzsébet, 1961: Tarnalelesz, 1966-68: Kács községében. Meghalt 1968. március 25-én.²

Rövid ideig tartó kunszentmártoni működése alatt nagy népszerűségre tett szert a jó társaságot kedvelő, kellemes modorú fiatal káplán. Zongorajátékának végére hatásos befejezésként mindig odaillesztett egy „betyár futamot”.³ Ha valamilyen bonyolult kérdés jött szóba, ennyivel zárta le az ügyet: „Egyet se szólj, öreg cimbora!”⁴ 1934 nyarán történt elhelyezésekor kedves sorokkal búcsúzott tőle a Kunszentmártoni Híradó munkatársa:

„Fekete Béla római katolikus káplánt érsekfőpásztorunk, értesülésünk szerint, Pásztóra helyezte át. Fekete Bélát alig egy éve helyezte Kunszentmártonba feletteseinek akarata. Ez alatt az idő alatt széles körben megkedvelték a hívek között. Fekete Béla ezt azzal viszonozta, hogy a körösmenti várost úgy megszerette, mintha itt született volna. Fiatalos buzgalommal és szeretettel tett eleget hivatásának, s eltávozásával sokan érezni fogják hiányát. A papi hivatás sokban hasonlít a katonai hivatásához. A pap az Isten felkent katonája, s ott kell buzgólnia, ahová a hivatásának betöltésére rendelik. Ez a gondolat kíséri mindnyájunk részéről új állomáshelyére, ahol ugyanazon munka vár rá, mint e körösmenti városban: a hívők lelkiekkel való ellátása. Fekete Béla helyébe érsekfőpásztorunk Bányai Gruber Imre járszárkoszállási káplánt helyezte. Álláshelyük kölcsönös elfoglalása értesüléseink szerint, augusztus hó elején lesz.”⁵

1. Kunszentmártoni Híradó, 1933. július 16.

2. Molnárné 2007. 250. – Egri Schematismus 1963. 44., 1975. 157.

3. Farkas Józsefné Parcsami Györgyi ny. tanítónő közlése.

4. Varga Ernőné Turcsányi Mária (1914-2010) közlése.

5. Kunszentmártoni Híradó, 1934. július 8.

125. BÁNYAI GRUBER IMRE (1934–1936)

A magyar arisztokrata családokkal rokonságban álló Gruber Imre 1903. január 27-én született a kárpátaljai Beregszászon. Egy fiatalkori szerencsés kimenetelű autóbaleset megrázkódtatásai döbrentették rá a földi élet mulandóságának kockázataira. Tépelődései irányították az Istenhez vezető útra, melynek végkifejlete az lett, hogy érettségi után felvételét kérte az egri szemináriumba.¹ 1927. június 26-án szentelték pappá. Segédlelkész volt Arló, 1928-ban Csány, 1930-ban Sajószentpéter, Maklár, 1931-ben Járszárkoszállás, 1933-ban Tiszadada, 1934-től 1936-ig Kunszentmárton, 1937-ben Törökszentmiklós, 1938-tól Mezökövesd egyházközségeiben. A túlfeszített munka

felőrölte életerejét, 1944-ben nyugdíjba kellett vonulnia. Évekig tartó kórházi ápolás után halt meg 1972. január 5-én, 69 éves korában.²

Kunszentmártoni hitoktatóként nagy lelkesedéssel foglalkozott a katolikus iparos ifjak nevelésével, igyekezett kifejleszteni bennük a katolikus öntudat érzését. Szentmiséin hat legényegyleti tag ministrált sötét civil ruhában, ingükön legényegyleti szalaggal. Mise után Gruber behívta őket a szobájába egy pohár borra.³ A Kolping-ifjakat⁴ az Iparoskörből vasárnapokon ő maga vezette a templomba, miközben az utcai járókelők épülésére egyesületi indulójukat énekelték:

Fel, fiúk, munka vár, nyitva műhelyünk,
Mondjuk el hő imánk: áldj meg, Istenünk!
Mert csak így nyerhetünk tőle új erőt,
Hogy ha mint gyermekek, esdve kérjük őt.⁵

Gruber Imre káplán a Szőnyegszövő Üzem dolgozói között 1936. november 5.

Gruber Imre óriási energiát befektető munkájának eredményeként 1935-ben, pünkösöd két napján végbement Kunszentmártonban a Katolikus Legényegylet avatóünnepélye. 150 jelölt tette le fogadalmát Krisztusnak, a munka szociális királyának oltára előtt, miután valamennyien szentgyónáshoz és szentáldozáshoz járultak. Timon Zsigmond apát-plébános felemelő beszéd kíséretében áldotta meg az Egylet szép zászlaját, buzdítva az ifjakat a becsületes munkára, katolikus öntudatra és hazaszeretetre. Az avatáson a Leányegylet tagjai 146 fővel jelentek meg, szép példáját adva az összetartásnak. Ezt követően a lányok és legények a hősök teréhez vonultak, ahol rövid megemlékezést tartottak, majd az Egylet nevében Bányai-Gruber Imre káplán megkoszorúzta a hősök szobrát. A legények díszmenetben elvonultak, s az Iparos Székház nagytermében megkezdődött a díszközgyűlés. Este a 8 órai harangszó megkondulásakor kürtjel figyelmeztetett az imára. A Legény- és Leányegylet tagjai – kezükben égő gyertyával – hangosan elmondták az Úrangyalát. Végezetül az Egylet énekkara a templom jobboldali mellékhajójának erkélyéről egyházi, hazafias és munkásdalokat adott elő. Minden leány és legény (több mint háromszáz) ismét égő gyertyával megkerülte a

hősi emlékművet, s a Himnusz eléneklése után díszmenetben vonult el. Pünkösd másnapján irredenta műsort tartottak. Az ünnepségsorozat példás rendben lezajló táncmulatsággal zárult.⁶

Amíg dr. Nagy Sándor káplán a szociális és munkajogi kérdéseket elméleti síkon vizsgálta, Gruber Imre a tettek mezejére lépett. Összeköttetéseit felhasználva, igyekezett a kunszentmártoni fiatalok részére munkalehetőséget teremteni. Szövőtanfolyamot indított a Körös Szálló erre alkalmas helyiségeiben, ahol húsz szövőgépen tanulták a helybeli lányok a szőnyegszövés alapismereteit, azt remélve, hogy később állandó munkahely, vagyis egy kisebb fajta üzem jöhet létre, munkát és megélhetést biztosítva a felnövekvő ifjúság számára. Az 1936. év novemberében Turcsányi István polgári iskolai tanár költői lendületű újságcikkében adta hírül az örömdetes eseményt: „Megnyílt a Katolikus Legény- és Leányegylet szövődéje.”

Gruber Imre a Kolping-leánytársulat körében

„Zászlók és csoportok vonultak az elmúlt időben Kunszentmárton utcáin, és a zászlók és csoportok élén egy fiatal káplán vonult szinte fanatikus hittel, mélytűzű szemekkel, megingathatatlan hittel. Egy fiatal káplán, aki hitt a célkitűzés erejében, hitt a lelkesedés erejében, hitt abban, hogy a külsőséget meg tudja tölteni élettel. Akik látták a felvonulásokat, a csoportosulásokat, s mivel ezt megelőzőleg ilyent nem láttak, a fiatal pappal ellentétben hitetlenül csóválták a fejüket és várták előre a fanatizmus letörését, azt a megtorpanást, melynek zenéje mellett minden ellángol és semmibe vész az összekötő erő, s a nyáj elszéled. Nem történt meg, sőt egyre gyarapodott az erő, melyet a lelkesedés és a külsőségeknek hatóereje egygyékvácsolt. A tények kezdtek beszélni a szavak helyett, s egyre ért a vetés, mely a héten

azután kalászsza szökkent. A kunszentmártoni Katolikus Legény- és Leányegylet átesett megtorpanás nélkül az alapítás és szervezés felvonulások első korszakán... Egy éven keresztül fanatizálta híveit a fiatal és rendíthetetlen hitű káplán. Egy éven keresztül írt, szónokolt egy olyan valamiről, mely a szervezkedés másodlagos, de az élet szempontjából elsőrendűen szükséges célját testesíti meg. Szónokolt, írt, agitált az egylet szövőüzeme érdekében.

A büszke cégtáblát felszögezték, de eddig hosszú volt az út. Előbb ki kellett próbálni a szervezettség erejét más, kollektíve szerzett munkákon. Az egyesület által szerzett hímző, varró munkák egész serege került ki az egylet tagjainak kezei közül. Közben másirányú 'álmodozások' is égették a fiatal pap lelkét. Székházépítés, kultúr munka kohójában izzott. Utazott, beszélt, írt és írt, ellenfeleket győzött meg. Igen sokszor egyedül és tanácstalanul állott, és hogy kitartott, azt a híveknek, az ifjú és megszervezett magyaroknak köszönheti, akik minden elutazásakor szinte katonai pompával búcsúztatták, és virágerdővel fogadták... E sorok írója látta a cégtábla felszögezését, és látta a kezdeti munkát, s akkor is nagyra tartja azt, ha nem követné semmi...

És kattognak már a gépek abban a szervezett üzemből, mely egyelőre két terembe zsúfolva a munka frontját jelenti, a gyakorlati munka kenyerezetadó frontját. Több mint húsz szövőgépen bogozzák a magyar kézimunka híres darabjait. Mindegyik szövőgép egy kis műhelye a családok kenyerezetnek... Száz és száz kéz várja nagy lelkesedéssel, hogy a gép mellett dolgozhasson.

És a tüzes szemű fiatal káplán: Gruber Imre örömtől csillogó arcával mondja, hogy ez a nap életének legboldogabb napja, – sőt azt is, hogy el kell felejtetni mindent, ami volt, hiszen közös erővel többre lehet vinni. Aki életében valamit adhatott, az érzi az öröm nagyságát. A nagy munkában osztályos társa: Balogh Irénke tanítónő pedig már érzi, hogy a közeli napokban tündéri fény lesz a termekben, nem a lámpák erejétől, hanem a csillogó szemektől... Szívós kitartást és törhetetlen szorgalmat kívánunk a siker örömeivel egyetemben, és hosszan nézzük a büszke cégtáblát, amely mögött a munka láza ég.”⁷

1 Takács József édesanyja: Takács Jánosné Benke Ibolya (1924-2002) közlése.

2 Egri Schematismus 1933. 106., 1963. 46., 1975. 158.

3 Pataky Sándor (1913-1995) visszaemlékezése. Józsa 2010. 346.

4 Kolping Adolf (1813-1865): német katolikus pap, a Katolikus Legényegylet alapítója. Szegény családból származott, cipésmesterséget tanult. Vándorútján és műhelyekben ismerte meg a munkásifjak életét, mely egyre nehezebb és erkölcsletlenebb lett. Az inasok és legények az utcán és a kocsmákban töltötték szabad idejüket, betegségükben magukra maradtak. Kolping 24 évesen Kölnben gimnáziumba iratkozott, majd érettségi után szemináriumba lépett. 32 éves korában szentelték pappá. Kölnben kezdte szervezni a Katolikus Legényegyletet, melyből a Kolping Művek világszervezete bontakozott ki: a munkásifjúság érdekvédelmét, valamint keresztény szellemben való emberi és szakmai felkészítését tűzve ki célul. Adolf Kolping minden erejét az ifjúságra áldozta, a „legények atyjá”-nak nevezték. II. János Pál pápa 1991-ben boldoggá avatta.

5 Varga Ernőné Turcsányi Mária (1914-2010) közlése 2008. július 14-én.

6 Kunszentmártoni Híradó, 1935. június 16.

7 Kunszentmártoni Híradó, 1936. november 8.

126. OBEDA ENDRE (1936–1937)

1908. április 24-én született Hevesugra (1950-től Halmajugra) községben. 1933. június 18-án szentelték pappá. Segédlelkész: Kerecsend, 1934: Kisvárd, 1935: Mezőkövesd, 1936-1937: Kunszentmárton, 1937: Egyek, 1940: Jászárokszállás, 1942: Kápolna. Plébános: Mikófalva, 1945: Tarnaszádány, 1953: Nagyfüged. 1959: kerületi esperes. 1961: plébános Tarnaszentmiklós, 1962: Adács, 1965-1987: Domoszló. 1980-ban főpásztora címzetes kanonokká léptette elő. 1987-ben nyugdíjba vonult. Életének 85., áldozópap-ságának 60. évében rövid betegség után, szentségekkel megerősítve 1993. május

Tanyai oltár

16-án gyöngyösi otthonában csendesen elhunyt. Május 21-én helyezték örök nyugalomra a halmajugrai temetőben.¹

Kunszentmártoni működésének kiemelkedő ténykedése volt az ugarri, jaksori, telekparti és vekerri tanyai iskolákban a vasárnapi szentmisék végzéséhez szükséges állandó oltárok felállítása. Ennek fontosságát hangsúlyozza emelkedett hangvételű újságcikkében:

Oltárszentelési ünnepség az ugarri iskolánál. Hátul közepén: Obeda Endre káplán

„Oltárokat készít Kunszentmárton katolikus társadalmának áldozatos hite Krisztus számára, a keresztény kultúra számára a négy tanyavilágban. Mintha csak 1900 esztendőnek távlatából hallanók az isteni Mindenhatóság parancsszavát: „Elmenvén tanítsatok minden népet...”, Menjetek a történelem évezredeinek zúgó viharjai közepette is mindenhová. Városról városra, faluról falura, tanyáról tanyára. Tanítsatok, s keressétek a végeken is a lelkeket, melyeken vérem szentsége ég. Nem másról, mint a lelkekről van itt szó. Menjetek hát, prédikáljatok, gyóntassatok, szentmisét mutassatok be, vigasztaljátok, fáradt, gondterhelt fejeket a porból az ég felé emeljetek. Legyetek az örvény szélén gát. Viharban és örvényben a szikla. Bűnben a megbocsátás. Erényben a kitartás, én oltáraitokon vagyok s így biztos a győzelmetek...

A kereszténytelen kultúrát van hivatva megváltoztatni Krisztus kultúrája: az oltár szelleme. Mi a keresztény Magyarországon keresztény kultúrát akarunk. S mindennek előtt keresztény kultúrát akarunk itt a keresztény Kunszentmártonban, a keresztény tanyavilágban is. Krisztust, a kitaszítottat, a kisemmizettet akarjuk visszahívni, a kultúra középpontjává tenni, hogy Krisztus uralkodjék az ő országában, az ő népe fölött a keresztény kultúra által. E sorok végén egy üzenetet és egy hálás köszönetet kíván lelkem eljuttatni szívedhez, kedves olvasóm. Azt üzenem: a keresztény kultúra eljöveteleért, Krisztusod kultúrájának megszületéséért és dicsőségéért sokat tettél és teszel akkor, amikor fillérjeiddel névtelenül belevésed nevedet abba a négy fehér oltárba s azon keresztül a fehér oltár Krisztusának szent Szívébe, amely majd szolgálni, terjeszteni s megalkuvást nem ismerve, áldást hozó cselekedetekben hirdetni fogja, számodra eljuttatni fogja a kultúrák kultúráját: Krisztust.”²

AZ EGRI FŐEGYHÁZMEGYEI HATÓSÁG
fájdalommal, de az örök élet szent reményében
értesíti a paptestvéreket és az egyházmegye híveit, hogy

Obeda Endre

c.kanonok, c.esperes, ny. plébános

életének 85., áldozópapságának 60. évében rövid betegség után, szentségekkel megerősítve
1993. május 16-án gyöngyösi otthonában csendesen elhunyt.
Temetése 1993. május 21-én 10 órakor a halmajurgai templomban bemutatott engesztelő szentmise után
a helyi temetőben lesz.

„Adj, Uram, örök nyugalmat neki!”

Az egykori hírneves káplán ötven év elteltével is szívesen gondolt vissza le-
velében kunszentmártoni munkásságára: „Kedves missióm volt a tanyai oltárok
szorgalmazása és létesítése, amit akkor nagy szeretettel fogadtak... Legyen a jó
Isten áldása az Ön életén és a kedves szépségű városon, Kunszentmártonon s
annak nemes népén. Mély tisztelettel: Domoszló, 1985. június 14. Obeda Endre
kanonok, esperes.” Utolsó üdvözlőnek tekinthető sorait 1985. augusztus 15-én a
következő gondolatokkal fejezte be: „Úgy szeretném még egyszer látni a kedves
Kunszentmártont népével együtt! Soha el nem múló tisztelettel és visszaemléke-
zéssel zárom szívembe és imáimba a jó szentmártoni híveket.”

1 Egri Schematismus 1963. 59. – 1987. 124. – 1992. 157. – Gyászjelentés.

2 Obeda Endre: Épülő oltárkövek. Kunszentmártoni Híradó, 1936. szeptember 27.

127. TÓTH ANTAL (1936–1937)

1906. június 2-án született Jászberényben. 1929. június 23-
án szentelték pappá. Kápláni állomáshelyei: Kisdána, Har-
sány, 1931: Rakamaz, 1932: Maklár, 1933: Nagyréde, 1934:
Jászládány, Törökszentmiklós, 1935: Gyöngyös, 1936-1937:
Kunszentmárton, Polgár. 1940: Zalkod község plébáno-
sa. 1969-ben címzetes esperesi kinevezést kapott. 1970-től
nyugdíjasként élt szülővárosában.¹

Rövid kunszentmártoni működése után ötven év el-
teltével kelt sorai is jól tükrözik szépérzékét, pontosságát,
lelkiismeretességét: „Válaszolva általam folyó hó 12-én kézhez vett nagybecsű le-
velére, a kért fényképet mellékelten tisztelettel küldöm. Ez ugyan csak mellkép,
de azt hiszem, a kitűzött célnak meg fog felelni. Visszaküldését sohasem fogom

Tóth Antal káplán a csoportkép első sorának jobb szélén

kívánni, de ha mégis valamikor vissza tetszik küldeni, az ezen ügyben végzendő szíves fáradozását előre is a leghálásabban köszönöm. Egyben vagyok ismeretlenben is Tanár Úr igaz tisztelője – Jászberényben, 1985. június 15-én – Tóth Antal c. esperes, nyug. plébános.” Második leveléből: „...A kunszentmártoni nagyon szép templomot ábrázoló levelezőlapot az összes mellékletével egyetemben a leghálásabban köszönöm. Szívesen legeltetem szemeimet a megújított gyönyörű templomon, mely most már nemcsak belülről, hanem kívülről is szemet gyönyörködtető emberi alkotás. Emlékeim között a legkedvesebb lesz számomra mindaz, amit a közelmúltban a nevezett templommal kapcsolatosan hozzám el tetszett küldeni. Engedje a jó Isten, hogy az ottani kedves hívek most már az eddiginél is jóval nagyobb buzgósággal keressék fel gyakran a gyönyörű templomukat.”

Az idős lelkipásztor halálhíre a 2001. április 9-én kiadott érseki körlevélben jelent meg: „Tóth Antal c. esperes, ny. plébános, rubintmisés áldozópap életének 95., áldozópapságának 71. évében, szentségekkel megerősítve, 2001. március 19-én Jászberényben elhunyt. Az örökkévalóságba költözött paptestvérünkötől 2001. március 24-én vettünk búcsút, a jászberényi Nagyboldogasszony templomban 11 órakor bemutatott engesztelő szentmise után a templom kriptájában helyeztük végső nyugalomra.”²

1 Egri Schematismus 1963. 68., 1975. 140.

2 Egri érseki körlevél 800/2001.

128. NAGY GÁBOR (1937–1942)

Az 1930-40-es évek fordulóján jellegzetes papi személyiség volt Kunszentmártonnak Nagy Gábor káplán, hitoktató. Reverendában, vállán hullámozó fekete köpenyben, mindig elegánsan, lassú léptekkel haladt az utcákon. Gyerekejjel legalább hatvan évesnek gondoltuk, pedig alig volt túl a harmincon. Súlyos betegsége tette korán öreggé. Kötelességét mégis igyekezett maradéktalanul teljesíteni. A jaksori tanyai iskolába egylovas hintóval vitték ki, hogy hittanóráit megtarthassa.¹ A fiatalon elhunyt lelkipásztor életrajzi adatai a következők:

Poroszlai Nagy Gábor 1906. május 22-én született Miskolcon. 1923-ban lett az egri szeminárium növendéke, mint VII. gimnazista. Érettségi után a budapesti Központi Szemináriumba került. Egerben szentelték pappá 1930. június 22-én. Állomáshelyei: Bodonyban káplán, Pásztón, Kisvárdán, Nyíregyházán, Kunszentmártonban hitoktató. Újra Nyíregyházára került, utolsó állomáshelye ismét Kunszentmárton. 1942-ben saját kérelmére ideiglenesen nyugdíjazták 1943. szeptember 1-ig. Következő napon, szeptember 2-án délután fél 5-kor halt meg szervi szívbajban, Budapesten. Szeptember 5-én a Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra.² „Hívei iránti szeretete, megértő szíve mindenki szeretetét és bizalmát megnyerte. Jutalma legyen boldog megpihenés az Úr Jézus Szívén.

Nagy Gábor és Benke István káplán
Érparti Mária tanítónő és a diáklányok körében

Jézus szentséges Szíve hívta őt magához, akiért egész életén át lángolt, és akinek szeretetére mindenkit buzdított.”³ Kunszentmártoni működéséről káplántársa, Bolya Ferenc írt hiteles összefoglalót a helyi újság hasábjain:

„Egyszerű, fekete keretes gyászjelentés tudatta velünk, hogy Nagy Gábor nincs többé. Az Úr magához szólította 13 évig volt hűséges szolgáját fiatalon, 37 éves korában. Halála nagy veszteség, mert kiváló képességű, nagy tehetséggel megáldott s mindamellett igen szerény ember volt. Iskoláit a népiskola I. osztályától kezdve, neves gimnáziumokban, sőt az egyetemi évfolyamokon is színjelesen, kitüntetéssel végezte. Doktorátust – valószínűleg szerénységből – nem szerzett, pedig csak egy vizsga válasz-

totta el, hogy kormányzógyűrés doktor lehessen. Nagy tudása, igen széles látóköre mellett is, igazán a szív embere volt. Végtelenül finom, úri gondolkodása, szeretetreméltó mivolta – a nagy tudományán kívül – kedveltette őt meg Kunszentmártonban is, ahol hosszú ideig és a legszívesebben káplánkodott. Az éles ész, a nemes szív által diktált szentbeszédei, egyesületekben tartott előadásai mindig élményszámba mentek, melyek emléke még most is elevenen él bennünk. Könyvszeretete és ennek kapcsán könyvtára magánemberénél jóval nagyobb volt, szinte minden jövedelmét könyvekre és jótékonykodásra fordította. E sorok írója, éveken át munkatársa, áldozatkész jótékonykodását mindig csak a segítettektől tudta meg. Hányszor adott ruhát, cipőt, pénzt, kölcsönt (amit soha többé nem látott), azt csak a jó Isten tudná megmondani. „Akit az Úr szeret, azt megpróbálja.” Őt nagyon szerette, mert nagyon megpróbálta. A szőszéken, 1939. december 2-án lett először rosszul, s azóta kisebb-nagyobb mértékben betegeskedett, míg a kór 1942. februárjában egészen levette a lábáról. S hogy mégis ilyen sokáig élt a legsúlyosabb betegségek ellenére is, azt csak mélyen vallásos lelkiületű, benne az értékes papot látó tisztelőinek imája és komoly anyagi áldozata tette lehetővé. Sokat, nagyon sokat szenvedett, megadással, türelemmel, mert tudta, hogy a „tűróké a mennyek országa.” A halál megváltás

volt számára, a szenvedésekkel teli élete pedig érdemszerző a boldog életre. Legyen áldott emléke! Nyugodjon békében!”⁴

1 Varga Ernőné Turcsányi Mária (1914-2010) közlése.

2 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1943. szeptember 15. 81.

3 Emlékkép Nagy Gábor halálára.

4 Bolya Ferenc: + Nagy Gábor. Kunszentmártoni Híradó, 1943. szeptember 11.

129. BENKE ISTVÁN (1937–1938)

A törekeny termetű, szelíd lelkű, rokonszenves fiatal pap, aki alig egy bő évet töltött Kunszentmártonban, családjának egy szem fiúgyermekéként 1910. január 14-én született Jászberényben. Édesapja 34 holdon gazdálkodott, édesanyja a háztartást vezette. A Lehel Vezér Gimnáziumban érettségizett az 1930. tanév végén. 1935. február 17-én szentelték pappá Egerben. Segédlelkész: Szihalom, Bükkzsérc, 1936: Heves, 1937: Kunszentmárton, 1938: lelkész Pusztacseg (Ecsegfalva), 1940: adminisztrátor Hajdúdorog, 1940: plébános Geszteréd, 1946: Szajol, 1949: helyettes esperes, 1952: plébános Felsőzsolca, 1953: Pusztamonostor, 1958: ismét Szajol, ahol összesen húsz évet töltött, általános megbecsüléssel övezve. 1946 és 1948 között ő volt a szajoli iskolaszék elnöke. Címzetes esperesként vonult nyugdíjba 1972-ben. Haláláig egykori hívei körében élt. 1995-ben ünnepelte gyémántmisés jubileumát. 1996. március 11-én halt meg 86 éves korában.¹ Négy infarktust vészt át, de soha nem vette szívére az élet nehézségeit. Tudta ugyanis, hogy a borús időre mindig derűs szakasz következik.²

A Kunszentmártonban megjelenő *Körös-Tiszavidék* című hetilap 1938. július 10-i számában jelent meg a híradás az agilis lelkipásztor elhelyezéséről: „Benke István káplánt, aki rövid egyéves ittléte alatt komoly papi működésével és lelkes egyesületi vezetésével tűnt ki: az Agrárfiak egyesületét komoly katolikus ifjúsági egyesületté virágoztatta fel, az egri Érsek Úr Onagyméltósága önálló hatáskörrel pusztacsegi helyi lelkésszé nevezte ki.”

Dr. Benke István jónéhány évtizeddel később két jeles alkalommal szerepelt Kunszentmártonban. 1969. szeptember 21-én az alsó temetői kápolna felszentelésének 100. évfordulójára Lázár Pál kerületi esperes, kunszentmártoni plébános hívta meg. A vendég szónok 30 év elteltével is élénk színekkel vázolta Kunszentmártonhoz fűződő emlékeit, amikor szinte minden nap meghúzták a síros csengésű harangot, amely kisgyermek halálát jelezte. Hányszor és hányszor temetett ő is ebben a temetőben kis halottakat, akiket a szülők leírhatatlan fájdalma és keserves könnyhullatása kísért a szomorú utolsó úton! Ilyenkor értette meg igazán, mennyire helyesen gondolkodtak a régi kunszentmártoniak, hogy ezt a kápolnát a Fájdalmas Szűzanya nevére és tiszteletére szentelték. Mert ki érti meg jobban a gyermeke halálos ágyánál virrasztó édesanya kínját és fájdalmát, mint Mária, a keservek anyja! Az élet örömei és csapások összessége. Az Isten elküldötte egyszülött Fiát, hogy magára vállalja bűneink súlyának terhét, de ugyanakkor

Benke István káplán a gazda ifjak és lányok csoportvezetője

az emberi szenvedés gyötrelmeit is. Ebben osztozott a Szűzanya, amikor Jézus megváltói működéséből úgy vette ki a részét, hogy utolsó cseppig kiürítette a szenvedés kelyhét. Így lett ő édesanyánk nemcsak az élet örömei közepette, hanem a megpróbáltatások időszakában is. Ezért lett Mária a mi **ÖRÖMÜNKNEK**

A mátraverebély-szentkúti búcsún 1938-ban

Mátraverebély-Szentkút, 1938

OKA, egyúttal pedig a SZOMORÚ-
AK VIGASZTALÓJA. Adjunk hálát
Üdvöztőnknek és a kereszt alatt álló
édesanyjának, hogy e kis szent hajlék-
ban 100 esztendő óta árad ránk és el-
költözött szeretteinkre a kegyelem és
áldás bőséges ajándéka!³

Nagy Ferenc esperes-plébános
meghívására dr. Benke István 1985.
november 9-én a Szent Márton-bú-
csú alkalmával aranymisét mondott
Kunszentmártonban. Szentbeszéde
bepillantást enged az egykori káplán
munkarendjébe, mindennapi életébe,
hiteles keresztmetszetét adja papi lel-
kületének és hivatástudatának:

„Meghatódott lélekkel állok azon a
szószéken, amelyen az 1937. és 1938.
esztendőben oly sokszor prédikáltam,
amelyen hirdetem a jó kunszent-

mártoni híveknek az Isten szeretetét, hirdetem az Úr Jézus evangéliumát. Most, amikor szeretett jó plébánostok meghívott engemet arra, hogy ezen szép búcsú alkalmával végezzem az ünnepi szentmisét és szóljak hozzátok pár szóban, akkor nem Szent Márton püspökről akarok nektek beszélni, hiszen már olyan sokszor hallottátok Szent Márton élettörténetét, és oly sokszor hallottátok azt, hogy Szent Márton püspök mennyire szerette a Mindenható Uristent és mennyire szerette felebarátait, hiszen tudjuk azt, hogy még a köntösét is megosztotta a szegényekkel. Most, ötven év távlatából, papi működésem ötvenedik évfordulója alkalmából arról szólok, amiről kért is jó plébánostok hozzám intézett levelében, azt írta nekem: a beszédben ki kellene hangsúlyozni, hogy fölöslegesnek, haszontalannak tartom-e ötven év távlatából a papi munkát, vagy pedig még egyszer így tenném.

Kedves Testvéreim! Ne vegyétek rossz néven, hogy sokszor szólok magamról, ezt a plébános úr kívánságára teszem, hiszen nyilatkozni kell itt előttetek, hogyan éltem én le az ötven évet papi szolgálatban, hogyan töltöttem el a Mindenható Istennek dicsőségére s a hívek lelkének a javára.

Egészen fiatal káplánként, kétéves pap koromban kerültem ide Kunszentmártonba, és nagyon szép munkaterületet jelölt ki az akkori apát-plébános úr, Timon Zsigmond a számomra. Kötelességem volt a polgári fiúiskolában a hitoktatást végezni, kötelességem volt a Deák Ferenc utcai iskola első osztályát tanítani, ugyanakkor kértem, hogy a Zrínyi iskolában is taníthassam az I. és II. osztályosokat. Ezenkívül kötelességem volt az irodát vezetni, kötelességem volt a betegeteket látogatni, kötelességem volt a halottakat eltemetni. Hiszen két káplán kollégám beteges volt, s nagyon örültek, ha mentesítettem őket ezek alól a munkák alól. Egészségi szempontból kértek rá, és minden vasárnapon három prédikációt mondtam innen: a reggel 7 órai szentmise alkalmával, a délelőtti 10 órai nagymisé

Terménybetakarítási hálaadás Benke István káplán, valamint a kunszentmártoni gazda ifjak és lányok közreműködésével (1938)

megelőzően és a leventéknek fél 12-kor. Mindezt örömmel, szívesen tettem, mert a kunszentmártoni hívek olyan szép számmal voltak minden szentmisén, hogy egy fiatal papnak szinte élvezet volt prédikálni, szólni a jó kunszentmártoni hívekhez.

Itteni működésem alkalmával különösen a szívemhez fűződtek a polgári iskolai fiútanulók és az ismétlő iskolának rakoncátlan fiataljai, és különösen a szívemhez nőtt a földműves ifjúsági egyesület, a KALOT⁴, annak minden tagjával testvéri viszonyban álltam, hiszen én is földműves szülőknek voltam a gyermeke. Szinte azt mondhatom, velük úgy éreztem, hogy vér a vérből, és mindent megtettem, hogy ezeknek a fiataloknak a lelkébe beleültessem, beleplántáljam a Mindenható Isten szeretetét, az egymás iránti szeretetet és a szép magyar hazánk iránti szeretetet. Mozgalmas volt egyházi szempontból ez a két esztendő: hiszen 1938-ban volt Budapesten az eucharisztikus kongresszus, és két csoportban vittem föl az eucharisztikus kongresszusra a jó híveket, és ugyancsak ez esztendőben különvonattal 1100 kunszentmártoni hívőt vittem Mátraverebély-Szentkútra, hogy ott egy szívvel-lélekkel dicsérjük, magasztaljuk a Boldogságos Szűz Máriát, a mi Isteni Mesterünknek az édesanyját.

Kedves Testvéreim! Számtalan esetben mentem itt a betegekhez, nyújtottam vigaszt, bátorítást a betegágyon fekvőknek, és együttérző szívvel kísértem ki halott testvéreinket. Nemcsak a hozzátartozóknak fáj a másik hozzátartozónak az elvesztése, hanem velük együttérezve végeztem a szép temetési szertartást.

Kunszentmártoni emlékeim élénken állnak előttem, hiszen ott vannak a szobámban a kunszentmártoniakról fölvelt fényképek, ott van a szép terménybetakarításról készült fénykép, ott van az eucharisztikus kongresszuson résztvevőknek a fényképe. Milyen szép és kedves dolog volt a kunszentmártoni fiatalság részéről,

hogy az eucharisztikus kongresszuson magyar ruhában, rézfokossal álltak, árvalányhajás kalapban vonultak föl a Legméltóságosabb Oltáriszentségnek az imádására. Milyen szép volt az, amikor 1938-ban tartottuk a terménybetakarítási hálaadó ünnepséget. Olyan hatalmas tömeg volt itt, hogy szinte nincs olyan ünnep, amelyen annyian vettek volna részt, amikor egy szívvel, egy lélekkel adtak hálát Istennek a bő termésért.

Aztán másfelé teljesítettem szolgálatot, az egyházmegye különböző területein, de mindenütt ragaszkodásra találtam, mindenütt jól éreztem magamat. Utolsó állomáshelyemen pedig, Szajolban, ahol 1946 óta mint plébános működtem, és nyugdíjba vonulásom előtt minden időmet ott töltöttem, ma is együtt érzek azokkal a jó vasutas hívekkel, akik oly szeretettel és ragaszkodással vettek és vesznek körül engem.

Plébános úr azt kérdezte a levelében: mit tennék akkor, ha újra vállalni kellene, választanám-e a papi pályát? Egyetlen gyermeke voltam szüleimnek, és nem is gondolták azt, hogy én majd pap leszek. Nem is mertem erről előbb nyilatkozni, mert a jó édesapám ügyvédnek szánt, jó édesanyám orvosnak szánt, én azonban gimnazista koromban minden tankönyvembe beleírtam annak a mondatnak a betűit, hogy Isten engem úgy segéljen, hogy csak pap lehessenek! Nem mertem nyilatkozni szüleimnek, csak közvetlenül az érettségi előtt, amikor arról volt szó, hogy hova pályázzak, mégis milyen pályát válasszak. S akkor kijelentettem, hogy én pap akarok lenni, mert kicsi gyermekkoromtól kezdve éreztem az Úr Jézus hívó szavát, éreztem, hogy én csak ott tudok igazán boldognak lenni az Úr Jézusnak a közelségében, az Úr Jézus szent oltáránál.

Többször előfordult már az, hogy jó vasutas híveim aprehendálták, nehezményezték a vasutas életnek egyes mozzanatait, és én akkor azt mondtam nekik: – Nézzék csak, ha én még egyszer újra születnék, akkor is pap lennék, de egészen más pap, mint amilyen most vagyok: sokkal, de sokkal jobb pap lennék, mint amilyen most vagyok! Azt is mondtam a vasutas híveimnek, hogy ha én megnősültem volna és nem pap lettem volna, és lett volna négy fiúgyermekem, én abból kettőt föltétlen papnak neveltem volna, kettőt pedig vasutasnak!

Egy pillanatra sem bántam meg ötven év alatt, hogy pap lettem, hogy az Úr Jézus tanítványai közé szegődtem, sőt mindenkor öröm és boldogság töltötte el a lelkemet, akárhol és akármilyen papi ténykedést végeztem, mert mindenütt a Mindenható Istennek a dicsőségre, az áldott isteni Üdvözítőnek, az Úr Jézusnak

Dr. Benke István ny. szajoli esperes-plébános
szentbeszéde a 100 éves kunszentmártoni
alsó kápolna búcsúján 1969 szeptemberében

Dr. Benke István aranymiséje a kunszentmártoni nagytemplom Szent Márton-búcsúján
1985. november 9-én

a dicsőségére és a hívek lelkének a javára szolgáltam. Persze a múltban könnyű volt papnak lenni, amikor szinte tálcán hozták a pap elé a munkalehetőséget, amikor kötelező hitoktatás volt az iskolában, amikor zsúfolt templomban misézett és prédikált, de a mostani anyagi világban bizony egészen más a papnak a helyzete, egészen más körülmények között kell szolgálnia az Úr Jézust... Kunszentmártonból minden időben kerültek ki derék, jó papok, így bízunk abban, hogy a jövőben is ez a Kunszentmárton ugyanaz a Kunszentmárton lesz, mint volt a múltban, és ad az egyháznak jó papokat, hogy egy szívvel-lélekkel, a hívekkel együtt szolgálják a Mindenható Istent!

Kedves Testvéreim! Én az aranymisés szentképemre azt íratam, azt nyomattattam: „Áldd meg, Istenem, mindazokat, akiknek lelkipásztora voltam!” Ez nemcsak azokra a hívekre vonatkozik, akiknek plébánosa voltam, hanem vonatkozik azokra a hívekre is, akiknek az egyházmegye különböző részein hirdetem az evangéliumot, és most kitárt karokkal kérem a Mindenható Istent, hogy azokat a jó kunszentmártoni híveket áldja meg kegyelmével, kísérje áldásával, akik az én életemben is oly buzgók voltak, akik az én papi működésem alatt is mindent megtettek a jó Istennek a dicsőségére!

Áldjon meg benneteket a Mindenható Isten, legyetek továbbra is az Úristennek hűséges gyermekei, tegyetek meg mindent arra nézve, hogy az egyház virágozzék, az egyházban minél több buzgó katolikus lelkületű ember legyen, tegyetek meg mindent Isten dicsőségére, hogy majd földi életünk végén a jó Isten mindannyiunkat örök boldogsággal jutalmazzon! Amen”⁵

1 Egri Schematismus 1975. 81., 2000. 144.

2 D. Szabó Miklós: Négy infarktusa is volt. Gyémántmise után beszélgetés dr. Benke Istvánnal. Új Néplap, 1995. március 1.

3 Józsa 1999. 89.

4 KALOT: Katolikus Agrárfújsági Legényegyesületek Országos Testülete. Kerkai Jenő szegedi jezsuita atya alapította 1935-ben.

5 Dr. Benke István ny. szajoli esperes-plébános szentbeszéde Kunszentmártonban 1985. november 9-én.

130. GECSE ISTVÁN (1937)

1911. január 31-én született Karcagon. 1935. február 17-én szentelték pappá. Káplán Bélapátfalva, 1936-ban Heves, Törökszentmiklós helységeiben. 1937: rövid ideig hitoktató Kunszentmártonban, Mezőkövesden a Szent László Konviktus felügyelője, 1938: hittanár, a Szent László Konviktus igazgatója ugyanott. 1943: plébános Borsodszemere, 1955: Tiszavasvári, 1964: Apc, 1978: Füzesabony egyházközségeiben. 1961: helyettes esperes, 1965: kerületi esperes, 1978: Szent István vértanúról nevezett keői címzetes prépost. 1984: hevesi főesperes. 1990-ben nyugdíjba vonult. 1999. február 25-én halt meg 88 éves korában. Az egri bazilika sírboltjában nyugszik.¹

Gecse István káplán kunszentmártoni katolikus ifjakkal a templom előtt, 1937. augusztus 20-án

Gecse István búcsúztatása a kunszentmártoni vasútállomáson 1937 nyarán. Balról jobbra: Mezey László kántor, Benke István káplán

Sajnálatos, hogy a tehetséges lelkipásztor rövid időt tölthetett Kunszentmártonban, mert magasabb érdekből Mezőkövesdre kellett távoznia. Ötven évvel később, 1988. július 16-án, Kármelhegyi Boldogasszony ünnepén kapott meghívást egykori működési helyére, hogy a kármelita rendház kápolnájában közösen bemutatott szentmise főcelebránsaként teljesítsen szolgálatot és mondjon Isten dicsőségét és Mária közbenjárását hirdető szentbeszédet.

Sírhelye az egri bazilika altemplomában

¹ Egeri Schematismus 1963. 46., 1992. 137., 2000. 145.

A kunszentmártoni plébánia kertjében:
P. Pozsgay Alfonz kármelita,
dr. Lakatos Sándor hitoktató,
Bolya Ferenc káplán

131. DR. LAKATOS SÁNDOR (1937–1942)

1894. január 2-án született Jászberényben. 1918. június 27-én szentelték pappá. Kánonjogi doktorátussal rendelkezett. 1929-ig a nagyváradi egyházmegye magyarrészi területén teljesítette lelkipásztori küldetését. Az egri főegyházmegyébe átkerülve Törökszentmiklóson káplán, majd Miskolcon hitoktató. 1931-ben plébániai adminisztrátor Szajolban, 1933-tól káplán Bogácson, 1934-ben Tiszabólna, 1935-től Sajószöged községben. 1937-től 1942-ig önálló hitoktatóként működött Kunszentmártonban. Innen Újdiósgyőrbe került, de tevékenkedett Adácson is.¹ 1947. január 9-én halt meg 53 éves korában. A jászberényi Fehértói temetőben szüleivel egy sírban nyugszik.

Ünnepség a kunszentmártoni községházán. Molnár Lajos főjegyző mögött az ajtónál:
dr. Lakatos Sándor hitoktató

Kunszentmártonban őszinte tisztelet és megbecsülés övezte. A gyerekek nagyon szerették, mert derűs hangulatú, de mégis maradandó értékű, tartalmas hittanórákat tartott. Gyorsan felismerte a rábízott gyermekek képességeit. Timon Zsigmond apát-plébános egyre fokozódó betegsége miatt a főbb ünnepeken már

nem tudta a pontifikális nagymisék végzését vállalni, ilyenkor Lakatos hitoktató helyettesítette. A hárompapos misén jovialis megjelenésével tekintélyes főpapi személyiségnek minősült, amikor kétfelől vékony testalkatú káplánok végezték a diakónusi teendőket. A *Kunszentmártoni Híradó* 1942. szeptember 12-i száma adta hírül a dispoziíót: „Dr. Lakatos Sándor hitoktatót az érseki hatóság az újdíósgyőri lelkésztség vezetéseével bíztá meg, helyette hitoktatónak Gerzsényi Péter jön Detkről. Dr. Lakatos Sándor öt éven keresztűl tanította és nevelte iskolás gyermekeinket az Isten szeretetére és vallásos életre.”

1 Egri Schematismus 1945. 214. – Magyar Katolikus Lexikon XIII. 2008. 986.

132. BOLYA FERENC (1938–1943)

Azon kevesek közé tartozott, aki élete folyamán csupán négy helyen teljesítette a rábízott lelkipásztori feladatokat. Pályafutása így rendkívül egyszerűnek tűnik. 1913. június 13-án született Egerben. 1935. február 17-én szentelték pap-pá. Segédlelkész volt Dorogházán, 1936-tól 1938-ig Jász-árokszálláson, 1938 augusztusától 1943. július 21-ig Kunszentmártonban, 1943-tól haláláig, tehát 43 éven át Jászdózsán, először mint administrator in spiritualibus, majd az egyházmegye 1948-ban még utoljára választott plébánosa.

A legnehezebb háborús években sem hagyta el szolgálati helyét. 1959-től 27 éven át a jászberényi kerület esperese.¹ Aranymiséje alkalmával 1985-ben Kádár László egri érsek tiszteletbeli kanonokká nevezte ki. Életének 74., áldozópapságának 52. évében, 1986. december 3-án, papi hivatásának teljesítése közben (beteglátogatás során) hirtelen elhunyt.² Paptestvérei és hívei nagyszámú részvételével december 10-én, végső akarata szerint a jászdózsai temetőben helyezték nyugalomra.

Bolya Ferenc a kunszentmártoni egyházközség meghatározó személyisége volt. Kitűnő pedagógiai érzékkel, a modern szemléltetés eszközeit is felhasználva tartotta színvonalas hittanóráit. Nagyívű szentbeszédei sokáig emlékezetesek maradtak a hívek körében. A közéletnek nem volt egyetlen olyan eseménye, amelyet jelenlétével meg ne tisztelt volna. Timon Zsigmond apát-plébános halála után kinevezett adminisztrátorként hihetetlen pontossággal és precizitással intézte a plébánia hivatalos ügyeit, de legfontosabb feladatának a lelkipásztori szempontok érvényesítését tekintette. Távozásakor, 1943 nyarán így méltatta működését a *Kunszentmártoni Híradó*:

„Bolya Ferenc római katolikus első káplánt az egri egyházmegyei főhatóság Jászdózsára helyezte át adminisztrátori minőségben. Bolya Ferenc az 1938. év nyarán került Kunszentmártonba, s az itt eltöltött 5 évi szolgálatáról a legteljesebb elismeréssel kell megemlékeznünk. Felkészült, kiegyensúlyozott, buzgó és szorgalmas lelkipásztort ismertünk meg benne, aki szeretett lelkiatyja volt híveinek.

A kunszentmártoni műkedvelő színtársulat. A Bolya Ferenc előtt ülő kishuszár: Szabó Gyula, a későbbi hírneves színművész

Az ONCSA házak megáldása

Felelősségteljes papi munkája mellett különös gonddal karolta fel a fiatalság ügyét, s annak igazi lelki vezetője volt. Éveken át ügyvezető elnöke volt a Katolikus Legény- és Leányegyletnek, s ebben a minőségben rendkívüli odaadással és megértéssel dolgozott az ifjúság nevelése terén. Timon Zsigmond apát-plébános elhalálása után közel egy éven át mint adminisztrátor állott a plébánia élén. A szeretet és közmegbecsülés kíséri új állomáshelyére. Az áthelyezett lelkipásztor lapunkkal is szoros összeköttetésben állott mint belső munkatárs, és ebben a minőségben is érdemes munkásságot fejtett ki. Távozása alkalmával az igaz barát emlékét őrizzük meg, s kívánjuk, hogy nemes és értékes munkásságát hosszú időn át folytathassa.”³

Bolya Ferenc káplán a közéleti személyiségek sorában

Csecsemőgondozó tanfolyam 1940 körül

Halála előtt egy évvel kedves sorokat mellékelte a kért fényképküldeményhez:

„Örömmel olvastam leveledet. És öröömre szolgált, amikor a korabeli jutalom szentképpel 'igazoltad' magad. Nagy élmény volt számomra és hasznos, mert itthon a kevés számú hittanra járó gyermekeimnek örömmel ujságoltam el, és meggyőződést nyújtott, hogy tegyem máskor is.

Kérdésedre emlékeimből úgy sorjában és csak távirati stílusban: Kovács Ilonka a legkiválóbb tanítónő volt. Hány fiúcska vallott szerelmet: tanítónénit szeretném feleségül venni! Művésze volt a pedagógiának. Iványi Károly bácsi: csodálatra méltó pedagógus, igazgató és Apa! Nagy Károly bácsit igen tiszteltem és szerettem, emlékei eleve-
nen élnek bennem. A Bereczky családot jól ismertem... Fényképek: ezeket találtam használhatóknak. A kármelita rendház szentelése. Pozsgay Alfonz kármelita és mellettem dr. Lakatos Sándor. A katolikus legény- és leányegylet – igen derék nemzetség! Nagy Károly bácsi az iskolájával. A katolikus legényegylet színi csoportja, előttem törökülésben a kisgyermek Szabó Gyula, a mai nagy színművész. Hát ennyi van, ha könnyen reprózható, akkor, – különben... Ti már jobban őrizhetitek. Kedves Családod minden egyes tagját igen sok szeretettel köszöntöm, Téged azonkívül szeretettel ölel is, c s a k Feri bátyád : Jászdózsza, 1985. november 12.”

Bolya Ferenc a kunszentmártoni Kármel első búcsújának körmenetén 1940. július 21-én

1 Egri Schematismus 1975. 84.

2 Egri Schematismus 1987. 157.

3 Kunszentmártoni Híradó, 1943. július 3.

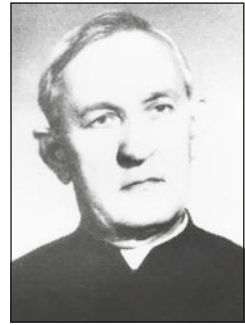
133. CSIRMAZ ISTVÁN (1939)

1909. december 29-én született Mezőkövesden. Gimnáziumi tanulmányait szülővárosában, a teológiát Egerben végezte. 1935. június 23-án szentelték pappá. Káplán volt Erdőkövesd, 1937-ben Polgár, 1938-ban Kápolna helységekben, majd kisegítő lelkész Szentmargitapusztán, 1939-ben

adminisztrátor Domoszlón, még ugyanaz év folyamán segédlelkész Kunszentmártonban. A rokonszenves

fiatal lekipásztort néhány hónap elteltével Törökszentmiklósrá helyezték. Ezután lelkész Tiszaszentimrén, 1947-től plébános ugyanott. 1956-tól 1992-ig Ónod község plébánosa, 1973-tól kerületi esperes. 1983-ban címzetes főesperesi kinevezést kapott. 1992-ben nyugdíjba vonult. 1997. július 11-én halt meg 88 éves korában.¹ Temetése a papság, volt muhi és ónodi híveinek nagyszámú részvételével Mezőkövesden volt július 17-én. A szertartást dr. Kovács Endre püspök végezte.

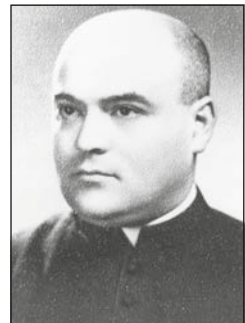

Csirmaz István c. főesperes

¹ Egri Schematismus 1963. 41., 1987. 98., 2000. 145.

134. BORSÁNYI LAJOS (1942–1944)

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Csobád községben született 1909. szeptember 25-én. Egerben szentelték pappá 1934. június 17-én. Segédlelkész Recskén 1934, Jászdózsán 1935, Jászladányon 1936, Egyeken 1936, Jászapátin 1937, hitoktató Kunszentmártonban 1942–1944, káplán Polgáron 1944, Verpeléten 1945, plébános Tiszapüspökiben 1949, Sajónémetiben 1950, Nádudvaron 1955, Egerfarmoson 1960, Kömlőn 1961–1980, kerületi esperes 1961-től 1978-ig. 1980-ban nyugállományba vonult. Életének 92., áldozópapságának 67. évében, szentségekkel ellátva 2001. március 18-án hunyt el a nyíregyházi papi otthonban. Március 23-án helyezték végső nyugalomra a kömlői temetőben. Lelkipásztori munkáját nehéz helyeken végezte, hűséggel és szeretettel. Az erdőteli kerületnek hosszú időn át volt esperese.¹

Káplánként legtovább Jászapátin szolgálta a közösséget. Az itt töltött öt év alatt nagyon megszerették. Szerény és halk modorú, szorgalmas lelkiatya volt. A hívek barátsága, nagyrabecsülése követte.² 1942 őszén került Kunszentmártonba, ahol Szabó Elek esperes-plébános egyik jeles munkatársaként pontosságáról, határozottságáról és lelkiismeretességéről vált ismertté. A rábízott hívek és iskolások között soha nem tett kivételt, az egyenlő bánásmód elvét valósította meg. A ministránsokat aprólékos gonddal nevelte, kifejlesztette bennük a fegyelmezett, áhítatkeltő magatartást. Elismert szónokként tartja számon a kortársak emlékezete. 1985. augusztus 25-én kelt levelében írja: „Szép emlékek fűznek Kunszentmártonhoz, negyvenegy évvel ezelőtt kerültem el onnan. Nem kis idő. Sok kedves, derék emberrel ismerkedtem meg, s egynéhánnyal baráti kapcsolatom is volt. Az idő múlik. Kevesen emlékeznek már rám. Régen jártam ott, Lázár Pál temetésén. Gyalogos embernek messze van...” Részlet második leveléből: „A visszaküldött fényképet, a róla készített másolatokat, valamint Szabó Elek portréját és a kunszentmártoni templomot ábrázoló levelezőlapot hálásan köszönöm. A nagy munka sikeres befejezéséhez kívánok erőt, egészséget. Szívélyes üdvözlettel: Kömlő, 1985. november 18-án Borsányi Lajos.”

1 Egri Schematismus 1963. 39., – 1987. 96. – Egri érseki körlevél, 2001. április 9.

2 Molnárné 2007. 123.

135. GERSENYI (GERZSENYI) PÉTER (1942–1943)

1908. december 2-án született a Szatmár megyei Csenger községben. 1933. június 18-án szentelték pappá. Kápláni szolgálatot teljesített Bükkszenterzsébet, 1934: Karcag, Polgár, 1935: Törökszentmiklós, 1936: Heves, 1941: Kápolna, 1942: Detk, majd Kunszentmárton helységeiben.¹ A halk szavú, mindig elegáns megjelenésű fiatal pap 1942 szeptemberétől 1943 novemberéig tanította a szentmártoni gyermekeket. Ekkor „Gerzsenyi Péter római katolikus hitoktatót saját kérelmére Kisvárdára helyezte át az érsek úr vezető káplánnak.”² 1943-44-ben már ismét Detken működött.

1 Egri Schematismus 1945. 201.

2 Kunszentmártoni Híradó, 1942. szeptember 12. – 1943. november 13.

136. ERŐS ISTVÁN (1943–1945)

Jászberényben született 1909. április 16-án. Édesapja Erős István, édesanyja Nagy Erzsébet. „Szüleim a földet, a munkát ismerték. Apám a föld szerelmese volt, a szőlőművelés kedvelője, minden idejét erre fordította és nagy családjára, mert tízen voltunk gyermekek, én voltam a hatodik. Mindenünk megvolt, ami kellett, de az irigység, a bűn nem uralkodhatott közöttünk, csak a szeretet. Szerették az Istent, vallásosak voltak. Drága jó szüleim példája engem is a vallásos életre vezetett. Középiskolai tanulmányaim befejezése után Egerbe jelentkeztem kispapnak.”¹ 1934. június 17-én szentelte pappá Szmrecsányi Lajos érsek. Primíciáját 1934. június 24-én, Keresztelő Szent János születése ünnepén szülővárosában tartotta. Így emlékezett: „A jászberényi főtemplom tele volt áhítattal, imádsággal és örömmel, mert a jász nép mindig tisztelte és becsülte papjait... Több mint ötezer szentképet osztottam szét...” A helyi sajtó tudósítása: „A páratlanul fényes nagymiséen manuduktora (kézvezetője) dr. Kele István pápai prelátus, főesperes, apát, plébános volt, az ünnepi szónok pedig dr. Beöthy Lajos egri teológiai tanár. Mise után az őj pap megáldotta szüleit, paptársait s a hívőknek azt a hatalmas tömegét, mely ott szorongott egész délig a fényesen kivilágított nagytemplomban. Délben az újmisé pap, paptársai és szülei dr. Kele István pápai prelátus szívesen látott vendégei voltak, este pedig az újmisé szüleinek házában volt gazdag lakoma.” Erős István szavaival zárva: „A primíciát elsőmisés áldás követi, de az ünnepen mégis az asztali áldás a legszebb. Ez kinn volt a szőlőben, a tanyán, ahol a legmagasabb rangú paptól kezdve megjelent minden paptestvérem. A főpap ezt mondta kívánságképp: legyen áldott, akit megáldasz, és boldog, akit boldognak kívánsz. Minden szépen sikerült.”²

Segédlelkész Keresztespüspökiben 1934, Szentmargitapusztán 1935, Deme-cserben 1935, Ajakon 1936, Hitoktató Nyíradonyban 1936, segédlelkész Jászapá-tin 1937, Mezőkövesden 1937, kihelyezett lelkész Dédesen 1938, segédlelkész Törökszentmiklóson 1939, Polgáron 1941, kihelyezett lelkész Görbeházán 1941, adminisztrátor Jászdózsán 1942, segédlelkész Kunszentmártonban 1943-1945. Szolgálat idején 1941 és 1944 között tábori lelkész, adminisztrátor Bükkábrány-ban 1945, plébános Tiszagyendán 1947-től 1950-ig. 1950-1953 között Vác, börtön-ben, 1953-1956-ig Tatabánya, Dorog, bányász. Szabadulása után adminisztrátor Besenyszögön 1956, plébános Sajónémetiben 1956-tól, helyettes esperes 1967. Fő-páspatora 1983-ban címzetes főesperessé, 1990-ben címzetes kanonokká nevezte ki. 1996-ban nyugdíjba vonult.³ Sajónémeti lakásán halt meg életének 96., áldozó-papságának 71. évében 2005. március 26-án. Szülei mellé helyezték végső nyuga-lomra április 2-án a jászberényi Fehértói temetőben.

Kunszentmártoni működése a második világháború nehéz éveire esett, ami-kor a férfi lakosság derékhada óriási emberáldozatot kívánó súlyos küzdelmeket vívott a németek oldalán az orosz harcmezőkön. Erős István mint tábori lelkész többször teljesített frontszolgálatot, világosan látta, mit jelenthet a lakosság szá-mára „egy nyári alkonyon a házfalakról csorgó, vöröslő fájdalom.” Az amerikai

bombázó repülőgépek 1944 tavaszán egyre jobban fokozták a légítámadásokat Magyarország ellen. Erős István szükségesnek látta, hogy a kunszentmártoni hívek lelki felkészítése érdekében egy összehajtható nyomtatott kartonlapon „Fénysugarak légiveszély idején” címmel közreadja a legfontosabb tudnivalókat és imádságokat. Bevezető gondolatai: „Légiveszély esetén gondold halhatatlan lelked üdvösségére is. Ezért: a/ Mindenekelőtt bánd meg minden bűnödöt Isten iránti szeretetből, pl. így: Jézusom, irgalmazz nekem, bocsásd meg minden bűnödöt! b/ Súlyos rosszullét, vagy sebesülés esetén a hírvívő által hívass katolikus papot. c/ A keresztény felebaráti szeretet arra is kötelez, hogy embertársadhoz, aki magán segíteni nem tud, lelkiatyát hívass. Légiriadó alatt is velünk az Isten. Imádkozzál! Szent Isten, Szent Erős, Szent Halhatatlan, irgalmazz nekünk!” A kartonlap négy oldala Szent Ágoston bánatimáját, a „Szűz szülője Istennek, engedd, hogy tied legyek...” kezdetű könyörgést és a leghathatósabb röpimákat, végül a Magnificat (a Boldogságos Szűz Mária hálaéneke) szövegét tartalmazza.⁴ Erős István egyházközségünkben leventelelkészként foglalkozott az ifjúsággal. Ennek jelzéseként fekete papi cingulusát aranyrojtok díszítették. Mint Szabó Elek esperes-plébános munkatársa, nagy megértéssel és szeretettel szolgálta a híveket. Világos és érthető szentbeszédei erőt és bizakodást sugároztak a háborús félelem idején, a megpróbáltatások nehéz napjaiban.

1945 májusában véget ért az emberiség történetének egyik legvéresebb háborúja. Magyarországon Rákosi Mátyás ragadta fokozatosan magához a hatalmat. Megindult az egyházüldözés. Erős István számára ekkor kezdődött a szörnyűségek időszaka. Tiszagyendai plébános volt, amikor 1950. április 10-én egy háborús

Három egykori káplán a csoportképen (kiemelt betűkkel, balról jobbra): ERŐS ISTVÁN főesperes, Tóth Elemér, PAPP ENDRE, dr. Gál József, Csaba Lajos, DR. CSÉPÁNY LÁSZLÓ, Kovács János.

Ózd, 1986. március 15.

bűnperben tanúként idézték meg Budapestre. Megérkezése után azonnal letartóztatták, és emberiség elleni bűntettek elkövetésével vádolták. „Amikor elindultam Budapestre az ügyész úr meghívására, meghagytam a gazdasszonynak, hogy visszajövetelemkor túrós tészta legyen vacsorára. Minthogy rögtön letartóztattak, a cellámban első vacsorám csajkában túrós tészta volt” – írja visszaemlékezésében. „1950. október 7-én koncepció perben öten ültünk a vádlottak padján, Réthy ezredes, Draskóczy segédtiszt, Dobai csapatcsendőr, Raáb segédtiszt és Erős István. Az első hármat halálra ítélték, és fel is akasztották őket. Raábot nyolc évre, engem három évre ítélt az I. fokú bíróság. Fellebbeztem: nyolc évet kaptam. Ezt is úgy, hogy a másodfokú tárgyaláson részt sem vehettem. Csak amikor letelt a 3 év, közölték velem, menjek vissza a cellámba, üljek tovább 8 évig.”⁵

A hányatott sorsú lelkipásztor, akinek bűnéül azt rótták fel, hogy fél évig tartó frontszolgálat alatt vigasztalta a haldokló katonákat és eltemette a halottakat, erős volt nemcsak nevében, hanem testi-lelki értelemben is. A sok szenvedés nem rendítette meg sem hitét, sem hivatástudatát. „...Az ítélet után mindjárt Vácra vittek. Egy évet töltöttem ott, a többi pedig a budapesti Gyűjtőfogházban, a bűntörzslégben dolgoztunk, ahol konyhabútorokat, székeket, fogasokat csináltak. A fűrészt alá hordtuk a nagy, nyers fákat, de akkor még olyan fizikai erőben voltam, hogy az őr is azt mondta, nincs több ilyen erős ember itt, mint mi ketten. A másik egy Koppány nevű veszprémi pap volt. Vácon nem dolgoztunk, viszont ott volt magánzárka, oda a súlyosokat zárták, én is eltöltöttem benne összesen nyolc hónapot. Azt csak imádsággal lehetett kibírni, másképp megbolondul az ember. Ez volt a Rákosi-zárka, vasajtós, talán kétszer három méter.”⁶ Tatabányán két évig, Dorogon egy évig dolgozott szénbányában. „Egyszer elszabadult a csille. Kiabált a lőmester a bányában: Emberek! Nézzék, annak az embernek (Erős Istvánnak) vége van! A lejtőn rohan le a teli csille. Nincs menekvés számára, mert olyan szűk a vágat. Én szembe haladtam a csillével, és elfogtam. Szépen kivezettem a fővágatra. A lőmester csak ennyit mondott: Most már elhiszem, hogy van Isten, mert ezt az embert csak az Isten tudta megmenteni.”⁷

„Sosem lázadtam, belenyugodtam a sorsomba. Ez az Isten akarata, Ő úgyis jóra fordítja, amikor akarja. Egy percig sem voltam boldogtalan pap, mindig volt valami örömöm. Emlékeztem édesapám szavaira, hogy az üldözést rajtatok, papokon kezdik, utána jön a nép. Így is történt.”⁸ „...Megpróbáltatásaimról, szenvedéseimről nem írok semmit, mert mások többet szenvedtek nálam. Beszéljenek ők!”⁹

1 Gróf 1999. 39-40.

2 Suba 2015. 508-509.

3 Egri Schematismus 1975. 93. – 1987. 100. – 2000. 112. Molnárné 2007. 117.

4 „Fénysugarak légiveszély idején.” Felelős kiadó: Erős István leventelelkész. Lázi József könyvnyomdája, Kunszentmárton 1944.

5 Molnárné 2007. 119.

6 Gróf 1999. 46.

7 Molnárné 2007. 120.

8 Gróf 1999. 47.

9 Molnárné 2007. 120.

137. NAGY JÁNOS (1943–1945)

1900. május 10-én született Gyöngyöspüspöki községben. 1925. június 21-én szentelték pappá az érseki székvárosban. Káplánként szolgált Demecser, 1926: Bátor, 1927: Sata, 1929: Törökszentmiklós, 1930: Mezőkövesd helységekben. 1934: plébániai adminisztrátor Borsodivánkán, 1937: Sajógalgócon, 1940: Jásztelken. Ismét káplán Bodony, 1941: Kisanána, Mezőtárkány, Bátor, 1942: Jászárokszállás, 1943-tól 1945-ig Szabó Elek esperes-plébános mellett Kunszentmárton egyházközségében.¹ Innen Diósgyőrbe helyezték, majd Braziliába emigrált. 1969-ben halt meg. Erről az egri érsekség körlevele ad hírt az alábbiakban: „Hazánktól távol hunyt el 69 éves korában Nagy János, Buenos Aires-i kórházi lelkész, aki főegyházme gyénkben Borsodivánkán, Sajógalgócon és Jásztelken működött plébánosként. 1969. május 2-án bekövetkezett haláláról a Buenos Aires-i érsekség tudósított.”²

1 Egrí Schematismus 1945. 222.

2 Körlevél VII/1969. nr.1800.

138. TÓTH GYULA (1944–1945)

Murakeresztúr községben született 1899. szeptember 21-én. Tanulmányai végzetével 1923. június 27-én szentelték pappá. Segédlelkész: Demecser, 1924. Karácsond, 1925. Füzesabony, 1926. Sirok, Dévaványa, Jászládány, 1928. Heves, 1929. hitoktató: Diósgyőr, 1931. segédlelkész: Kápolna, 1933. Polgár, 1934. Jászsószentgyörgy, 1935. Besenyőtelek, 1936. Tard, 1938. Detk, 1941. Törökszentmiklós, 1942. hitoktató: Diósgyőr-Vasgyár, 1944. Kunszentmárton, 1945. Miskolc-Mindszent, 1946. Parád-Úveggyár, segédlelkész: Jászszentandrás, 1948. Erdőtelek, 1949. hitoktató: Ózd, 1950. segédlelkész: Mezőkövesd. 1968. október 30-án halt meg Székesfehérváron 69 éves korában.¹

Ritka véletlen, hogy Szabó Elek plébánosnak mindkét működési helyén káplánja volt. Az 1936-ban tartott besenyőtelki missió eseményeiről készített beszámolója az *Egri Egyházmegyei Közlöny* lapjain olvasható: „Hamvazószerdán este felfigyeltek az emberek a községben és a szomszédos falvakban a templom tornyában kigyulladt villanykeresztre. A missió kezdetét jelentette, és nyolc napon át volt látható, míg a missió tartott. Szép kifejezője volt e villanykereszt az isteni kegyelemnek, mely kiáradt a lelkekre s azokat lánggra lobbantotta. P. Csák Boldizsár S.J. és P. Ormai Pál S.J. missionáriusok voltak az Ég küldöttei, mint köszöntő beszédében Szabó Elek esperes, plébános mondta. Megindult a lélekmentő munka. Nyolc napon át tömve volt mindig a templom a missiós beszédek alatt annyira, hogy a falakon patakozott a lecsapódott pára. Az esős, sáros idő sem volt akadályozója annak, hogy mindenki szívvel-lelékkel részt ne vegyen a missiön. A missiós beszédeknek megvolt a hatásuk. Isten kegyelme különös módon áradt a lelkekre, melynek legszebb bizonyossága az, hogy a község lakosai közül – élükön az egyházi és világi előljárósággal – meggyóntak 2500-an. A szentáldozások száma 4300 volt. Felejthetetlen szép volt a legények Jézus Szíve, a lányok Szűz Mária

Papi csoportkép Polgáron 1940 körül (valamennyien kapcsolatban állnak Kunszentmártonnal, balról jobbra): KATONA ISTVÁN, TÓTH GYULA, DR. KISS PÉTER, DEVÁNSZKY IGNÁC, ERŐS ISTVÁN

körmenete és ájtatossága. Lelkeket megrendítő volt, mikor a haragosok kibékülésére megszólalt a harang, régi haragosok keresték fel egymást otthonaikban, s bocsánatkérés és adás után, könnyes szemekkel borultak egymás nyakába. Kisütött a nap is, mikorra vége lett a missiónak. Szép csendes este indult el a legfelemelőbb és legmeghatóbb gyertyás körmenet. A Legméltóságosabb Oltáriszentséget mintegy 2500 ember kísérté végig a községen, többségben a férfiak, hogy az Úr Jézus mellett, mint a szívek és lelkek királya mellett, élő hittel bizonytságot és hitvallást tegyenek. Hálatelt szívvel zengett fel a körmenet után a Te Deum, hogy a missiós résztvevők megköszönjék a vett sok kegyelmet. A missió alatt egynapos szentsegímádás is volt. Most van alakulóban a Jézus Szíve Szövetség. Amikor kialudt a villanykereszt a templom tornyában, jelentve, hogy vége a missiónak, a hívek könnyes szemmel búcsúztak el a jó missiós atyáktól.

t.gy.” (Tóth Gyula)²

Tóth Gyula, akiről egyetlen fénykép vagy egyéb dokumentum nem maradt, rendkívül eredeti, rokonszenves hitoktatója volt a kunszentmártoni polgári iskola diákjainak. Szemléletes módon oktatta a szertartást. A liturgikus eszközöket, kelyheket, miseruhákat, papi sapkát, apáti süvegeket, pásztorbotot, tömjénezőt, misekönyveket a templomi áldoztató rácson csoportosítva, a helyszínen mutatta be azok használatát a tanulóknak. Fejére tette az infulát, hozzáfűzve, hogy ő

nagyon szeretne püspök lenni, de ahhoz minimális az esély. Szomorú kötelességként hárult rá, hogy 1945 júliusában Szabó Elek esperes-plébános temetésén neki kellett a templomi ravatalnál a búcsúztató beszédet mondani. Könnyek között elhangzó, nagyhatású és megrendítő szentbeszédét ezekkel a szavakkal zárta: „Esperes úr, aki szülővárosod népének üdvösségéért, jó útra térítéséért annyit fáradoztál, erődön felül is mindent megtettél, búcsúzól nem tudunk egyebet mondani, csak azt, hogy könyörögj híveidért odafent, imádkozz értünk, Jézus Szívének vértelen vértanúja!”

Szabó Elek esperes-plébános halála után 1945. július 12-től augusztus 31-ig Tóth Gyula káplán vezette adminisztrátorként a kunszentmártoni plébánia-hivalt.

1 Egri Schematismus 1963. 68. – 1975. 157.

2 Egri Egyházmegyei Közlöny, 1936. március 15. 48.

139. OLÁH IMRE (1945)

1907. október 16-án született a Győr megyei Szerecseny községben. A piarista rendbe lépett, majd 1935. június 16-án pappá szentelték. 1941-től Egerben tanított, valószínűleg innen került Kunszentmártonba 1945 tavaszán. Szabó Elek esperes-plébános mellett végezte rövid ideig tartó lelkipásztori munkáját.¹

1 Egri Schematismus 1945. 223.

140. KATONA ISTVÁN (1945–1947)

A mai nemzedék előtt még nem halványult el a legendás káplán-páros, Katona István és Sindel Ferenc kunszentmártoni működésének emléke. Kettőjük közül Katona volt az idősebb, aki 1912. augusztus 30-án született Jászszent-andrás községben. 1936. június 21-én szentelték pappá Egerben. Első kápláni állomása Rakamaz, 1937-ben hitoktató Tiszafüreden. 1938: hitoktató és a Szent László Konviktus tanulmányi felügyelője Mezőkövesden, 1940: segédlelkész Polgáron. 1945: hitoktató Kunszentmártonban, 1947: hittanár Gyöngyösön. 1951: plébános Tarnaméra, 1964: Kerecsend, 1958: Füzesabony, egyúttal kerületi esperes. 1961: typulthai címzetes apát. 1965: plébános Gyöngyös-Felsőváros. 1979: egri főszékesegyházi kanonok, 1984: patai főesperes.¹ 1990. augusztus 8-án halt meg 78 éves korában.

A helybeli születésű dr. Kiss Péter prépost 1945 szeptemberének első heteiben került a Szabolcs megyei Polgárról plébánosnak Kunszentmártonba. Szívesen fogadta itt is a tehetséges, pontos és megbízható Katona István káplánt, akivel előző

Vendég papok dr. Kiss Péter gyémántmiséjén
1974. június 30-án. Balról jobbra:
KATONA ISTVÁN apát, DEVÁNSZKY IGNÁC,
Dr. Sulyok Béla, DEVÁNSZKY IMRE

szolgálati helyén, Polgáron öt éven át működött együtt. Kunszentmárton ekkor még bőséges munkalehetőséget nyújtott a fiatal hitoktató számára. Plébánosa a polgári iskolás fiúk vallási és erkölcsi nevelését bízta rá. Színvonalas hittanórákat tartott, ahol – nevéhez méltóan – katonás rendet követelt. Pontosan számon tartotta a növendékek vasárnapi szentmise-hallgatását. Remekbe szabott ifjúsági prédikáció-sorozatának kivonatos jegyzetei megmaradtak. Szorgalmazta, hogy a polgárista fiúk és lányok rendszeresen részt vegyenek a májusi litániákon is. Kevésbé ismert Mária-énekeket (pl. „Ó dicsőült szép kincs, kiben semmi rút nincs...”) tanított be a diákokkal, akik alkalmi énekkarba szerveződve, szereplésükkel növelték a májusi ájtatosságok áhítatát. Tevékenysége természetesen minden korosztályra kiterjedt. Példaértékű volt

látni, amikor betegellátásra hívták, milyen gyorsasággal érkezett a megadott címre, hogy a haldoklót élete utolsó pillanataiban erősítse meg a szent Útravalóval.

Részlet Katona István 1945. december 9-én és 1946. január 1-jén elmondott ifjúsági szentbeszédéből:

„Szentmisét hallgatni minden időben kötelességünk. Valamikor régen meglátogatta az angol királyt a nagyhatalmú orosz cár. Vasárnapra volt ígérve a látogatás, s az angol király magához hívatta egy híres gyár igazgatóját, hogy vasárnap is menjen a munka, mert a cár meglátogatja a gyárat. Az igazgató hallani sem akart erről. A király megfenyegette, de a gyár vezetője nem engedelmeskedett. Szentmisét minden körülmények között hallgatnunk kell, mert akkor a királyok Királynak hódolunk. Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek.

Az új esztendő küszöbén, újév napján, nem a jövőbe látás a célunk. Ezt maga az Isten sem engedheti, mivel nem engedi az embert az ő terveibe beleavatkozni. Inkább készítsünk programot az új esztendőre. Először is fontos az, hogy mindenki becsületesen dolgozzék, ne a szegényekből és más szorgalmas emberek munkája gyümölcséből élősködjék. Egy vak és egy nyomorék koldus igyekezett a Szűzanya kegyhelyére egy zarándoklattal, hogy kolduljanak. De nem kértek a szent Szűztől gyógyulást, mert akkor keményen dolgozniuk kellett volna, így viszont a koldulásból kényelmesen megéltek. Sok ember így van ma is, nem akarnak jók lenni, mert akkor becsületesen dolgozni kellene. Pedig Isten azt monda Ádámnak: „Arcod verejtékével keresed kenyered, míg vissza nem térsz a földre, mert por vagy és porrá leszel.” A becsületes, dolgozó élethez Isten segítségével szükséges. Kérjük, hogy adjon bő áldást és kegyelmet az új évről!”

Katona István apát később még két alkalommal jelent meg Kunszentmártonban: volt főnöke, dr. Kiss Péter prépost, nyugalmazott plébános 1964. június 28-án tartott aranymiséjén, majd 1974. június 30-i gyémántmisés hálaadásán. Ez utóbbi ünnepségen nagyhatású szentbeszédet mondott. – Mit jöttetek látni? – tette fel a kérdést a Szentírás szavaival. – Széltől lengetett nádat, vagy prófétát? – Dr. Kiss Péter prépost, az idős lelkipásztor örömmünnepeinek lehetünk tanúi, és cselekvő részesei. Együtt örvendezünk azzal, aki nem volt hajladozó nádszál, akiben az Isten kegyelme nem bizonyult hiábavalónak. Majd a papi élet áldozatairól és terheiről szólt. – Sokan mondják: jó a papoknak, könnyű a papoknak! Akkor a szülők miért nem élesztgetik fiaik lelkében a papi hivatást, hogy nekik is „jó” legyen és „könnyű” legyen?

Katona István kanonok, főesperes, gyöngyösi apát-plébános 1986-ban tartott aranymiséjére kunszentmártoni hívek is érkeztek a Mátra alján elterülő ősi városba. Az 1990-es évek második felében a kunszentmártoni zárandokok viszont már csak az egri bazilika altemplomában róhatták le tiszteletüket az egykori közszerepetnek örvendő káplán, Katona István apát-kanonok sírhelyénél.

1 Egri Schematismus 1963. 50. 1975. 105. 1987. 111.

141. SINDEL FERENC (1945–1947)

1916. február 10-én született Szegeden. Az egri főegyházmegye kötelékébe lépve, 1941. június 15-én szentelték pappá. Segédlelkész: Oros, 1942: Szendrő, 1944: Jászkisér, 1945: Kunszentmárton, 1947: hitoktató ugyanott, ebben a beosztásban került Jászberénybe. 1954: plébános Szuhogy, 1958: Kápolna, 1961-től közel három évtizeden át Sály községben. 1968: helyettes esperes, 1984-től megbízott kerületi esperes.¹ 74 éves korában halt meg 1990. március 29-én.

Sindel Ferenc szintén közszerepetnek örvendő, népszerű káplánja és hitoktatója volt a kunszentmártoni egyházközségnek, valamint az általános iskolának, a polgári iskolának és a felnőtt dolgozók itt működő tanítóképző intézetének. Energikus, gyors, de azért mértéktartó mozgás jellemezte nemcsak hétköznapi életében, hanem a liturgikus cselekmények végzésénél is. Misézésnél olyan lendülettel forgolódott az oltár körül, hogy a miseruha valósággal repült utána. Világos szerkezetű, könnyen érthető szentbeszédet mondott. Szolgáljon példaként az 1945. december 16-i diákmisén elhangzott prédikációjának rövid összefoglalása:

„A szentmise az újszövetség áldozata, a legszentebb, legtisztább áldozat. Ennél szebb, tisztább, értékesebb nincs a világon. Az ószövetség egyik prófétája jövendőli, hogy most gabonát és állatvért helyeznek az oltárra a papok, de eljön az idő, amikor szeplőtelen, tiszta áldozatot mutatnak be napkelettől napnyugatig. A szentmisét maga az Úr Jézus mutatja be Atyjának. Krisztus a kicsiny ostyában teljes egészében és nagyságában jelen van. A pap és a ministránsok csak eszközök

a szent áldozat bemutatásánál. Mikor az úrfelmutatásnál a pap remegő szívvel és kézzel megfogja a kenyeret, teljesen az Úr Jézus nevében beszél és cselekszik. A mennyei Atyának ez a legkedvesebb áldozat, mert abban Szent Fia önmagát áldozza fel. Ezért kell vasárnap szentmisét hallgatnunk, hogy tőle kérjünk, kolduljunk, mert hiszen mindnyájan koldusok vagyunk.”

Sindel Ferenc hitoktató a kunszentmártoni általános iskola II.a osztályának tanulói körében

Sindel Ferenc a dolgozók tanítóképző intézetének növendékeivel

Sindel Ferenc később még egyetlen alkalommal, 1964-ben jelent meg Kunszentmártonban, hogy részt vegyen egykori szeretett főnöke, dr. Kiss Péter prépost, nyugalmazott plébános aranymiséjén. Az 1961. évtől a Borsod megyei Sály közösségben a kunszentmártoni születésű ifjabb Dósa József plébános örökébe lépett, ahol nagy elődje nyomdokait követve igyekezett Isten rábízott népét az üdvösség útjára vezetni. 1969. december 13-án kelt levelében számolt be arról a mélyreható lelkipásztori munkáról és az anyagi javakat gyarapító tevékenységről, amelyet elődje végzett Sályban, 1894 és 1906 között teljesített szolgálata idején: „Lelkes hívó nép vette körül Dósa Józsefet. Hirneves pap volt a környéken. Ezt buzgóságával, nagyszerű lelkipásztorkodásával nyerte el. A sályi reformátusok is nagyon szerették és tisztelték. Előttük is népszerű pap volt. A környékből: Bükkábrányból és Kácsról szívesebben átmentek Sályba gyónni és misét hallgatni. Dósa József átépítette és korszerűsítette a sályi plébánia épületét, a tornyot új tetőzettel látta el, az Eötvös kastély közelében kőkeresztet állíttatott.”

1 Egri Schematismus 1963. 64., 1975. 132., 1987. 131.

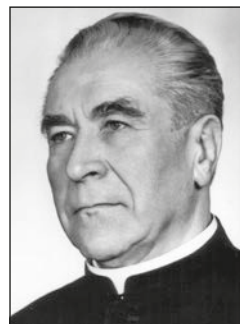
142. DR. FÜRDÖK FRIGYES (1947)

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Tizsaszentimréren született 1917. július 18-án. A konventuális minorita rendbe lépett, ahol a Kandid szerzetesi nevet kapta. 1942. június 7-én szentelték pappá. 1947-ben került az egri főegyház-megyébe, ahol hitoktatóként, majd harminc éven keresztül plébánosként szolgált. Első segédlelkészi állomáshelye 1947-től Kunszentmárton, innen Polgárra került. 1948: káplán Hajdúböszörmény, 1950: Újtikos, 1952: Tiszacsege, 1959: plébános Csokvaomány, 1959: Jászberény-Szentkút, 1964: Gyöngyössolymos, 1980: Bogács helységekben. 1961-ben címzetes esperessé, 1981-ben érseki tanácsossá nevezték ki. 1981-től nyugdíjasként élt Egerben.¹ Halála előtt újra visszatért a minorita rendbe. Életének 84., áldozópapságának 59. évében szentségekkel ellátva 2001. március 16-án Egerben elhunyt. Temetése 2001. március 22-én az egri minorita templomban tartott szentmise keretében volt. Az altemplom sírboltjában nyugszik.²

Rövid kunszentmártoni működése ellenére dr. Fördök Frigyes Kandid atyát barátságos, rendkívül színes egyéniségként, derűs, jó humorú lelkipásztorként ismerték meg és őrzik emlékezetükben a helybeli hívek. Szobája falán egy szép festmény függött, amely kedves kis templomot ábrázolt kéklő hegyektől övezett, nádtetős falusi házak környezetében, a kép előterén vígan csörgedező patakka-
– Ilyen helyszínt képzeltem lelkipásztori feladataim teljesítéséhez! – fűzte magyarázatképpen azoknak, akik a műalkotást szemlélték. Fördök Frigyes maga volt a megtestesült jóság, egész lényéből Szent Ferenc lelkesége sugárzott.

1 Egri Schematismus 2000. 113.

2 Egri érseki körlevél, 2001. április 9.

143. JUHÁSZ FERENC (1947–1948)

Gyöngyösön született 1919. november 18-án. Teológiai tanulmányai végeztével 1943. június 6-án szentelték pappá, egy hétre rá, június 13-án mutatta be első szentmiséjét szülővárosában. Állomáshelyei: Erdőkövesd,¹ Bélapátfalva, majd 1947-48-ban Kunszentmárton. Szentbeszédeit szívesen hallgatták. A hívek véleménye szerint, amikor két kezét széttárta a szószéken, olyan volt, mint egy szárnyas angyal. 1948-ban nagypénteken mondott prédikációjának megszívlelendő gondolata: „Az Úr Jézus kereszthalála örök halál azoknak, akik, feszítsd meg-et kiáltanak, de örök élet az ő követőinek, akik együtt éreznek vele.” Tevékenyen részt vett a szépen működő templomi énekkar munkájában, természetesen egyéb kulturális rendezvények szervezését is szívesen vállalta, közreműködött Demeter István előadó estjein. Az 1951-52. tanév során hittanár a jászapáti gimnáziumban.²

¹ Egri Schematismus 1945. 206.

² Molnárné 2007. 332.

144. DEMETER ISTVÁN (1947–1949)

A költői, zenei és festői tehetséget magában egyesítő, prófétikus lelkületű katolikus pap, aki két éven át Kunszentmárton egyházi életének kimagasló személyisége volt, Jászapáti tanyavilágában született 1914. december 13-án. Szülei kisparasztok. Édesapja: Demeter István elesett az első világháborúban, édesanyja: Borbás Erzsébet 1918 őszén meghalt. A négy árvať: Ferencet, Eleonórá, Erzsébetet és Istvánt a nagyszülők nevelték. A gyerekek egész életükben visszasírták a szülői ház melegét, az anyai, apai szeretet hiányát.¹ A jászapáti elemista és gimnáziumi évek után István 1929-ben felvételt nyert az egri szemináriumba. 1938. június 12-én szentelték pappá. Segédlelkész: Keresztespüspöki, 1939: Sajószentpéter, 1941: Kisvárdai helységekben, 1943: hitoktató Jászárokszálláson, 1947-től 1949-ig Kunszentmártonban. Innen Tiszafüredre került, még abban az évben Újszentmargita plébánosa. 1957-ben kerületi esperes, 1958-tól plébános Hevesen. 1959-től 1977. január 6-án, 63 éves korában bekövetkezett haláláig Sajószentpéter nagyon megbecsült plébánosa volt.² A templom mellé temették, sírkövére vésve saját verse olvasható:

A nagy Napot szerette,
egyetlen örökségül
mindig a fényt kereste.
Most megtalálta végül,
hogy rászakadt az este.

„Demeter Istvánt íróként, költőként ismerik legtöbben – írja egyik cikkében Barna Gábor. Könyvkritikáit, verseit előbb a Vigilia és az Új Kor, budapesti és egri lapok, valamint az Új Ember és a miskolci Napjaink közölték... Sok írása, köztük Jászapáti szociográfiája is, kéziratban maradt. Teológusként megkezdett elmélkedéseit kisvárdai működése idején, 1942-ben könyvvé formálta, s 1947-ben *Föl, a hegyekre* címmel megjelentette. (A kiadvány a kunszentmártoni hívek körében is nagy népszerűsége telt szert.) Kéziratáról Sík Sándor is kedvező véleményt alkotott. Csodálatos gazdagságú könyvtára jól mutatja irodalmi, művészeti és filozófiai érdeklődésének irányát, vonzódását a pszichológiához, orvostudományhoz, asztrokarakterológiához (saját terminusa), grafológiához, frenológiához és a keleti misztériumokhoz... Papi hitvallásának szép megfogalmazását olvashatjuk papja szentelése előtti utolsó lelkigyakorlatának feljegyzései között: „Hová mégy?

Egri teológus korában

Demeter István újmisési emléképe

Demeter István hittanár a kunszentmártoni dolgozók tanítóképző intézetének tanárai és hallgatói körében (1947-48)

A századikat keresem. – Erős lendülettel, nyugtalan szívvel, szakmabeli izgalomban, minden úton és módon, huszadik századosan. Híveinek nemcsak lelki atyja, hanem testüknek orvosa is. A nagyszülői házból hozott, majd tudatosan fejlesztett gyógynövény-ismerete sok embernek adta vissza egészségét.”³ Sokoldalúságára jellemző, hogy már kispap korában (1934) verses szöveget írt Krisztus királyról a Zsaskovszky-énekeskönyv átdolgozott új kiadása számára, melynek kezdő sora: „Krisztus, ki a mindenséget / Szent Szíveddel kormányozod.”⁴

Kunszentmártoni működése idején lelkipásztori munkája mellett hit- és erkölcs tanított az általános iskolákban és a parasztdolgozók tanítóképző intézetében. Vezette az 1940-es évek végén még működő katolikus ifjúsági egyleteket, irodalmi esteket szervezett. A kunszentmártoni Katolikus Körben 1948. április 18-án, majd a szakszervezeti székházban május 27-én került sor Demeter István szerzői estjének megrendezésére, ahol versei és zeneszámai hangzottak el. A kiváló képességű P. Áder Ráfael kármelita atya rendezésében 1948 nyarán vittek színre lelkes amatőr kunszentmártoni fiatalok közreműködésével Calderon: *A szentmise titkai* című misztérium-játékát. A kármelita rendház udvarán felállított szabadtéri színpadon előadott darab szereplői között láthatta a közönség Demeter István hitoktatót is, aki az utolsó vacsorán közvetlenül Jézus mellett, majd nagypénteken a keresztt alatt állva hiteles átéléssel jelenítette meg a szeretett tanítvány, Szent János apostol és evangélista alakját. Kiváló szónoki képességgel rendelkezett. Döbbenetes erejű, tartalmas szentbeszédei a szívek mélyéig hatottak. Plébániai otthona inkább múzeumhoz hasonlított, mint lakószobához. Alig lehetett mozdulni a felhalmozott könyvek és a régészeti, néprajzi relikviák között.

DEMETER ISTVÁN

szerzői estjének

műsora

Kunszentmártonban, 1948. április hó 18-án, a
Katolikus Körben, este fél 8-kor.

- 1) Bevezető. Dr. Kovács Ferenc.
- 2) D. I.: Utat keres egy ember. — 2A) A váli-erdőben.
- 4) Görög vers. Előadja a szerző.
- 5) Demeter–Meiszner: Krisztus, ki a mindenséget... Énekli a Szent Teréz kar. Vezényel: P. Ráfael kármelita.
- 6) D. I.: Párhuzamosok találkoznak. — 7) Mért, minek? Szavalja: Devánszky Klári.
- 8) Mozart: Csalogány-kánon, 3 szólamra. A Szent Teréz-kar, P. Ráfael vezénylésével.
- 9) D. I.: Hegyek alja kékül. — 10) Temetőben. Előadja: Balla Jeromos.
- 11) Lavotta: Álmodj. — 12) Budai: Rózsalevél. Énekli: Balla Mária. Hegedűn kíséri: Rozsi János.
- 13) D. I.: Most indulok messzire. Lengyel Klári.
- 14) Özv. Józsa Károlyné népdalokat énekel. Előlkön kíséri: D. I.
- 15) D. J.: Ille, pille. Tigris Terike.
- 16) D. I.: Apám tanyája előtt. — 17) Szonett. Előadja: Juhász Ferenc.

Tíz perc szünet.

Fordíts!

- 18) D. I.: Bábel áldozata. — 19) Deszkapalánkok bánata. — 20) Halottak szobájában. Szavalja a szerző.
- 21) Bárdos: Ember, küzdj. Kánon, 3 szólamra. Énekli a Szent Teréz-kar. Vezényel: P. Ráfael kármelita.
- 22) D. I.: Az én első verseskönyvem. Szokolay Mimi.
- 23) Kőváry: Színésznépnél szölgálok. Tréfa 1 felvonásban. Előadja: Devánszky Klári, Balla Jeromos és Szentmiklóssy István. Sugó: Rozsi Erzi.
- 24) Varga Ernő énekel: Kilencet ütött az óra. Elhervad az a fű.
- 25) D. I. Felütéssel kezdődik. — 26) Tango notturno. A szerző.
- 27) László: Kidőlt keresztfának. — 28) Tejhefűrdik. Énekli: Balla Mária. Hegedűn kíséri: Rozsi János.
- 29) D. I.: Fogoly kutya. Szavalja: Kovács Erzsike.
- 30) Pazeller: Herkulesfürdői emlék. Énekli: Özv. Józsa Károlyné. Hegedűn kíséri: Rozsi János.

Vége; kb. fél 10-kor. A műsorszámok rövidiek.

Közzene: Beethoven, Csajkovszky, Kéler, Liszt, Strauss J. műveiből. Hegedűn: Rozsi János.

Közreműködnek még: Gál Marika, Unesika, Zsuzsika, Hajdu Irénke, Lefor Emmi és Susányi Ilonka.

Konferál: dr. Kovács Ferenc.

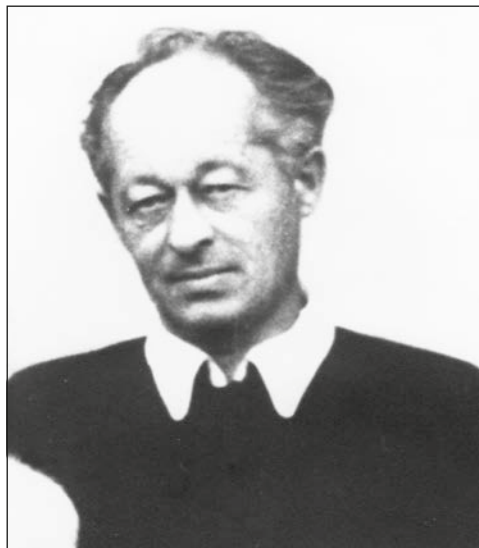
„Ahol dolgozott, együtt élt a településsel, a tájjal, népével. Esztétikai érzékenysége, szociális beállítottsága vezette a népi kultúra tárgyi emlékeinek összegyűjtésére. Megőrizte az 1945 utáni koalíciós időszak egyik legteljesebb kunszentmártoni plakátgyűjteményét. Összegyűjtötte az őskori ember földből előkerült cserepeit, csontjait, s megmentette az elkallódástól Bózsik Kálmán keramikus szecessziós vázait és tányérjait.”⁵ Szégyenletes, hogy éppen kunszentmártoni működése idején érték az otromba politikai támadások. 1949-ben, a „fordulat éve” után, amikor a baloldal pozíciói megerősödtek, beindult a „klerikális reakció” elleni harc, a megyei sajtó durva megfogalmazásban, méltatlanul minősítette Demeter Istvánt a demokrácia ellenségének.⁶

Szólni kell még festői tehetségének kibontakozásáról, prófétai látásmódjáról. Emlékirataiban található egy megjegyzése: „Gyermekekoromban inkább hallottam a színeket és láttam a hangot.” Ismert költő már, versei főleg hazai egyházi lapokban, folyóiratokban jelennek meg, amikor „látni” is kezd. Erről így ír: „1961. augusztus 4-én 46 és fél éves fejjel, egy álmatlan éjszaka után, ellenállhatatlannak tűnő ösztönből festeni kezdtem. Azóta létmódom ez.” Barátaiktól, művésztaarsaitól tudjuk, mennyire életeleme volt a festészet. Az 1971-es miskolci kiállításának hetven képét 11000-ból válogatta ki zsűrizésre.⁷ Sajószentpéteri templomát saját falfestményeivel ékesítette. 1968-ban fesztiváldíjas film készült róla „Elnevezték prófétának” címmel. Egykori káplánja, dr. Balpataki Béla gyönyörű sorokban méltatja: „Életében is prófétának hívtuk magunk között – valóban az volt. Isten a próféták útján több alkalommal és többféle módon szólt őseinkhez’ (Zsid 1,1). Hozzánk, papokhoz, hívekhez, Pista bácsi sokféle módon közelített. Egy biztos: mindig szeretettel, soha nem veszekedett, nem kiabált. Pap volt elsősorban. Kötelességtudata, lelkiismeretessége példaadó volt. Mindig az Isten és a hívek érdeke

volt az első. Ezt szolgálta papi munkájával, grafológiai, asztrológiai kutatásaival és sokoldalú emberismeretével. „A tulajdonába jött, de övéi nem fogadták be” (Jn 1,11). Ez a prófétai sors is igazolódott rajta. Nem minden híve értette meg, pedig ő a legjobbat akarta. Az idő őt igazolta. 1961-ben kezdődött festői munkássága váltott ki leginkább csodálkozást paptársai, hívei és barátai körében. „Mégis megvertnek néztük, olyannak, akit lesújtott az Isten” (Iz 53,3), akit bizony nem becsültünk sokra. Pedig éppen művészetével lett – most már mondhatjuk – világhírűvé, közismertté, naggyá. Írásaiban olvassuk: „Az egyházművészetnek nagyon nagy nehézségei, problémái vannak amiatt, hogy az utolsó 200 esztendőben elromlott a közízlés.” Ezért nem értették – és sokan ma sem értik – művészetét, alkotásait. Méltatlannak érzem magam arra, hogy én értékeljem Demeter Istvánt. Évtizedekkel halála után már nem is kell. Az órála szóló írások, könyvek, művek, a kiállítások bizonyítják nagyságát. Mégis szerény írásom is járuljon hozzá ahhoz az elismeréshez, amelyet életében nem kapott meg. Ilyen a próféták sorsa.”⁸

A Kunszentmártonban eltöltött két tartalmas esztendő Demeter Istvánt érdemessé tette arra, hogy 1990 óta utcanév örökíti meg emlékét.

A hírneves egykori káplán elmélkedéseinek mélységes és hangsúlyos gondolatai a ma emberének lelkét is megérinthetik: „Föl, a hegyekre. Kezdjük meg az utat, bátran. A jó kezdés, jókor: már félsiker. Előttem Krisztus, előre int. Jön szolgál, Uram. – Hátam mögött, pusztámon az őszi vihara látogat, még hallok a messze zúgást. Sátorom odavan, kövem nincs, hogy maradandó házat építsek, a vihar úgyis mindent elsodor, betemet. Vezetőm nem vet meg, hogy üresen és tehetetlenül jövök, már eddig is sok szépet mutatott különös országa törvényeiből. A magások még messze vannak: ködbe, homályba, titokba vesznek. A pusztai földszintes népe lassan eltűnik mögöttem, kicsinek lát majd, minél magasabbra jutok, annál kisebbnek. Nem baj. Foltjaimat látja még, ezeket eltávolítom.”

Demeter István sajaszentpéteri esperes-plébános
1964. június 28.

„Menetrendem a hónom alatt. Isteni könyv, Isten könyve, minden könyvtárban övé az első hely. Viszem magammal és ő is visz engem. Ha felnyitom, megtalálom benne, amit sehol máshol. Az igazságot. Csak ez igaz. Tisztelem: Isten szava. Hallgatok rá: vezetőm. Szeretem: jó. Becsülöm, mert barátom, és nagyon, mert egyetlen. Hányszor nem követtem, műveltem földemet, s rosszul. Félttem tőle, mert nagyon szelíd volt, s tudtam, hogy győzni fog, ha perbeszállok vele. Nehéznek, lehetetlennek tartottam, mert nagyon könnyű és egyszerű, mi vagyunk lehetetlenek és maradhatatlanok.”

„Krisztus követése: kersztviselés. Mióta áll a világ, a emberiség hosszú sorban, néhol töredezett darabukban,

néhol hajtvá, néhol önkéntes nekibúsulással, máshol öntudatlanul, vagy hadakozva ellene: terhet cipel. Krisztus öntudatosította és megnemesítette terhünk hurcolását, azzal, hogy ő is magára vállalta a keresztet. Róma halálos gúnyának ismerte: az ács fiának mi ácsoltunk egyet cserébe a nagy szeretetért, s azóta dicsőség a keresztt. Bárhová elkísér, hiába futnék előle, a futás is keresztt: biztatva, kérve, ígérve, keresve jár körülöttem, s ha elveszti a pillantásom, ahol nem várnám, élembebukkan. Végül megismerem, elfogadom, s máris szeretem. Keresztt, Uram keresztje, szeretlek. Te nem utasítasz vissza soha, fogadsz, nem kifogásolod vállad gyengeségét, ránehezedel. Kellesz nekem: nélküled nem volna biztos egyensúlyom a kötéláncban, öröm és bánat között. Ha hiányzol, az is keresztt. A bűn is sok kereszttet jelent. Szent vagy te, erőszakos. Krisztus szeretete erőszakol rám. Ő viszi értem, én viszem érte. A földi szerelem is sokba kerül. Nem vonakodom, ma is felveszem keresztemet, követni akarlak. Keresztem néha nem kersztalakú, apró tűszúrások, milliméteres tövisek képébe öltözik, de ismerem álarcát. Nem tagadlak meg, üdvösség álarcos hírnöke, egyetlen remény. Az utadat járók győzelmi énekével üdvözöllek: áve!”

„...Kövess engem. Föl a hegyekre. A szeretet a hegy teteje. Hosszú az út, meglátod. De boldogtalan marad, aki nem jön. Lent háború tépi, forgószelel sodorja azokat, akik még nem tépték szét egymást. Vigasztalan futkosnak a szélben és a felkavart porban. Végre is a por eltemeti őket, és rosszabb sorsuk lesz, mintha nem támadnának fel, mert az ítéletre támadnak fel. Kövess, kövess. A hegy tetejéig nem szabad megállni. Tovább az úton!”⁹

1 Molnárné 2007. 260-261.

2 Egri Schematismus 1975. 90.

3 Barna Gábor: „Huszedik-századosan” – Demeter Istvánra emlékezve – Új Ember, 1982. június 27.

4 Demeter (Barna Gábor szerk.) 2014. 125.

5 Barna: Uo.

6 Bemutatjuk Demeter István káplánt, a demokrácia ellenségét. Tiszavidék, 1949. január 1.

7 Tiszai Lajos: A próféta hagyatéka. Szolnok Megyei Néplap, 1984. szeptember 4. – Czakó 2008. 51-55.

8 Dr. Balpataki Béla: „Elnevezték prófétának”. Keresztény Élet, 1996. december 1. – Balpataki Béla 1959-1961-ig Demeter István káplánja volt Sajószentpéteren.

9 Demeter 1947. 11., 13., 200.

145. RÁCZ IMRE (1948)

Az egyházi iskolák államosításának évében, 1948 nyarán egy rokonszenves, tiszta tekintetű fiatal káplán került Kunszentmártonba, akit mielőtt a hívek többsége megismert volna, az egri érsek Pásztóra helyezett át. A gyors távozás okai felől érdeklődve, Rác Imre már nyugdíjasként, 1985. június 12-én, majd augusztus 13-án a következőket írta: „Én magam is sokat foglalkoztam, de még most is foglalkozom helytörténeti kutatással. Ahol csak megfordultam, elkészítettem a hely monográfiáját. Ha netán szükség lenne életemre, itt közlöm azokat: Gyöngyösön születtem 1914. július 7-én, Rác Sándor és Gulyás Erzsébet szülőktől. A gimnázium nyolc osztályát Gyöngyösön végeztem, és ugyanott érettségiztem 1933. június 9-én. Utána az egri érseki hittudományi főiskolán végeztem tanulmányaimat öt éven át. Egerben, 1938. június 12-én szentelt pappá Kriston Endre egri segédpüspök.

Többfelé működtem káplánként. Czapik Gyula érsek 1948. július 10-én Egyekről helyezett át a kunszentmártoni hitoktató-kápláni állomásra. Amikor dr. Kiss Péter prépost-plébános megjelölte működési területem, és tudomásomra hozta hittanóráimnak nagy számát, őszintén bevallottam, hogy szívgyengeségem miatt nem fogok tudni megfelelni a reám váró feladatoknak. Közös megfogalmazott levélben kértük a főpásztort, hogy olyan helyre helyezzen át, ahol kevesebb a hittanóraszám. Így történt, hogy rövid két hónapi ottani működés után kaptam az alábbi dispoziációt: „Kedvezőtlen egészségi állapotával indokolt kérelmére kunszentmártoni kápláni beosztása alól ezennel felmentem, és egyúttal Pásztóra rendelem káplánnak, meghagyva, hogy új állomáshelyét utódja megérkezéssel foglalja el. Eger, 1948. évi szeptember hó 2-án – Krisztusban Atyja: Gyula érsek.” ...

Demeter István, Istenben boldogult paptestvérem volt Kunszentmártonban a káplán és hitoktató társam. Azóta ő is elköltözött az élők sorából 1977. január 6-án. Nyugodjon békében az akkori plébánossal, dr. Kiss Péter préposttal együtt. Megköszönöm a templomról küldött képet is. Igazán impozáns Isten-háza ez, égbenyúló sudár tornyával. Szeretettel köszönti és a jó Isten bőséges áldását kéri életére: Gyöngyös, 1985. augusztus 13-án – Rác Imre érseki tanácsos, nyug. plébános.”

A köztisztletnek örvendő lelkipásztor működési területe: segédlelkész 1938-tól Szendrő, 1939: Bátor, 1940: Adács, 1941: Detk és Jászapáti, 1942: Jászsalsószentgyörgy, 1943: Polgár, plébános: Tiszadob, 1946: segédlelkész: Egyek, 1948: Kunszentmárton, Pásztó, 1950: Arló, 1957: Miskolc-Mindszent, 1959: Mezőkövesd II., 1962: Diósgyőr, 1963: Arló, 1968: Adács, 1974: plébános Atkár községben. 1978-ban főpásztora érseki tanácsossá nevezte ki. 1979-től nyugdíjas éveit Gyöngyösön, majd Miskolcon töltötte.¹ 1997. február 21-én halt meg, 83 éves korában.

Rác Imre 1974. július 21-én, Bánk József egri érseki székfoglalójának évében emlékezett meg az Új Ember hasábjain Bánhegyi Béla (1889-1959) hittanáról, aki több mint ötven ifjút indított el a krisztusi papság útján. A téma szerteágazó volta miatt a cikkben nem eshetett szó arról, hogy P. Hász Brokárd, a neves kármelita atya kényszerű távozása után az egri érseki hatóság 1954-ben Bánhegyi

Bélát nevezte ki a kunszentmártoni kármelita kápolna, illetve az akkori hivatalos megnevezés szerint: II. számú plébánia vezető lelkészévé, aki 1957-ig teljesítette küldetését, innen Hejőcsabára került. Részlet Rácz Imre írásából:

„Eger érsekének, Bánk Józsefnek beiktatási ünnepélyén hangzott el a főpásztor ajkáról: ő, az egykori sorkosztos diák, papi hivatásának kegyelmét sokban Bánhegyi Béla gimnáziumi hittanárának köszönheti. Ez a főpásztori kijelentés ad aktualitást annak, hogy a megemlékezés szerény csokrát elhelyezzük annak a papnak a sírján, aki oly sok ifjú lelkében érlelte meg a papi hivatás kegyelmét. Ki volt Bánhegyi Béla? Egri főegyházmegyei pap, akit néhány évi káplánkodás után 1917-ben gimnáziumi hittanárrá neveztek ki. Új hívei a diákok lettek. Mi volt az a többlet, amit a lelkiatya a szokott, kötelességszerű vallási ismeretek közlésén kívül diákjainak nyújtott? Az, hogy a reábitottaknak nemcsak a lelki igényét ismerte fel, hanem az anyagit, a földit is. Észrevette, hogy a városi szülő, még ha szegényebb is, könnyebben beiskoláztathatja gyermekét, mert csak a tanulmányaival járó kiadásokat kell biztosítania, kosztja, lakása megvan a szülői háznál. Ezzel szemben az egyszerű falusi szülőknek még ezekről is gondoskodnia kell. Így érlelődött meg benne a gondolat: segíteni fog a környékbeli falvak szegény családjainak arra érdemes gyermekein.

Célja megvalósítása érdekében – fáradságot nem ismerve – sorra járta a város tehetősebb családait, s tőlük szegényebb diákjai számára ingyenes teljes ellátást kért. Így alakult ki Jászapátin és Gyöngyösön a Bánhegyi Béla-féle norma: a „sorkosztos diákság”. Egy-egy családtól csak annyit kért, hogy a hétnek egy bizonyos napján adjanak pártfogoltjainak teljes ellátást. Bánhegyi Béla sorkosztos diákjai az ő jóvoltából jutottak ahhoz a lehetőséghez, hogy a gimnáziumot elvégezve, felsőbb iskolákban folytassák tanulmányaikat. Bánhegyi olyan ember volt, akinek egyénisége vonzott és magával ragadott, ennek folytán nem csoda, ha sok tanítványa lelkében felébredt a vágy, hogy őt pályáján kövesse. Egykori tanítványai közül több mint ötvenen mondtak beleegyező igent az Úr hívó szavára. Közülük való Eger új érseke: Bánk József is...”²

1 Egri Schematismus 1987. 128.

2 Rácz Imre: Egy hittanár arcképe. Új Ember, 1974. július 21.

146. JESZENSZKY EMIL (1948–1950)

1914. április 23-án született Diósgyőrvasgyár területén. 1936. október 25-én szentelték pappá Egerben. Kápláni állomáshelyei: Kerecsend, 1937: Szendrő, 1938: Jászfényszaru, 1940: Tard, 1942: Adács, Vámosgyörk, 1944: Kisvárd, Mezőtárkány,¹ 1948 és 1950 között – dr. Kiss Péter prépost-plébános idején – Kunszentmárton. Jó szónoki képességét és vidám természetét őrizte meg a hívek emlékezete. 1973-ban halt meg.² 59 évet élt.

Dr. Kiss Péter prépost-plébános szüleinek gyémántlakodalma 1949. október 1.
Balról jobbra a két káplán: Jeszenszky Emil és Eperjessi László

1 Egri Schematismus 1945. 206.

2 Egri Schematismus 1975. 158.

147. TIRPÁK IMRE (1949)

A Szabolcs megyei Fényeslitkén született 1914. szeptember 6-án. Szent Ferenc fekete ruhás fiai, a konventuális minoriták rendjébe lépett, ahol a József szerzetesi nevet kapta. 1938-ban tett örök fogadalmat. 1940. június 6-án szentelték pappá. Az 1940-42. tanévek folyamán prefektus Egerben, 1942-1946 között a rend egri konviktusának igazgatója. 1946-tól a főegyházmegye szolgálatában teljesítette papi küldetését. Segédlelkész Jászárokszálláson, 1949-ben hitoktató Kunszentmártonban, segédlelkész Jászapátin, 1950: Pétervására, 1952: Püspökladány községekben. 1953-tól plébános Fülöp, 1954: Tiszadob, 1955: Újlőrincfalva, 1957: Nyírábrány, 1960: Nyírtelek, 1970: Nyírkarász,

1971: Halmaj településeken. 1976-tól nyugdíjasként élt a székesfehérvári papi otthonban.¹ 1995. március 26-án hunyt el. 81 évet élt.

1985. június 13-án kelt levelében írta: „Kunszentmártonban 1949. február 1-től 1949. szeptember elsejéig voltam mint önálló hitoktató a fiú- és leány polgáriban, illetve az akkor már általános iskolává alakult iskolában, valamint a felnőtt tanítóképző két osztályában...”

Tirpák Imre minorita atya rövid kunszentmártoni szolgálata idején, dr. Kiss Péter prépost-plébános mellett hitoktatóként tevékenykedve, anyagi szelídségről és szerzeteshez illő egyszerűségről, pontosságról és következetességről tett tanúbizonyságot.

1 Egri Schematismus 1963. 68., 1975. 140. – Molnárné 2007. 134., 422.

148. EPERJESSI LÁSZLÓ (1949–1952)

Halmajon született 1922. június 27-én. A Központi Sze­minárium növendékeként szentelték pappá Budapesten 1947. november 9-én. Életút: Segédlelkész Jászfénysza­ruban 1948, onnan helyezték hitoktatónak Kunszent­mártonba 1949-ben, ahol 1952-ig működött. Kisvárdán 1952, kisegítő lelkész Pócspetriben 1953, segédlelkész Gyöngyös-Alsóvárosban 1953, Miskolc Szent Anna plébánián 1954, Törökszentmiklós I. plébánián 1954, Pásztón 1956, Jászapátin 1956, Mezőkövesden 1958, Nyíregyháza II. plébánián 1959, Vencsellőn 1960, Diósgyőrben 1960, Hevesen 1962, Jászárokszálláson 1964, Sajószentpéteren 1966, Nyíregyháza I. plébánián 1967, Miskolc, Nagyboldogasszony plébánián 1971-től, Miskolc-Diósgyőrben 1977-től. Plébános soha nem akart lenni, élete végéig káplán maradt. 1989. március 2-án halt meg, 67 éves korában.¹

Az intelligens fiatal hitoktatót sokan szerették és tisztelték Kunszentmártonban. Nagy műveltséggel, széleskörű olvasottsággal rendelkezett Élvezet volt hallgatni beszámolóit a kortárs francia katolikus irodalmi élet különböző területeiről. Kedvenc olvasmánya volt Gilbert Chesterton manapság is közkedvelt krimi sorozata. Chesterton a krimi műfajának klasszikus figuráját teremtette meg Brown atya alakjában. A csetlő-botló, együgyűnek látszó pap nemegyszer szörnyű bűntények helyszínén bukkan fel, s rendszerint csakhamar kiderül: a nem sokat ígérő külső mély bölcsességet takar. A légynek sem ártó, de a bűn természetét mélyen ismerő Brown atya nem pusztán lepipálja a hivatalos bűnüldöző szerveket, hanem arra is megtanít, hogy a rémtettek és következményeik valójában a látható világon túlra mutatnak.² Eperjessi László jó szónok volt, de magas teológiai fejtegetéseit kevesen értették meg. Legfontosabb feladatának a hitoktatást tekintette. Az iskolai hittanbeíratások napjaiban törbecsálták, és a községháza valamelyik eldugott helyiségében két napig zárva tartották, hogy ne „agitálhasson” a hitoktatás fontossága mellett. Kemény elszántsága és rendíthetetlen kitartása miatt

megtörni mégsem tudták. Minden kisszerűségen felül tudott emelkedni. Igazi papi eszménykép volt.

1 Molnárné 2007. 141.

2 Új Ember, 2012. január 15.

149. SZI-LÁSZLÓ IMRE (1950–1951)

Egyetlen alkalommal fordult elő, hogy az 1940 óta Kun-szentmártonban működő kármelita szerzetesközösség tagja a nagytemplom káplánjaként a plébánia épületében lakjon és ott teljesítsen szolgálatot. Az egyház működését folyamatosan korlátozó állami intézkedések következménye volt, hogy az 1950. év nyarán felosztatott szerzetesrendek papjai egyik napról a másikra földönfutókká lettek, többen fizikai munkát vállaltak, megélhetésükről maguknak kellett gondoskodni. Egyházmegyei keretbe a megállapított numerus clausus miatt csak kevesen kerülhettek. Ilyen értelemben Szi-László Imre Fülöp atya szerencsésnek mondhatta magát, mert felvették az egri főegyházmegye személyi állományába, s a szétszórás után rövidesen kápláni kinevezést kapott dr. Kiss Péter prépost-plébános mellé, és barna színű kármelita habitusát fekete reverendára cserélve, a rendházból a plébániára költözött. A hívek örömmel és szeretettel fogadták, mert az 1922. szeptember 4-én a dunántúli Várvolgy (Zala

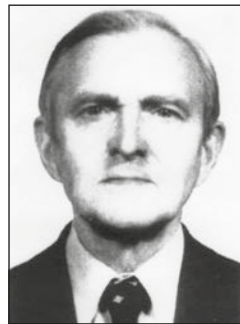
Szi-László Imre Fülöp atya elsőáldozók körében

megye, 1910-től Alsó- és Felsőzsid, majd 1943-ig Bakonyzsid) községben született Szi-László Fülöp atya személye nem volt ismeretlen a kunszentmártoniak előtt. Már rendi kispapként 1943-tól a kunszentmártoni Kármelben végezte főiskolai tanulmányainak két bölcseleti évfolyamát, majd a keszthelyi teológiai képzés befejeztével ugyanott a pappá szentelés kegyelmében részesült 1947. június 27-én. Rendi előljárói hamarosan ismét Kunszentmártonba helyezték, ahol példamutatóan végezte szerzetespapi szolgálatát. Nagy áhitattal misézett, szépen prédikált, kitartóan gyóntatott. Az alacsony termetű, szerény és alázatos kármelita atya mintaképe volt a szerzetesi fegyelem tökéletes megélésének. Ilyen maradt rövid egy évig tartó kápláni szolgálata idején is. Sokak számára emlékezetes marad az 1950. október 8-át követő vasárnap a nagytemplomban elmondott szentbeszéde, amikor a Boldogságos Szűz Máriának, mint a Magyarok Nagyasszonyának hazánk vérvizataros századain át tanúsított szeretetét, anyai pártfogását olyan meggyőző erővel és átéléssel vázolta fel a nagyszámú hallgatóság előtt, hogy szem nem maradt szárazon. Értékes tevékenysége az egyházügyi megbízottaknak is szemet szűrt, s hogy a még formálisan működő kunszentmártoni kármelita közösséggel ne tudjon kapcsolatot tartani, lépéseket tettek elhelyezése érdekében. Az egri főhatóság 1951-ben Erdőtelekre, 1952-ben Abasárra, 1966-ban Erdőkővesdre, majd ismét Erdőtelekre, végül Pásztóra irányította, „természetesen” mindvégig csak kápláni minőségben. Húsz évet töltött Pásztón. 1982-ben érdemei elismeréseként főpásztora érseki tanácsossá nevezte ki. 1986-ban nyugdíjba vonult és Gyenesdiásra költözött.¹ Itt érte a szerzetesrendek visszaállításának örömhíre. A pápakovácsi (attyapusztai) kármelita remeteség házfőnöke lett. Hamarosan szóba jött az is, hogy a tartományfőnök atya újra Kunszentmártonba szándékozik küldeni. Erre azonban már nem került sor, mert páter Szi-László Fülöp 1991. február 2-án, Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén 69 éves korában elhunyt, nemes lelkét Teremtőjének adta át.

¹ Egri Schematismus 1963. 66., 1975. 137., 1987. 135.

150. BUCZKÓ LAJOS (1951–1954)

Szi-László Fülöp kármelita atyához hasonlóan Buczkó Lajos Atanáz atya is egyike volt az 1950 után „szélnek eresztett” szerzeteseknek, akik a rendek feloszlátását, illetve a ferenceseket sújtó numerus clausus bevezetését követő évtizedek alatt egyházmegyei szolgálatban végezheték lelkipásztori munkájukat. Szerencséje volt, hogy még a rendbe lépése előtt kántor-tanítói oklevelet szerzett, így szívesen alkalmazták kántorként, majd káplánként, később pedig – természetesen csak kisebb falvakban – plébánosként is. Az emlékezetes negyven év során 16 helyen szolgált, míg 1991-ben visszatérhetett a rendi keretek közé. Élete kész regény. Ehhez az egri főegyházmegye névtárai, valamint a ferences irattár feljegyzései szolgáltatnak értékes adatokat.

Buczkó Lajos 1915. május 3-án született Miskolcon. 1937-ben lépett a ferences rendbe, ahol az Atanáz nevet kapta. 1941-ben tett örök fogadalmat, Gyöngyösön szentelték pappá 1943. június 13-án. A szétszóratás után 1950-ben segédlelkész Gyöngyös-Alsóváros plébániáján, 1951-ben lelkész Gyöngyösoroszi községben, 1951-től 1954-ig káplán Kunszentmártonban. Itteni működését a szerzetesi alázat, a hűség, pontosság és szolgálatkészség jellemezte, akár a lelkipásztorkodás napi feladatairól, a szentségek kiszolgáltatásáról, gyóntatásról, vagy a hitoktatásról volt szó. De életének jelentős fordulatai később, más helyszíneken következtek be. Mindezeket a *Keresztény Élet* című hetilap „Papi arcélek” rovatában Szerdahelyi Csongor örökítette meg 2010. november 21-én. Sorainak szószerinti idézése nélkül nem lenne teljes Atanáz atya életrajza.

1954-ben Kunszentmártonból Nagyivánba helyezték.¹ „1955-ben került Kótajba, aminek filiája Nyírszőlős. Delet harangoztak, amikor megérkezett. Már nagyon vártuk – fogadta a plébánián a házvezetőnő. – A gang végén az asztalon ki van találva a leves.’ A fáradt ferences látja, hogy a tányérből jóízűen lefetyel egy testes kandúr. Az éhes vándor megkérte a macskát, menjen arrébb, és elkezdte az ebédet. Két hónap szolgálat után a plébános közölte Atanáz atyával, hogy nem tudja fizetni, mert nincs pénz, Nyírszőlősről ugyanis nem folyik be az egyházi adó. Erre ő magára vállalta a nyírszőlősi hittanórákat és szentmiséket, látogatta a családokat, gyűjtötte az egyházi adót. Pár hónap alatt rendeződött a helyzet, bejött annyi pénz, hogy a plébános és a káplán is fizetéshez jutott.

Adószedés közben értesült róla, hogy a nyírszőlősiek templomot szeretnének, mivel többen vannak, mint a görög katolikusok, még sincs saját templomuk. Kihirdette, hogy a januári házszen telésekért kapott összeget a templom építéséhez szükséges terméskő vételére fordítja. Amikor az egyik házba betért, éppen cigányzene szólt a rádióban. Azt mondták a háziak, hogy ha táncra perdül, adakoznak az építkezésre. Atanáz atya levette karingét, és táncolt egyet. Kapott száz forintot. Másoknak harmonikán eljátszotta a „Vörösbort ittam az este” kezdetű nótát. Kapott érte ötven forintot. Amikor azt mondta, hogy az új templomra gyűjt, kiegészítették száz forintra. Atanáz atya arra is emlékszik, hogy két asszony járta a környező falvakat, kukoricát gyűjtöttek, amit a „Futurában” eladtak. Az így szerzett 36 ezer forintot átadták a papnak az építkezéshez. Velük történt, hogy amikor húzták a már jól megrakott kocsit, a tanácselnök megszólította őket. „A templom építésére visszük” – mondták. Mire a tanácselnök: „Akkor én is tolom az Egyház szekerét” –, és segített a két asszonynak. 1960-ra elkészültek a templommal.”²

A fáradhatatlan ferences szerzetes azután még káplánként működött 1965-től Ózd-Sajóvárkonyban, 1966-tól Balkányban. Plébános 1967: Kálmánháza, 1970: Tiszabercel, 1971: Sajógalgóc, 1972: Perkupa, 1974: Karancslapujtő, 1975:Cered, 1978: Bárna.³

1985: Mátraterenye, 1987-1991: Nyírszőlős. 1991-től újra rendi keretben Gyöngyösön, ahol hosszú idő után ismét magára öltötte Szent Ferenc habitusát. Itt találkozott 1997. szeptember 27-én az autóbusszal érkező, 45 főből álló kunszentmártoni zarándokcsoport tagjaival, akiknek nagy örömmel és a régi szeretettel mutatta meg a gyöngyösi ferences könyvtár ritkaságszámba menő értékeit.

Tartományfőnöke 2004-ben az esztergomi kolostorba helyezte át. A nyírszőlősi templom felépítésének ötvenedik évfordulója 2010. október 17-én érkezett el. „Az

eseményre meghívták Bosák Nándor debrecen-nyíregyházi megyéspüspököt, a templomépítő Buczkó Lajos Atanáz ferences atyát és mindazokat a lelkipásztorokat, akik az elmúlt ötven évben a településen szolgáltak. A 96. életévében lévő Atanáz atya szentmise közben, váratlanul toppant be. Reggel ugyanis azt az információt kapták a szőlősiek, hogy az idős szerzetes nem tud eljönni az ünnepségre. Amikor a világi elnök meleg szavakkal köszöntötte, a hívek felállva tapsolták a templomépítés ötven év előtti kezdeményezőjét.”⁴

Atanáz atya Esztergomban halt meg 2011. június 20-án életének 97., szerzetességének 73., áldozópapságának 69. évében. Az esztergomi ferences templom altemplomában helyezték nyugalomra 2011. június 30-án.

Emléke megőrzésének szép példája, hogy róla nevezték el azt a közösségi és zarándokházat, amelyet Palánki Ferenc megyéspüspök áldott meg 2015. november 29-én, a Kótaj egyházközséghez tartozó Nyíregyháza-Nyírszőlős filiában. Vinnai Győző országgyűlési képviselő avatóbeszédében a ház fogalmát emelte ki, amely, mint az Isten háza, a zarándokház, az otthon, megnyugvási pontja az életünknek. Majd Buczkó Atanáz atya, ferences szerzetes szolgálatát emelte ki, aki 1956-ban, a legnehezebb időkben a templom építésével a jövőt építette. Ma. Amikor a Mária-út egyik állomásán zarándokházat adunk át, az ő munkáját folytatjuk – hangsúlyozta a politikus. Ezután Dobszay Benedeknek, a Magyarok Nagyszonya Ferences Provincia tartományfőnökének üdvözlését Szabó József ferences szerzetes tolmácsolta, amelyben a rend köszönetét fejezte ki, hogy az egyházközség az ötvenes években Nyírszőlősen élő és szolgáló egykori rendtársukat, Buczkó Lajos Atanáz atyát választotta névadóul, aki az egyházellenes időkben is bátor tanúságot tett eleven hitéről.⁵

1 Egri Schematismus 1963. 40.

2 Szerdahelyi Csongor: A tanácselnök is húzta az Egyház szekerét. Keresztény Élet, 2010. november 21.

3 Egri Schematismus 1975. 85., 1987. 96.

4 Szerdahelyi: uo.

5 ÖRÖM-HÍR, 2015. 4. szám, 28.

151. BERTA MIHÁLY (1952–1954)

1915. október 10-én született Kömlő községben. 1941. június 15-én Egerben szentelték pappá. Segédlelkész: Emőd, Ónod, Sajószentpéter. 1947: hitoktató Jászárokszálláson, 1951: káplán Hajdúszoboszlón, 1952-től 1954-ig Kunszentmártonban. Plébános 1954: Zaránk, 1959: Nagykálló, 1960: Tizzasüly, 1969: Jásztelek községben. 1975. július 9-én halt meg 60 éves korában.¹

Impozáns jelenség volt, aki a rábízottak iránti tiszteletből külső megjelenésére is sokat adott. Kedves, közvetlen modorával általános megbecsülést vívott ki magának. Természeti képekben bővelkedő, rendkívül ízes, lebilincselő szentbeszédeit nagy figyelemmel hallgatták a kunszentmártoni hívek. Hasonló stílusban tartotta hittanóráit is.

Berta Mihály káplán a plébánia kertjében
1954. július 26-án

¹ Egri Schematismus 1963. 37., 1975. 82.

152. PARÁDI FÉLIX (1954–1957)

Az 1950-es évek közepén ismét két markáns káplán-egyniség került a kunszentmártoni plébániára. Egyikük a teljes elkötelezettségű, kizárólag a hivatásának élő, mégis mindig harsányan vidám Parádi Félix, a másik pedig dr. Csépany László, a kiváló közéleti ember, magas teológiai műveltséggel és írói, költői elkötelezettséggel. Parádi Félix 1925. október 28-án született Diósgyőr-Vasgyárban, mint szüleinek egyetlen gyermeke. Édesapja vasesztergályos gyárimunkás volt. A vasgyári templomban keresztelték, ott volt elsőáldozó, ott bérálkozott, ott volt első miséje és ezüstmiséinek egyike. Nagy hatást gyakorolt rá a plébános, Csintalan József apát, az igazi vonzerő, az örök példakép. Miskolcon érettségizett, a szeminárium évek után Czapik Gyula egri érsek szentelte pappá 1950. március 19-én három társával együtt a papnevelő intézet kápolnájában. Első kápláni helye Jászszentandrás, innen 1951-ben Tiszaörsre helyezték, ahol az volt a szokás, hogy vasárnap kiültek a ház elé a padra az emberek, és ha sétált, meg-megállt beszélgetni velük. Ezt az állami hatóság rossz néven vette, el kellett onnan menni, így került 1953-ban Béalápfalvára. 1954-től Kunszentmárton következett. Erről szó szerint a következőket nyilatkozta: „Ott még akkor is nagy munkalehetőség volt. Négy iskolában tanítottam, heti 14 órában, nálam boldogabb ember nem volt a világon. Dr. Kiss Péter volt a főnök, tőle csak jót lehetett látni. Kötelességtudó ember volt, az adminisztratív dolgokat nála tanultam meg, amit később jól tudtam hasznosítani.”

A plébánia szőlőlugasa előtt

Kunszentmártonból 1957-ben Hevesre disponáltak: „az új plébániának én voltam az első lakója, de még lebonatása előtt láttam a régit is, és jártam abban a káplánszobában, amelyikben Tóth Tihamér lakott. Ott volt káplán, onnan ment Gyöngyösre, majd Egerben lett tanár.”¹ Parádinak Hevesről azért kellett eljönnie, mert nem zavarata el a hittanról a be nem íratott gyerekeket. A hitoktatási engedélyét is megvonták. 1958-ban tették Vállajra, a legjobb helyre a kápláni években. Minden gyerek járt hittanra, a pedagógusok is jártak templomba. 1963-tól két évig törökszentmiklósi káplán. 1965-ben plébánosi megbízatást kapott Gemzsére. Ez olyan hely, amit első plébániának ad a püspök. Komoly hat és fél év volt. A leghosszabb

időt 1971-től 1989-ig – Nagybátonyban töltötte. Itt kapta 1983-ban címzetes esperesi kinevezését. Ezen a bányavidéken szörnyűségesen vallástalanok és hitetlenek voltak az emberek. „Nem jártak templomba, és nem tudtam ellene tenni. Miséztem, és aki meghallgatott, annak prédikáltam, azt a pár gyereket felkészítettem elsőáldozónak, ez volt Nagybátony.”² 1989-ben foglalta el élete utolsó plébánosi állását a Fájdalmas Szűzanya törökszentmiklósi kegytemplomában, amelyet még a szervita atyák alakítottak ki a két háború közötti évtizedekben. Hetvenedik születésnapján (1995) Seregély István egri érsek kanonoki címmel jutalmazta. 2000. március 18-án ünnepelte aranymisés jubileumát. Erről levelében így írt: „Csak itt volt aranymise (már mint Törökszentmiklóson – J.L.), meg a Mindszenty-sírnál. Otthon nem. Mert úgy vettem észre, hogy lenéznek. Talán otthon még mindig a mérnöknél kezdődik az ember. Én nem vagyok az. Úgy látszik, így nem számítok. Ezüstmise még volt, mert akkor még élt az édesanyám...” Papi életének legnagyobb példaképe a tragikus sorsú Mindszenty József bíboros, hercegprímás volt. Tízszer zárandokolt el Ausztriába a szent életű főpap máriacelli ideiglenes sírhelyére, ahol minden alkalommal szentmisét is mondott. Tamási József tiszaföldvári plébános meghívására a martfűi templomban tartott előadást Magyarország főpásztorának érdemeiről és meghurcoltatásáról. Parádi atya irodalmi tevékenységet is folytatott. Kéziratban maradtak általános és középiskolai hittankönyvei, és nagyszerű történeti összefoglalást állított össze az egri egyházmegye érsekfőpásztorairól.

Esküvői asszisztencia káplántársával, dr. Csépany Lászlóval 1957. augusztus 3-án

Parádi Félix lelkében a Kunszentmártonban töltött évek örök emléket hagytak. Erről ismét egy 2000-ből való levélrészlet tanúskodik: „Itt van az asztalomon egy régebben küldött képeslap, amely a kunszentmártoni nagytemplomot ábrázolja. Mennyire szerettem oda járni! A szószéken úgy éreztem magamat, mint egy fejedelem. „Formában” voltam mindig, amikor rajta álltam.” Egyik találkozásunkkor elmesélte, hogy 1971-ben, amikor Nagybátonyba került plébánosnak, Lázár Pál főesperes halálával megürült a kunszentmártoni plébánia. Sokat vívódott azon, hogy megpályázza a plébánosi állást, de végül is belátta, hogy ilyen rövid idő alatt képtelenség helyet cserélni. Ezután még két alkalommal jelent meg Kunszentmártonban: 1975. december 11-én, szeretett volt főnöke, dr. Kiss Péter prépost, nyugalmazott plébános temetésén, majd 2001. augusztus 8-án, egyik barátja feleségének gyászmiséjén és végső búcsúztatásán.

Az aranymisés Parádi Félix kanonok
2000. március 18-án

Tizenhárom évi törökszentmiklósi szolgálat után 2002-ben nyugdíjaztatását kérte. Parádi Félix c. kanonok, c. esperes, ny. plébános 2003. augusztus 2-án, 78 éves korában, áldozópapságának 54. évében halt meg Nyíregyházán a papi otthonban. 2003. augusztus 11-én a nyíregyházi papi sírkertben helyezték nyugalomra. „Krisztust, a jó Pásztort követte nagy szeretettel. Egyre jobban elhatalmasodó betegsége sem tudta legyőzni jó kedélyét. A híveket is elsősorban igaz emberségével és jóságával tudta megragadni” – írja az érseki körlevél.³ Törökszentmiklósi híveinek búcsúszavai jól jellemzik egész életét. Ilyennek ismerték fél évszázaddal korábban a kunszentmártoniak is: „A búcsúzás megható, de mindig fájó. Különösen akkor, amikor egy olyan embertől köszönünk el, mint amilyen Félix atya volt. Az egész város ismerte, tisztelte, becsülte és szerette nagy-nagy jóságáért, örök vidámságáért. Köszönjük derűs és vidám természetét, kifogyhatatlan igaz történeteit. Jó volt hallgatni ízes beszédét és bibliai magyarázatait. Szabadidejében kedvenc foglalatossága Mindszenty hercegprímás úr szentbeszédeinek és emlékiratainak tanulmányozása volt. Gyakran beszélt nekünk róla, mint példaképéről. Valóban követte is őt rendíthetetlen hitében, közvetlenségében, segítőkészségében. Ezért mertek fordulni hozzá lelki bajaikkal, problémáikkal. Tudtuk, hogy beteg, de ő soha nem panaszkodott, hanem inkább felvidította környezetét. Őszintén reméljük, hogy lelkipásztorunk földi életével kiérdemelte a jó harcosok jutalmát, és az igaz bíró már átnyújtotta neki az örök élet koronáját.”⁴

„A mi hazánk a mennyben van.
Onnan várjuk üdvöztető Urunkat,
Jézus Krisztust.
(Fil 3,20)

Az EGRI FŐEGYHÁZMEGYEI HATÓSÁG
a gyászoló papság és a rokonság nevében
szomorú szívvel, de az isteni Gondviselés hitéből vigaszt merítve tudatja, hogy

PARÁDI FÉLIX

c. kanonok, c. esperes, ny. plébános
életének 77., áldozópapságának 54. évében, 2003. augusztus 2-án
szentségekkel ellátva Nyíregyházán elhunyt.
Paptestvérünkért a szentmisét 2003. augusztus 11-én hétfőn
10.00 órakor mutatjuk be a nyíregyházi Papi Otthon kápolnájában,
majd utána a nyíregyházi papi sírkertben helyezzük nyugalomra a feltámadás hitében.

1 Dr. Tóth Tihamér (1889-1939): cserkészvezető, ifjúsági író, egyetemi tanár, majd veszprémi megyéspüspök.

2 Gróf 1999. 185-193. Egri Schematismus 1963. 59. 2000. 125.

3 Egri érseki körlevél 2003. IX.

4 Szentmiklósi Katolikus Híradó, 2003. szeptember.

153. DR. CSÉPÁNY LÁSZLÓ (1954–1957)

Ötgyermekes földműves családban látta meg a napvilágot 1927. december 17-én Gyöngyösön. Tanítónak készült, a középiskolát a gyöngyösi Koháry gimnáziumban végezte. Később a katonatiszti pálya vonzotta, 1942-ben a soproni hadapródiskola növendéke lett, de 1944-ben véget ért a katonaelet. Érettségi után hitoktatójától az *Isten atlétái* című könyvet kapta, ennek hatására döntött úgy, hogy beáll ezen atléták közé és pap lesz. Bánkódó édesanyját a szomszédok azzal vigasztalták, hogy Laci két héten belül ügyis vissza-

jön. Nem jött vissza, holtáig kitarzott. Frindt Jenő kanonok-plébános felkarolta, segítette. Egerbe vonult be kispapnak, onnan Budapestre küldték a Pázmány Péter Egyetem hittudományi karára. Itt folytatta tanulmányait 1947 és 1952 között, itt szerezte meg a doktorátust is a Szentírás-tudományból. Disszertációját Szent Pál apostol imaéletéről írta. Szívesen emlegetett professzorai: Zemplén György (1969-től esztergomi segédpüspök), Bánk József (1969-től váci püspök, majd egri érsek), Takács József. Kiváló osztálytársai voltak: dr. Takács Nándor, a későbbi székesfehérvári püspök, dr. György Attila (sok könyve megjelent), dr. Kerényi

Lajos piarista. 1951. október 21-én szentelte pappá Hamvas Endre csanádi püspök Szegeden. „Szentelési jelmondatom az volt, hogy Szeretlek Uram, én erőm. Valóban ebben bíztam, hogy Isten az én erőm, nincs kitől félnem, akármilyen nehéz idők járnak is.” Tanulmányai befejeztével 1953-ban Újfehértóra került káplánnak, majd 1954-től 1957-ig Parádi Félixszel együtt Kunszentmárton következett óriási munkalehetőséggel, mert akkor még 1500 hittanos gyerek volt, talán hárman-négyen nem jártak csak. Csépany László nem volt verekedős típus, egész életében egyetlen cigánygyereket pofozott meg, azt is Kunszentmártonban, mert parittyával lövöldözte a templom színes ablakait. „Pont arra ment a párttitkár, aki lecsuhászott, hogy miért verem én a dolgozók gyerekeit.” Az 1956-os forradalom is Kunszentmártonban érte, amit nagy lelkesedéssel üdvözölt. Ennek hatására írta „Új Messiások” című költeményét, amit idők múltával a *Keresztény Élet* és az *Új Misszió* is közreadott. Első két versszaka:

Rabföldre hullt a bús magyar nép	Csak túrtünk némán. Sőhajtoztunk.
Könnyének sűrű zápora.	Imádság szállt az ég felé,
Rabságba görnyedt magyarságon	Vagy a káromlás szörnyűsége
Csattant a zsarnok ostora.	S az átok volt az Istené.
Rabságunk éjén azt gondoltuk:	Vártuk a nemzet Messiását,
Nem virrad nekünk már soha.	Aki e hont megmentené...

Egy diák elszavalta a vasárnapi szentmise után, a templom mellett tartott nagygyűlésen. Kisebb dologért is agyonütöttek embereket. „Októberben a hőskért mondtunk szentmisét, dr. Kiss Péter prépost engem kért meg, hogy prédikáljak. Zsúfolásig tele volt a templom fiatalokkal, idősekkel, nagyon készültem az eseményre. A verseket mindig szerettem, és kezembe akadt Juhász Gyulának a kötete, amiben volt egy töredék: Hazám, hazám, te drága szó, te fájdalmasan édes, Hittem-e még, hogy így szívemen édes, A drága neved záporozza szám. – Ezt használtam fel akkor, mondhatom, az egész templom zokogott, nekem is akkora könnyecseppek peregtek a szememből... Emlékszem, hozzátettem, hogy Hazám, hazám, drága szabad hazám! – végig ilyen hangvétellel.

Október után az események folytak tovább, és következett egy temetés. Egy ávós kiskatona halt meg, a pártház védelmében. Sorkatona volt, nem tehetett róla szerencsétlen, én pedig azt nem tudtam, hogy ávós. A kántor beteg volt. Óriási tömeg vett részt a temetésen, de a hadkiegészítő részéről is ott voltak búcsúztatni a kiskatonát – szerencsémre. Van egy olyan kezdetű ének, hogy *Ó, emberi gyarló nemzetség*, annak dallamára írtam a búcsúztatót, persze negyven év után nem tudok visszaemlékezni a teljes szövegre, de az megmaradt, hogy *Drága hazám eddig éltetett, most magába zárja testemet. Virág nyílik majd a síromon, virágozzék ez a drága hon. Szent hazám, szent hazám, az Isten óvjon.* Szép sorok voltak, tetszett is mindenkinek.

November negyedike után kezdték összeszedni azokat, akik valamilyen szerepet játszottak. Egy jóakaróm szólott nekem, hogy baj van, tűnj el, mert a listán te is szerepelsz. A listát aztán egyeztették, és akkor valamelyik katonatiszt azt mondta, igaz, hogy elvesztette a fejét az ünnepi nagygyűlésen és a misén, de aki egy ávós katonát ilyen szépen el tud temetni, az csak jó magyar ember lehet. Így úsztam

meg, de már nem sokáig maradhattam Kunszentmártonban.” 1957-től 1962-ig Jászárokszálláson működött. Nem járt békegyűlésekre, ezért 1962-ben csak egy picinyke falu: Sajógalgóc plébániáját kaphatta meg. Brezanóczy érsek egy-két évig akarta ott hagyni, de hét szűk esztendő lett belőle. Még a tsz-pénztárosságot is el kellett vállalnia, hogy a termelőszövetkezet ne legyen mérleghiányos. A zárszámadáson történtek miatt kellett eljőnnie Sajógalgócra, mert – Czákó István kanonok szavaival – „megimádkoztatta a termelőszövetkezetet”. Az egész csupán annyi volt, hogy Csépany László plébános a zárszámadást követő nagy vacsora előtt rövid asztali áldást és imát mondott, amit a vendégserег a párt kiküldötteivel együtt állva hallgatott végig. Másnap táviratilag rendelték be a megyei egyházügyi hivatalhoz, ahol a titkár ráförmedt: „Uraságod középkori, hogy ne mondjam, hitleri módszerekkel taposott bele a lelkiismereti szabadságba, amikor kultikus akcióba kényszerítette a zárszámadás résztvevőit. – Ó, titkár úr, ez olyan szépen hangzott, mondja el még egyszer. – Elmondta.” 1969-ben az Ózd melletti Arlóba helyezték, ami a 300 lakosú Sajógalgóc után nyolcezer emberrel, a két filiával és a káplánnal mégiscsak előrelépésnek számított. Fiatalos testi és lelki erővel 24 éven át nevelte, tanította, vezette a három falu népét, Arló, Borsodszentgyörgy és Járdánháza lakóit. Megérezték, hogy szereti őket még akkor is, amikor feddő szavakkal ostromozta mulasztásaikat. A teljesen átmedvededett régi, kétszázéves parochia helyett a nehéz politikai helyzet ellenére sikerült megépítenie egy elfogadhatóan szép, korszerű plébániát, miközben három templomot újjátartott fel. 1977-ben főpásztorától c. esperesi kinevezést kapott, Kádár László egri érsek 1985-ben a Boldogságos Szűz Máriáról nevezett tüneyi apáti címmel tüntette ki. 1991-től főszentszéki bíró. Első szívinfarktusa után olyan egyházközséget kért, ahol kevesebb fizikai megterhelést jelent a lelkipásztori munka. Így került 1993-ban a Gyöngyös közelében fekvő Markazra, ahol haláláig szolgált. A papi munka mellett élénk irodalmi tevékenységet folytatott. Bánk József érsek úrral közösen írta a *Szentségimádat*, nevéhez fűződik a *Keresztelési oktatás*, a *Betegek imafüzete*, Keszthelyi Ferencsel, a későbbi váci püspökkel és Szabó Gézával, a budapesti Szent István bazilika plébánosával állította össze a *Párbeszéd Istennel* című imakönyvet. Sok verset írt és körülbelül hatvan novellát, ezek jellemzőek voltak reá: telve érzelmekkel, könnyezésre készítéssel. Fájlalta, hogy sohasem működhetett városban. „Nem azért, hogy a város olyan rangot ad, hanem mert más a közönség, komolyabban kell készülni. Mari néninek csak az kell, hogy megrikassam, de amikor tanárok, jogászok, orvosok, intelligensebb emberek is vannak, mást várnak, mint egy falusi közönség. – Van több püspök barátom is, az egyik megmondta, egyszer Rómába is felterjesztették a nevemet, de azzal utasítottak el, hogy Csépany nem lehet püspök, mert mindig csak falun dolgozott. Én egyáltalán nem kívántam püspök lenni, mert nagyon jól tudom, hogy az milyen óriási felelősség, nekem megtiszteltetés az apáti cím, amit az irodalmi tevékenységem elismeréseként kaptam.”

Kunszentmártoni kapcsolatai élete végéig megmaradtak. 1986. április 8-án a felső temetőben aktívan résztvevő barátja fiának végső búcsúztatásán. 1997. május 24-én, a Szent Márton jubileumi év alkalmával 45 fős kunszentmártoni zárandokcsoport tett látogatást többek között Markazon is, ahol dr. Csépany László nagy szeretettel fogadta a régi barátokat és ismerőseket. Teljes apáti díszben mondott

infulás ünnepi nagymisét Szent Márton püspök tiszteletére. Pappá szentelésének ötvenedik évfordulóján, 2001. október 28-án, Seregély István egri érsek és Kovács Endre egri segédpüspök jelenlétében, kunszentmártoniak részvételével is, Markazon mutatta be hálaadó aranymiséjét.

Hosszú szenvedés után, életének 76. évében hunyt el 2003. szeptember 18-án a budapesti Szent Ferenc kórházban. Utolsó állomáshelyén, a markazi templomban ravatalozták fel. A gyászmisét 2003. szeptember 27-én volt osztálytársa: Takács Nándor Jusztin nyugalmazott székesfehérvári megyéspüspök, Kovács Endre és Kátona István egri segédpüspök, valamint negyvenkét paptársa mutatta be. Kartal Ernő minorita tartományfőnök mondta a búcsúbeszédet. A gyöngyösi temetőben szülei sírjában helyezték nyugalomra. Életvidám, szellemes, Isten ügyéért fáradó ember tért vissza az anyaföldre. Közvetlensége, mindenki iránt figyelmes magatartása példaként szolgálhat azok előtt, akik ismerték. Rá is illik a temetési szertartáskönyv egyik gondolata: „Halálával szegényebb lett a Föld, de gazdagabb lett az Ég.”¹

Apáti mise Markazon 1997. május 24-én

„Aki Istenben bízta, akkor majd megismerik az igazságot és akik hűségese voltak, szeretetben nála maradnak, mert kegyelem és irgalom lesz választottainak osztályrésze.” (Bölcs 3,9)

Az EGRI FŐEGYHÁZMEGYEI HATÓSÁG
a gyászoló papság és a rokonság nevében
szomorú szívvel, de az isteni Gondviselés hitéből vígaszt merítve tudatja, hogy

Dr. CSÉPÁNY LÁSZLÓ
c. apát, főszentszéki bíró, markazi plébános
életének 76., áldozópapságának 52. évében, 2003. szeptember 18-án
szentségekkel ellátva, hosszú szenvedés után a
budapesti Szent Ferenc Kórházban elhunyt.
Paptestvérünkért a szentmisét 2003. szeptember 27-én szombaton
10.00 órakor mutatjuk be a markazi római katolikus templomban
majd délután 2 órakor a Gyöngyös-felsővárosi temetőben helyezjük nyugalomra a
feltámadás hitében.

1 Egri Schematismus 2000. 110. – Gróf 1999. 248-262. – Czakó 2008. 230-236. – Papi arcélek. Isten atléta, katonái közé álltam. Keresztény Élet, 2003. január 5. – Munkatársunktól búcsúzunk. Új Misszó, 2003. december.

154. GULYÁS BÉLA (1957–1958)

A Gulyás Béla – Búr Gábor káplán-kettős első tagja 1924. március 23-án született Jászdózsán. 1951. április 8-án szentelték pappá Egerben. Segédlelkészi állomáshelyei: Bal-mazújváros, 1952: Pátroha, 1953: Tiszafüred, Bogács, 1954: Erdőtelek, Kerecsend, Tornaszentjakab, 1955: Egercsehi, 1957: Sajónémeti. Innen került Kunszentmártonba, ahol egy évet töltött. 1958: Nyírbátor, 1961-től plébános Gáva, 1970: Tiszaörs, 1975-től 1987-ig Jásztelek községben, melynek szép barokk templomát Szent Márton püspök tiszteletére szentelték. Főpásztorától 1985-ben címzetes esperesi kinevezést kapott. 1987-ben szülőhelye: Jászdózsa plébánosa lett. (Zupkó Ágoston és Bolya Ferenc után ő a harmadik jászdózsai lelkipásztor, aki korábban kunszentmártoni káplán volt.) 1999-ben nyugdíjba vonult, de szolgálati helyén maradt.¹ 2007. november 14-én, életének 84. évében halt meg Jászdózsán. 2007. november 21-én temették ugyanott.

Rendkívül komoly, fegyelmezett, szorgalmas segítőtársa volt dr. Kiss Péter prépost-plébánosnak és lelkiatyja a hívők közösségnek. Rövid ittléte ellenére sokan megszerették, szívükbe zárták. 1989. július 29-én négy egykori kunszentmártoni híve látogatta meg jászdózsai plébániáján. Részlet egy 1983. júniusában Jásztelekről küldött leveléből: „...Szabadságon voltam egy hétig Rozsnyón, így csak most válaszolok kedves soraidra. Igen jól esett „hallani” a régi jó barát hangját és egy kicsit visszaemlékezni boldog ifjú éveimre, amelyeket Kunszentmártonban töltöttem. Sok szépre emlékezem, és remélem, hogy a Historia

Gulyás Béla esperes-plébános Jászdózsa, 1989. július 29.

Domusban nem sok rosszat írtok rólam. Egy fényképet mellékelek ide, ez tényleg fiatalos, most már öreg, ősz ember vagyok, csak talán lélekben nem. Jó lenne elbeszélgetni a múltról, meg a jelenről. Bizony nem sokat tud az ember azokról a kedves hívekről, akiknél volt sok évvel ezelőtt. De azért szeretettel gondolok rátok, és kérem a jó Isten áldását mindnyájatokra...”

1 Egri Schematismus 1963. 46. – 2000. 114.

155. BÚR GÁBOR (1957–1961)

1932. július 5-én született Balmazújvároson. Egerben szentelték pappá 1955. június 19-én. Június 26-án mondta első szentmiséjét Nagykállóban. Szentképére Pál apostol buzdítását íratta: „Éljetek méltóan Krisztus evangéliumához.” Segédlelkész Gyöngyöstarjában, Mándokon, 1957-től 1961-ig Kunszentmártonban, 1961: Nyíregyháza főplébánia.¹ 1969-től 1974-ig Pócspetri plébánosa.² 77 éves kora körül halt meg a 2008., vagy a 2009. évben.

Négyéves kunszentmártoni működését magas színvonalú lelkipásztori munka, szónoki tehetség, kiváló pedagógiai érzéssel végzett hitoktatás, a templomba járó hívek iránti törődés jellemezte. Rendkívül kedves, közvetlen, segítőkész, jó kedélyű, mindig vidám, társasági ember volt.

1969 és 1974 között Pócspetriben, dr. Veres András szombathelyi püspök szülőhelyén teljesített lelkipásztori szolgálatot, abban a Szabolcs megyei faluban, ahol a lakosság az 1948. év folyamán hithű módon tiltakozott az iskolák államosítása ellen. Dulakodás kezdődött, fegyver dördült, s az egyik rendőr szívéen hatolt át a golyó. A Rákosi rendszer kegyetlen módon megtorolta a nép ellenállását. Koncepciós pert konstruáltak, amelyben Királyfalvi Kremper Péter jegyzőt és Asztalos János plébánost halálra ítélték, azzal a megokolással, hogy a plébános bujtatta fel a falu lakosságát, a korábban levontképzést kapott jegyző pedig gyilkolt. Asztalos plébánosnak a bitófa alatt megkegyelmeztek, de Királyfalvit kivégezték. Többen súlyos börtönbüntetést kaptak. Veres András püspök könyvében olvashatjuk: „Ember Judit a hetvenes évek elején készítette Pócspetri című dokumentumfilmjét, de a félelem még akkor is ott élt a falusiakban. Ha a falu akkori plébánosa, Kassa László, illetve egy korábbi plébános, *Búr Gábor* nem segített volna az

Búr Gábor és Papp Endre

emberek meggyőzésében: „most már bátran beszélhetnek”, aligha sikerült volna a dokumentumanyag felvétele. Az emberek talán maguk sem akartak már beszélni erről, ugyanakkor tartottak a hatalomtól is... A teljesebb kép az Ember Judit-féle dokumentumfilm elkészülte után született meg bennem, de nem azért, mert láthattuk a filmet, hiszen még vetítés előtt betiltották, ám a filmkészítés apropóján megindult egyfajta beszélgetés a faluban, ki mit mondott, hogyan mondta, miért azt a mozzanatot emelte ki. Tehát közbeszéd tárgya lett a Pócspetriben lezajlott 1948-as dráma.”³

1 Egri Schematismus 1963. 40.

2 Magyar Katolikus Lexikon XI. 2006. 90.

3 Veres 2009. 50-53.

156. DR. HORVÁTH FERENC ZSIGMOND OFM (1958–1959)

Gulyás Béla távozása után ismét egy tiszteletreméltó ferences atya került káplánként Kunszentmártonba. A szerzetesrendek 1950-ben történt feloszlata után ő is mint egyházmegyes pap működhetett tovább, „természetesen” csak segédlelkési beosztásban. Szolgálatát szerzetesi alázattal és odaadó hűséggel teljesítette. Tartalmas, színvonalas prédikációkat tartott, minden papi munkát elvégzett, semmiből nem vonta ki magát, pedig már közeledett hatvanadik életévéhez.

Dr. Horváth Ferenc Zsigmond atya 1902. szeptember 20-án született a Somogy megyei Vitézipusztán. Szent Ferenc rendjébe lépve, tanulmányai végeztével Budapesti szentelték pappá 1925. február 15-én. Gyöngyös-Alsóvároson volt plébános, amikor bekövetkezett a szétszórás. 1953-tól káplán volt Ózdon, 1958-tól

A plébánia kertjében: Búr Gábor, Dr. Kiss Péter, dr. Horváth Ferenc Zsigmond

Kunszentmártonban, 1959-től Rakamazon. 1962-ben nyugalomba vonult, ezt követően visszatért Esztergomba és a ferences teológia tanára lett.¹ 1988. június 14-én halt meg 86 éves korában Budapesten.² Temetése 1988. június 29-én volt Kisdobszán.

Látva az 1950-es évek körül a fokozódó egyházüldözést, „dr. Horváth Zsigmond, a gyöngyösi ferences rendház főnöke (gvárdián) úgy döntött, hogy a kolostor felbecsülhetetlen kincseit meg kell menteni. A kispapok segítségével 1950 július-augusztusában heteken keresztül hordták a könyveket, kéziratokat, régiségeket a különböző rejtekhelyekre. A munkálatokat Karácsonyi Aladár magiszter, dr. Horváth Zsigmond gvardián, dr. Kalmár Özséb definitor (a kolostorfőnök helyettese), dr. Németh Lúcius teológiai tanár irányította. Negyven év alatt több mint 20 intézmény költözött a rendházba, de az épület a titkát őrizte. A ferencesek csak 1990. augusztus 2-án kapták vissza ősi intézményüket. A rejtekhely kibontása 1998. április 28-án történt meg. Ekkor előkerültek a kincsek, kódexek, könyvek, kegytárgyak. Ezeket ma a közönség is megtekintheti.”³

1 Egri Schematismus 1975. 102.

2 Egri Schematismus 1992. 189.

3 Suba 2015. 457.

157. PAPP ENDRE (1959–1962)

A kunszentmártoni káplánok élvonalához tartozó, kiváló tehetséggel megáldott fiatal lelképásztor 1933. július 18-án született a Szabolcs megyei Levelek községben. Édesapja görögkatolikus kántortanító, édesanyja római katolikus tanítónő. 11 éves volt, amikor édesapja meghalt. Bátyjával a kecskeméti tanítói árvaházban kapott elhelyezést, ott kezdte a gimnáziumot a piaristáknál. Az egyre gyakoribb bombázások miatt hazakerültek, középiskolai tanulmányait Nyíregyházán, majd Egerben folytatta. Bátyja görögkatolikus pap lett, ő azonban a római rítushoz vonzódott, így az egri szemnáriumba kérte felvételét. 1956. június 17-én szentelte pappá az egri főszékesegyházban dr. Endrey Mihály püspök. Nehéz idők jártak! „Édesanyámat megfenyegették az iskolában, ha primíciát rendez nekem, mehet, amerre lát. Matematikát és fizikát tanított, nagyon jól. Azért persze megvolt a primícia, és ő is maradhatott a helyén. Pedagógusnapon persze nem kapott jutalmat, pedig a szülők zajongtak, hogy Papp Zoltánné tanító néni mikor kap már? A papszentelésen édesanyám, nővérem és a görög pap bátyám is ott volt. A primíciás asztalnál mindössze tizenhatan ültünk. Ajándékba négyezer forintot kaptunk fejenként a paptestvérektől, amiből én azonnal vettem egy Optima írógépet, meg némi fehérneműt. Biciklim csak kunszentmártoni káplánkoromban lett, nagyon szegények voltunk. Az írógéppel nagyon boldog voltam. Még arra sem volt pénzem, hogy nyomtatott szövegű újmisék szentképeket készíttessenek. Pedig a jelmondatom az lett volna, hogy „Te vagy, Uram, én reményem, ne hagyj soha szégyent érnem.” Ezért ezt írtam később az ezüstmisék képre.”¹

Papp Endre káplán

Szent Márton-búcsú 1961. november 11-én:
Papp Endre, dr. Balpataki Béla, Csehy Alfonz, Mosonyi József, dr. Sulyok Béla,
dr. Kiss Péter, Lázár Pál

Szentelés után Kenderesre került kántor-káplánnak. Ott érte az 1956-os forradalom. 1957 tavaszán kijárási tilalom volt. Egy esti énekpróba után, hazafelé menet egy pufajkás belekötött, ütötte, rúgta, véresre verte. Plébánosa egy hétig nem engedte utcára, ne lássák, milyen állapotban van. A támadó pufajkást gazemberségei miatt kivetkőztették az uniformisból. Az orvos mondta később a káplánnak: „Utolérte Isten büntetése a haverodat. A kisfia agyhártyagyulladásban megbetegedett, pedig azt imádja! Gyenge gyerek, nincs is Streptomycin, meg fog halni!” – „Kértem, hogy írja meg a receptet, nekem van ismerősöm Bécsben, hátha megküldik. Egy hét sem telt el, mikor jött a vámról az értesítés, megjött a gyógyszer. A levélben nagyot hazudtam, hogy egy drága, kedves hívünknek a kisfia beteg. Postafordultával jött a 30 darab Streptomycin, én elvégeztem érte a 30 mászt, a kisfiú megkapta és meggyógyult. Emlékszem, az anyja jött el később megköszönni. Hozott egy nagy vázát, amit nem fogadtam el, mert tudtam, hogy vagy a Horthy-kastélyból, vagy a Hellenbach bárók kastélyából való. Kérte, hogy ne haragudjak rájuk, de az ura ilyen ember, az ő édesanyjának is föltépte a fülét... Később eltűnt a faluból. Gúzsba kötve találták meg, eszméletlen állapotban, rettenetesen megverték a legények.”²

Kenderesről 1958-ban Miskolc-Újdiósgyőrbe küldték. „1959-ben Kunszentmártonba kerültem, ahol egy végtelenül aranyos főnököm volt, Lázár Pali bácsi.

Nagyon kellemes néhány évet töltöttem ott. Szerveztem egy jó kis énekkart sokak örömére. Emellett kántor-kápláncodtam, 16 hittanórával.” Létszám-okok miatt olykor összeütközésbe került az oktatási osztállyal. Éppen ezért csodálkozott legjobban, amikor meghívót kapott a fiatal papok békegyűlésére, Pestre. „Rettentesen szégyelltem, hogy miért küldik, hiszen nem voltam békepap sosem. Lázár Pali bácsi veszekedett: „El fogsz menni, ülsz a fenekeden mint más, és hallgatsz, nem rúgatód ki ezért magad.” Elmentem azzal, hogy majd hallgatók, de ez nem sikerült, mert ha mondtak valamit, ami nem tetszett, kérés nélkül felpattantam és beleszóltam, például olyat, hogy én is békességet akarok, nem háborút, de ha a legszentebb hivatásomban akadályoznak, azt nem tudom elviselni. Másnap a kunszentmártoni plébánián megjelent az ávótól az a százados, aki máskor is járt már itt, mert a kármelita atya után szaglászott. Nem tudom miért, de engem kedvelt. Azt tanácsolta, kérjem el magam Jászberénybe. Mondtam neki, bennünket csak oda kísér el az Isten kegyelme, ahová az előjáróink akaratából megyünk. Aztán később még egyszer jött, de már csak elköszönni, ahogy mondta, Moszkvába küldték egy négyéves főiskolára. Homlokon csókolt, és azt mondta: „Bandika, maradjon rendes ember!” Nagyon meglepődtem, elmondtam Lázár Pali bácsinak, mi történt. A kisöreg elsírta magát, hogy ezek közt is van rendes ember, látod, ez nem enged téged kinyírni!” Annyi gazemberséggel találkozott, hogy ezt az embert meghatotta, nem mindenki olyan, mint gondoljuk.”³

Kunszentmártonban három évi ittléte folyamán Papp Endre kiérdemelte a hívek szeretetét, megbecsülését. Rendkívül színvonalas, szuggesztív erejű, meggyőződést sugárzó szentbeszédeket tartott. A vasárnap délelőtti öt szentmise közül csak a fél 12-es volt az, amelyiken nem volt prédikáció. Papp Endre kezdeményezte, hogy ezen is legyen, s ő maga járt elől jó példával. Széles baráti kapcsolatokat épített ki, a társasági együttlétek során mindig meg tudta teremteni a kedélyes, jó hangulatot.

Elsőáldozás 1962-ben: dr. Balpataki Béla, Lázár Pál, Papp Endre

1962-ben Rácz Imre káplán megbetegedett Mezőkövesden, ezért Brezanóczy Pál apostoli kormányzó Papp Endrét gyorsan odahelyezte. Négy évet töltött ott, rengeteg gyerekkel és heti 22 hittanórával. 1966-ban plébános lett Bükkzsércen. Boldog négy év következett ott is. 1970-ben főpásztora Hangonyba rendelte plébánosnak. „Szeretem a zenét, mise közben is a harmónium mellé ülök, senki meg nem ütközik azon, hogy miseruhában játszom rajta. Virágvasárnap az énekkar ott áll az oldalhajóban, kazulában vezényeltem le az egész passiót. Nagyon szépen énekelnek a hívek is, sok éneket megtanítottam nekik... Szabadságra nem mentem, inkább külföldre utaztam. Az első volt a római, de voltam Lourdes-ben, Görögországban, Lengyelországban többször is. A római úton például kívül hozott össze az Isten? Mindszenty hercegprímás ítélőbírájával, dr. Olti Vilmossal. Akkor már nyugdíjasként ibuszos idegenvezető volt. Egész úton beszélgettünk vele. Mindig azzal mentegette magát, hogy megmondták neki, milyen ítéletet kell hozni, hogyan kell irányítani a dolgokat. Ezért ő ártatlannak tudta magát az ítélethozatalokban...”

„Azok közé tartozom – vallja Papp Endre –, akik elmondhatják, elégedettek az életükkel. Megadta a jó Isten, hogy akármerre jártam, rengeteg hittanosom volt, sok feladatom, nem értem rá hiábavaló dolgokon töprengeni. Nagyon sok olyan ember van, aki nemszeretem dolgokkal foglalkozik, és csak hobbiként azzal, ami igazán érdekli. Nálam ez nem így volt. Az volt a munkám, ami a hobbim is... A rózsafüzért a temetőben szoktam elmondani – több, mint ezer embert temettem el Hangonyban harminc év alatt –, a sírok között járkálva. A templom mellett van a temető, egy órával a mise előtt kimegyek, és sétálgatva imádkozom... Öröm volt számomra, hogy annak idején Domaházán megismerkedhettem Feszty Masa festőművésszel, akinek számos alkotása díszíti a kis község több mint kétszázötven éves Szent Erzsébetről elnevezett templomát. Sokat beszélgettem, tréfálkoztam vele. Az ottani atya, Nagy János mondta nekem: gyere gyakrabban, mert Masa néni vidámabban dolgozik, ha itt vagy.”⁴ 1981-ben helyettes esperesi kinevezést kapott, 1990-ben a putnok-bódvai kerület esperese lett. 2001-ben főpásztora címzetes kanonoki rangra emelte.⁵ 39 évi Hangonyban töltött plébánosi helytállás után 2009-ben nyugdíjba vonult, azóta az ózd-bolyoki plébánián lakik, ahol készségesen teljesíti a rábízott lelkipásztori feladatokat.

Kövesdy Zsolt plébános meghívásának eleget téve 2010. május 29-én látogatott Kunszentmártonba, ahol a templom kibővítésének és püspöki felszentelésének századik évfordulójára meghirdetett jubileumi évben havonta, valamelyik kunszentmártoni születésű pap, illetve egy régen itt működött káplán mondott ünnepi nagymisét Szent Márton püspök tiszteletére. A templom vendégkönyvében azóta a következő sorok olvashatók: „Örömmel és szeretettel jöttem a Szent Márton misére ide, ahol 51 évvel ezelőtt kezdtem kápláni küldetésemet. Papp Endre nyug. plébános.”

1 Gróf 2002. 280.

2 Gróf 2002. 281-282.

3 Gróf 2002. 284.

4 Gróf 2002. 286-289. -Keresztény Élet, 2012. április 22.

5 Egri Schematismus 1992. 158. 2004. 171.

158. DR. KÖRTVÉLYESSY LÁSZLÓ ALBIN (1961)

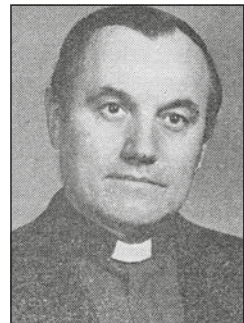
Az egyházközség történetének legrövidebb ideig itt tartózkodó káplánja volt. Leutazott, bemutatta az egyházmegyei főhatóságtól kapott kinevező, okmányt, majd közölte Lázár Pál esperes-plébánossal, hogy nem kíván Kunszentmártonban maradni, és azonnali hatállyal kéri áthelyezését. Nincs rá magyarázat, hogy gyors elhatározását mi indokolta.

Életrajzi adatai: 1909. április 4-én született a Sáros megyei Pillerpeklény községben. A konventuális minorita rendbe lépett, ahol az Albin nevet kapta. 1934. június 21-én szentelték pappá. 1934-től 1950-ig minorita szerzetes. 1950: plébános Nyírbátorban, még ugyanazon évben segédlelkész Ormosbányán, 1957-ben Mezőkövesden, 1958-ban Polgáron. 1960-ban Kálmánháza plébánosa, majd hamarosan ismét káplán Törökszentmiklóson, 1961-ben Kunszentmártonban. Innen rövid időn belül Sajószentpéterre helyezték.¹ 1967. február 2-án halt meg 58 éves korában.

¹ Egri Schematismus 1963. 53.

159. DR. BALPATAKI BÉLA (1961–1964)

A népszerű és közkedvelt káplánok közé tartozott, aki 1961-től 1964-ig fejtette ki sokoldalú lelkipásztori szolgálatát Kunszentmártonban. 1934. március 29-én született Törökszentmiklóson. Már elemistaként jó tanuló volt, az igazgató is továbbtanulásra biztatta. 1944 őszén került az egri kisszeminariumba, 10 éves korában. Az imádságos lelkületet és a Mária-tiszteletet édesanyjának köszönhetette, a többit Egerben kapta hozzá. Földműves édesapja vitte el Egerbe, s ott látott életében először hegyeket. A ciszterci gimnázium államosítása után az érettségi évében Kecskemétre került a piaristákhoz, onnan újra Egerbe, a nagyszemináriumba. Elöljárói mint kitűnő tanulót a budapesti Központi Papnevelő Intézetbe, a Hittudományi Akadémiára küldték. Marczell Mihály rektor, Werner Alajos prefektus, Bánk József, Takács József, aki mielőtt Pestre került volna, Törökszentmiklóson volt plébános, Szörényi Andor, Cserháti József professzorok a legjobb tudást adták. A hatodév végén Czapik érsek már nem élt, Egerben még nem volt püspök, ezért Kovács Vince váci segédpüspök szentelte pappá 16 társával együtt 1957. június 16-án. Egyházból doktorált Bánk Józsefnél. Disszertációjának témája: A laikusok jogi helyzete az egyházban. Első kápláni állomáshelye 1957-től 1959-ig Nagykálló. Horváth István kanonok mellett a papi élet minden szépségét megtapasztalhatta: a buzgóságot, a hívek szeretetét, az adminisztráció pontosságát. Mivel azonban az iskolai hittanórán nem volt szíve kiküldeni a be nem íratott gyerekeket, elhelyezték, havi 416 Ft kongruáját megvonták. 1959-ben Sajószentpéterre került. Kiváló főnöke volt, Demeter István, a „próféta”, aki nagyon értett hozzá, hogy kedvet csináljon a

Elsőáldozó fiúk (dr. Balpataki Béla, Papp Endre, Lázár Pál)

Elsőáldozó lányok (Papp Endre, dr. Balpataki Béla)

komoly papi munkához. 1961-től a kunszentmártoni három év következett Lázár Pál esperes- plébános vezetése alatt Papp Endrével, majd Kiss Tiborral. Fiatalos lendülettel végezte a hitoktatást, a sokrétű kápláni munkát és a kántori teendőket. Óriási energiával szervezte meg és készítette elő az 1962. évi bérmlást, amikor Brezanóczy Pál egri apostoli kormányzó először végzett ilyen nagyszabású főpapi funkciót Kunszentmártonban. A jó kedélyű, vidám alaptermészetű Balpataki Béla távozása után az egyházmegyei hatóság a fokozódó paphiány miatt többé már nem tudta a második kápláni állást betölteni.¹

1964-ben Karcagon, 1966-ban Markazon folytatta segédlelkészi munkáját. Még ugyanebben az évben Brezanóczy püspök Egercsehibe küldte plébánosnak, és templomépítéssel bízta meg Szucson, a filiában. Az alábányászott templom helyett kellett újat építeni, ami egy év alatt el is készült. 1970-ben a tiszasülyi

műemlék templom és plébánia félbemaradt renoválását fejezte be sikerrel. Tiszasüly plébánosaként beiratkozott a szegedi egyetem jogtudományi karára levelező tagozaton. Megszerezte a második doktorátust is, jogi tanácsokkal segítette a híveket, és másodállásban tsz-jogászként hasznosította ismereteit. Bánk József egri érsek 1975-ben Sajóladra disponálta, ahol évszázadokkal ezelőtti pálos szerzetesek működtek. Alsózsoltán, a filiában egy év alatt felépített egy gyönyörű templomot. 32 évig tartó lelkipásztori szolgálata alatt 1987-ben megünnepelték a sajóládi kolostor-alapítás 600. évfordulóját, felújították az egykori pálos templomot, emléket állítottak Fráter Györgynek, a hírneves váradi püspöknek és kancellárnak, aki az 1500-as években sajóládi pálos perjel volt. Béla atya a községről összefoglaló helytörténeti munkát írt, melynek egy példányát a Szentatyának is megküldte. Egy másik filiában, Sajópetriben az 1994. év folyamán a hívek összefogásával szintén új templomot épített. Itt állíttatta fel a falu névadójának, Vasas Szent Péter apostolnak a szobrát, azt a jelképes pillanatot ábrázolva, amikor a börtönből szabaduló Szent Péter a rabság láncát és bilincseit nyújtja át az előtte térdelő Mindszenty bíborosnak. A kifejező szobor-kompozíciót kunszentmártoni zarándokok jelenlétében Márfi Gyula egri segédpüspök – a későbbi veszprémi érsek – szentelte fel 1996. február 22-én.

Dr. Balpataki Béla

A sokoldalú, önzetlen munka jutalma a kitüntetés. Seregély István egri érsek Balpataki Bélát 2006-ban címzetes kanonokká nevezte ki, akire a Sajóladon töltött évtizedek során erősen hatott a hely szelleme. Ezért lépett a pálos konfráterek közösségébe, kötelezőnek ismerve el magára nézve is a rendi szabályokat. 2007-ben nyugdíjba vonult, ettől kezdve a girincsi plébánia-épület lakója és az ottani hívek lelki vezetője. Ugyanez év november 11-én, a Szent Márton-búcsún ünnepélyes aranymisét mondott a kunszentmártoni nagytemplomban. 2010. október 23-án, a templom jubileumi évében ismét Kunszentmártonba kapott meghívást Szent Márton-mise végzésére. Prédikációjában szeretettel idézte fel a három év alatt itt átélt eseményeket és a kialakult baráti kapcsolatokat. A vendégkönyv lapjaira a következő sorokat írta: „A Szent Márton mise alkalmából hálás emlékül – kedves kísérelőimmel Dr. Balpataki Béla ny. plébános.”²

Nyugdíjas éveinek színhelyén a *Girincsi Kisbíró* című helyi újság 2012.

decemberi száma közölte „Karácsony a hit évében” kezdetű írását. Megszívlelésre érdemes gondolatai egy tartalmas papi élet bölcsességéről és lelki gazdagságáról tanúskodnak: „XVI. Benedek pápa meghirdette a hit évét. Miért? Hogy megerősödjünk hitünkben. Mert Jézus mondta: „Ha eljön az Emberfia, talál-e hitet a földön?” Magunktól kérdezzük meg és feleljünk rá. Képzeljük magunkat Betlehembe, a jászol elé, és szóljunk a kis Jézushoz: „Hiszem Uram és vallom, hogy Te vagy valóban Krisztus, az élő Istennek Fia, aki a világra jöttél, üdvözíteni a bűnösöket!” Tehát hiszem, hogy Jézus az én Istenem. Elfogadom tanítását, igyekszem eszerint élni. Nehezen sikerül... Jézus anyjához, Szűz Máriához is fohászkodom: „Szent áldását adja ránk, Kisdédével Szűzanyánk!” Nekünk is égi Édesanyánk, Mária, sőt nekünk, magyaroknak: „Magyarok Nagyasszonya”, Girincsen pedig templomunk védőasszonya, Nagyboldogasszony. Kérjük édesanyai pártfogását magunkra, családunkra, közösségünkre, magyar hazánkra, az egész világra. Szent Józsefhez is forduljunk fohászunkkal: „Szent József, légy házunk ura, kis családunk patrónusa”. Ahogy vigyázott Betlehemben a szent családra, úgy vigyázzon ránk is napjainkban. Tanuljunk a pásztoroktól: hitet, buzgóságot, szeretetet, kérjük az ő pártfogásukat is Jézus elé térdelve. „Ha eljön az Emberfia, talál-e hitet a földön?” Reméljük, bennünk talál! Ezt kérjük karácsonykor is. Mostanában divatos a „világ végé”-vel riogatni az embereket. „Azt a napot senki sem tudja, még a mennybéli angyalok sem, csak egyedül az Atya...” Jézusnak higgyünk, ne az embereknek. A mi feladatunk: „virrasszatok és imádkozzatok”, nehogy váratlanul érjen az a nap. Volt és van elég figyelmeztető katasztrófa a világban, hogy mi is elgondolkozzunk: bármikor készen állunk, ha elszólít az Úr... Mondjuk hittel őskeresztény elődeink imáját most karácsonykor és mindenkor: „Jöjj el, Uram Jézus!”³

2014 januárjának elején konfráterként vett részt Erdélyben az újonnan alapított hargitafürdői pálos kolostor szentelési ünnepségén, ahol dr. Jakubinyi György gyulafehérvári érsekkel és Bátor Botond pálos tartományfőnökkel koncelebrálva mutatták be a hálaadó szentmisét. Január 12-i keltezésű képeslapján örömmel számolt be a történelmi jelentőségű eseményről, kérve, hogy imádkozzunk pálos hivatásokért. Másfél hónap elteltével érkezett a szomorú hír, hogy dr. Balpataki Béla címzetes kanonok, nyugalmazott plébános 2014. február 27-én 80 éves korában Girincsen váratlanul elhunyt. Nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra szülei mellé a törökszentmiklósi temetőben.

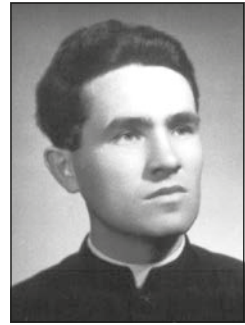
1 Egri Schematismus 1975. 79. 1987. 92. – Gróf 2002. 328-341.

2 A kunszentmártoni római katolikus templom vendégkönyve.

3 Girinci Kisbíró. 2012. december. 7. oldal.

160. KISS TIBOR¹ (1962–1966)

Bogács községben született 1936. október 4-én. Egerben szentelték pappá 1960. június 16-án. Karcagon kezdte segédlelkészi szolgálatát, innen került Kunszentmártonba 1962-ben, ahol Lázár Pál esperes-plébános mellett négy éven át lelkiismeretesen, magas színvonalon végezte a rábízott lelkipásztori munkát, oktatta a gyermekeket a hit és erkölcs alapismereteire.² 1966-tól 1968-ig káplán a jászberényi főplébánián, 1968-tól pedig Ózdon.³ Értésülések szerint a 2000. év körül halt meg, talán 64-65 éves korában.

Elsőáldozók

Kiss Tibor káplán az elsőáldozók miséjén Lázár Pál plébános mellett

1 A nevét általában egy s-sel írta.

2 Egri Schematismus 1963. 51.

3 Suba 2015.

161. VITAI LÁSZLÓ (1966–1969)

Kenderesen született 1938. július 16-án. 1962. június 21-én szentelték pappá Egerben. Segédlelkészi állomáshelyei: Tar 1962, Besenyszög 1963, innen került Kunszentmártonba 1966-ban. Nagy lendülettel kezdte hivatásának gyakorlását. 45 személyes zárandoklatot szervezett Egerbe autóbusszal, hogy a kunszentmártoni hívek találkozhassanak az egyházmegye főpásztorával, Brezanóczy Pál apostoli kormányzóval, akit 1964-ben szenteltek püspökké. A lelkes előkészítő munkát azonban az egyházügyi hivatal rendkívül rossz néven vette, a fiatal káplánt méltatlanul zaklatták. Ennek ellenére 1967. augusztus 19-20-án a kunszentmártoniak részvételével búcsújárást szervezett

Mesterszállási búcsú 1966. szeptember 11-én. Vitai László, Juhász Ferenc, dr. Kiss Péter, Maróti Arnold

Mátraverebély-Szentkútra is. Az igazi papi eszménykép megtestesítőjét ismerte meg benne Kunszentmárton népe. Szorgalmazta a második vatikáni zsinat előírásainak megvalósítását. Egyéniségében szerencsésen párosult a következetes határozottság és fegyelem a gyöngédséggel és megértéssel. Meggyőző erejű szónok és kiváló hitoktató volt. Szívügyének tekintette a betegek lelki gondozását, szentségekkel való ellátását. Külső megjelenése is híven tükrözte elmélyült papi lelkületét és az egyház ügye iránti elkötelezettségét. 1969-től Jászapátin folytatta kápláni szolgálatát, ahol szintén három évet töltött. „Mindenki szerette, öreg és fiatal. Megtalálta az utat az emberek szívéhez, nemcsak a szentmiséken, hanem Isten házában kívül is az Ő útján terelgette híveit.”¹ 1972-től 1983-ig balkányi plébános, 1983 óta folyamatosan Nagykálló város lelkipásztora.² 1992-ben az egri érsektől kanonoki címet kapott, Bosák Nándor debrecen-nyíregyházi megyéspüspök 1999-ben a Megváltóról nevezett beszterec-monostori c. apáttá nevezte ki.³

2012. július 22-én egykori ministránsai és Galsi János plébános meghívására egyik első szolgálati helyén, a besenyszögi templomban celebrálta hálaadó aranymiséjét. „Főnököm, Hetényi Adorján plébános szíven viselte a papi hivatást, amiben én is segítőtje voltam. Talán ennek is köszönhető, hogy Czapkó Mihály idén fölszentelt besenyszögi származású újmiséis pap mellett egykori ministránsaim, Balog Gyula kanonok, az egri papnevelő intézet rektora, Zajacz Ernő érseki tanácsos, felsőzsolcai plébános és Fejes János címzetes esperes, borsodnádasdi plébános is papként vett részt a szentmise bemutatásában.” Vitai atya nehéz időben kezdte szolgálatát. „A küldetést, ami nagyon fontos, okosan, bölcsen,

Vitai László káplán és hittanosai 1968. június 9-én

buzgósággal, de mindig meg kell tennünk – mondja az aranymisés atya, aki egyszer a sajtó figyelmét is felkeltette. – A hittanbeíratásról külön értesítettem a szülőket, az utcán, a boltban szóltam, vagy elmentem hozzájuk. Főleg az édesanyákkal beszéltem, mert ők vannak nagyobb hatással a gyermekekre. Erre azt írták, hogy „a káplán buzgósága nem ismer határt, de mindig olyankor megy, amikor a nők vannak odahaza.” Erre mondtam,

hogy ők meg a férfiakat nyaggatják a munkahelyen, hogy írassák ki gyermeküket hittanról. Persze nem ez a maradandó, hanem a jó szándék, ami megindítja a nem hívőket is.” Az ország jövőjéről szólva hosszú papi szolgálata tapasztalatát bizakodásként osztotta meg velünk a jubiláló lelkipásztor: „Egészen biztos, hogy lassan, de a sok jó szándék fog beérni, ha hatással tudunk lenni az emberekre. Ehhez fontos, hogy engedjék a fiatalságot az egyházhoz, és viszont. Ezért örülök az egyházi iskolák újbóli beindulásának, s különösen annak, hogy itt Kolping-iskola lesz, mert egykori plébánosom, Hetényi Adorján Egerben a saját testével védte az államosításkor az egri Kolping-iskolát. Kolping sírjánál valami szépet akartam kérni, s ebben benne volt az iskola is.”⁴

„A Nagyboldogasszony oltalma alatt álló kenderesi egyházközség 2012. augusztus 12-én ünnepelte búcsúját. A jeles alkalmat összekapcsolták Vitai László címzetes apát, nagykállói plébános aranymiséjével, aki ebben az esztendőben emlékezik pappászentelésének 50. évfordulójára. László atya Kenderesen született, és hazatért ünnepelni oda, ahonnan papi életútja elindult. A szépen megtelt templomban Vitai László mintegy mozaikszerűen elevenítette fel prédikációjában életének jelentős epizódjait, melyek által kirajzolódhatott egy Szűz Máriát mélyen tisztelő, a Nagyboldogasszony segítségét napról napra kérő, boldog 50 papi esztendő kezdete, múltja és jelene. A szentmisét a

A plébánia kertjében

búcsúkor szokásos körmenet zárta, Mészáros Ferenc kenderesi plébános vezetésével. A körmenet végén, a szentségi áldás után László atya aranymisés áldását is megkapták a résztvevők.”⁵

2010. júliusában Kövesdy Zsolt plébános meghívására Szent Márton misét és nagyhatású Szentbeszédet mondott a kibővítésének és püspöki felszentelésének századik évfordulóját ünneplő kunszentmártoni nagytemplomban. Szívélyes hangvételő sorait a vendégkönyv örökíti meg: „Aki a múltba tekint, a jövőbe lát. Isten áldása így kísérje az emlékező egyházközséget, e kedves város minden lakóját. Így áldom a múltat és köszöntöm a szép jövőt. Kunszentmárton, 2010. július 10. Vitai László plébános, egykori káplán.”

Egri zarándoklat

1 Molnárné 2007. 165-166.

2 Egri Schematismus 1987. 142.

3 Debrecen-nyíregyházi Schematismus 2008. 91.

4 Új Néplap, 2012. július 23.

5 Új Néplap, 2012. szeptember 1.

162. KOCSIS ISTVÁN (1968–1970)

A mindig mosolygó és vidám, mély lelkiületű, segítőkész káplán 1934. május 25-én született Egerben. Szomorú gyermekkort élt meg. Hathónapos volt csupán, amikor ukrán, vagy fehérorosz származású édesanyja meghalt. Édesapja kötőrő, majd hentes, három hónap elteltével újra nősült. A jóságos édes-mostoha az árva kisfiú életét mentette meg, mert olyan sok betegségben szenvedett, hogy az orvosok lemondtak róla. Később született egy húga, féltestvére, aki ötéves korában gyermekbénulást kapott. Akkor még nem

voltak Sabin-cseppek, nem tudták megelőzni a bajt. Kocsis István tizenegy éves volt, amikor édesapja is meghalt 47 évesen. A nevelő édesanya mindent megtett a két gyerek boldogulása érdekében. A fiú már 11-12 éves korában fizikai munkát végzett, lisztet hordott a malomból, két évvel fiatalabb húgát pónilóval, kocsiával vitték iskolába, mert a jobb lábára megbénult. Az oltárszolgálat már gyermekként vonzotta, de akkor még gondolni sem mert arra, hogy Krisztus papja legyen. Hívatását a Szűzanyának köszönhette, amikor 14 éves korában gyalog, mezítláb zarándokolt nyolcszáz emberrel Szentkútra, s egy fiatal ferences atya megkérdezte tőle, volna-e kedve papnak menni. Nyolcadikos korában már minden reggel az egri ferences templomban ministrált. 1949-ben jelentkezett az egri ferencesek kislevelezőjébe. Felvették, beöltözt, s megkezdte gimnáziumi tanulmányait.

A káplánszobában

A következő évben a szerzetesek szétszórátásakor hazaküldték őket. Ezután Esztergomba került, és 1953-ban az érettségi után ott maradt ferences papnövendéknek.¹ Letette az egyszerű fogadalmat, másfél évig filozófiát és Szentírás-tudományt hallgatott. Izületi betegségei miatt azonban 1956 tavaszán el kellett hagynia a rendet. Az egri (volt) ferences templomban a sekrestyési teendőket vállalta el, hat hónapig a kolostor meghagyott részében lakott. Mivel anyja és húga nehéz anyagi körülmények között élt, eljött a sekrestyési állásból és autóbusz-kalauz lett, így tudott segíteni a családon. Két évig volt buszkalauz, közben egészsége valamelyest helyreállt. Sokat járt a székesegyház énekkarába, az esti szentmisékre. 1960-ban kérte felvételét az egri szemináriumba, ahol – szavai szerint – csodálatos öt évet töltött. 1965. június 20-án szentelte pappá Brezanóczy Pál, akit 1964-ben neveztek ki püspökké. Ezután a kápláni évek következtek: Bátor 1965, Nagykovács 1966, Tar 1967. Itt nagyon sokat kellett motorkerékpározni, kora reggeltől, hideg időben is. Volt olyan, hogy a motor elromlott, tolt a úton, és kiizzadva kezdte a szentmisét. Szinte ráfagyott az ing. El is kérte magát olyan helyre, ahol nincs filia. A kunszentmártoni két év nagyon szép volt. „A főnökömmel, Lázár Pali bácsival talán egyszer volt konfliktusom. A gyerekekkel betanítottam egy énekes passiót virágvasárnapra. Sajnos, végül sokan nem tudtak eljönni, mert tornaversenyre kellett menniük, direkt úgy szervezték. Magnóra vettem a passiót, azt játszottam le a templomban, és közben gyóntattam. A mise után a főnököm letolt ezért, pedig a híveknek tetszett, és azoknak a gyerekeknek is, akik ott voltak, hogy magukat visszahallgathatják.” Alázatosságára, reális önértékelésére jellemzőek a következő sorok: „Mindenfajta papi munkát örömmel végeztem egész életemben, talán csak a prédikáció jelentett gondot. Nem vagyok nagy képességű ember. Az idegen nyelveket és a zenét nagyon szerettem, sajnos a szentbeszédben a hangsúlyozáshoz, a jó előadáshoz nem kaptam elég képességet az Úrtól. Mivel ezen a téren nem voltak komolyabb sikereim, nem is nagyon szerettem a beszédekre

Kocsis István káplán az alsó kápolna búcsúján 1970. szeptember 20-án

készülni. A papnak kötelessége az ígét hirdetni, csak nem nagyon dicsérgették a beszédeimet. Később aztán sikerült rutint szerezni, és néha sikereim is akadtak.” 1970-től egy évig szülővárosában, Egerben, a volt szervita Fájdalmas Anya plébánián volt kisegítő, közben ízületi panaszok miatt ismét kórházba került, majd 1971-ben egy évig még Egyeken volt káplán. Hétéves segédlelkészkedés után 1972-ben megkapta első plébánosi helyét Kisújszálláson, később ide csatolták Túrkevét is. 1979-től Mikófalva plébánosaként működött, Egertől 25 kilométerre. A gyerekek kilencven százaléka hittanos volt, templomba is sokan jártak. Négy hittanos csoportot egy kis sekrestyében kellett oktatni, ezért arra gondolt, hogy megnagyobbítja a plébániát. Úgy kérte az engedélyt, hogy tanácstermet és egy kazánházat kíván építeni. Amikor elkészült, Kádár László érsek felszentelte. Később átalakította házi kápolnává, és ott tartotta a hittanórákat. Az egyházügyi hivatal titkára azonban megtiltotta a használatát: az érsekségre, sőt a rendőrségre is behívták emiatt. A kápolnában misézett is, mert betegeskedő anyjának és béna húgának alig volt lehetősége a templomba járni, amely Mikófalván egy domb-ra épült. 1986-ban elkérte magát az Ózd melletti Hódoscsépányra, ott is maradt élete végéig. Elvégezte a templomjavítást, a rendszerváltozás után cserkészcsapatot szervezett, melyet a falu egykori szülöttéről, a szegénysorból kiemelkedett Greskovics Ignácról nevezett el, aki később egri kanonok lett. A cserkészetet, mint valláserkölcsi alapon álló, jellemnevelő mozgalmat nagyon fontosnak tartotta. Ezért a munkásságáért 1994-ben állami kitüntetést, Szacs vay Imre-díjat kapott. 2000-ben az egykori egri ferences templomban emlékező szentmisét és szentbeszédet mondott a ferences szerzetesek elhurcolásának és szétszórásának ötvenedik évfordulóján. Bár gyakran betegeskedett, nyaranként végigjárta azokat a

Karácsony-est a plébánián 1969-ben. Kocsis István káplán, Lázár Pál esperes, plébános, Major Radegundisz nővér, ifj. Soós László

helyeket, ahol korábban működött. Így többször megfordult Kunszentmártonban is. Értékes lelkipásztori munkáját 1994-ben címzetes esperesi, 2001-ben c. kanonoki ranggal jutalmazták.² 2007. május 31-én, 73 éves korában halt meg Miskolcon, június 11-én helyezték örök nyugalomra a hódoscsépányi temetőben. Egyházas lelkületét, a jövőért való aggodását hitelesen demonstrálják síron túli üzenetként is felfogható sorai: „Megköszönöm a jó Istennek, hogy papja lehettem, s ha néha gyarlón is, szolgálhattam az emberek üdvösségét. Abban bízom, hogy egykor majd nagyon sokan örvendezhetünk Urunknál az örökkévalóságban... Jó lenne, ha megtalálnánk a módját, a férfiakat hogyan kell megszólítani, hogy visszatérjenek a templomba. Talán a fiatal papok az egyesületeken, a cserkészeten keresztül megszólítják a fiatalokat, és meg is tartják őket. Ebben fontos szerepük lehet az egyházi iskoláknak. Az, ami az én gyerekkoromban volt, már csak a kötelező hitoktatás bevezetésével érhető el ismét. Nem kötelező hinni, de legalább tanulják meg a hitigazságokat, az erkölcsöt. Istennek elkötelezett keresztényekre lenne szükségünk, Isten-félelemre, Isten-szeretetre. Ahhoz persze, hogy egy felnőtt ember lelkileg megváltozzon, hogy valaki megtérjen, legalább akkora csodára van szükség, mint egy gyógyulás. Lehet, a mi életünkben erre már nem kerül sor, de egyszer talán mégis megadja az Isten.”³

1 Az 1950-es szétszórás után csak Esztergomban és Szentendrén működhettek a ferencesek.

2 Egri Schematismus 2004. 162.

3 Gróf 2002. 342-353.

163. FÜLEP SÁNDOR (1970–1971)

Diósgyőrben született 1942. május 9-én. Gimnáziumi tanulmányait Miskolcon, a teológiát Egerben és Budapesten végezte. 1966. június 19-én szentelte pappá Brezanóczy Pál püspök, egri apostoli kormányzó. Első szentmiséjét szülővárosában, Miskolcon mutatta be 1966. június 26-án. Kápláni állomáshelyei: Bátor 1966-68, Nagykálló 1968-69, Erdőkövesd 1969, Erdőtelek 1969, Miskolc-Szirma 1969-70, Kunszentmárton 1970-71.¹ Egyházközségünkben Lázár Pál főesperes-plébános mellett teljesített szolgálatot. Közvetlen, segítőkész, rokonszenves egyéniség, jó szónok volt. Emlékezetes marad Szentháromság-vasárnapi szentbeszéde, amikor a háromszemélyű egy Isten fogalmát a 3-as szám és a hozzá kapcsolódó tulajdonság, jelenség összefüggéseivel és példák felsorakoztatásával érzékeltette: család (apa, anya, gyermekek), a testek fizikai kiterjedése (hosszúság, szélesség, magasság), az emberi test felépítése (fej, törzs, végtagok), növényvilág (gyökér, szár, termés) (maga a hármasság, amelyben együtt van a kezdet, a közép és a vég), az idő (múlt, jelen és jövő), az emberi lét (születés, élet, halál).

¹ Saját közlés

164. TAKÁCS JÓZSEF TIVADAR OFM (1971–1974)

Szomorú hír vonta komor felhőbe dr. Kiss Péter prépost, nyugalmazott plébános 1974. június 30-án esedékes gyémántmiséjének előkészületeit. A torony ormán lengő fekete zászló és a harangok zúgása jelezte az egyházközség gyászát: Takács József Tivadar kunszentmártoni káplán életének 62. évében rövid szenvedés után a budapesti Széher úti kórházban 1974. június 27-én visszaadta nemes lelkét Teremtőjének.

Szent Márton-búcsú 1973. november 11.
A körmenet élén balfelől: Takács József

A megboldogult lelkipásztor 1912. március 26-án született Kisvárdán. Ferencrendi szerzetesként szentelték pappá Gyöngyösön 1938. június 29-én. 1950 óta az egri főegyházmegye területén teljesített segédlelkészi szolgálatot: Egerben (1950-51), Füzesabonyban (1951-54), Pétervásárán (1954-57), Kerecsenden (1957-62), majd Egyeken¹, BÉlapátfalván és végül 1971. novembere óta Kunszentmártonban, ahol általános tiszteletnek és szeretetnek örvendett, mert mindenkor Szent Ferenc lelkületével, apostoli buzgósággal, készséggel és alázattal végezte hivatásának

Temetési menet: Fellegi Sándor plébános,
Orgonás Antal kántor, Szabó Imre Dávid,
Takács József káplán

teendőit valamennyi hívő, de különösen a szenvedők és a gyermekek lelki javára. Senki nem gondolhatta, hogy halála előtt három héttel, 1974 június 2-án, a felső kápolna pünkösdi búcsúján szellemi végrendeletként ható, utolsó szentbeszéde hangzik el, amikor a megtérés, a lelki megújulás fontosságát emelte ki, s arra intett, hogy az 1975-ben esedékes szentév kegyelmi kincseiből mi is részeltethetjük elhunyt szeretteink lelkét, ha tiszta kézzel merítünk az üdvösség forrásvizéből. A hívek sokasága vett részt július 2-án reggel az ünnepélyes gyászmisén, melyet Fellegi Sándor esperes-plébános mutatott be az Úrnak hűséges munkatársa örök nyugalmaért. Takács József Tivadar temetése 1974. július 6-án szülővárosában, Kisvárdán ment végbe a hozzátartozók és a papság nagy számának, valamint a kunszentmártoni hívek küldöttségének részvételével. A temetési szertartást Csépanyi Ferenc prépost-

kanonok, szabolcsi főesperes, nyíregyházi plébános végezte ferences atyák közreműködésével. A kunszentmártoni hívek nevében Kurucz Lajos egyházközségi képviselő búcsúzott megható szavakkal az öröklétbe távozó Takács atyától, kérve a jó Istent, jutalmazza meg a lelkek üdvéért fáradozó papját a mennyei dicsőség koronájával.

Takács József káplán és Felföldi Balázs

165. FERENCZ JÁNOS (1974–1975)

Erdőtelek községben született 1945. február 14-én. Tanulmányai végzetével 1968. június 23-án szentelték pappá Egerben. Segédlelkési állomásai: Pétervására 1968, Karcag 1969, Baktalórántháza 1970, Besenyszög 1970, Rakamaz 1971, Kunszentmárton (Fellegi Sándor esperes-plébános idejében) 1974-75.¹ Kisvárdai 1975. Plébános: Gemze 1975, Tiszalök 1978, Tiszaeszlár 1981. Tartós betegszabadságon 1984-től (Hajdúnánás).² Megrendült egészségi állapota miatt 1984-ben nyugdíjba vonult. Nyugdíjasként kisegítő lelkész: Kisvárdai 2001-2004, Rakamaz 2004-től.³

Ferencz János a ministránsokkal 1975. április 20-án

Rövid kunszentmártoni működésének emlékét az alsó temetői kápolna 1974. szeptember 15-én végbe ment búcsúján elhangzott hatásos szentbeszédének lejegyzett gondolatai őrzik: A Fájdalmas Szűzanyáról elmélkedünk kápolnánk mai ünnepén. Arról az édesanyáról, aki keserves könnyhullajtásokkal siratta ártatlanul meghurcolt, keresztre feszített Szent Fiát. Szűz Mária könnyei

azonban nem apadtak el! Ma is sír, de már nem Jézusért, hanem értünk, embelekért, különösen értünk, magyarokért. A mi Nagyaszonnyunk és Pátrónánk ő ezer év óta. Hűségét, szeretetét nem vonta meg tőlünk, csak az ő népe lett hálátlan. Hullatja könnyeit, mert „veszni indult István öröksége, szép kertjében ős erényeink.” Az ifjúság elfordult Istentől, a gyermekek nem akarják megismerni szent hitünk tanítását. A szülők felelőtlensége révén istentelen nemzedék felnövekvésének lehetünk tanúi. Elérkezett számunkra a vezeklés, az engesztelés, a jóvátétel ideje. Cselekedjünk, míg nem késő! „Ó, magyar nép apraja és nagyja,

Ferencz János káplán 1975. április 20.

A szülők felelőtlensége révén istentelen nemzedék felnövekvésének lehetünk tanúi. Elérkezett számunkra a vezeklés, az engesztelés, a jóvátétel ideje. Cselekedjünk, míg nem késő! „Ó, magyar nép apraja és nagyja,

ölts magadra bűnbánó ruhát, mély kesergő fájdalomaid jajja töltse be a vétkező hazát!" Vezessük vissza gyermekeinket az Istenhez! Ne mulasszuk el a hitoktatás meglévő lehetőségeit! Tartsunk igazi bűnbánatot, kérjük a Fájdalmak Anyját:

„Szállj közénk, óh sírj Te is velünk,
Vigasztald és mentsd meg nemzetünk!...
Szép Nagyasszony, hullass könnyeket,
Könnyeiddel mentsd meg nemzedet!”

1 Egri Schematismus 1975. 94.

2 Egri Schematismus 1987. 102.

3 Debrecen-nyíregyházi Schematismus 2008. 73.

166. DR. ANTALÓCZI LAJOS (1975–1976)

A rendkívül tehetséges, óriási akaraterővel és szervező-készséggel megáldott fiatal káplán alig tizenhárom hónapot töltött Kunszentmártonban Fellegi Sándor főesperes-plébános mellett, nagyra hivatottságának jelei azonban már itt is megmutatkoztak. Rövid, de tartalmas életének foglalata a következő. 1947. október 20-án született a Szabolcs megyei Tiszaeszláron. Papi hivatásának kezdete és kiteljesedése négy egymást követő érsek: Brezanóczy Pál, Bánk József, Kádár László és Seregély István idejében ment végbe. Tanulmányai végeztével 1972. április 3-án, húsvéthétfőn szentelték pappá Egerben. Segédlelkészi állomáshelyei: Demecser 1972, Nyíradony 1973, Kisvárdá 1974, innen került Kunszentmártonba 1975. július 1-jén, majd 1976. augusztus 31-én Bánk József érsek az egri, korábban ferences Nagyboldogasszony plébániára rendelte káplánnak. Beosztását megtartva, a Főegyházmegyei Könyvtár munkatársa lett 1978-tól. A szakmával a tudós, literátus pap: Iványi Sándor (1917-1983) keze alatt ismerkedett meg. Kemény önképzés eredményeként 1982-ben diplomát szerzett Budapesten, az ELTE könyvtár szakán. Az 1982. év egyébként kettős nevezetes fordulatot hozott Antalóczi Lajos életében: az egri Kisboldogasszony templom plébánosává nevezték ki, és a Főegyházmegyei Könyvtár vezetésére kapott megbízást. „Töretlenül szolgálta Urát pappá szentelésétől korai haláláig mind az oltárnál, mind a könyvtárban. Utolsó percéig működött plébánosként is, noha ez a kettős teher csak rendkívüli ember vállára helyezhető biztonsággal. Ő mindkettőt példásan látta el.”¹ Az ELTE Bölcsészettudományi Karán „Az Egri Nyomda Részvénytársaság története és munkássága 1893-1949” című disszertációjának megvédése révén 1983. február 22-én summa cum laude minősítéssel elnyerte a doktori fokozatot.² 1993-ban kapta meg a könyvtárigazgatói kinevezést. Ennek kapcsán nyilatkozta: „Neves elődöm példája sarkall, hogy erőmből telhetően mindent megtegyek a hazai művelődésért.”³ A gróf Eszterházy Károly egri püspök által építtetett líceum barokk pompázatú könyvtártermének mennyezetén

Antalóczi Lajos káplán a felső kápolna búcsúján, 1976. június 13-án

Kracker János Lukács festette meg a tridenti zsinat panorámáját. A 130 ezer kötettel rendelkező Főegyházmegyei Könyvtár kincsei között 1200-as években írt kódex, számos ősnymtatvány és egyéb ritkaság található. Itt őrzik Mikes Kelemen Törökországi leveleinek eredetijét és a Magyarországon egyetlen Mozart levelet. A teológia, a bölcsészet, történelem és orvostudomány mellett csillagászati, matematikai és botanikai munkák is sorakoznak a polcokon. Antalóczi Lajos kiváló elődök méltó utódaként irányította a könyvtár tudományos munkáját, de a korábbiaknál sokkal sanyarúbb körülmények között. „Amikor az Egri Főegyházmegyei Könyvtárba került, annak állapota magán őrizte az államosítás minden hátrányos következményét. Az Egri Tanárképző Főiskolán (amelyet ekkor Hosi Misinek becéztek a magyar művelődéstörténethez vajmi csekély szállal kötődő vietnámi államférfiú, Ho Si Minh nevének viselete miatt) csupán a kijelölt útvonalon közlekedhettek a könyvtár pap és civil munkatársai. A régi könyvtártermek tornateremnek (!) voltak átalakítva, az állomány jelentős része ebek harmincadjává vált. A könyvtári személyzet és a kutatók egy pici sekrestyében zsúfolódtak össze, amelyen keresztül egy időben még turistaforgalom is zajlott. Dr. Antalóczi Lajosra a termek és az állomány méltó körülmények közé történő visszahelyezése várt.”⁴ Állandóan tárgyalt a minisztériumban, és igyekezett meggyőzni Kádár László érsek urat, hogy kérjék vissza a

A Főegyházmegyei Könyvtár munkatársa Egerben

Dr. Antalóczi Lajos a Főegyházmegyei Könyvtár igazgatója

Az Eszterházy Károly Főiskola nevezetességeit mutatja be a kunszentmártoni zarándokoknak 1999. október 2-án

helyiségeket. Az érsek nem sok lehetőséget látott benne, de a végén mégis hozzájárult a visszaigényléshez. Még az egyházi javak országos visszaadását megelőzően, 1991 augusztusában visszakapták a régi termeket, amiben oroszlánrészre volt Antalóczi és Glatz Ferenc akkori kultuszminiszter levélváltásának. A fáradhatatlan igazgató „nemcsak a helyiségeket szerezte vissza, hanem a könyvtár működéséhez szükséges személyzetet és azok számára fizetést is kiverelkedett a minisztériumban, a technikai eszközök beszerzésére is fedezetet biztosított.”⁵ Nem túlzás azt állítani, hogy Antalóczi Lajos a könyvtáralapító Eszterházy püspökhöz méltó erkölcsi magaslatra emelkedett, amit egyebek mellett a könyvtár bicentenáriuma 1993-ban szervezett tudományos ülés, valamint a *Kétszáz éves az Egri Főegyházmegyei Könyvtár 1793-1993* című emlékkönyv is dokumentál. Ebben fogalmazta meg gyönyörű hitvallását: „Csak az lehet méltó gazdája és felelőse Eszterházy könyvtárának, aki szívvel és hozzáértéssel rendelkezik. A küldetés ugyanis apostoli, az itt őrzött értékek embert és történelmet formálnak, a feladat pedig szívet gyönyörködtető.”⁶ Életműve csúcását a 2000. évben szerkesztett és megjelent *Régi nagy patrónánk. Magyar Mária-versek* antológiája jelentette. Egyúttal az általa képviselt és terjesztett Mária-tiszteletnek is koronája.⁷ Több könyve és cikke látott napvilágot a Szűzanya jelenéseiről, közbenjárásáról. Az *Új Misszió* havi folyóiratban „Tegyétek, amit mond!” címmel Mária-ás rovatot szerkesztett hosszú éveken át. Legutolsó munkája az Irgalmas Jézus tiszteletének magyarországi elterjesztése volt. Ezzel kapcsolatban lefordította és kiadta Szent Fausztina

Dr. Antalóczi Lajos pápai prelátus

nővér életrajzát, és mindent elkövetett azért is, hogy az Irgalmas Jézust ábrázoló képek minél nagyobb számban eljussanak az emberekhez. Lajos atya annak idején Franciszek Macharski bíborostól, Krakkó érsekétől meghívást kapott Rómába Fausztina nővér szentté avatására. Együtt misézett a Szentatyával, s ez nagyon boldoggá tette: eddigi fáradozásának elismerését látta a meghívásban. Amikor megindult Krakkóban az Isteni Irgalmasság bazilikájának építése, Macharski bíboros azt kérte Seregély István érsektől, hogy a bazilika alagsorában – ahol örökös szentségimádás lesz – a négy kápolna közül az egyik legyen magyar. A püspöki kar a kérést egyhangúlag elfogadta és Antalóczi atyát bízta meg a feladat végzésével. Ennek megvalósítására azonban már nem maradt ideje.⁸

Tallózás Antalóczi Lajos irodalmi munkásságából: Mária, Egyházunk anyja (*Teológia*, 1978. 3.sz. 165-167.), Mária hónapja elé (*Katolikus Szó*, 1983. május 1-8.), Egri vallásos ponyvák (*Új Ember*, 1983. jún. 26 – júl. 3.), Ő meg én – Bossis Gabriella lelki naplója (*Új Ember*, 1987. márc. 8.), Csak egy szomorúság van: ha az ember nem szent – könyv a XX. század konvertitáiról (*Új Ember*, 1987. máj. 10.), Henri Daniel-Rops: Jézus és kora (*Új Ember*, 1987. máj. 24.), Újraevangelizálás Magyarországon (*IGEN*, 1992. július 3.)

Antalóczi Lajos könyvtárszervező munkáját az állam is méltányolta, 1991-ben megkapta a Szabó Ervin díjat. Egyházi kitüntetései: 1989: címzetes esperes, 1993: címzetes kanonok. Seregély István egri érsek 1995-ben a Szentatyától kieszközlte számára a pápai prelátusi méltóságot. A 2000. év nyarán súlyos betegség támadta meg. Életének 53., áldozópapságának 28. évében, 2000. december 16-án hitéből fakadó türelemmel viselt szenvedés után, Urunk szentségi kegyelmeivel

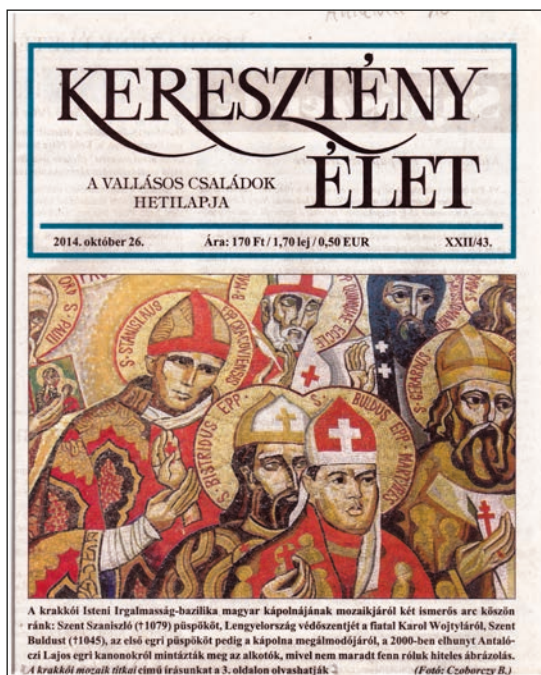
Dr. Seregély István egri érsek végzi a temetési szertartást 2000. december 22-én.
Balfelől: P. Zselepszki Fábán kunszentmártoni kármelita atya

mege erősítve, Egerben elhunyt. Az engesztelő szentmisét lelki üdvéért december 22-én délelőtt Kovács Endre és Katona István segédpüspökök, valamint a város papjai mutatták be a bazilikában. A temetési szertartást a bazilika altéplomában Seregély István egri érsek végezte. A kunszentmártoni nagytemplom és a kármelita kápolna küldöttségére szívet tépő látványként hatott, amikor a Tisza-eszlárról érkező idős édesanya hangos zokogással borult fia koporsójára.

A krakkói Irgalmasság-templom magyar kápolnája mozaikjait 2004-ben készíttette el Puskás László festőművész, görögkatolikus pap. A magyar szentek sorában megörökítette a hivatalosan nem kanonizált, de szentként tisztelt Buldus egri püspököt, aki Szent Gellért társa volt a vértanúságban: a pogányok 1046. szeptember 24-én a Duna-parton megkövezték. Mivel semmiféle korabeli kép nem maradt róla, a művész Antalóczi Lajos arcvonásait kölcsönözte Szent Buldus püspök ábrázolásához.

A kunszentmártoniakkal való baráti kapcsolatát élete végéig fenntartotta. Távozása után egy évvel, 1977. november 13-án, Szent Márton búcsújára hívta meg ünnepi szónoknak Antalóczi Lajos egri káplánt volt főnöke, Fellegi Sándor főesperes, plébános. „A vendég régi ismerősként, örömmel köszöntötte a szószékről a híveket. Szívesen vállalkozik a szentbeszédre, melyben az irgalmas Isten szeretetét, jóságát kívánja hirdetni. – A Bölcsesség Könyvében olvashatjuk: ‚Olyan, Uram, előtted a világ, mint a porszem.‘ A világ minden nagysága eltörpül az Isten végtelensége mellett. Az ember is csak egy porszem a világmindenségben, az Úr mégis szereti az embert, mert megalkotta, örök életre hívta. Szereti minden gyermekét, és vezeti az üdvösség útján. Az ember egyetlen célja az Istent keresni és hozzá elérkezni. Ez nem könnyű dolog, szívós harc, mely bukásokkal, elesésekkel jár. Az Isten nem hagy magunkra,

segíti és elesettségéből felemeli az embert. Szükség van példaképre, aki már végigjárta ezt az utat, hogy feltekinthessünk rá. Ezért rendelkezett úgy az Egyház, hogy minden egyházközségnek legyen pártfogó szentje. A Kunság szívében Szent Márton püspök a hívek pártfogója és példaképe, aki tökéletesen felismerte, hogy az ember célja az Isten keresése. Elhagyta a világot, szerzetbe vonult, ott készült az Istennel való találkozásra. Példát adott, hogyan kell Istenért mindent elhagyni. Ez a példaadás a XX. században is érvényes. A mai ember pénzért, anyagi sikerekért mindent elhagy, minden elvet félredob. Pedig már a nagy tudós, Pascal is megmondta, hogy az ember számára nem létezhet fontosabb kérdés az Istennél. Ha meghal, mindent itt kell hagynia, mert utána az örök élet következik, vagy az örök kárhozat. Szent Márton példázza, hogyan kell a hitben hűségesnek maradnunk. De egyben a bátorságra is eszményképet ad. Ő nem félt az áldozatvállalástól. Manapság hányan, de hányan félnek az emberek gúnyos megjegyzéseitől, ha templomba járnak! Legnagyobb veszély most az anyagi jólét s az ebből eredő megalkuvás, gyávaság. Az ember vagy fél valakitől, vagy megalkuszik, tehát kétféle életet él. Nem meri az Istent teljes odaadással szeretni. Szent Márton nem töltötte egész életét a szerzetben, mert Isten kiszólította a cellából. Küldetést kapott, hogy hirdesse az Isten irgalmas jóságát. Egyházmegyét vállalt, kiment az emberek közé, hirdette az ígét, Krisztus követésére buzdított, és vállalta a lélekmentés áldozatos munkáját. Ebben is örök példaképünk. A lélekmentés számunkra is kötelező, de félelmetesen nagy feladat! Kunszentmártonban ezen a téren kell sokat tennünk. Áldozatot vállalni, gyakorló vallásos életet élni, és ezt felajánlani embertársaink üdvösségéért! A keresztségben hivatást kaptunk a lélekmentésre. Az irgalmas Isten, aki gyengéden figyelmezteti az embert, azt akarja, hogy a bűnös megtérjen, mert a pislákoló mécsbelet nem oltja ki, s a megroppant nádszálat sem töri össze. Ölbetett kézzel azonban nem lehet üdvözülni. Senki nem jut az örök élet országába erőfeszítés nélkül! Úgy éljük az életet, hogy ne a kárhozat felé haladjunk! Az irgalmas Isten segít minket, ha fogytán van az erőnk, akkor felemel. Vár minket mindig. Térjünk hát be a templomba, s az oltárképen álló Szent Márton példája adjon erőt, hogy gyengeségünkben sem szűnjünk meg az Isten útján járni, s emellett részt tudjunk vállalni keresztény küldetésünk egyik legnagyobb feladatából: a lélekmentés munkájából. Így nemcsak mi jutunk el az üdvösség révpartjára, hanem másokat is elvezetünk Krisztushoz.”

A „Keresztény Élet” címlapja a mozaik-képpel

1999. október 2-án 45 fős kunszentmártoni zárandokcsoport érkezett autóbuszszal Egerbe. A gazdag program kiemelkedő eseménye volt, amikor dr. Antalóczi Lajos pápai prelátus a legnagyobb szeretettel és készséggel vezette végig a kedves vendégeket a könyvtár folyosóin és termein, ahol megtekinthették a gyűjtemény legféltettebb kincseit.

1 Földvári Sándor: Dr. Antalóczi Lajos (1947-2000). Honismeret 2001/3. 127. Egyházi Könyvtárak Egyesülete Névtár 2001. Pannonhalma, 2001. 10.

2 Új Ember, 1983. március 6.

3 Új Ember, 1984. február 26.

4 Honismeret, 2001/3. 127-128.

5 Czákó 2008. 205.

6 Antalóczi szerk. 1993. 343

7 Egyházi Könyvtárak Egyesülete Névtár 2001. Pannonhalma, 2001. 10.

8 Katona István: Isteni Irgalmasság Alapítvány. Keresztény Élet, 2001. január 14. Egri Schematismus 2000. 107.

167. SZÁNTÓ JÓZSEF (1976–1977)

Az egri főegyházmegye egyik kiváló lelkipásztora, jelenleg Jászberény város apát-plébánosa, aki újmisésként Kunszentmártonban kezdte papi szolgálatát, 1951. január 23-án született Jászárokszálláson. Édesapja: Szántó József, édesanyja: Csikós Julianna szerető gondossággal egyengette útját hűgával együtt. „Naponta indult kisiskolásként az árokszállási tanyáról torony iránt az iskolába. Naponta megtette hóban-fagyban, esőben-sárban és persze rekkenő hőségben az utat az iskoláig, a templomig, a boltig – ha kellett. De amikor ötödik osztályos korában 1962-ben Gyenes Gyula újmiséjén a

negyventagú gyermekkorús a templomban rázendített egy énekre, ez a dallam úgy megfogta, hogy attól kezdve nem tudott másra gondolni, csak erre az egyre, hogy talán egyszer neki is...”¹ Elhatározta, pap lesz. A jászárokszállási gimnáziumban érettségizett, s a katonai szolgálat letöltése után az egri szemináriumba kérte felvételét. És „egészen beleremegtem, amikor 1969 Krisztus Király vasárnapján a szeminárium kápolnájában a reverendát először öltöttem fel és a kispapok ugyanazt az éneket kezdték énekelni, ami egyszer otthon megragadta a szívemet: „Magasztalja lelkem az én Uramat...” Tudtam, jó helyen vagyok” – nyilatkozta pásztói plébánosként 1993 januárjában.² 1976. június 20-án Bánk József egri érsek szentelte pappá. Első kápláni állomáshelye Kunszentmárton, 1976-tól 77-ig. Rövid ideig tartó értékes szolgálatának betetőzése volt a felső temetői kápolna pünkösdi búcsúján, 1977. május 29-én elmondott szentbeszéde, amikor is a Szentlélek eljövételének történeti körülményeit és az apostolokra gyakorolt hatását fejtegette a prédikáció bevezető részében. A harmadik isteni személy az Atya és Fiú örök szeretetének Lelke, aki tüzes nyelvek alakjában töltötte el az apostolok és a Boldogságos Szűz Mária szívét. Sokan kérdezik: miért nem jön el ma is a Szentlélek, miért nem irtja ki a közönyt, a hitetlenséget? Csak az imádságos közösség

1516/1976.sz.

Krisztusban Kedves Fiam!

Miután teológiai tanulmányaidat befejezted, beállsz most munkásnak az Ur szőlőjébe. Jelen soraimmal folyó évi július 1-i hatállyal

K u n s z e n t m á r t o n I.

plébániára nevezlek ki segédlelkésznek. Ugy küldelek, mint az isteni Mester küldte apostolait. "Tüntes docete..." Hevitse szivedet az apostolok lelkesedésének szent lángja! Örömmel de mégis aggódó szeretettel bocsátalak első utadra. Ezért utravalóul fogad el tőlem, mint a Mester helyettesétől atyai jótanácsaimat.

Ne feledd el soha, hogy abban a hónapban nyerted el a szent papi rendet, amelyben Jézus Szentséges Szíve és Szent Alajos ünnepe van.

Ezért arra kérlek, hogy a Szent Szív legyen papi életed centruma, hisz ő "az élet és szentség forrása". A szentmiseáldozatban nap mint nap személyesen találkozol vele. Magányos adórációk alkalmával minden gondodat és örömdöt eléje tárhatod. A Szent Szív legyen tanítómestered, hiszen benne a bölcsesség és tudomány összes kincsei megvannak. Mindjobban a szelíd és alázatosszívű Jézushoz kell hasonlónvá lenned. Így igazán "alter Christus" válik belőled. A rádbizott lelkeket, gyermekeket és felnőtteket vezesd buzgón Ohozzá, hisz ő "minden szív királya és középpontja".

Szent Alajostól a papi élet makulátlanágát tanulhatod meg. Ez a legszebb disze a papságnak. Ehhez éppen a mai világban kell ragaszkodnunk. Ez emel és lendít bennünket. Ez érzi meg bennünk az ujmisés lelkületet és képesít arra, hogy osztatlan szívvel kövessük isteni Mesterünket a mai forrongó világban is.

Minden munkádban érezd, hogy a papi tisztség a püspöki renddel való kapcsolat alapján részesedik abban a tekintélyben, amellyel maga Krisztus építi, megszenteli és kormányozza Testét. Eppen ezért légy állhatatos a szentelő püspök kezébe tett hűségigérethez.

Szeretettel kérlek, hogy első Principálisodra, mint idősebb és tapasztalt munkatársra tekints. Fogadd szívesen irányítását és utmutatásait.

Bizom abban, hogy szívesen állsz most be Isten szent népének szolgálatába és a Zsinat szellemében megújuló Egyház tanúságtévő apostola leszel.

Ha lelkipásztori életedben bármiféle problémával találkozol, bizalommal fordulj hozzám.

Ezekkel a tanácsokkal bocsátalak most első lelkipásztori utadra az Atya, a Fiu és a Szentlélek nevében!

Szeretettel adja Reád és Szeretteidre főpásztori áldását

Eger, 1976. június 20-án

Krisztusban atyád

Tisztelendő
SZÁNTÓ JÓZSEF
ujmisés urnak
E g e r

József
ersek

remélheti, hogy hittel, szeretettel közreműködve nyeri el a Szentlélek kegyelmét, mindent megújító erejét. Bár itt Kunszentmártonban is létrejönne az az apostoli közösség, amelyet majd átjár a Szentlélek pünkösdi tüze, amely a mustármag és a kovász szerepét fogja betölteni a hitélet megújításában! Végezetül a szónok bejelentette, hogy az érsekfőpásztor Jászárokszállásra helyezte át, s hamarosan távozik községünkől. Megköszönte a hívek imádságos szeretetét, jóindulatát. Igérte, hogy szentmiséiben megemlékezik majd első állomáshelyének híveiről és a gyermekekről. Szent Pál apostol szavaival búcsúzott, és Kunszentmárton hívő népét a megújító Szentlélek Isten kegyelmébe, a Kármelhegyi Boldogasszony és Szent Márton püspök oltalmába ajánlotta. „Testvéreim! Félve-remegve munkáljátok üdvösségeteket, zúgolódás és okoskodás nélkül tegyetek meg mindent, hogy kifogástalanok és tiszták legyetek, Istennek ártatlan gyermekei a gonosz és romlott nemzedék közt, akik úgy ragyogtok, mint csillagok a világmindenségben. Ragaszkodjatok az élet ígéjéhez, hogy Krisztus napján dicsőségetek legyen. A békesség Istene szenteljen meg titeket, őrizze meg lelketek és testetek egészen feddhetetlenül Urunk Jézus Krisztus eljöveteleig!” (Fil 2. 12, 14-17. 1 Tessz 5. 23) Ezután Fellegi Sándor főesperes-plébános lépett a szószékre, és a hívek nevében megköszönte a távozó káplán atya rövid egy éven át kifejtett áldozatos munkáját, buzgóságát, s a Szentlélek Isten bő áldását kérte további lelkipásztori tevékenységéhez.

Szülővárosában két évet töltött (1977-1979), majd az egri főplébánián dr. Mészáros Lajos kanonok-plébános, érseki helynök mellett folytatta segédlelkészi szolgálatát. 1986-ban Szücsi község plébánosa lett, 1989-ben pedig Pásztóra került, ahol esperesi kinevezést is kapott. Itt készített vele szemléletes riportot Juhász Ferenc

Szántó József káplán az alsó kápolna búcsúján 1976. szeptember 19-én

bogácsi lelkész, az Új Misszió munkatársa. Írását így kezdi: „Pásztón tudtam meg, milyen a tökéletes plébános. A káplánszoba ajtaján függött a szöveg. Lemásoltam: „Mindenkit név szerint ismer. Mindig nyitva a füle. Vastag a bőre, hogy minden sértést elviseljen. Kiváló muzsikuss, építész, utazásszervező. Bölcs pedagógus, tökéletes tervező, számítógép-kezelő, bőkezű adakozó. Sohasem alszik, a jövőbe lát, mindig mosolyog, minden vasárnap gyönyörű prédikációt tart. Mindenkit szeret, senkitől sem vár hálát, minden kérdésre bibliai választ ad. Mindenkit felköszönt a születésnapján. Öregeket, betegeket látogat, együtt fut a fiatalokkal, együtt üldögél az öregekkel.” Ehhez képest Szántó József plébános csak a fejét csóválja és derül, amikor ráolvasom a listát. Mert bizony név szerint keveset ismer hívei közül, nem oly rég került Pásztóra. A sértéseket se állja jobban, mint bármelyikünk. Muzsikálni ugyan tudna az orgonán, de Rajeczky Benjámin tanár úr emléke tövében ez igen kockázatos dolog.³ Marad csak a prédikáció, melynek összekapcsolt oldalait lapozgatom. Gondos papra vall a leírt beszédek sora, elismeréssel szólok az igényes munka láttán. – Volt-e már különösen is emlékeztető beszéde? – kezdem a faggatózást azzal, amiről azt gondolom, könnyebben értem magam is. – Hajjaj! – tolja följebb aranykeretes szemüvegét mutatójával. – Most is volt nem régen Egerben. Hét és fél évig voltam ott káplán, és most visszahívott Czákó igazgató úr, hogy én mondjam a Szent Mihály-esti búcsúi beszédet a bazilikában.⁴ Soha nem mentem föl azelőtt a szószékre, most láttam először, mekkora tömeg ül a padokban. Ott voltak a kispapok is, egy-két kanonok, a teológiai tanárok, hát mit mondjak? Amikor lépegettem fölfelé a szószék lépcsőjén egyre nehezedő lábakkal, különös izgalom fogott el. De az első mondat volt csak nehéz...”⁵ 1993-tól az egri Jézus Szíve templom plébánosa, Ostorost és Novajt is ellátta, hitoktató

A búcsúi körmenetben 1976. szeptember 19.

volt, s a Szent József Kollégium lelki vezetőjeként is működött. „1994-ben előljárója, Seregély István érsek magához hívatta, s megkérdezte tőle, képesnek érzí-e magát arra, hogy Mezőkövesden, plébánosként, hatalmas templom építésébe fogjon. Szántó József válasza egyértelmű volt: engedelmisséget fogadott, s a munkát kihívásnak érezte. Így került hát Mezőkövesdre, erre a nagy hagyományokkal rendelkező tizennyolc ezer lakosú helyre, amelynek még Mátyás király adott mezővárosi rangot, s amely a matyó világ központja, fővárosa. A várost a két plébánia fele-fele arányban osztja ketté. A Jézus Szíve plébánia területén zömmel katolikusok laknak, s a kilencezer emberből egy-egy vasárnap ezerkétszázan jönnek el szentmisékre. A mai plébániát s a templomot az 1923-ban idejött jezsuiták kapták. Szántó József plébános hálával emlékezik a jezsuiták munkájára, hiszen naponta tapasztalja még ma is működő hatásukat hívei lelkében. Beszélgetésünk alatt többször hangsúlyozta, hogy őt, illetve a nála fiatalabb és idősebb káplán-munkatársait, úgy érzi, a jó Isten a tenyerén hordja, hiszen olyan jó munka-kapcsolatban vannak egymással, olyan boldogan szolgálják a különféle korosztályú híveket, s olyan szépen halad a templomépítés is. Saját szavait idézve: „Szentelésem után fogalmazódott meg bennem, hogy mindenki papja szeretnék lenni. Érzem, hogy Isten embere vagyok, sok kihívás ér, de mindig segít ezek megoldásában az Úr. S most, hogy templomot építek, hitem tovább növekszik, mert megtapasztalom, hogy ezt a készülő Isten-házat nemcsak emberi kéz építi, amint ez a Bibliában is elhangzik.” Mint a plébános elmondta, a mezőkövesdiek hite igazi, élő, komoly és mély hit. Ennek megőrzése, s a jövő évezredbe való átmentése pedig az ő nagy felelőssége.”⁶ És felépült az impozáns kéttornyú templom. A lelkipásztor fáradozásait Seregély érsek 1994-ben c. kanonoksággal, 2001-ben a Boldogságos Szűz

Szántó József lelkigyakorlatos apáti szentmiséje a kunszentmártoni templomban, 2010. február 21-én

Máriáról nevezett felsőgagyi apáti címmel jutalmazta.⁷ Ternyák Csaba egri érsek 17 évi mezőkövesdi szolgálat után 2011. augusztus 1-től a jászberényi főplébániára helyezte át, 2013-ban pedig Jász-Kun főesperessé nevezte ki.⁸

Szántó József apát-kanonok kunszentmártoni kapcsolatai közel négy évtizede töretlenül fennállnak. Első alkalommal 1994. november 26-án látogatott városunkba, amikor az alsó temetőben nyugvó M. (Máter) Lehotzky Ilona, az egri Angolkisasszonyok Gimnáziumának egykori igazgatója, majd kunszentmártoni főállású kántor halálának harmincadik, illetve dr. M. Benes Anna, az egri Angolkisasszonyok Tanítónőképző Intézetének volt igazgatója halálának tizedik évfordulójára emlékeztünk. Lelkiüdvükért Szántó József egri plébános és Nagy Ferenc kunszentmártoni plébános mutatott be koncelebrációs szentmisét. Nyolc évvel később, 2002. április 27-én 45 fős kunszentmártoni zárandokcsoport érkezett autóbusszal Mezőkövesdre, ahol Szántó József atya bemutatta a gyönyörű új Jézus Szíve templomot. 2010. február 19-20-21-én Kövesdy Zsolt plébános meghívására felejtethetetlen háromnapos lelkigyakorlatot tartott a kibővítésének és püspöki felszentelésének századik évfordulóját ünneplő templomunkban. A triduum infulás apáti szentmisével zárult, amikor a közszeretnek örvendő egykori kunszentmártoni káplán a következő sorokat írta a plébánia vendégkönyvébe: „A 2010. évi nagybőjti lelkigyakorlat szent három napján örömmel tapasztalom, hogy Kunszentmárton népének hűséges maradéka szereti Istent és egyházát. A jász ősök szívének és hitének nagyságát kérem Istentől az újuláshoz és a további szép folytatáshoz. 2010. február 21. Szántó József plébános (Mezőkövesdről).”

2012 karácsonya előtt meglátogatta a jászberényi Szent Erzsébet rehabilitációs osztályát. A kórház igazgatója, dr. Csiki Zoltán kérte fel Szántó József apát-plébánost, hogy advent idején szentmisét tartson a betegek részére. „Prédikációjában arról beszélt, hogy vannak találkozásaink, amelyek lélekben nem érintenek meg bennünket, s ezeket gyorsan el is felejtjük. Azokra a találkozásokra viszont hosszú idő után is emlékezünk, amelyek során jó szót kapunk embertársainktól. A legnagyobb találkozásunk pedig az, amikor Isten Krisztuson keresztül találkozik velünk. Krisztus vállalta az emberi életet, a kereszt cipelését, a halált is három napig. Ez azt bizonyítja, hogy Isten soha nem hagy el bennünket. – Fontos, hogy öröm legyen a szívünkben, még akkor is, ha betegek vagyunk. Édesanyám itt halt meg, ebben a kórházban. Nagyon komoly keresztet cipelt, hiszen öt éven át szobához kötötten élt. Fontos, hogy a kereszthordozás értelmét megértsük, fizikai vagy lelki szenvedésünket az Úrnak ajánlva viseljük. Tegyük jóvá mindent a végső találkozásig, amikor Isten színe elé kerülünk – mondta Szántó József.”⁹

1 Juhász Ferenc: Magasztalja lelkem... Új Misszió, 1993. január. 10-11.

2 Új Misszió, 1993. január. 10-11.

3 Rajeczky Benjamin (Eger, 1901. nov. II. – Pásztó, 1989. júl. I.): ciszterci áldozópap, tanár, zenetudós, volt pásztói perjel. Magyar Katolikus Lexikon XI. 438.

4 Czako István (Szolnok, 1927. júl. 13.): pápai prelátus, egri kanonok, érseki irodaigazgató, 1988-tól az egri bazilika plébánosa. Egri Schematismus 2004. 152.

5 Új Misszió, 1993. január. 10-11.

6 Bókay László: Mindenki papja szeretnék lenni! Új Ember, 1997. november 9.

7 Egri Schematismus 2004. 176.

8 Egri Érsekség Körlevelei IV. 991/2013.

9 Új Néplap, 2012. december 29.

A végtelen szerény, szolgálatkész, udvarias és tiszteletudó fiatal káplán, aki Szent Pál szavai szerint „mindenkinek mindene lett”, alig egy évet töltött Fellegi Sándor főesperes-plébános idejében a kunszentmártoni plébánián, akkor még nem gondolhatta, hogy 34 éves korától örök sötétbe burkolózva, a szülői házba visszatérve, nyugdíjasként és vakon fogja leélni az életét. Ötvös András 1950. január 16-án született Gyöngyöstarján községben. Tragédiákkal szegélyezett pályafutását az Új Misszió című folyóirat kiváló riportere, Juhász Ferenc atya (a későbbi gyöngyösi plébános) megjelenítő erőt sugárzó írása segítségével követhetjük nyomon. „Hogyan lettél pap? – hangzott az első kérdés. – Nincs nagy fordulatom, megtérés, ilyesmi. Mindig pap akartam lenni. Harmadik osztályos koromtól töretlenül. Egyszerű az egész. A plébánia folyosóján álltam. Ott állt a káplán is. Öregasszony jön a lépcsőn fölfelé. Közben megáll, kicsit pihen. Két nagy levegő közt, minden bevezetés nélkül odaszól a káplánnak: ‘Tisztelendő úr, hogy lett maga pap?’ A káplán is egyből vissza: ‘Elhatároztam, és pap lettem.’ No, Andris – mondtam magamban – határozd el te is! Meg is jegyezte valaki az utolsó helyemen, amikor már plébános voltam: ‘Maga semmi másnak nem való, csak papnak’. – Azért nem ennyire egyszerű, ugye? – csalogatom a szót belőle, hátha mondana valami rendkívülit. – De majdnem ennyire egyszerű. A templom körül nőttem fel. Onnan kerültem Pannonhalmára, a bencés gimnáziumba, majd két év katonaság után Egerbe, a szemináriumba. 1975. június 22-én szenteltek pappá, négy helyen voltam káplán (Mezőkövesd II. 1975, Jászárokszállás 1976, Kunszentmárton 1977, Polgár 1978), majd 1980-ban Tiszaórsón plébános a betegségemig. Nyolcvannégytől itthon vagyok anyámmal. (Itt a krónikásnak meg kell állnia, mert Szidi néni, az édesanya kerül szóba. Az olvasó gondolja ide egy erős asszony élettörténetét.)

– Nagy élmény volt visszatérni a faluba, ahonnan elszármaztam. Felismerni és újra ismerni mindent és mindenkit. A régiek hangjára még emlékeztem. – Sajnálattal van a hangjukban? – Inkább elismerésnek mondanám. Az emberek itt Gyöngyöstarjánban észreveszik, hogy lassan legyőzöm a korlátaimat. Elmegyek már a templomig is egyedül. Bennem minden úgy van, ahogyan húsz évvel ezelőtt láttam. Az emlékek, a bot, a korlát, a kerítés, az árok hajlata, egy nagyobb kő, a sarok és a hangok a segítőim. Ezekre hagyatkozom. Különben engem csak a templomig érdekel az egész. Ott elmondom a misét, gyóntatok, ha szükséges, aztán jövök haza.”¹

Ide kívánczik Tóth Elemér c. kanonok, gyöngyöspatai plébános 2002-ben közzétett írásának részlete. Lelkipásztori vonatkozásban ő látta el Ötvös atya szülőfalujának hívőközösségét is: „Él Gyöngyöstarjánban egy pap, Ötvös András. Ott született, és már 15 éve mindkét szemére vak. Nyugdíjasként él az édesanyjánál, de gyönyörű szépen misézik. Több kánont elmond fejből, mint én könyvből. Nagyon jól kifejlődött az emlékezőtehetsége, igen nagy segítség számomra. Köznapokon ő misézik, én csak egy héten kétszer megyek ki, meg vasárnap. Egyéb-ként ő csinálja a dolgokat, sőt, jár a környékre helyettesíteni is. Mondta, hogy az

Ötvös András káplán a felső kápolna búcsúján, 1978. május 21-én

elején nagyon nehéz volt feldolgozni, de már sikerült. Kiegyensúlyozott ember és különleges emlékezőtehetsége van.”²

Juhász Ferenc is folytatta a kérdések sorát: „– Nincs rossz élményed? – Amikor hazaköltöztem, a kiskapuban eltévedtem. Szörnyű pánik! Tudtam hol vagyok, csak azt nem, hogy merre állok, milyen irányba forduljak. Később egyszer még a templomba menet is eltévedtem. Most már tudom, ha végképp elkeveredek, nem szabad megijedni, kapkodni. Várni kell nyugodtan, csendben. Aztán előbb-utóbb jön egy autó vagy egy ember, és a hangja segít visszatalálni. A hang nagyon sokat jelent... Miközben hallgatom Ötvös András atyát, körülnézek a szülői házban számára kialakított külön szobában. Praktikus bútorok. Főleg tárgyak itt nincsen. A székek, az asztal olyan magasságban, hogy leeresztett kézzel elérhetők. Nem kell lehajolni hozzájuk és főleg átesni rajtuk. – Mi a te státusod valójában? – érdeklődöm. – Nyugdíjas vagyok. ,Csinálj, amit tudsz, és maradj itthon, ameddig csak lehet!’ – mondta az érsek úr, amikor itt bérált a faluban. Pár szóból megértett. – És mit tudsz csinálni? – Eleinte semmit nem tudtam. Az embernek a betegséggel el kell jutnia egy nyugvópontra, hogy tudjon magával kezdeni valamit. – Mennyi időre volt szükséged? – Azután, hogy teljesen elveszítettem a látásomat, egy év múlva kezdtem összeszedni magam. A hitem segített át a krízisen. Kétszer műtöttek meg. Mindkétszer Kölnben. Pedig nem akartam, tudtam, a cukor miatt kevés az esély, mégis kivittek Kölnbe. Ott a professzor azt mondta, lehet belőle valami. Aztán amikor nem sikerült másodszorra sem, én vígasztaltam: ,Ne keseredjen el, professzor úr, ez benne van az életben. Meg az ön munkájában is bőven benne van.’ Remélem, jól fordították le és megértette, mert nagyon el volt keseredve. Én csak azt mondogattam magamban, amikor lassan altattak el: ,Istenem, te tudod,

hogy mit akarsz!’ Hosszú alvás volt! Ezzel a gondolattal ébredtem is. Az itthoni orvos aztán helyre tette a kérdést: Nem érdemes tovább kínlódní. El kell fogadni, hogy ami eddig volt, az megszűnt és egy egészen más életet kell kezdeni.”³

Kényszerű nyugdíjazásának tizedik évfordulóján, 1994-ben Seregély István egri érsek az Úr hűséges papiját elismerésként és vígasztalásul érseki tanácsossá nevezte ki. Utóda, Ternyák Csaba egri érsek pedig 2013. december 21-én a tiszteletbeli kanonoki címmel ajándékozta meg. Felejtethetlen élményt jelentett a 45 fős kunszentmártoni zárandokcsoport tagjai számára, amikor 1997. szeptember 27-én a gyöngyöstarjáni templom előtt húsz év elmúltával újra találkozhattak az egykori káplán atyával, aki megszívlelendő gondolatokat tartalmazó beszéddel köszöntötte a vendégeket, majd örömmel és szeretettel idézte fel a városunkhoz fűződő kedves emlékeit. Amikor elkészült az autóbusz utasaitól, választott egy kérdésre, amit annak idején Juhász Ferenc sem mert föltenni: – „Álmaimban én mindig látok. Mert aki felnőtt korában veszíti el a látását, az nem igazán vak.”⁴

1 Juhász Ferenc: Egészen más élet. Új Misszió 1992. január. 10-11. – Egri Schematismus 2000. 124.

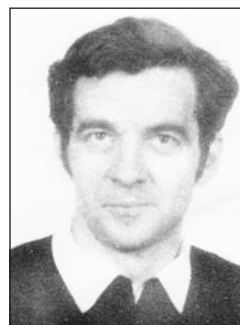
2 Gróf 2002. 210.

3 Új Misszió 1992. január. 10-11.

4 Uo.

169. NAGY ISTVÁN (1978–1982)

A mindenkihez egyformán kedves, barátságos, mosolygó arcú, segítőkész, szívvel-lélekkel hivatásának élő fiatal káplán, aki négy évet töltött plébániánkon, 1952. november 23-án született Erdőtelek községben. Édesapja: Nagy István és édesanyja: Nagy Etelka szerető gondossággal nevelte Mária húgával együtt. Középiskolai tanulmányait az esztergomi ferences gimnáziumban végezte. Érettségi után az egri papnevelő intézetbe kérte felvételét. Negyed-

éves teológusként az 1975. április 20-án tartott bérmlás alkalmával dr. Kovács Endre egri segédpüspök kíséretében járt először Kunszentmártonban. Egerben szentelték pappá 1976. június 20-án. Első kápláni állomása a Szabolcs megyei Polgár, innen került városunkba 1978-ban. 1982. március 15-i hatállyal Jászapátira helyezték. Két év múltán, 1984-ben plébános Dévaványán, majd 1992-ben Tibolddarócon, ahol oldallagosan ellátta Kács és Bükkábrány plébániákat is. 2001-ben főpásztora esperesi címmel tüntette ki.¹ 2010 óta Heves város plébánosa. Ternyák Csaba egri érsek 2013-ban kerületi esperessé nevezte ki.²

Kunszentmárton egyházközségében papi, hitoktatói megbízatását Fellegi Sándor apát-plébános teljes meglegedésére, a hívek rokonszenvétől, nagyrabecsülésétől kísérve, fiatalos lelkesedéssel, apostoli buzgósággal teljesítette. Egyforma szeretettel foglalkozott a legkisebb hittanos és ministráns gyerekektől kezdve a legidősebbekig bezárólag. Szépen orgonált, szívesen vállalta a kántori teendőket is. Felmérései alapján kimutatást állított össze az 1889-ben Aradon készült orgonánk technikai lehetőségeiről. Nagyon szerette az egyházi zenét. Amikor csak

Nagy István káplán a felső kápolna búcsúján 1979. június 3-án

lehetősége nyílt rá, bekapcsolódott a templomi énekkar munkájába. Emlékezetesek alapos és meggyőző erejű prédikációi. Álljon itt példaként az alsó temetői kápolna búcsúján, 1980. szeptember 21-én elhangzott szentbeszédének tartalmi összefoglalása:

„Helyénvaló dolog, hogy megünnepeljük az emberi élet öröndetes eseményeit: a születésnapot, névnapot. A csapásokra, szomorú eseményekre azonban nem szívesen emlékezünk. A Szűzanya életének öröndetes mozzanatai – születése, névnapja mellett – ünnepet szentelünk az ő fájdalomának. Tesszük ezt azért, mert Mária szenvedése, gyötrődése, hétszeres fájdalma érdemszerző része a mi üdvöségünknek. Ő a kereszt alatt állott, s átélte Jézus szenvedését, résztvett a mi megváltásunkban. Példát adott, hogy mi is így cselekedjünk. Amikor résztveszünk a szentmisén, az újszövetségi áldozat megünnepelésén, oda kell helyeznünk Jézus titokzatos teste és vére mellé a mi egyéni szenvedéseinket, megpróbáltatásainkat, mert azok csak Jézus és a Fájdalmas Szűzanya szenvedéseivel egyesítve válhatnak üdvünkre. Ezzel a lelkiüettel kérjük ma a Hétfájdalmú Máriát:

Nagy István

A cserkeszölői kápolna megáldása 1981. aug. 30-án.
Nagy Ferenc, dr. Varju Imre, Marosi Izidor váci püspök, a tiszakürti plébános és Nagy István káplán

Én szívembe jól bevéssed,
Szűzanyám, nagy szenvedésed,
S az átvertnek sebeit.

Gyermekednek, a sebzettnek,
Ki miattam szenvedett meg,
Osszam meg gyötrelmeit.

Add meg, kérlek, hogy míg élek,
Együtt sírjak mindig véled,
S azzal, ki a fán eped.

A keresztnél véled állni,
Gyászban véled eggyé válni:
Erre űz a szeretet."

István atya 2002. április 27-én nagy örömmel fogadta az autóbusszal Tibolddarócra érkezett kunszentmártoni zarándokcsoportot, bemutatva állomáshelye, valamint Bükkábrány és az ősrégi kácsi apátság történelmi emlékeit is. Nyolc évvel később, templomunk felszentelésének századik évfordulója során, Kövesdy Zsolt plébános meghívásának eleget téve látogatott ismét Kunszentmártonba, amikor ünnepi szentmisét és szentbeszédet mondott. Ez alkalommal a következő sorokat írta a plébánia emlékkönyvébe:

Nagy István a kunszentmártoni orgonánál

„Köszönöm, hogy a Szent Márton-év s a templomszentelési jubileum miséjén itt lehettem a csodálatosan felújított templomban. Öröm volt a hívekkel és ismerősökkel való találkozás. Hála Zsolt atyának és Józsa László világi elnök úrnak.

„Szent Márton püspök Krisztusban él, mint a főpapok gyöngye.”

Kunszentmárton, 2010. szeptember 18. Nagy István hevesi plébános.”

1 Egri Schematismus 2004. 169.

2 Egri Érsekség Körlevelei IV. 991/2013.

170. LUNCZER GYULA (1982–1984)

1953. január 23-án született Kisvárdán. Teológiai tanulmányai végeztével Egerben szentelték pappá 1976. június 20-án. Első szentmiséjét június 27-én mondta szülővárosában. Kápláni állomáshelyei: Kápolna 1976, Napkor 1978, Jászapáti 1979, innen került Kunszentmártonba 1982. március 20-án. Papi és hitoktatói működését lelki elmélyültség, összeszedettség, hűség és pontosság jellemezte, pedig már ekkor észrevehető volt, hogy alattomos betegség gyötri gyengülő szervezetét. Szentbeszédeire nagy gonddal és igényességgel készült. Ezt bizonyítja a felső temetői kápolna pünkösdi búcsúja alkalmával, 1983. május 22-én elmondott prédikációja is:

„Az ókor bölcsei a jóshelyeken a halottakkal akartak szót váltani, hogy tanuljanak tőlük. Mi is okulni akarunk az ősök előrelátásán és példáján, akik ezt a kápolnát felépítették a Szeretet Szentlélkének tiszteletére. -Az Atyaisten létét teremtvő jósága, végtelen hatalma és bölcsessége igazolja. A Fiúisten közel áll hozzánk gyermekségétől kezdve, földi életén át, kereszthaláláig. A Szentlélekről már nehezebb fogalmat alkotnunk. A mai ember is úgy tesz, úgy vélekedik, mint a Szent Pál által jellemzett efezusi közösség, melynek tagjai felvették ugyan a keresztséget, de a kérdésre, hogy megkaptátok-e a Szentlelket, így válaszoltak: „Azt sem tudjuk, hogy van-e Szentlélek!” (Ap Csel 19, 1-7.) Régen feladtuk már a „világhódító kereszténység” eszmerendszerét. Csak kisebbség vagyunk az eszmeáramlatok nagy kavargásában. De éppen a Szentlélek működése teszi erőssé ezeket a közösségeket. Fontos, hogy a szeretet álljon keresztény életünk középpontjában, mert a szeretet nélküli közösségeket a Szentlélek messze ívben elkerüli... A felső kápolna pünkösdi ünnepén tanulhatunk az alapító ősöktől. A temetőben álló szentélyt nem a halálra való emlékezésül építették, hanem az életre, az örök ifjúságra akarták a figyelmet ráirányítani. Mert a mindent megújító Szentlélek, a Szeretet Lelke megerősíti hitünket, felfokozza reményeinket, derűt, vidámságot, optimizmust áraszt a hívő ember lelkébe.”

Lunczer Gyula káplán a felső kápolna búcsúján 1983. május 22-én

Lunczer Gyula kunszentmártoni káplán volt még, amikor a főegyházmegyei hatóság 1984. augusztus 1-i hatállyal Sarud község plébánosává nevezte ki, de Poroszló és Újlőrincfalva szolgálatát is el kellett látnia. Poroszlón mostoha és kilátástalan helyzet várta, ahol még 1985-ben is „Sztálin út” tábla ékeskedett a romladozó templom oldalfalán. „Mi lesz itt tíz év múlva?” – tette fel a kérdést Szerdahelyi Csongor az *Új Ember* 1985. január 27-i számában, amikor elbeszélgett Lunczer Gyula 32 éves lelkipásztorral, három Heves megyei falu, Poroszló, Sarud és Újlőrincfalva plébánosával. „Az elmúlt év augusztusában kapta meg

Lunczer Gyula prédikál a kápolna-búcsún 1983. május 22-én.
Szabó Imre Dávid, R. Kiss Imre, Nagy Ferenc

kinevezését, tehát már van némi tapasztalata a három falu helyzetéről. Amit elmond, elég vigasztalan, és sajnos, nem is egyedi. Sarudon a megkeresztelt katolikusok száma 2000, s ebből 80 fő van ott a vasárnapi szentmisén, hittanra 7 gyerek jár. Poroszlón 1800 katolikusból 50 fő a templombajáró és 20 hittanos van. Újlőrincfalván legjobb a helyzet, itt 150 katolikusból 50 jár misére és 9 gyerek jár hittanra. Mindhárom templom rossz állapotban van, de a poroszlói már beomlással fenyeget. A tetőgerendákat megette a szű, csoda, hogy még nem történt tragédia. A templom egyik felében a padok is le vannak zárva, mert odaülni veszélyes, de sajnos így is elférnek. A plébános szerint csak a poroszlói templom megmentéséhez (és a baleset elkerüléséhez) egymillió forintba lenne szükség, azonban 120 ezer forintnál többet az egyházközségtől összeszedni nem lehet. Azt is főleg a 60 év fölöttiektől kapja. (Ez a generáció van jelen a szentmiséken, és erejéhez mérten a társadalmi munkából is kiveszi a részét.) Lunczer plébános arra kéri az ország adakozni kész katolikusait, hogy segítsenek rajtuk. Bízik abban, hogy a külső segítség lelkiismeret-vizsgálatra ösztönzi a helybelieket, s talán a hitélet is újjászülethet a templommal együtt.” Ősszel aztán már megérkezett a köszönet Poroszlóról: „Örömmel értesítjük kedves Jótevőinket, hogy Poroszlón a római katolikus templom legszükségesebb munkái befejeződtek. Májusban kezdődött a tatarozás. A torony és a főhomlokzat lett megerősítve és kijavítva, és teljesen új tetőszerkezet került a templomra. A templom külső oldalfalait még nem tudtuk felújítani. De így is nagy dolog volt ezeket a munkákat elvégezni. Nagyon szépen, hálás szívvel megköszönjük az ország hívó adakozóinak minden támogatását, szép leveleiket, együttérzésüket. Poroszlói híveinket mindez láthatóan felrázta és lelkesítette. Ha nem segítettek volna minket az Új Ember cikke nyomán az ország

minden részéből, nem is tudtunk volna belekezdeni még ebbe a munkába sem. Remélhetőleg lesz lelki újjászületés is Poroszlón. Lunczer Gyula plébános.”¹

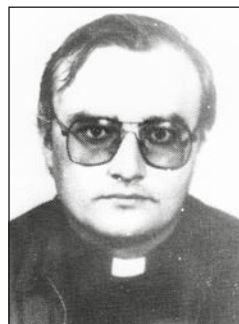
1987-től Nyírtelek községben folytatta lelkipásztori szolgálatát. Habár itt könnyebb volt az élete, egyre romló egészségi állapota miatt 1991-ben nyugdíjba vonult.² 1997. február 13-án halt meg 44 éves korában. Február 20-án temették nagy részvét mellett. Szülőhelyén, a kiskvárdai temetőben nyugszik. Hiteles papi élete válaszként szolgált az újmiséis jelmondatában feltett kérdésre: „Mit adjak az Úr-nak mindazért, amit nekem adott?” (115. zsoltár.)

1 Új Ember, 1985. szeptember 29.

2 Egri Schematismus 1992. 151.

171. GALÓ JÓZSEF (1984)

A rokonszenves, rendkívül aktív fiatal káplán 1958. január 14-én született Gyöngyösön. Teológusként évfolyamtársával, Szegedi Kálmánnal 1979. július 16-án résztvett a kunszentmártoni kármelita kápolna Kármelhegyi Boldogasszony búcsúján. Egerben szentelték pappá 1983. június 18-án. Újmisést a kunszentmártoni Kármelben is mondott. 1984. augusztus 1-jén került Jászárokszállásról Kunszentmártonba, majd két és fél hónap múlva Demecserbe, 1985-ben Miskolc-Diósgyőrbe, 1986-ban Pásztóra. Plébánosi kinevezést kapott 1987-ben Sarud községbe. 2000 óta Nyékládházán teljesített lelkipásztori szolgálatot. Oldallagosan ellátta Szakáld és Ónod plébániákat is.¹ 2013-tól Verpelét plébánosa.²

Galó József káplán az alsó kápolna búcsúján 1984. szeptember 16-án

A plébánia kertjében: Nagy Ferenc plébános, R. Kiss Imre szalézi, Galó József káplán (1984. október)

1 Egri Schematismus 2004. 156. – Az egri főegyházmegye névtára 2011-2012. 26.

2 Egri Érsekség Körlevelei IV. 2013.

172. DR. BARSÍ JÁNOS (1984–1985)

Miskolcon született 1957. augusztus 12-én. Gimnáziumi tanulmányait szülővárosában, a teológiát Egerben, majd Budapesten végezte, ahol hittudományi doktorátust szerzett. 1982. június 19-én szentelte pappá Egerben az egyházmegye főpásztora, Kádár László érsek. Segédlelkész volt a nyíregyházi főplébánián 1983-84-ben, majd Gyöngyösön négy hónapig, 1984. november 20-tól 1985. június 30-ig Kunszentmártonban.¹ Távozása után a fokozódó paphiány miatt a főegyházmegyei hatóság már nem tudott káplánt adni Kunszentmártonnak.

Dr. Barsi János káplán füstölővel a felső kápolna búcsúján, 1985. május 26-án.

Balról jobbra: Szabó Imre Dávid, Maróti Arnold ciszterci, Nagy Ferenc plébános

Dr. Barsi János káplán az elsőáldozók szentmiséjét mondja (1985. június)

¹ Saját közlés.